

GORIŠKA KNJIŽNICA
Studijski oddelek
Nova Gorica

1960. 8414

KOLENDAR

D R U Ž B Ě
S V. M O H O R J A

· 1 · 9 · 6 · 0 ·

Kaj je v letošnjem koledarju?

KOLEDARSKI DEL

Koledarski podatki za l. 1960	3
Kalendarij	4
Sončni in lunini mrki v l. 1960	28
Kakšno bo vreme	28
Dajmo otrokom sveta imena!	29
Knjižni dar Družbe sv. Mohorja za prihodnje leto	36

RAZNI ČLANKI

Novi papež Janez XXIII.	37
Pij XII. dekletom	40
Spomin na škofa Antona M. Slomška v Št. Andražu na Koroškem (A. Z.)	44
Za kulisami misijonske borbe (Vladimir Kos S. J.)	47
Misijonar in upornik	51
Zanimivi običaji širom po svetu (Edi Gobec)	54
Uboga svobodna narava (Lojze Ilija)	58
„Kongresno“ leto 1360 in Sv. Višarje (Dr. M. T.)	64
Vez se je našla med življenjem in smrtjo (Perič Jožica)	69
Otrok ne odneha	73
Prepozno spoznanje	74
Iz dneva v dan ista pesem	78
Vedež — pa še kakšen	80
Dve minuti (H. L.)	81
Devinska legenda (Avguštin Želè)	82
Nova hiša (Drago Gervais)	84
Uganke v božji naravi	86
Najstarejše mesto sveta	88
Neresni vzgojitelji (Ivan Theuerschuh)	89
Naši kulturni stebri (Martin Jevnikar)	94
Križi na Koroškem (V. Zaletel)	99
Umrli je pater Gemelli (Vinko Beličič)	102
Božič ameriške družine (Zdravko Novak)	105
Duhovnik in naše življenje (Dr. Lojze Šuštar)	110
Senčne strani sodobnih pridobitev za poljedelstvo (Inž. I. Zakrajšek)	114
Zaradi tebe, Anica (J. H. R.)	118
Ah, kregata se	119

Dvanajstkrat Tomaž	121
Otrok iz Londona (J. H. R.)	122
Ljubezen ta ne mine — do mohorske knjige in do stare domovine	124
Mr. Jožef Peschel	127
Župnija Marija Pomagaj v Torontu (J. Kopač, C. M.)	129
Med našimi po Zapadni Evropi	134
80 let msgr. J. Omana	136
Doktor Alojzij Kubar (f. l.)	136
Usmiljeni Samaritan — danes	145
Prosvetna dejavnost med koroškimi Slovenci (Dr. Val. Inzko)	146
Božji grob pri Pliberku	150

DROBNE VESTI

Premišljuj	53
Spomenik msgr. Ivana Trinka	103
Premeteni policist	126
Kulturno delovanje v Clevelandu	128
Kulturno življenje v Clevelandu	129
Motoristi, avtomobilisti	134
V tem letu nas vabi Monakovo	145
Svetovni evharistični kongres	145
ZANKE, UGANKE	142, 144
Imenik udov Mohorjeve družbe v Združenih državah Severne Amerike in v Kanadi	152

V PESMIH POVEDANO

Sveta noč (Limbarski)	43
Gospod je vstal (Limbarski)	52
Zdaj diši meni . . . (Mirko Mazora)	56
Pomlad (Limbarski)	57
Sneži (Mirko Mazora)	63
Štirje biseri (Limbarski)	65
Pomladne slutnje (Mirko Mazora)	87
Za vozom sena (Mirko Mazora)	97
Kot zvon (Mirko Mazora)	107
V noči svetega Lovrenca (Tugomir)	123
Na Ivanovo (Tugomir)	133

ZA DOBRO VOLJO

73—82, 117—123, 134, 144

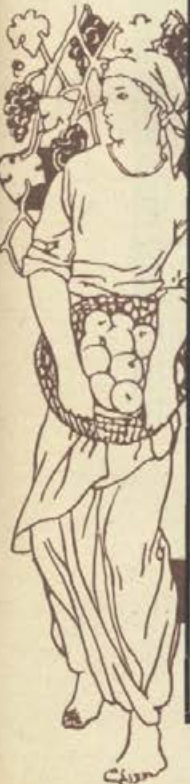

KOLEDAR

DRUŽBE SV. MOHORJA

ZA PRESTOPNO LETO

1·9·6·0.

Izdala in založila: Goriška Mohorjeva družba
Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu
PRINTED IN AUSTRIA

Sv. oče Janez XXIII.

*rojen 25. novembra 1881, v duhovnika posvečen 10. avgusta 1904,
za papeža izvoljen 28. oktobra 1958, kot naslednik
dne 9. oktobra 1958 umrlega Pija XII.*

8414 / 1960

N 43.733 / 1968

LETO 1960

je prestopno leto, ki se začne s petkom in konča s soboto in ima 366 dni ali 52 tednov in 2 dni.

Letni vladar je MARS.

ZACETEK LETA

Cerkveno leto se začne prvo adventno nedeljo. Občno in državno leto se začne 1. januarja.

ZACETEK ŠTIRIH LETNIH ČASOV

Pomlad se začne 20. marca ob 15. uri in 43 minut. Poletje se začne 21. junija ob 10. uri 43 minut. Jesen se začne 23. septembra ob 1. uri in 59 minut. Zima se začne 21. decembra ob 21. uri in 27. minut.

PREMAKLJIVI PRAZNIKI

To so oni prazniki, ki se ravnaajo po velikonočni nedelji. Cerkveni zbor v Niceji je leta 325. določil, naj se Velika noč praznuje 1. nedeljo po prvi pomladanski polni luni. Tako je Velika noč lahko najprej 22. marca, najkasneje pa 25. aprila; pride torej lahko v tem času na 35 različnih dni. — Po Veliki noči se ravnaajo vsi ostali premakljivi prazniki.

Letos so premakljivi prazniki oz. dnevi razvrščeni takole: sedemdesetnica (septuagesima) 14. februarja, pepelnica 2. marca, Velika noč 17. aprila, križev teden 23., 24. in 25. maja, Vnebohod 26. maja, Binkošti 5. junija, presv. Trojica 12. junija, sv. Rešnje Telo 16. junija, presv. Srce Jezusovo 24. junija, prva adventna nedelja 27. novembra. — Od Božiča do pepelnice je 68 dni, to je 9 tednov in 5 dni. Pust traja 55 dni, to je 7 tednov in 6 dni. — Nedelj po razglasenju Gospodovem je 5, po Binkoštih 24. Začetek štiridesetdnevnega posta je 2. marca, konec pa 16. aprila.

ZAPOVEDANI PRAZNIKI

Poleg nedelj so zapovedani sledeči prazniki: Novo leto (1. jan.); sv. Trije kralji ali razglasenje Gospodovo (6. jan.); sv. Jožef (19. marca); Vnebohod (26. maja); presv. Rešnje Telo (16. junija); sv. Peter in Pavel (29. junija); vnebovzetje Marijino (15. avgusta); Vsi sveti (1. nov.); brez. spočetje Device Marije (8. dec.); Božič (25. dec.) — Sv. Jožef in sv. Peter in Pavel nista več zapovedana praznika v Avstriji, ker jih država ne praznuje in jih zato tudi delavci in državni nastavljenici ne morejo praznovati. Praznujejo pa jih šole in tudi drugi verniki, v kolikor niso službeno zadržani. — Poleg omenjenih praznikov praznuje država še velikonočni in binkoštni ponedeljek, praznik sv. Stefana in 1. maj. Cerkveno ti prazniki niso zapovedani.

NEZAPOVEDANI PRAZNIKI

Svečnica (darovanje Device Marije) (2. februarja); oznanjenje Mar. Dev. (25. marca); velikonočni ponedeljek (18. aprila); binkoštni ponedeljek (6. junija); rojstvo Marije Device (8. septembra); sv. Stefan (26. decembra).

DEZELNI PATRONI

Patron Avstrije je sv. Leopold (15. nov.), avstrijski knez. — Patron Dunaja, Nižje in Gornje Avstrije je istotako sv. Leopold. — Patron Solnograške je sv. Rupert (24. sept.), škof v Solnogradu. — Patron Koroške, Štajerske in Tirolske je sv. Jožef (19. marca). — Patron Gradišćanske je sv. Martin (11. nov.), škof v mestu Tours v Franciji. — Patron Predarlške je sv. Gebhard (27. avg.), škof v Konstanci.

Ti prazniki niso ne cerkveno (razen sv. Jožefa) ne državno zapovedani.

ZNAKI ZA LUNINE SPREMEMBE

Mlaj ☾ Ščip ali polna luna ☽
Prvi krajec . . . ☾ Zadnji krajec . . ☽

KVATRNI TEDNI

Pomladne (postne) kvatre: 9., 11. in 12. marca.
Poletne (binkoštn) kvatre: 8., 10. in 11. junija.
Jesenske kvatre: 21., 23. in 24. septembra.
Zimske (adventne) kvatre: 14., 16. in 17. decembra.

POSTI IN ZDRŽKI

Ob dnevih zgolj zdržka ne smemo uživati mesa, smemo se pa večkrat najesti do sitega.

Dnevi zdržka in posta, t. j. dnevi strogega posta (ne smemo uživati mesa in se smemo le enkrat na dan najesti do sitega) imajo v koledarju znamenje ††.

Za krško škofijo so dnevi zdržka vsi petki v letu. Dnevi strogega posta pa so: pepelnica, véliki petek, vélika sobota (do 11. ure dop.) in sveti večer (do 11. ure dop.). — Za druge škofije veljajo drugi postni predpisi.

NEBESNA ZNAMENJA

Pomlad		Jesen	
oven		tehnica	
bik		škorpijon	
dvojčka		strelec	
Poletje		Zima	
rak		kozorog	
lev		vodnar	
devica		ribi	

SONČNI IN LUNINI MRKI

Glej stran 28!

GODOVINSKO ŠTEVILO

Zlato število	4	Rimsko število	13
Epakta	II	Nedeljska črka	CB
Sončni krog	9	Letni značaj (god. št.)	27

JANUAR

1

17

20

1 P	Novo leto; Obrezovanje Gospodovo	☩
2 S	Makarij Aleks., opat; Štefanija, devica	☩
3 N	Presv. Ime Jezusovo; Genovefa, dev.	☩
4 P	Tit, škof; Angela Folinjska, vdova	☩
5 T	Vigilija pred Razgl.; Telesfor, p. in m.	☩
6 S	Razglašenje Gospodovo (Sv. Trije kralji)	☩
7 Č	Valentin (Zdravko), škof; Lucijan, muč.	☩
8 P	Severin, opat; Teofil (Bogoljub), muč.	☩
9 S	Julijan in Bazilisa, muč.; Peter, škof	☩
10 N	1. po Razgl.; Sv. Družina; Gregor X., p.	☩
11 P	Higin, pap.; Pavlin Oglejski, škof; Teodozij	☩
12 T	Alfred, opat; Tatjana (Tanja), mučenka	☩
13 S	Veronika Milanska, d.; Juta; vd.; Leoncij, š.	☩
14 Č	Hilarij (Radovan), c. uč.; Feliks Nol.	☩
15 P	Pavel, pušč.; Maver, op.; Habakuk, prerok	☩
16 S	Marcél, pap., muč.; Berárd in tov., muč.	☩
17 N	2. po Razgl.; Anton (Zvonko), pušč.	☩
18 P	Stol sv. Petra v Rimu; Priska, dev. in muč.	☩
19 T	Marij in tovariši, muč.; Knut, sp.; Pija, muč.	☩
20 S	Fabijan in Sebastijan (Boštjan), muč.	☩
21 Č	Neža (Janja), dev., muč.; Epifanij, šk.	☩
22 P	Vincencij in Anastazij, muč.; Viktor, muč.	☩
23 S	Zaroka Dev. Mar.; Rajmund Penjafort., sp.	☩
24 N	3. po Razgl.; Timotej, šk.; Evgenij, m.	☩
25 P	Spreobrnj. sv. Pavla; Ananija, m.; Donat	☩
26 T	Polikarp, šk., m.; Alberik, op.; Pavla, vd.	☩
27 S	Janez Krizost. (Zlatousti), š., c. uč.; Julijan	☩
28 Č	Peter Nol., sp.; Roger in tov., spozn.	☩
29 P	Frančišek Sal., škof, cerkv. uč.; Valerij, šk.	☩
30 S	Feliks IV., papež; Martina, dev., mučenka	☩
31 N	4. po Razgl.; Janez Bosko, sp.; Marcela, vd.	☩

ČLOVEK NAJBOLJ NAPREDUJE,

KO SAM SEBE NAJBOLJ PREMAGUJE. (Nar. preg.)

31 DNI

PROSINEC

ZAPISKI ZA JANUAR

NEDELJSKI EVANGELIJI:

- 3. In dali so mu ime Jezus. (Lk 2, 21)
- 10. Dvanajstletni Jezus v templju. (Lk 2, 42–52)
- 17. O ženitnini v Kani galilejski. (Jan 2, 1–11)
- 24. Jezus ozdravi stotnikovega hlapca. (Mt 8, 1–13)
- 31. Jezus pomiri vihar na morju. (Mt 8, 23–27)

Dan zraste za 1 uro: od 8 ur
in 23 minut na 9 ur in 23
minut. — Zemlja najbliže Son-
cu 4. januarja ob 20. uri.

- ☾ 5. jan. ob 19.53 uri
- ☼ 14. jan. ob 00.50 uri
- ☾ 21. jan. ob 16.00 uri
- ☼ 28. jan. ob 07.15 uri

Sonce stopi v znamenje vodnarja 21. januarja ob 2. uri 11 minut.

SVETI MAKARIJ, JASEN ALI MEGLEN,
NAZNaNJA ENAKO JESEN.

FEBRUAR

1 P	Ignacij Antiohijski, šk., muč.; Brigita, dev.	☞
2 T	Svečnica (Darovanje Gosp.) ; Kornelij, šk.	☞
3 S	Blaž , škof, muč.; Oskar, šk.; Gašper, sp.	☞
4 Č	Andrej Kors., šk.; Veronika; Janez Br.	☞
5 P	Agata, dev., muč.; Albuin in Ingenuin, šk.	☞
6 S	Doroteja (Rotija, Dora), d., m.; Tit, škof	☞
7 N	5. po Razgl.; Romuald, op.; Rihard, sp.	☞
8 P	Janez iz Mate., sp.; Juvencij, šk.; Štefan, op.	☞
9 T	Ciril Aleks., šk., c. učit.; Apolonija, dev., m.	☞
10 S	Sholastika, dev.; Sotéra, d., m; Viljem, sp.	☞
11 Č	Lurška Mati bož.; Adolf, šk.; Gregor II., p.	☞
12 P	Sedem sv. ustanoviteljev; Damijan, m.	☞
13 S	Albuin, šk.; Katarina de Ricci, d.; Julijan	☞
14 N	1. predp. (septuages.); Valentin (Zdravko)	☞
15 P	Favstin in Jovita, mučenca; Jordan, sp.	☞
16 T	Julijana, dev., muč.; Onezim, šk., muč.	☞
17 S	Frančišek Klé, m.; Silvin, š.; Hildegarda, vd.	☞
18 Č	Bernardka Lurška, dev.; Simeon, škof	☞
19 P	Konrad Plac., puščavnik; Julijan, muč.	☞
20 S	Sadot in tov., m.; Eleverij, šk.; Leon, šk.	☞
21 N	2. predp.; Feliks, šk.; Irena, d.; Eleonora, d.	☞
22 P	Stol sv. Petra v Antioh.; Marjeta K., sp.	☞
23 T	Peter Damijan, cerk. uč.; Romana, dev.	☞
24 S	Prestopni dan	☞
25 Č	Matija , apost.; Sergij, m.; Modest, šk., sp.	☞
26 P	Valburga, d.; Viktorin i. tov., m.; Donat	☞
27 S	Matilda, d.; Andrej, šk.; Viktor, sp.; Nestor	☞
28 N	3. predp.; Gabrijel Žal. Matere božje, sp.	☞
29 P	Roman, op.; Antonija Florentinska, vdova	☞

KAR JE NAVADA V MLADOSTI,

JE RAZVADA V STAROSTI. (Nar. preg.)

6

2

3

11

29 DNI

SVEČAN

ZAPISKI ZA FEBRUAR

14

18

22

NEDELJSKI EVANGELIJI:

- 7. Prilika o pšenici in ljujki. (Mt 13, 24–30)
- 14. O delavcih v vinogradu. (Mt 20, 1–16)
- 21. Prilika o sejalcu in semenu. (Lk 8, 4–15)
- 28. Jezus ozdravi slepca. (Lk 18, 31–43)

Dan zraste za 1 uro in 32 minut: od 9 ur in 26 minut na 10 ur in 58 minut.

- ☽ 4. febr. ob 15.26 uri
- ☽ 12. febr. ob 18.24 uri
- ☽ 20. febr. ob 00.48 uri
- ☽ 26. febr. ob 19.23 uri

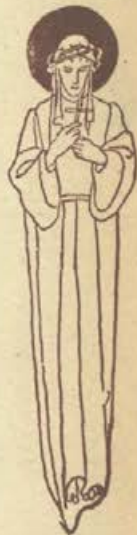
Sonce stopi v znamenje rib 19. februarja ob 16. uri 23 minut.

SVEČNICE DAN — ZIMA VAN.

„TO JE LAŽ,“ REČE BLAŽ.

16

M A R E C

1 T	P u s t ; Albin, šk.; Feliks III., p.; Leon, m.	☿
2 S	†† P e p e l n i c a ; Simplcij, p.; Neža Pr.	♋
3 Č	Kunigunda, ces.; Agapa, d., m.; Marin, m.	♌
4 P	Kazimir, sp.; Lucij, p., muč.; Hadrijan, m.	♍
5 S	Janez Jožef od Kr., s.; Teofil (Bogoljub)	♎
6 N	1. postna; Perpetua in Felicita, muč.	♏
7 P	Tomaž Akvinski, cerkv. uč.; Gavdioz, sp.	♐
8 T	Janez od Boga, sp.; Julijan, šk.; Beata, m.	♑
9 S	Kvat. sr.; Frančiška Rim., vd.; Gregor N.	♒
10 Č	40 mučencev; Makarij, šk.; Viktor (Zmago)	♓
11 P	Kvat. pet.; Sofronij, šk.; Krištof Mil., sp.	♓
12 S	Kv. sob.; Gregor Vél., p., c. uč.; Bernard, šk.	♈
13 N	2. post. (kvat.); Teodora, m.; Kristina	♉
14 P	Matilda, kr., vd.; Leon, šk., m.; Evtihij, m.	♊
15 T	Klemen Mar. Dvořak, sp.; Ludovika Mar.	♋
16 S	Hilarij in Tacijan, muč.; Herbert, škof	♌
17 Č	Patricij, šk.; Jedrt (Jera), d.; Jožef iz Ar.	♍
18 P	Ciril Jeruz., šk., c. uč.; Edvard, m.; Salvátor	♎
19 S	Jožef, ženin Marije Dev.; Amancij, diakon	♏
20 N	3. post. (brezimna); Felik, Larg, Dionizij	♐
21 P	Benedikt, opat; Serápion, šk.; Filemon, m.	♑
22 T	Caharija, pap.; Lea, vdova; Vasilij, muč.	♒
23 S	S r e d p o s t n a s r e d a ; Jožef Oriol, maš., sp.	♓
24 Č	Gabrijel, nadangel; Simon, otrok, muč.	♓
25 P	Oznanjenje Dev. Marije; Dizma, desni razb.	♈
26 S	Emanuel, muč.; Máksima, muč.; Tekla, m.	♉
27 N	4. post. (sredp.); Janez Dam., c. uč.	♊
28 P	Janez Kapistran, sp.; Sikst III., papež	♋
29 T	Ciril, diakon, muč.; Bertold, spoznavalec	♌
30 S	Janez Klimak, op.; Amadej, sp.; Kvirin, m.	♍
31 Č	Modest Krški, šk.; Benjamin, muč.; Balbina	♎

ČLOVEK GRE NA GOLGOTO, DA BO TRPEL,
IN UMRL IN DA BO VSTAL POVELIČAN. (Iv. Cankar)

31 DNI

SUŠEC

ZAPISKI ZA MAREC

NEDELJSKI EVANGELIJI:

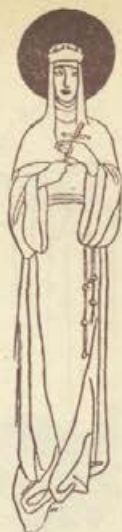
- 6. Hudi duh skuša Jezusa. (Mt 4, 1–11)
- 13. Jezus se izpremeni na gori (Mt 17, 1–9)
- 20. Jezus izlene hudiča iz mutca. (Lk 11, 14–28)
- 27. Jezus nasiti pet tisoč mož. (Jan 6, 1–15)

Dan zraste za 1 uro in 46 minut; od 11 ur in 1 minute na 12 ur in 47 minut. — **Začetek pomladi** 20. marca ob 15.43.

- ☽ 5. marca ob 12.05 uri
- ☼ 13. marca ob 09.25 uri
- ☾ 20. marca ob 07.40 uri
- ☉ 27. marca ob 08.37 uri

Sonce stopi v znamenje ovna 20. marca ob 15. uri 43 minut.

IGRAJO V SUSCU SE MUŠICE,
V APRILU VZEMI ROKAVICE.

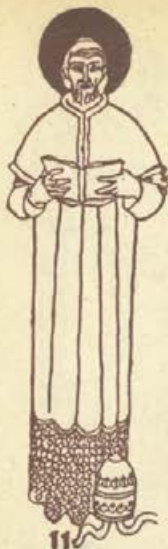
24

19

21

11

APRIL

1 P	Hugon, škof; Venancij, škof, mučenec	☩☩
2 S	Francišek (Branko) Pavelski, sp.; Leopold G.	☩☩
3 N	5. post. (tiha); Rihard, šk.; Sikst I., papež	☩
4 P	Praznik Božje glave; Izidor Seviljski	☩☩
5 T	Vincencij Ferréri, sp.; Irena, dev., muč.	☩☩
6 S	Timotej in Diogen, muč.; Peter, muč.	☩☩
7 Č	Herman Jožef, spozn.; Donat, muč.	☩☩
8 P	Marija Sedem žal.; Albert, šk., m.; Dionizij	☩☩
9 S	Tomaž Tolentin., sp.; Marija Kleofova, vd.	☩☩
10 N	6. postna (cvetna); Ezekijel, prer.; Mehtilda	☩☩
11 P	Leon I. Vél., p., c. uč.; Dominij (Dujam)	☩☩
12 T	Lazar Tržaški, muč.; Julij I., papež	☩☩
13 S	Hermenegild, m.; Ida, d.; Maksim i. t., m.	☩☩
14 Č	Vel. četrtek, Justin, muč.; Lidvina, dev.	☩☩
15 P	†† Vel. petek; Peter Gonz., sp.; Helena, ces.	☩☩
16 S	†† Vel. sobota; Benedikt J. Labré, sp.;	☩☩
17 N	VSTAJENJE GOSPODOVO, VELIKA NOČ	☩☩
18 P	Velikonočni poned.; Apolonij, muč.	☩☩
19 T	Leon IX., p.; Konrad Askulski, spoznav.	☩☩
20 S	Neža Montepulčanska, dev.; Sulpicij, muč.	☩☩
21 Č	Anzelm, šk., c. uč.; Konrad Parzham, spozn.	☩☩
22 P	Sotér in Gaj, papeža, muč.; Leonida, muč.	☩☩
23 S	Vojteh (Adalbert), šk., muč.; Gerard, škof	☩☩
24 N	1. povel. (bela); Jurij, m.; Fidelis Sigm., m.	☩☩
25 P	Marko, evang.; Štefan, š., m.; Ermin, š.	☩☩
26 T	Klet, Marcelin, p., m.; Mati bož. dobr. sveta	☩☩
27 S	Peter Kan., sp., c. uč.; Hozana Kótorska, d.	☩☩
28 Č	Pavel od Križa, op.; Vital, m.; Valerija, m.	☩☩
29 P	Peter, muč.; Robert, op.; Hugon, opat	☩☩
30 S	Katarina Sienska, dev.; Jožef Kotolengo, sp.	☩☩

„AKO HOČEŠ Z MENOJ KRALJEVATI,
NOSI KRIŽ Z MENOJ!“ (Tom. Kempčan)

14

10

M A J

1 N	2. povel.; Jožef delavec; Državni praznik	☼
2 P	Atanazij, šk., c. uč.; Saturnin, m.; Boris, sp.	☼
3 T	Najdenje sv. križa; Aleksander, p., muč.	☼
4 S	Florijan (Cvetko), muč.; Monika, vdova	☼
5 Č	Pij V., p.; Irenej, šk., muč.; Angel, muč.	☼
6 P	Janez Ev. pred Latin. vrati; Judita, muč.	☼
7 S	Stanislav. škof, muč.; Gizela, opatinja	☼
8 N	3. povel.; Prikaz. Mihaela; (Mater. dan)	☼
9 P	Gregor Nacianski, šk., c. uč.; Pahomij, op.	☼
10 T	Antonin, šk.; Gordijan in Epimah, muč.	☼
11 S	Filip in Jakob, ap.; Sigismund (Žiga)	☼
12 Č	Pankracij, Nerej, Ahilej in Domitila, muč.	☼
13 P	Servacij, šk., m.; Robert Belarmin, šk., c. uč.	☼
14 S	Bonifacij, muč.; Justa in Justina, muč.	☼
15 N	4. povel.; Zofija, m.; Janez Salle, sp.; Izidor	☼
16 P	Janez Nepomuk, muč.; Ubald, škof	☼
17 T	Pashal Bajlonski, spozn.; Brunon, škof	☼
18 S	Venancij, šk., m.; Erik, kr., m.; Klavdija, m.	☼
19 Č	Peter Celestin, p.; Pudencijana, dev.	☼
20 P	Bernardin Sienski, sp.; Plavtila, vdova	☼
21 S	Feliks Kant., sp.; Andrej Bobóla, muč.;	☼
22 N	5. povel.; Helena, dev.; Emil (Milan), muč.	☼
23 P	Janez Kr. de Rossi, sp.; Deziderij, š., m.	☼
24 T	Marija, Pomočn. kristj.; Ivana, vd.	☼
25 S	Urban I., p., muč.; Gregorij VII., p.	☼
26 Č	Vnebohod Gospodov; Filip Neréj, spozn.	☼
27 P	Beda Častitljivi, cerkv. uč.; Janez I., p., m.	☼
28 S	Avguštin, š.; Viljem, op.; Bernard Ment.; sp.	☼
29 N	6. povel. (križeva); Marija Magd. Páciška, d.	☼
30 P	Ivana Orleanska, dev., muč.; Ferdinand, kr.	☼
31 T	Marija Kraljica miru; Kancij in tov., muč.	☼

MATERINA ROKA JE MEHKA,

TUDI KADAR KAZNUJE. (Češki pregovor)

JUNIJ

- 1 S Angela Merici, d.; Fortunat, sp.; Kuno, sp. ☞
- 2 Č Marcelin, Peter, m., in Erazem, šk., m. ☞
- 3 P Klotilda, kr.; Pavla, d. muč.; Oliva, dev. ☞
- 4 S Frančišek Karacciolo, sp.; Kvirin, šk., muč. ☞
- 5 N **BINKOŠTI, PRIHOD SV. DUHA** ☞
- 6 P Binkoštni poned.; Norbert, šk., sp.; Klavdij ☞
- 7 T Robert, op.; Ana Garzia, dev.; Pavel, škof ☞
- 8 S **Kvat. sr.;** Medard, škof; Viktorin, škof ☞
- 9 Č Primož in Felicijan, m.; Mati mil. božje ☞
- 10 P **Kvat. pet.;** Marjeta, kr., vd.; Bogomil, škof ☞
- 11 S **Kvat. sob.;** Barnaba, ap.; Flora (Cvetka), d. ☞
- 12 N 1. pobink.; presv. Trojica; Janez Fakund., s. ☞
- 13 P **Anton Padovanski,** c. uč.; Peregrin, šk., m. ☞
- 14 T Bazilij Vel., cerkv. učitelj; Elizej, prerok ☞
- 15 S Vid, Modest, Krescencija, m.; Germana, d. ☞
- 16 Č **Presv. Rešnje Telo;** Jošt, op.; Benon, šk. ☞
- 17 P Cirijska, Muska, muč.; Adolf, šk.; Lavra ☞
- 18 S Efremski, c. uč.; Marko in Marcelijan, m. ☞
- 19 N 2. pobink.; Julijana Falkoneri, devica ☞
- 20 P Silverij, p.; Prakseda, dev.; Florentina, d. ☞
- 21 T **Alojzij Gonz.,** sp.; Evzebij, škof, muč., ☞
- 22 S Ahacij, muč.; Pavlin Nol., šk.; Inocenc V. ☞
- 23 Č Jožef Cafasso, spozn.; Agripina, dev., muč. ☞
- 24 P **Presv. Srce Jez.;** **Roj. Janeza Kr.;** (Kres) ☞
- 25 S Viljem, opat; Henrik, škof; Prosper, škof ☞
- 26 N 3. pobink.; Janez in Pavel, m.; Vigili, š., m. ☞
- 27 P **Emma (Hema) Krška,** vd.; Ladislav, kr., sp. ☞
- 28 T Irenej, škof, mučenec; Pavel I., papež ☞
- 29 S Peter in Pavel, apostola prvaka; Marcel, m. ☞
- 30 Č Spomin sv. apostola Pavla; Emilijana, muč. ☞

TISTI, KI MALO IMA,

OD TEGA RAD SE BOLJ POTREBNIM DA.

15

9

JULIJ

2

12

- 1 P **Presveta Rešnja Kri**; Teobald, puščavnik ☿
- 2 S **Obisk. Marije Dev.**; Oton, šk.; Marga ☽
- 3 N 4. **pobink.**; Leon II., p; Bernardin Real., sp. ♄
- 4 P Urh, škof; Berta, vd.; Ozej in Agej, prer. ♃
- 5 T **Ciril in Metod**, slovan. apost., sp.; Anton ♃
- 6 S Izaija, pr.; Bogumila, vd.; Dominika, m. ♄
- 7 Č **Ciril in Metod** (v krški škofiji); Vilibald, š. ♄
- 8 P Elizabeta, kr., vd.; Evgenij III., papež ☉
- 9 S Nikolaj in tov., gorkum. m.; Tomaž More, m. ♄
- 10 N 5. **pobink.**; 7 sv. bratov muč.; Amalija, d. ♄
- 11 P Pij I., p., m.; Olga, kneginja, vd.; Pelagija ♄
- 12 T **Mohor in Fortunat**, m.; Janez Gualbert, op. ♄
- 13 S Anaklet, p., muč.; Evgen, šk., mučenec ♄
- 14 Č Bonaventura, šk., c. uč.; Frančišek Solan ♄
- 15 P Vladimir, kr., sp.; Henrik I., ces., sp. ☾
- 16 S **Karmel. Mati božja**; Evstahij, sp.; Favst, m. ♄
- 17 N 6. **pobink.**; Aleš, op.; Donata in tov., muč. ♄
- 18 P Kamil Lelijski, op.; Friderik (Miroslav) ♄
- 19 T Vincencij Pav., spozn.; Avrea (Zlata), dev. ♄
- 20 S Marjeta, d., m.; Hieronim Emiliani, sp. ♄
- 21 Č Prakseda, d.; Danijel, pr.; Julija, d., muč. ♄
- 22 P Marija Magdal., spokor.; Lavrencij B., sp. ♄
- 23 S Apolinarij, škof, mučenec; Liborij, škof ☉
- 24 N 7. **pobink.**; Kristina, d., m.; Viktor, muč. ♄
- 25 P **Jakob st.**, ap.; Krištof, muč.; Pavel, muč. ♄
- 26 T **Ana**, mati Dev. Mar.; Valent, šk.; Kamila ♄
- 27 S Pantaleon, m.; Sergij, m.; Natalija, m. ♄
- 28 Č Nazarij in tov., m.; Viktor I., papež in muč. ♄
- 29 P Marta, dev.; Feliks II., p., in tov., muč. ♄
- 30 S Abdon in Senen, m.; Julita, m.; Maksima, m. ♄
- 31 N 8. **pobink.**; Ignacij Loj., sp.; Fabij, muč. ☽

16

AKO HOČEŠ BITI V NEBESIH POVIŠAN,

SE PONIZAJ NA ZEMLJI! (Tom. Kempčan)

5

31 DNI

M. SRPAN

ZAPISKI ZA JULIJ

NEDELJSKI EVANGELIJI:

- 3. Čudodelni ribji lov. (Lk 5, 1–11)
- 10. O grehu v misli in besedi. (Mt 5, 20–24)
- 17. Jezus nasiti štiri tisoč mož. (Mr 8, 1–9)
- 24. O lažnivih prerokih. (Mt 7, 15–21)
- 31. O krivičnem hišniku. (Lk 16, 1–9)

Dan se skrči za 56 minut: od 16 ur in 3 min. na 15 ur in 7 min. — Začetek **pasjih dni** (22. VII.). — Zemlja najbolj oddaljena od Sonca 2. julija ob 23. uri.

- ☽ 2. julija ob 04.48 uri
- ☉ 8. julija ob 20.36 uri
- ☾ 15. julija ob 16.42 uri
- ♁ 23. julija ob 19.31 uri
- ♂ 31. julija ob 13.38 uri

Sonce stopi v znamenje leva 22. julija ob 21. uri 38 minut.

ČE MARIJINEGA DNE NE BO LEPO,
SE DEZ VES MESEC USTAVIL NE BO.

AVGUST

1 P	Vezi sv. Petra; Makabejski bratje, muč.	☩
2 T	Porcijunkula ; Alfonz M. Lig., cerkv. uč.	☩
3 S	Najdenje Štefana, muč.; Lidija, vdova	☩
4 Č	Dominik, spozn.; Perpetua, vd.; Tertulin, m.	☩
5 P	Marija Snežna ; Kasijan, šk.; Ožbalt, kr. sp.	☩
6 S	Gospodovo spremenjenje ; Sikst II., p., muč.	☩
7 N	9. pobink. ; Kajetan, sp.; Donat, šk., m.	☩
8 P	Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci	☩
9 T	Janez M. Vianej, sp.; Roman, m.; Peter F.	☩
10 S	Lavrencij (Lovro) , m.; Pavla, dev. in muč.	☩
11 Č	Tiburcij, m., in Suzana, d., m.; Aleksander	☩
12 P	Klara, dev.; Hilarij, m.; Herkulan, škof	☩
13 S	Hipolit in Kasijan, m.; Janez Berhman, sp.	☩
14 N	10. pobink. ; Evzebij, sp.; Demetrij, m.	☩
15 P	Vnebovz. Dev. Mar. (Vel. Gospojnica)	☩
16 T	Joahim, oče Dev. Marije; Rok, spoznavalec	☩
17 S	Hijacint, spozn.; Pavel in Julijana, muč.	☩
18 Č	Agapit, mučenec; Helena, ces., vdova	☩
19 P	Janez Eudes, sp.; Ludovik Tol., škof	☩
20 S	Bernard, op., c. uč.; Samuel, prerok	☩
21 N	11. pobink. ; Ivana Frančiška Šantalska, vd.	☩
22 P	Brezmadežno Srce Mar. ; Timotej, m.	☩
23 T	Filip Benicij, sp.; Flavijan, š.; Valerijan, m.	☩
24 S	Jernej , ap.; Avrea (Zlata), m.; Roman, šk.	☩
25 Č	Ludovik, kr., sp.; Patricija, dev.; Lucila	☩
26 P	Cefirin, p., m.; Bernard Of., sp.; Ivana B.	☩
27 S	Jožef Kalasankij, sp.; Ruf, šk., m.; Marjeta	☩
28 N	12. pobink. ; Avguštin, šk., c. uč.; Pelagij, m.	☩
29 P	Obglavljenje Janeza Krstnika ; Sabina	☩
30 T	Roza iz Lime, dev.; Feliks in Adavkt, muč.	☩
31 S	Rajmund (Rajko) Nonát, sp.; Pavlin, škof	☩

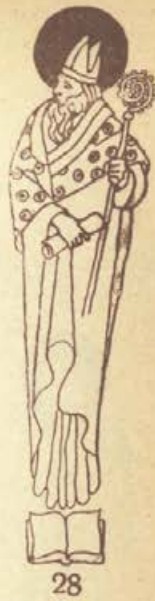
KDOR JE DANES S TEBOJ,

BO JUTRI MOREBITI ŽE ZOPER TEBE. (Tom. Kempčan)

31 DNI

V. SRPAN

ZAPISKI ZA AVGUST

NEDELJSKI EVANGELIJI:

- 7. Jezus joka nad Jeruzalemom. (Lk 19, 41–47)
- 14. Prilika o farizeju in cestinarju. (Lk 18, 9–14)
- 21. Jezus ozdravi gluhonemega. (Mr 7, 31–37)
- 28. Prilika o usmiljenem Samarijanu. (Lk 10, 28–37)

Dan se skrči za 1 uro in 35 minut; od 15 ur in 4 minute na 13 ur in 29 minut. – Konec pasjih dni (23. VIII.).

- ☉ 7. avg. ob 03.41 uri
- ☽ 14. avg. ob 06.36 uri
- ☀ 22. avg. ob 10.15 uri
- ☾ 29. avg. ob 20.22 uri

Sonce stopi v znamenje device 23. avgusta ob 4. uri 35 minut.

KAKRŠNO VREME DA KASIJAN (13.),
BO OSTALO ŠE MARSIKATERI DAN.

SEPTEMBER

1 Č	Egidij (Tilen), op.; Verena, d.; 12 bratov, m.	☞
2 P	Štefan, kr., sp.; Antonin, mučenec	☞
3 S	Pij X., p., sp.; Evfemija, Tekla in tov., muč.	☞
4 N	13. pobink. (angelska); Rozalija, dev.; Ida	☞
5 P	Lavrencij Justinian, šk.; Viktorin, š., m.	☞
6 T	Caharija, prerok; Petronij, škof	☞
7 S	Marko Križevčan i. t., m.; Bronislava, nuna	☞
8 Č	Rojstvo Dev. Marije (Mala Gospojnica)	☞
9 P	Gorgonij, muč.; Peter Klaver, sp.; Serafina	☞
10 S	Nikolaj Tolentinski, sp.; Viktor, muč.	☞
11 N	14. pobink.; Prot in Hijacint, m.; Erna, d.	☞
12 P	Ime Marijino ; Gvidon, sp.; Silvin, šk.	☞
13 T	Notburga, dev.; Filip, m.; Frančišek K., sp.	☞
14 S	Povišanje sv. križa ; Ciprijan, š.; Krescencij	☞
15 Č	Marija 7 žalosti ; Nikomed, muč.; Melita	☞
16 P	Kornelij, p., in Ciprijan, šk., m.; Ljudmila	☞
17 S	Frančiškove rane; Lambert, šk.; Hildegarda	☞
18 N	15. pobink.; Jožef Kupert., sp.; Irena, m.	☞
19 P	Januarij in tov., muč.; Suzana, dev., muč.	☞
20 T	Evstahij in tov., muč.; Dionizij, muč.	☞
21 S	Kvat. sr. ; Matej , apost. in evang.; Jona	☞
22 Č	Tomaz Vilanovski, šk., sp.; Mavricij in tov.	☞
23 P	Kvat. pet. ; Lin, papež, muč.; Tekla, d. in m.	☞
24 S	Kvat. sob. ; Marija Rešit. jetnikov ; Rupert	☞
25 N	16. pobink. (kvat.); Nikolaj iz Flüe, puščav.	☞
26 P	Ciprijan in Justina, muč.; Vigilij, škof	☞
27 T	Kozma in Damijan, muč.; Fidencij, m.	☞
28 S	Venceslav, kr., m.; Lioba (Ljuba), d.	☞
29 Č	Mihael , nadang.; Evtihij, Plavt, Herakleja	☞
30 P	Hieronim, c. uč.; Gregorij, šk.; Zofija, vd.	☞

DAJATI MOREŠ SAMO TO,

KAR NOSIŠ SAM V SEBI.

12

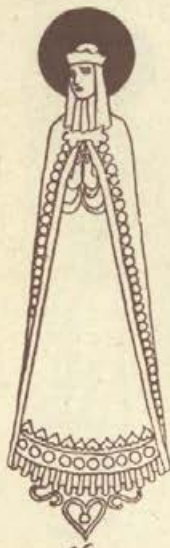
4

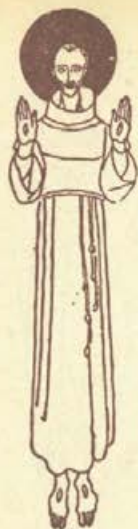
14

8

16

OKTOBER

1 S	Remigij, šk., sp.; Janez Dukljanski, spozn.	
2 N	17. pobink. (rožnovenska); Angeli varuhi	
3 P	Terezija Deteta Jezusa, dev.; Kandid, muč.	
4 T	Francišek Asiški, spozn., Edvin, kr.	
5 S	Placid in tov., mučenci; Flavijana, devica	
6 Č	Brunon, sp.; Fides (Vera), d., m.; Marija F.	
7 P	Rožnovenska Mati božja; Marko, papež	
8 S	Brigita, vd.; Simeon, starček; Demetrij, m.	
9 N	18. pobink. (žegnanijska); Janez Leonard, sp.	
10 P	Francišek Borgia, sp.; Danijel in tov., muč.	
11 T	Materinstvo Dev. Marije; Emilijan (Milan)	
12 S	Maksimilijan Celjski, š., sp.; Serafin, sp.	
13 Č	Posvečenje cerkvá; Edvard, kr.; Koloman	
14 P	Kalist I., p., muč.; Just, šk.; Domicijan	
15 S	Terezija Avilska, d.; Avrelija, d.; Tekla, d.	
16 N	19. pobink.; Gal, op.; Jadviga (Vika), vd.	
17 P	Marjeta Mar. Alakók, d.; Aleksander, muč.	
18 T	Luka, evang.; Posv. cerkvá (v goriški nadšk.)	
19 S	Peter Alkantarski, sp.; Etbin, opat	
20 Č	Janez Kancij, sp.; Felicijan, m.; Irena	
21 P	Uršula in tov., d., muč.; Hilarijon, opat	
22 S	Vendelin, op.; Marija Salome, vd.; Kordula	
23 N	20. pobink. (misijonska); Klotilda, d., muč.	
24 P	Rafael, nadangel; Feliks, m.; Kristina, d.	
25 T	Krizant in Darija, m.; Hilarij; Krispin, šk.	
26 S	Evarist, p., muč.; Lucijan in tov., muč.	
27 Č	Vincencij in Sabina, m.; Frumencij, šk.	
28 P	Simon in Juda, apostola; Cirila, devica	
29 S	Posv. cerkvá (v lavant. šk.); Narcis, škof	
30 N	21. pobink.; Kristus Kralj; Alfonz Rodr.	
31 P	Volbenk, škof; Krištof, m.; Antonin, šk.	

KDOR S SOLZAMI SEJE,

BO V VESELJU ŽEL. (Nar. pregov.)

NOVEMBER

1 T	Vsi sveti; Severin, spoznavalec	☿
2 S	Spomin vernih duš ; Viktorin, šk., m.; Just	♁
3 Č	Valentin in tov., m.; Hubert, šk.; Silvija ☉	♁
4 P	Karel Boromejski, šk., sp.; Vital in Agrikola	♁
5 S	Zaharija in Elizabeta; Svete moči (relik.)	♁
6 N	22. pobink. (zahvalna) ; Lenart, op., spozn.	♁
7 P	Janez Gabrijel Perb., m.; Engelbert, škof	♁
8 T	Štirje kronani, m.; Bogomir, šk.; Maver, šk.	♁
9 S	Posveč. bazil. presv. Odrešenika; Teodor	♁
10 Č	Andrej Avelinski, sp.; Trifon in Respicij	♁
11 P	Martin , šk., sp.; Teodor Studit, spozn. ☉	♁
12 S	Martin, p., m.; Avrelij, šk., m.; Kuno, šk.	♁
13 N	23. pobink. ; Stanislav Kostka, sp.; Didak, sp.	♁
14 P	Nikolaj Táveliç, m.: Jozafat Kúnceviç, šk.	♁
15 T	Leopold, sp.; Albert Véliki, cerkv. uč.	♁
16 S	Jedrt, dev.; Otmar, op.; Edmund, škof	♁
17 Č	Gregor Čudodelnik, sp.; Evfemija in Tekla	♁
18 P	Posv. bazilik Petra in Pavla; Roman, muç.	♁
19 S	Elizabeta, kr., vd.: Poncijan, p., muç. ☉	♁
20 N	24. pobink. ; Feliks Valoaški, spoznavalec	♁
21 P	Darovanje Dev. Marije ; Kolumban, opat	♁
22 T	Cecilija , dev., m.; Filemon in tov., muç.	♁
23 S	Klemen I., p. in muç.; Felicita, m.; Lukrecija	♁
24 Č	Janez od Križa, sp., c. uč.; Krizogon, muç.	♁
25 P	Katarina , dev., muç.; Erazem, muç. ☉	♁
26 S	Silvester, op.; Peter Aleks., š., m.; Konrad	♁
27 N	1. adventna ; Virgilij, šk., apostol Koroške	♁
28 P	Gregorij III., papež; Ruf in tov., muç.	♁
29 T	Saturnin, muçenec; Illuminata, devica	♁
30 S	Andrej , apostol; Justina, dev., muçenka	♁

SKRAJA SE SRČNO UPRI,

SICER BO ZDRAVLJENJE PREPOZNO. (Ovid)

30 DNI

LISTOPAD

ZAPISKI ZA NOVEMBER

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NEDELJSKI EVANGELIJI:

- 6. „Dajte cesarju, kar je cesarjevega!“ (Mt 22, 15–21)
- 13. Jezus obudi Jairovo hčer. (Mt 9, 18–26)
- 20. O razdejanju Jeruzalema. (Mt 24, 15–35)
- 27. O poslednji sodbi. (Lk 21, 25–33)

Dan se skrči za 1 uro in 17 minut: od 9 ur in 57 minut na 8 ur in 40 minut.

- ☉ 3. nov. ob 12.56 uri
- ☾ 11. nov. ob 14.47 uri
- ♁ 19. nov. ob 00.46 uri
- ♃ 25. nov. ob 16.41 uri

Sonce stopi v znamenje strelca 22. novembra ob 8. uri 19 minut.

SVETI MARTIN (11.) NAJ BO SUH,
DA POZIMI RASTE KRUH.

DECEMBER

8

13

7

21

1 Č	Marijan in tov., m.; Natalija, vd.; Eligij, šk.	☿
2 P	Bibijana, d., m.; Pavlina, d., m.; Herta, d.	♋
3 S	Frančišek Ksaverij, sp.; Sofonija, prer.	♎
4 N	2. adv.; Barbara, d., m.; Peter Krizol., c. uč.	♏
5 P	Saba, op.; Julijan, muč.; Gerald	♐
6 T	Nikolaj (Miklavž) , škof, sp.; Apolinarij, m.	♑
7 S	Ambrozij, škof, cerkv., uč.; Urban, škof	♒
8 Č	Brezn. spočetje Dev. Marije ; Sofronij, šk.	♓
9 P	Peter Furbé, spoznavalec; Valerija, muč.	♏
10 S	Melkijad, p., m.; Loretska M. b.; Evlaliija	♎
11 N	3. adventna; Danijel, sp; Evtihij, m.	♏
12 P	Aleksander, m.; Maksencij in tov., muč.	♐
13 T	Lucija, dev., muč.; Otilija, dev.; Orest, m.	♑
14 S	Kvat. sreda ; Spiridion, šk.; Nikazij, muč.	♒
15 Č	Konrad Ofiški, spoznavalec; Valerijan, škof	♓
16 P	Kvat. pet. ; Evzebij, šk., m.; Albina, dev.	♏
17 S	Kvat. sob. ; Lazar, škof; Vivina, devica	♎
18 N	4. adv. (kvat.); Gracijan, šk.; Teotim, m.	♏
19 P	Urban V., p.; Teja, muč.; Favsta, vdova	♐
20 T	Evgenij in Makarij, muč.; Kristijan, šk.	♑
21 S	Tomaž , apostol; Severin, škof	♒
22 Č	Frančiška Cabrini, dev.; Demetrij in tov.	♓
23 P	Viktorija, dev., mučenka; Servul, spoznav.	♏
24 S	†† Sveti večer ; Adam in Eva; Hermina, d.	♎
25 N	BOŽIČ, ROJSTVO GOSPODOVO	♏
26 P	Štefan, prvi mučenec; Marin, mučenec	♐
27 T	Janez Evangelist , apostol; Fabiola, vdova	♑
28 S	Nedolžni otročiči ; Cezarij, mučenec	♒
29 Č	Tomaž, škof, m.; David, kralj; Marcél, op.	♓
30 P	Evgenij, škof; Liberij, škof; Anizija, muč.	♏
31 S	Silvester , p., sp.; Katarina Labouré, devica	♎

„NI DUHA POSTA,

ZATO UMIRA LJUBEZEN!“ (F. S. Finžgar)

31 DNI

GRUDEN

ZAPISKI ZA DECEMBER

NEDELJSKI EVANGELIJE:

4. Janez Krst. pošlje svoja učenca k Jezusu. (Mt 11, 2-10)
11. Janez Krstnik pričuje o Kristusu. (Jan 1; 19-28)
18. Janez Krstnik oznanjuje pokoro. (Lk 3, 1-6)
25. O rojstvu Jezusa Kristusa. (Lk 2, 1-14)

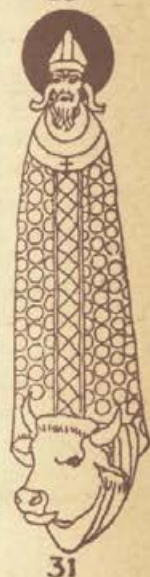
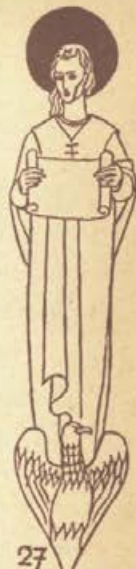
Dan se skrči do 22. XII. za 19 minut; do konca dec. zraste za 5 minut. — **Najkrajši dan** (21. XII.) je dolg 8 ur in 19 minut.
Začetek zime 21. dec. ob 21.27.

- ☉ 3. dec. ob 05.24 uri
☽ 11. dec. ob 10.38 uri
☀ 18. dec. ob 11.46 uri
♃ 25. dec. ob 03.29 uri

Sonce stopi v znamenje kozoroga 21. decembra ob 21. uri 27 minut.

PRVEGA TEDNA V ADVENTU MRAZ

TRAJAL BO VES ZIMSKI ČAS.

Sončni in lunini mrki v letu 1960

V prestopnem letu 1960 bosta dva sončna in dva lunina mrka. Pri nas (v Evropi) ne bo nobeden viden.

I. Popolni lunin mrk — dne 13. marca: začetek delnega mrka ob 7.38, začetek popolne zatemnitve ob 8.41, konec iste ob 10.16, konec delnega mrka ob 11.18. — Viden bo v skrajni severozah. Afriki, na Atlantskem oceanu, v Sev. in Juž. Ameriki, v vzhodni Avstraliji ter v severnih in južnih polarnih krajih.

II. Delni sončni mrk — dne 27. marca: začetek ob 6.29, največja zatemnitve ob 8.25, konec ob 10.22. (Ob največji zatemnitvi bo Luna zasenčila približno sedem desetih sončne ploskve.) — Mrk bo viden v južni Avstraliji, na južnem Indijskem oceanu in v polarnih predelih.

III. Popolni lunin mrk — dne 5. sept.: začetek delnega mrka ob 10.36, začetek popolne zatemnitve ob 11.38, konec iste ob 13.06, konec delnega mrka ob 14.08. — Viden bo v Sev. Ameriki, v zapadnem

delu Juž. Amerike, na Tihem morju, v Avstraliji, Indoneziji in v vzhodni Aziji.

IV. Delni sončni mrk — dne 20. in 21. sept.: začetek ob 22.10, višek zatemnitve točno polnoči, konec ob 1.51. (Ob največji zatemnitvi bo Luna zasenčila pribl. šest desetih sončne ploskve.) — Mrk bo viden v Sev. Ameriki (razen skrajnih južnih in severnih predelov), na severnem delu Tihega morja, v severovzhodnih predelih Azije in v polarnih krajih.

(Opomba: Vse gornje ure so računane po srednjeevropskem času!)

Pojasnilo. — Popolni (ali delni) sončni mrk nastane tedaj, kadar pride Luna med Zemljo in Sonce ter na ta način zakriva celoten (ali deljen) pogled na Sonce; nastopi pa lahko samo ob luninem mlaju. Sončni mrk je viden le na nekaterih predelih Zemlje. Potek in trajanje je v različnih krajih različno. — Lunin mrk nastopi le ob polni luni (ob ščipu), če pade nanjo senca Zemlje. Vidimo ga povsod tam, kjer je Luna ob času nad obzorjem.

Kakšno bo vreme?

Vsi učenjaki in vremenoslovci so si edini v tem, da se jim do sedaj še ni posrečilo dognati, kako bi bilo mogoče vreme vsaj približno določiti vnaprej. Niti vsa stoletna vremenska opazovanja niso mogla iznajti vsaj nekoliko bolj zanesljivih vremenskih prerokovanj.

Vendar pa je precej zanesljiv vremenski ključ, ki napoveduje vreme iz luninih sprememb. Zato bralcem prinašamo Herschlov vremenski ključ, s katerim lahko vsak — vsaj približno — vnaprej ugotovi, ako le vé, kdaj se izpremeni luna (t. j. ob kateri uri nastopi prvi krajec ☾, ščip ☽, zadnji krajec ☾ in mlaj ☽).

Glavno vremensko pravilo se glasi:

1. Vreme bo tem bolj zanesljivo, čim bliže polnoči se luna spremeni.
2. Vreme bo tem bolj gotovo grdo, čim bliže polneva se luna spremeni.

Lepo bo torej, če se spremeni luna od 22. ure zvečer do 2. ure zjutraj, grdo pa, če se luna spremeni od 10. ure dopoldne do 14. ure popoldne. Vmesne ure (med 2. in 10. ter med 14. in 22.) malo pomenijo; takrat vplivajo na vreme drugi vzroki bolj kakor luna.

Opozarjamo tudi na staro rimsko, in naše kmečko pravilo o vremenu, ki res presenetljivo napoveduje vreme. Kako? Rimljani so rekli: Prvi in drugi dan po mlaju ne pomenita nič; tretji in četrti dan malo; kar pa peti dan pravi, za vsa luno (t. j. za

nadaljnjih 24 dni) vreme postavi. Naši predniki pa so trdili: Stota ura odloči! Izračunaj torej točno stoto uro po mlaju in poglej vreme: vetrove (ali je burja ali zapadnik ali južni veter), jasno in suho, južno in megleno. Do ščipa bodo prevladovali vetrovi in vreme te stote ure; pogosto pa tudi še do mlaja.

Herschlov ključ pravi: Če se luna spremeni:

ob uri	bo poletni (16. 4. do 15. 10.)	bo pozimi (16. 10. do 15. 4.)
od 24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnik
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severozapadniku, sneg ob vzhodniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter
od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 16. do 18.	lepo	lepo
od 18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku, dež ob jugu ali jugozapadniku	sneg in dež ob jugu ali jugozapadniku
od 22. do 24.	lepo	lepo

Dajmo otrokom sveta imena!

„Kako mu bomo dali ime?“ sprašujejo starši, ko se pripravljajo na veliki dogodek v družini.

To ali ono ime, ki ga slišiš, ti ugaja. Vendar daj otroku tako ime, ki ga je nosil že kak junak ali junakinja krščanske vere. Želja sv. Cerkve (ne stroga zapoved) je, da dajejo starši otrokom imena svetnikov. Tako ima tvoj otrok svojega priprošnjaka in varuha (patrona) v nebesih, za pot skozi življenje pa za

vzglede. Tako bo otrok vedel tudi, kdaj ima svoj god.

Mnoga imena so le okrajšava ali domače oblike kakega svetniškega imena. Če pa starši izrečno žele dati otroku povsem drugo ime, naj dodajo novokrščencu še ime kakšnega svetnika in se naj obe imeni zapišeta v krstno knjigo. Vendar poudarjamo, da so med Slovenci skozi stoletja udomačena imena za nas najlepša in tudi značilna.

Ako mož ženo zmerja, jo otroci tolčejo.

Abdon (in Senen), muč., 30. jul.
Abraham, očak, 9. okt.
Adalbert (Vojteh), škof 23. apr.
Adam (in Eva), prvi starši, 24. decembra.
Adela (glej Adelhajda).
Adelhajda (Ada), vdova, 16. dec.
Adolf, škof, 11. februarja.
Adolf spoznavalec, 12. junija.
Adolf, škof, 17. junija.
Adon, škof, 16. decembra.
Adrijan, mučenec, 8. septembra.
Afra, mučenka, 24. maja.
Afra, mučenka, 9. avgusta.
Agapa, devica, muč., 5. marca.
Agapa, dev., muč., 3. aprila.
Agapit (Ljubo), muč., 18. avg.
Agapit, papež, 20. septembra.
Agata (Dobroslava), d., m., 5. febr.
Agaton, papež, 10. jan.
Agaton, papež, 16. febr.
Agaton, muč., 7. dec.
Agej (in Ozej), prerok, 4. jul.
Agripina, dev., muč., 23. jan.
Ahacij (in tov.), muč., 22. jun.
Ahilej (in Nerėj), m., 12. maja.
Akvila, mučenec, 20. maja.
Akvilina, dev., 13. junija.
Alban (Belo), muč., 21. junija.
Alberik, opat, 26. januarja.
Albert, škof, muč., 8. aprila.
Albert, spoznavalec, 7. avgusta.
Albert Vel., spozn., 15. nov.
Albin (Belko), škof, 1. marca.
Albina, dev., muč., 16. dec.
Albuin (in Ingenuin), šk., spozn., 5. februarja.
Albuin, škof, spoznav., 13. febr.
Aleksander (Saša), škof, 23. aprila.
Aleksander, papež, muč., 3. maja.
Aleksander, škof, 11. avgusta.
Aleksander, mučenec, 26. avg.
Aleksander, mučenec, 9. sept.
Aleksander Sauli, 11. oktobra.
Aleksander, mučenec, 17. okt.

Aleksander, muč., 12. decembra.
Aleksandra, muč., 20. marca.
Aleksandra, dev., muč., 18. maja.
Aleš, spozn., 17. julija.
Alferij, opat, 12. aprila.
Alfonz, škof, 23. januarja.
Alfonz Ligvorij, škof, 2. avg.
Alfonz Rodr., spozn., 30. okt.
Alfred, opat, 12. januarja.
Alojzij Gonzaga, spozn., 21. jun.
Amadej, spozn., 30. marca.
Amalija (Ljubica), 10. julija.
Amand, škof, 6. februarja.
Ambrozij, škof, cerkv. učitelj, 7. decembra.
Ambrozij Sien., bl., 20. marca.
Ana Garzia, devica, 7. junija.
Ana, mati Marije D., 26. julija.
Ana, prerokinja, 1. septembra.
Anaklet, papež, 13. julija.
Ananija, muč., 25. januarja.
Ananija, muč., 1. decembra.
Anastazij, muč., 22. januarja.
Anastazij, papež, 27. aprila.
Anastazij, mučenec, 21. avgusta.
Anastazij, muč., 7. septembra.
Anastazija, muč., 6. februarja.
Anastazija, mučenka, 15. februarja.
Anastazija, devica, muč., 15. apr.
Anastazija, dev., 14. avgusta.
Anastazija, muč., 25. decembra.
Andrej Korsini, šk., 4. febr.
Andrej Bobóla, 21. maja.
Andrej Avelin., spozn., 10. nov.
Andrej (Hrabroslav), ap., 30. nov.
Angela Folinjska, vdova, 4. jan.
Angela, dev., 10. maja.
Angela Merici, devica, 1. junija.
Angelina, 21. julija.
Angeli varuhi, 2. oktobra.
Angelus, spozn., 12. aprila.
Angelus, 30. oktobra.
Anicet, papež, 17. aprila.
Anter, papež, 3. januarja.
Antija, muč., 18. aprila.
Anton, puščavnik, 17. januarja.
Anton Padovanski, 13. junija.
Anton M. Caharija, sp., 5. jul.
Anton in tov., muč., 15. dec.
Antonija Florentinska, vdova, 28. februarja.

Antonija, muč., 1. marca.
Antonija, dev., muč., 29. aprila.
Antonija, muč., 4. maja.
Antonija, devica, 27. oktobra.
Antonin, opat, 14. februarja.
Antonin, škof, 10. maja.
Antonin, muč., 22. avgusta.
Antonin, muč., 2. septembra.
Antonin, škof, 31. oktobra.
Antonina, muč., 1. marca.
Antuza, muč., 27. avgusta.
Anzelm, škof, cerkv. uč., 21. apr.
Apolinarij, škof, muč., 23. jul.
Apolinarij, muč., 6. decembra.
Apolonij, mučenec, 10. aprila.
Apolonij, muč., 18. aprila.
Apolonija, dev., muč., 9. febr.
Aristid, spozn., 31. avgusta.
Arkadij, muč., 12. januarja.
Atanazij, škof, cerk. uč., 2. maja.
Atanazija, vdova, 14. avgusta.
Avguštin, šk., ap. angl., 28. maja.
Avguštin, šk., cerk. uč., 28. avg.
Avrea (Zlata), dev., muč., 19. jul.
Avrelij, škof, 12. novembra.
Avrelija, dev., muč., 15. okt.

Blagor onemu bratu, ki ima sestrico.

Baldomir, spozn., 27. febr.
Baltazar (Boltežar), kralj, 6. jan.
Bara (glej Barbara).
Barbara, dev., muč., 4. dec.
Barbea, muč., 29. januarja.
Barnaba, apostol, 11. junija.
Bazilid (in tov.), muč., 12. jun.
Bazilij, mučenec, 22. marca.
Bazilij, škof, cerkv. uč., 14. jun.
Bazilij, mučenec, 28. nov.
Bazilisa (in Julijan), m., 9. jan.
Beata (Blažena), muč., 8. marca.
Beatrika, muč., 29. julija.
Beda Častiljivi, cerkv. učitelj, 27. maja.
Belo (glej Alban).
Benedikt, opat, 21. marca.
Benedikt Niger, spozn., 4. aprila.
Benedikt Jožef, spozn., 16. apr.

Benedikt XI., papež, 7. julija.
 Benedikta, muč., 4. januarja.
 Benedikta, dev., 6. maja.
 Benedikta, dev., muč., 8. oktobra.
 Benigen, muč., 13. febr.
 Benigen, muč., 1. nov.
 Benjamina, muč., 31. marca.
 Benon, škof, 16. junija.
 Benvard (s tov.), škof, 25. okt.
 Benvenut, škof, 22. marca.
 Berard, muč., 16. januarja.
 Bernard, škof, 12. marca.
 Bernard, spoznav., 15. junija.
 Bernard, opat, 20. avgusta.
 Bernard Oliški, spozn., 26. avg.
 Bernardin Foški, 27. novembra.
 Bernardin Sienski, sp., 20. maja.
 Bernardka Lurška, dev., 18. febr.
 Berta, dev., 4. julija.
 Bertold, spozn., 29. marca.
 Bertram, škof, 3. julija.
 Bertrand, oglejski patr., 6. junija.
 Bibijana, dev., muč., 2. dec.
 Blanka, kraljica, vdova., 2. dec.
 Blaž, škof, muč., 3. febr.
 Blaženko (glej Makarij).
 Bogdan (glej Deodat; Matija)
 Bogo (glej Bogomir).
 Bogoljub (glej Teofil).
 Bogomil, škof, 10. junija.
 Bogomila, 6. julija.
 Bogomir (Bogo, Božo), šk., 8. nov.
 Bojan (glej Mohor).
 Boltežar (glej Baltazar).
 Bonaventura, šk., c. uč., 14. jul.
 Bonifacij, muč., 14. maja.
 Bonifacij, papež, 25. maja.
 Bonifacij, škof, muč., 5. jun.
 Bonifacij, papež, 25. okt.
 Boris, kralj, 2. maja.
 Boštjan (glej Sebastijan).
 Božena (glej Natalija).
 Božidar (glej Teodor).
 Božo (glej Bogomir).
 Branimir (Branko) (gl. Frančišek).
 Breda (glej Friderika).
 Brigita, dev., 1. februarja.
 Brigita, vdova, 8. oktobra.
 Bronislava, nuna, 7. sept.
 Brunon, škof, 17. maja.
 Brunon, spozn., 6. okt.
 Budislav (glej Gregor).

Celo brez skrbi
 ni noben človek.

Caharija, papež, 15. marca.
 Caharija, prerok, 6. septembra.
 Caharija (in Elizabeta), 5. nov.
 Cecilija, dev., muč., 22. nov.
 Celerin, mučenec, 3. febr.
 Cefirin, papež, 26. avgusta.
 Celestin, papež, 6. marca.
 Celestin, papež, 19. maja.
 Cenon, muč., 5. aprila.
 Cezarij, mučenec, 1. novembra.

Ciprijan, škof, muč., 14. sept.
 Ciprijan, škof, (in Kornelij), muč., 16. septembra.
 Ciprijan (in Justina), m., 26. sept.
 Cirijak (Larg in Smaragd), muč., 8. avgusta.
 Ciril Aleksandrijski, šk., 9. febr.
 Ciril Jeruzalemski, škof, cerkveni učenik, 18. marca.
 Ciril, škof, 29. marca.
 Ciril (in Metod), slov. ap., 5. jul.; (v krški škofiji 7. julija.)
 Cirila, muč., 5. julija.
 Cirila, dev., mučenica, 28. okt.
 Cirin (in tov.), muč., 12. junija.
 Cita, dev., 27. apr.
 Cvetana, Cvetka (glej Flora), devica, 12. junija.
 Cvetka (glej Terezija D. Jezusa).
 Cvetko (glej Florijan).

D

Deset umnih otrok — enajst sreč.

Dalmacij, šk., muč., 5. decembra.
 Damaz, papež, 11. decembra.
 Damiijan, mučenec, 12. februarja.
 Damijan (in Kozna), m., 27. sept.
 Danijel (Dana, Danica, Danilo), prerok, 21. julija.
 Danijel (in tov.), muč., 10. okt.
 Danijel, spoznavalec, 11. dec.
 Danilo (glej Danijel).
 Darj, muč., 19. dec.
 Darija (in Krizant), muč., 25. okt.
 Darinka (gl. Marija ali Martina).
 David, kralj, 29. decembra.
 Davorin (glej Martin).
 Demetrij, muč., 9. aprila.
 Demetrij, mučenec, 14. avgusta.
 Demetrij, škof, muč., 10. nov.
 Demetrij (in tov.), muč., 22. dec.
 Demetrija, devica, 21. junija.
 Deodat (Bogdan), muč., 8. nov.
 Deziderij (željko), šk., 23. maja.
 Didak Jožef, bl., 21. marca.
 Didak, spozn., 13. novembra.
 Dinko (glej Dominik).
 Diógen, mučenec, 6. aprila.
 Dionizij, mučenec, 8. febr.
 Dionizij, muč., 20. septembra.
 Dionizij, škof, muč., 9. oktobra.
 Dionizija, mučenka, 12. dec.
 Dizma, desni razbojnik, 25. marca.
 Dobroslava (glej Agata).
 Dominik (Vladimil), sp., 4. avg.
 Dominika, muč., 6. jul.
 Domnii, mučenec, 11. aprila.
 Domnina, muč., 1. oktobra.
 Donat, mučenec, 7. aprila.
 Donat, škof, muč., 7. avg.
 Donat, spozn., 29. oktobra.
 Donáta, mučenka, 17. julija.
 Dora (glej Doroteja).
 Doroteja (Dora), devica, mučenica, 6. februarja.

Doroteja (in tov.), devica, mučenka, 3. septembra.
 Dragica (glej Karel).
 Drago, spozn., 16. aprila.
 Dragotin (glej Karel Boromejski).
 Dula, muč., 25. marca.
 Dušan (glej Spiridion).

E

Eden odide, drugi pride.

Eberhard, škof, 8. jan.
 Eberhard, škof, 23. junija.
 Eberhard, škof, 28. nov.
 Ecehijel, prerok, 10. aprila.
 Edita, dev., 16. sept.
 Edmund, škof, 16. nov.
 Edmund, kralj, muč., 20. nov.
 Edmund (in tov.), muč., 1. dec.
 Edvard, kralj, muč., 18. marca.
 Edvard, kralj angl., 13. okt.
 Edvin, kralj, 4. oktobra.
 Efrem Sirski, c. uč., 18. jun.
 Egklj (Roger in Odorik), spozn., 28. januarja.
 Egidij od sv. Jožefa, 7. febr.
 Egidij (Ilij, Tilen), opat, 1. sept.
 Eleonora, dev., 21. febr.
 Elevertij, škof, muč., 20. febr.
 Elevertij, mučenec, 18. apr.
 Elevertij, papež, muč., 26. maja.
 Elija, prerok, 20. julija.
 Elizabeta (Spela), kraljica, 8. jul.
 Elizabeta (in Caharija), 5. nov.
 Elizabeta, kraljica, 19. nov.
 Elizej, prerok, 14. junija.
 Ema, vdova, 19. aprila.
 Ema (Hema), vdova, 27. junija.
 Emanuel, muč., 26. marca.
 Emeram, škof, muč., 22. sept.
 Emerencijana, d., muč., 23. jan.
 Emerik, vojvoda, spozn., 5. nov.
 Emigdig, škof, muč., 9. avg.
 Emil (Milan), muč., 22. maja.
 Emilij, mučenec, 28. maja.
 Emilija (Milica), dev., 17. avg.
 Emilijan (Milan), škof, 11. sept.
 Emilijan, spozn., 11. okt.
 Emilijana (Milena), dev., 5. jan.
 Emilijana, muč., 30. junija.
 Engelbert, škof, 7. nov.
 Epigmenij, muč., 24. marca.
 Erazem, škof, muč., 2. junija.
 Erazem, mučenec, 25. nov.
 Erazma (s tov.), muč., 3. sept.
 Erik, kralj, 18. maja.
 Ermin, mučenec, 27. aprila.
 Erna (glej Erntruda).
 Ernest, škof, 12. jan.
 Erntruda (Erna), dev., 11. sept.
 Etbín, opat, 19. okt.
 Etebert, kralj, 25. febr.
 Eva (in Adam), prvi starši, 24. decembra.
 Evald, muč., 3. oktobra.
 Evarist I., papež, muč., 26. okt.

Evfemija (in tov.), dev., muč., 3. septembra.
Evfemija (in tov.), muč., 16. sept.
Evgenij (Evgen), muč., 24. jan.
Evgenij, mučenec, 20. marca.
Evgenij, škof, muč., 2. maja.
Evgenij I., papež, 2. junija.
Evgenij, papež, 8. julija.
Evgenij, škof, 13. julija.
Evgenij (in Makarij), mučenca, 20. decembra.
Evgenij, škof, 30. dec.
Evgenija, dev., 25. dec.
Evlalija, dev., muč., 12. febr.
Evstahij (in tov.), muč., 20. sept.
Evstohija, dev., 13. febr.
Evstrohija, dev., muč., 2. nov.
Evtihij, muč. iz Mezop., 14. mar.
Evtihij, muč. iz Tracije, 29. sept.
Evtihij, mučenec, 11. decembra.
Evtihijan, papež, muč., 8. dec.
Evzebij, muč., 6. marca.
Evzebij, duh., spozn., 14. avg.
Evzebij, škof, muč., 16. dec.
Evfemija (in tov.), d., m., 3. sept.
Evfrazija, dev., 13. marca.

Fant se rad po očetu vrže.

Fabij, muč., 31. julija.
Fabijan (in Sebastijan), muč., 20. januarja.
Fabiola, vdova, 27. decembra.
Favst, mučenec, 16. jul.
Favsta, vdova, 19. decembra.
Favstin (in Jovita), m., 15. febr.
Felicijan, škof, muč., 24. jan.
Felicijan (in Primož), m., 9. jun.
Felicijan, škof, muč., 20. okt.
Felicita, muč., 7. marca.
Felicita s 7 sinovi, muč., 10. jul.
Felicita, muč., 23. nov.
14. januarja.
Feliks (Srečko), duhovnik, muč., Feliks IV., papež, 30. jan.
Feliks, škof, 21. febr.
Feliks, mučenec, 23. aprila.
Feliks Kantal, spozn., 21. maja.
Feliks I., papež, muč., 30. maja.
Feliks (in Fortunat), 18. jun.
Feliks (in Nabor), muč., 12. jul.
Feliks II., papež, muč., 29. julija.
Feliks in Adavkt, muč., 30. avg.
Feliks, mučenec, 24. oktobra.
Feliks, mučenec, 6. nov.
Feliks Val, spozn., 20. nov.
Ferdinand, kralj, 30. maja.
Ferdinand, spozn., 5. junija.
Fidélis Sigmarin, muč., 24. apr.
Fidencij, mučenec, 27. sept.
Fides (Vera), dev., muč., 1. avg.
Fides, devica, muč., 6. oktobra.
Filemon (in Apolonij), muč., 8. marca.
Filémon, mučenec, 21. marca.

Filemon (in tov.), muč., 22. nov.
Filip (in Jakob), apost., 11. maja.
Filip Nerij, spozn., 26. maja.
Filip (Zdenko) Benicij, spozn., 23. avgusta.
Filip, mučenec, 13. sept.
Filip, škof, 22. oktobra.
Filomena, dev., 11. avg.
Firmin, škof, muč., 25. sept.
Firmin, škof, 11. okt.
Flavij, mučenec, 7. maja.
Flavijan, muč., (v Rimu), 28. jan.
Flávijan, škof, 23. avgusta.
Flavijána, devica, 5. okt.
Flor, mučenec, 18. avg.
Flor, mučenec, 22. dec.
Flora (Cvetka, Cvetana), dev., 12. junija.
Flora, dev., muč., 24. oktobra.
Florentin, škof, 16. oktobra.
Florentina, devica, 20. junija.
Florijan (Cvetko), muč., 4. maja.
Fortunat, spozn., 1. junija.
Fortunat (in Feliks), 18. jun.
Fortunat (in Mohor), m., 12. jul.
Frančišek (Branimir, Branko), Saleški, šk., c. uč., 29. jan.
Frančišek Kle, muč., 17. febr.
Frančišek Pavl., spozn., 2. apr.
Frančišek Hier., 11. maja.
Frančišek Hieron., sp., 17. maja.
Frančišek Kar., spozn., 4. jun.
Frančišek Regis, spozn., 16. jun.
Frančišek Solan, spozn., 24. jul.
Frančišek Kald., spozn., 13. sept.
Frančišek Asiški, spozn., 4. okt.
Frančišek Borgia, spozn., 10. okt.
Frančišek Ksaverij, spozn., 3. dec.
Frančiška Rimska, vd., 9. marca.
Frančiška Šantalska, vd., 21. avg.
Friderik (Mirko, Miroslav), škof, mučenec, 18. julija.
Fridolin, opat, 6. marca.
Fruktuóz, škof, muč., 21. jan.
Frumencij, škof, 27. okt.

Grenko zelišče je potrpljenje.

Gabrijel Žal. M. b., sp., 27. febr.
Gabrijel, nadangel, 24. marca.
Gaj (in Soter), papež, m., 22. apr.
Gal, opat, 16. oktobra.
Gala, vdova, 5. oktobra.
Gaspar (Gašper), kralj, 6. jan.
Gavdencij (Veselko), šk., 14. okt.
Gavdencij, škof, 25. okt.
Gavdióz, spoznavalec, 7. marca.
Gavdióz, škof, 26. oktobra.
Gelázij, papež, 29. nov.
Genoveša, dev., 3. jan.
Gentilij, muč., 5. sept.
Georgija, devica, 15. febr.
Gerard, muč., 8. marca.

Gérard, škof, 26. aprila.
Gerard, škof, muč., 24. sept.
Gerard Majela, 16. okt.
German, škof, 12. maja.
Germana, dev., 15. jun.
Gervazij (in Protazij), m., 19. jun.
Gizela, kraljica, opat., 7. maja.
Glicerij, mučenec, 21. dec.
Gorgonij, muč., 9. sept.
Gotfrid (Bogomir), škof, 8. nov.
Gothard, škof, 5. maja.
Gracijan, škof, 18. dec.
Gregorij X., papež, 10. jan.
Gregorij (Budislav), p., 13. febr.
Gregorij, papež, 17. febr.
Gregorij Niški, škof, 9. marca.
Gregorij Vel., papež, 12. marca.
Gregorij Nacijan., škof, 9. maja.
Gregorij, papež, 25. maja.
Gregorij, škof, 25. avgusta.
Gregorij Čudodelnik, šk., 17. nov.
Gregorij, papež, 28. nov.
Gvidon, spozn., 12. sept.
Gvidon, opat, 31. marca.

Hvala — nikomur v nebesa ne pomaga.

Habakuk, prerok, 15. junija.
Hadrijan III., papež, 8. julija.
Hadrijan, muč., 8. sept.
Hedviga (Vika), 16. oktobra.
Helena, (Jelena, Jelka), kr., 15. aprila.
Helena, dev., 22. maja.
Helena Švedska, mučenka, 31. jul.
Helena, mati Konst. Vel., 18. avg.
Helena, devica, 6. nov.
Heliodor, škof, 8. julija.
Hema (glej Ema).
Henrik Suzo, spozn., 2. marca.
Henrik, škof, 25. junija.
Henrik, cesar, spozn., 15. jul.
Herbert, škof, 16. marca.
Herkulán, škof, 12. avgusta.
Herkulan, škof, muč., 7. nov.
Hermagor (Bojan), glej Mohor.
Herman Jožef, spozn., 7. apr.
Hermenegild, muč., 13. apr.
Hermes, mučenec, 4. jan.
Hermes, mučenec, 28. avg.
Hermina, devica, 24. dec.
Hieronim Emil., spozn., 20. jul.
Hieronim, cerk. uč., 30. sept.
Higin, papež, muč., 11. jan.
Hijacint, spozn., 17. avg.
Hijacint (in Prot), m., 11. sept.
Hijacinta, dev., 30. jan.
Hijacinta, dev., 6. febr.
Hilarij (Radovan), c. uč., 14. jan.
Hilarij (in Tacijan), m., 16. mar.
Hilarij, škof, 25. oktobra.
Hilarija, muč., 12. avg.
Hilarion, opat, 21. oktobra.
Hilda, 18. novembra.

Hildegarda, opatinja, 17. sept.
Hipolit (in Kasijan), muč.,
13. avgusta.
Hipolit, škof, muč., 22. avgusta.
Honorij, škof, 30. sept.
Hozana Koterska, bl., 27. aprila.
Hrabroslav (glej Andrej).
Hubert, škof, 3. novembra.
Hugolin (in tov.), muč., 13. okt.
Hugon, škof, 1. aprila.
Hugon, škof, 10. avgusta.
Hugon, škof, 17. novembra.

Iz malega raste veliko.

Ida, devica, 13. aprila.
Ida, grofinja, 4. septembra.
Ida, devica, 29. oktobra.
Ignacij (Igo, Ognjeslav), škof,
muč., 1. februarja.
Ignacij Lojola, spozn., 31. jul.
Ignacij, škof, 23. oktobra.
Igo (glej Ignacij).
Iluminata, devica, 29. nov.
Ingenuin (in Albuin), škof,
5. februarja.
Inocencij, papež, 22. junija.
Inocencij, papež, 28. julija.
Irena (Miroslava), d., 21. febr.
Irena, dev., muč., 5. aprila.
Irena (s tov.), muč., 18. sept.
Irena, dev., mučenka, 20. okt.
Irenej, škof, 5. maja.
Irenej, spozn., 28. junija.
Irenej, škof, muč., 4. julija.
Irenej, škof, muč., 15. dec.
Irmina, devica, 24. dec.
Ivan (glej Janez).
Ivana (Jana, Joana) Val., vdova,
4. februarja.
Ivana, vdova, 24. maja.
Ivana (Orleanska), dev., 30. maja.
Ivana Frančiška Santalska, vdova,
21. avgusta.
Ivana Elizabeta Bichiers de Ages,
devica, 26. avgusta.
Ivo, spozn., 19. maja.
Izabela, kraljica, 4. januarja.
Izabela, devica, 31. avgusta.
Izaija, prerok, 6. julija.
Izak, menih, 11. aprila.
Izidor, škof, muč., 2. januarja.
Izidor, mučenec, 5. febr.
Izidor, škof, cerkv. uč., 4. apr.
Izidor, kmet, spozn., 15. maja.

Jabolko ne pade daleč od drevesa.

Jakob (Radoslav) ml., apostol,
11. maja.
Jakob st., apostol, 25. julija.
Jakob, pušč., 6. avg.
Jakob, škof, 21. oktobra.

Jakob iz Marke, spozn., 28. nov.
Jana (glej Ivana).
Janez Zlatousti, škof, cerk. uč.,
27. januarja.
Janez Miloščinar, škof, 30. jan.
Janez Bosko, spozn., 31. jan.
Janez de Britto, spozn., 4. febr.
Janez Matski, spozn., 8. febr.
Janez Jožef od Kr., op., 5. marca.
Janez od Boga, sp., 8. marca.
Janez Sarkander, bl. 17. marca.
Janez Damaščan, cerkveni učenik,
27. marca.
Janez Kapistran, sp., 28. marca.
Janez Klimak, opat, 30. marca.
Janez Ev. pred Latinskimi vrati,
6. maja.
Janez Avilski, spozn., 10. maja.
Janez Krstnik de la Salle, 15. maja.
Janez Nepomuk, sp., 16. maja.
Janez de Rossi, spozn., 23. maja.
Janez, papež, mučenec, 27. maja.
Janez Fakund, spozn., 12. jun.
Janez Franc, spozn., 16. junija.
Janez, mučenec, 23. junija.
Janez Krstnik, rojstvo, 24. junija;
obglavljenje, 29. avgusta.
Janez (in Pavel), muč., 26. jun.
Janez Gualbert, opat, 12. julija.
Janez Kolumbin, bl., 31. julija.
Janez Vianney, spozn., 9. avg.
Janez Berhmans, spozn., 13. avg.
Janez Eudes, spozn., 19. avg.
Janez, škof, 27. avgusta.
Janez Leonard, spozn., 9. okt.
Janez Kancij, spozn., 20. okt.
Janez Gabriel Perb., muč.,
7. novembra.
Janez od Križa, spozn., 24. nov.
Janez Evangelist, 27. dec.
Jaroslav, 27. aprila.
Januarij, škof, muč., 19. sept.
Jedrt Brab., dev., 17. marca.
Jedrt, dev., 16. novembra.
Jelena (glej Helena).
Jelis(ljava) (glej Elizabeta).
Jelka (glej Helena; Gabrijela).
Jeremija, prerok, 1. maja.
Jernej, apostol, 24. avgusta.
Jernej, škof, bl., 19. okt.
Joachim, oče Dev. Marije, 16. avg.
Joel, prerok, 13. julija.
Jolanda, bl., 16. junija.
Jona, prerok, 21. sept.
Jordan, spozn., 15. febr.
Jošt, opat, 16. junija.
Jovita (in Favstin), muč., 15. febr.
Jozafat Kunčević, škof, mučenec,
14. novembra.
Jožef iz Arimateje, 17. marca.
Jožef, ženin Marije Device,
19. marca.
Jožef-delavec, 1. maja.
Jožef Oriol, spozn., 23. marca.
Jožef Cafasso, spozn., 23. junija.
Jožef Kalasancij, spoznavalec,
27. avgusta.

Jožef Kupertinski, spozn., 18. sept.
Juda (in Simon), apost., 28. okt.
Judita, muč., 6. maja.
Jukund, škof, 14. nov.
Jukunda, dev., muč., 27. jul.
Jukunda, devica, 25. nov.
Julij, spozn., 31. januarja.
Julij, papež, 12. aprila.
Julij, muč., 1. julija.
Julij, senator, muč., 19. avg.
Julij, muč., 20. decembra.
Julija, mučenka, 7. jan.
Julija, devica, 8. aprila.
Julija, dev., 22. maja.
Julija, mučenka, 22. julija.
Julija, dev., muč., 10. decembra.
Julijan (in Bazilisa), m., 9. jan.
Julijan, škof, 27. jan. (8. febr.).
Julijan, mučenec, 13. febr.
Julijan, muč., 19. febr.
Julijana, vdova, 7. febr.
Julijana, dev., muč., 16. febr.
Julijana Falk., dev., 19. jun.
Julijan, škof, 8. marca.
Julijan, puščavnik, 18. okt.
Julijan, mučenec, 5. dec.
Julijana, dev., muč., 17. avg.
Julita, mučenka, 30. julija.
Jurij, muč., 24. aprila.
Just, škof, 28. maja.
Just, muč., 14. julija.
Just, škof, 14. oktobra.
Just, muč., 18. okt.
Just, muč., 2. novembra.
Just, mučenec, 14. decembra.
Justa, mučenka, 14. maja.
Justa, mučenka, 15. julija.
Justin, muč., 14. aprila.
Justina, dev., muč., 26. sept.
Justina, devica, muč., 30. nov.
Juta, vdova, 13. januarja.
Juvencij, mučenec, 8. febr.
Juvencij, muč., 1. junija.

Kakor oče, tako sin.

Kajetan, spozn., 7. avg.
Kalist, mučenec, 16. aprila.
Kalist, škof, 17. avgusta.
Kalist, papež, muč., 14. okt.
Kamil Lelijski, spozn., 18. jul.
Kamil (in tov.), muč., 25. sept.
Kamilja, 26. julija.
Kancij(an) (glej Kocijan).
Kanadski mučenci, 26. septembra.
Kandid, mučenec, 11. marca.
Kandid, muč., 3. oktobra.
Kanut, kralj, muč., 19. jan.
Karel (Dragotin) Bor., škof,
4. novembra.
Kasijan (in Hipolit), m., 13. avg.
Kastor (in tov.), muč., 28. dec.
Katarina de Ricci, dev., 13. febr.
Katarina Genovska, vd., 22. marca.
Katarina Švedska, vd., 22. marca.

Katarina Sienska, dev., 30. apr.
 Katarina, dev., muč., 25. nov.
 Katarina Labouré, dev., 31. dec.
 Kazimir, spozn., 4. marca.
 Kilijan, škof, 8. julija.
 Klara (Jasna), devica, 12. avg.
 Klavdij, škof, 6. junija.
 Klavdij, mučenec, 7. julija.
 Klavdij, muč., 30. okt.
 Klavdij (in Simforijan), muč.,
 8. novembra.
 Klemen Marija Dvožak (Hofbauer),
 spozn., 15. marca.
 Klemen, papež, muč., 23. nov.
 Kleofa, mučenec, 25. septembra.
 Klet (in Marcelin), papež, muč.,
 26. aprila.
 Klotilda, kraljica, 3. junija.
 Klotilda, dev., muč., 23. okt.
 Kocijan (in tov.), muč., 31. maja.
 Koloman, muč., 13. oktobra.
 Kolumban, opat, 21. nov.
 Konrad, spoznavalec, 21. aprila.
 Konrad Plac, pušč., 19. febr.
 Konrad, škof, 26. nov.
 Konrad Ofiški, spozn., 15. dec.
 Konstancija, dev., muč., 19. sept.
 Konstantin, muč., 29. jan.
 Kordula, dev., muč., 22. okt.
 Kornelij, škof, 2. jan.
 Kornelij, papež, (in Ciprijan),
 muč., 16. septembra.
 Korona, mučenka, 14. maja.
 Kozma (in Damijan), muč.,
 27. septembra.
 Krispin, muč., 25. oktobra.
 Krispin, škof, 19. nov.
 Krispin, muč., 5. dec.
 Kristijan, muč., 17. febr.
 Kristijan, škof, sp., 20. dec.
 Kristina, dev., muč., 13. marca.
 Kristina, dev., muč., 24. julija.
 Kristina, devica, 24. oktobra.
 Kristina, dekla, 15. decembra.
 Krištof Milanski, sp., 11. marca.
 Krištof, muč., 25. julija.
 Krištof, muč., 31. oktobra.
 Krizancijan (in tov.), 17. febr.
 Krizant (in Darija), m., 25. okt.
 Ksist (glej Skest).
 Kunigunda, cesarica, 3. marca.
 Kuno, spoznavalec, 1. junija.
 Kutbert, škof, 20. marca.
 Kvirin, muč., 30. marca.
 Kvirin, škof, muč., 4. jun.

Lavrencij (Lovro), spozn., 22. jul.
 Lavrencij (Lovro), muč., 10. avg.
 Lavrencij Just., škof, 5. sept.
 Lavrentanska Mati božja, 10. dec.
 Lazar Tržaški, muč., 12. apr.
 Lazar, škof, 17. decembra.
 Lea, vdova, 22. marca.
 Leander, škof, 27. februarja.
 Lenart (glej Leonard).
 Leon, škof, mučenec, 14. marca.
 Leon I., papež, c. uč., 11. apr.
 Leon IX., papež, 19. aprila.
 Leon, škof, 22. aprila.
 Leon III., papež, 12. junija.
 Leon, papež, 28. junija.
 Leon II., papež, 3. julija.
 Leonard (Lenart), opat, 6. nov.
 Leonard Portom., sp., 17. nov.
 Leonida, mučenec, 22. aprila.
 Leopold Gaj., 2. apr.
 Leopold, vojvoda, spozn., 15. nov.
 Libérij, škof, 30. decembra.
 Libórij, škof, 23. julija.
 Lidija, mučenka, 27. marca.
 Lidija, vdova, 3. avgusta.
 Lin, papež, muč., 23. avgusta.
 Ljoba (Ljuba), devica, 28. sept.
 Ljubica (glej Amalija).
 Ljubo (glej Agapit).
 Ljudmila, vdova, 16. sept.
 Longin, 2. maja.
 Lovro (glej Lavrencij).
 Lucij, mučenec, 18. febr.
 Lucij, papež, muč., 4. marca.
 Lucij, mučenec, 20. avg.
 Lucij, mučenec, 19. oktobra.
 Lucija, devica, muč., 25. jun.
 Lucija, mučenka, 6. julija.
 Lucija, mučenka, 16. septembra.
 Lucija, dev., muč., 13. dec.
 Lucijan, muč., 7. jan.
 Lúcijan, mučenec, 8. jan.
 Lucijan (in tov.), muč., 26. okt.
 Ludger, 26. marca.
 Ludovik Marija Grignon Mont-
 fortski, spozn., 28. aprila.
 Ludovik Tolent., škof, 19. avg.
 Ludovik, kralj, 25. avgusta.
 Ludovik Bert., spozn., 10. okt.
 Ludovika Marillac, bl., 15. mar.
 Luka, evangelist, 18. oktobra.
 Lukrécija, dev., muč., 23. nov.

Makarij (in Evgenij), m., 20. dec.
 Maksencij, muč., 12. dec.
 Maksim (in tov.), mučenec,
 13. aprila.
 Maksim, škof, 5. maja.
 Maksim, škof, muč., 29. maja.
 Maksima, muč., 26. marca.
 Maksima, mučenka, 2. septembra.
 Maksimijan, škof, 21. febr.
 Maksimijan, škof, muč., 3. okt.
 Maksimilijan, škof, muč., 12. okt.
 Maksimin, škof, 15. decembra.
 Mamert, škof, 11. maja.
 Marcel, papež, muč., 16. jan.
 Marcell, mučenec, 19. februarja.
 Marcell, muč., 29. junija.
 Marcel, opat, 29. decembra.
 Marcela, vdova, 31. januarja.
 Marcelijan (in Marko), 18. junija.
 Marcelin (in Klet), p., 26. apr.
 Marcelin, mučenec, 2. junija.
 Marcelin, škof, 5. oktobra.
 Marcelina, devica, 17. julija.
 Márcijan, škof, 14. junija.
 Marij (in tov.), muč., 19. jan.
 Marije bl. Device godovi:

Žaroka z Jožefom, 23. jan.
 Očiščenje (svečnica), 2. febr.
 Lurška Mati božja, 11. febr.
 Oznanjenje M. D., 25. marca.
 M. b. dobrega sveta, 26. apr.
 Kraljica apostolov, 16. maja.
 Pomočnica kristjanov, 24. maja.
 Marija, Kraljica miru, 31. maja.
 Marija, Mati milosti božje,
 6. junija.
 Obiskovanje Marijino, 2. jul.
 Karmelska Mati b., 16. jul.
 Marija Snežna, 5. avgusta.
 Vnebovzetje M. b., 15. avgusta.
 Srce Marijino, 22. avgusta.
 Rojstvo Marije Dev., 8. sept.
 Ime Marijino, 12. septembra.
 Marija 7 žal., petek po tihi ne-
 delji in 15. septembra.
 Rešiteljica jetnikov, 24. sept.
 Rožnovenska Kraljica, 1. ned. v
 oktobru oz. 7. oktobra.
 Materinstvo Marijino, 11. okt.
 Darovanje Marijino, 21. nov.
 Marija, čudodel. svetinja,
 27. novembra.
 Brezmadežno spočetje, 8. dec.
 Loretska M. b., 10. decembra.
 Marija Egiptska, 2. aprila.
 Marija Kleofova, 9. aprila.
 Marija Magd. (Majda), 22. jul.
 Marija Magd. Pazzi, d., 29. maja.
 Marija Frančiška, dev., 6. okt.
 Marija Salome, vdova, 22. okt.
 Marija Goretti, dev., muč.,
 Marijan, muč., 17. jan.
 Marijan, spozn., 19. avg.
 Márijan (in tov.), muč., 1. dec.
 Marijana (glej Ana).
 Marin (in tov.), muč., 3. marca.

Mlado drevo se ugiba, ne pa staro.

Macedónij, škof, 12. septembra.
 Magdalena (Majda), 29. maja.
 Magdalena, spokor., 22. jul.
 Makabejski bratje, 1. avgusta.
 Makarij (Blaženko) Aleksandrij-
 ski, opat, 2. januarja.
 Makarij, mučenec, 28. febr.
 Makarij, škof, 10. marca.
 Makarij, škof, 20. junija.

Lahko trgovcu, kadar ima deca denar.

Ladislav, kralj, 27. jun.
 Lambert, škof, 14. aprila.
 Lambert, škof, muč., 17. sept.
 Larg (Cirijak in Smaragd), mu-
 čenci, 8. avgusta.
 Lavra, nuna, 17. junija.

Marin, muč., 26. dec.
 Marjeta (Margareta, Meta),
 28. januarja.
 Marjeta Kort., spok., 22. febr.
 Marjeta, kraljica, 10. junija.
 Marjeta, dev., muč., 20. julija.
 Marjeta Alakok, devica, 17. okt.
 Marko, evangelist, 25. apr.
 Marko (in Marcelijan), 18. jun.
 Marko Križevčan (in tov.), muč.,
 7. septembra.
 Marta (in tov.), muč., 19. jan.
 Marta, dev., 29. julija.
 Martin (Davorin), škof, 11. nov.
 Martin, papež, muč., 12. nov.
 Martina, devica, muč., 30. jan.
 Matej, apostol, 21. sept.
 Matija (Bogdan), apostol, 24. febr.
 Matilda, devica, 26. febr.
 Matilda, kraljica, 14. marca.
 Maver, opat, 15. jan.
 Mavricij (in tov.), muč., 22. sept.
 Mavrilij, škof, 13. sept.
 Medard, škof, 8. jun.
 Mehtilda, devica, 10. apr.
 Melanij, škof, 6. jan.
 Melanija, vdova, 31. dec.
 Melčij, škof, 12. febr.
 Melhijad, papež, muč., 10. dec.
 Melhior, kralj, 6. jan.
 Melhior Grodčtski (in tov.), muč.,
 7. septembra.
 Menas, mučenec, 11. nov.
 Metod, škof, 14. junija.
 Metod (in Ciril), slov. apost.,
 5. jul.; (v krški škofiji 7. jul.).
 Mihael Garicoits, spozn., 13. maja.
 Mihael, nadangel, 29. sept.; nje-
 govo prikazanje, 8. maja.
 Miklavž (glej Nikolaj).
 Milan (glej Emilijan).
 Milena (glej Emilijana).
 Milica (glej Emilija).
 Milka (glej Ljudmila).
 Mirko (Miroslav) (gl. Friderik).
 Miron, škof, 8. avg.
 Miron, mučenec, 17. avg.
 Miroslava (glej Irena).
 Modest, škof, 24. februarja.
 Modest, škof krški, 31. marca.
 Mohor (in Fortunat), m., 12. jul.
 Mojzes, prerok, 4. sept.
 Monika, vdova, 4. maja.

Ni človek
 samo za en dan.

Nabor (in tov.), muč., 12. junija.
 Nabor (in Feliks), muč., 12. jul.
 Nada, 24. sept.
 Nahum, prerok, 1. decembra.
 Narcis, škof, 29. oktobra.
 Natalija (Božena), muč., 27. jul.
 Natalija, spozn., 1. dec.

Nazarij, muč., 12. junija.
 Nazarij (in tov.), muč., 28. jul.
 Néofit, mučenec, 20. jan.
 Nerej (in Abilej), muč., 12. maja.
 Neronovi mučenci, 24. junija.
 Nestor, mučenec, 26. febr.
 Neža (Janja), dev., muč., 21. jan.
 Neža Praška, dev., 2. marca.
 Neža Montep., dev., 20. aprila.
 Nicefor, patriarh, 13. marca.
 Nikänder, mučenec, 17. jun.
 Nikázij, muč., 14. dec.
 Nikolaj (in tov.), muč., 9. jul.
 Nikolaj Tol., spozn., 10. sept.
 Nikolaj I., papež, 13. nov.
 Nikolaj Tavelič, muč., 14. nov.
 Nikolaj (Miklavž), škof, 6. dec.
 Nikomed, muč., 15. sept.
 Norbert, škof, 6. jun.
 Notburga, dev., 13. sept.

O d pogače skače.

Oglavljenje Janeza Krstnika,
 29. avgusta.
 Odilo, opat, 1. jan.
 Odon, opat, 18. nov.
 Odorik (Roger in Egidij), spozn.,
 28. januarja.
 Ognjeslav (glej Ignacij).
 Olaf, kralj, 29. julija.
 Olga, kneg., vdova, 11. julija.
 Oliva, devica, 29. julija.
 Onezifor, mučenec, 6. sept.
 Onezim, muč., 16. februarja.
 Orest, mučenec, 13. decembra.
 Oskar, škof, 3. februarja.
 Otilija, dev., 13. dec.
 Otmár, opat, 16. novembra.
 Oton, mučenec, 16. jan.
 Oton, škof, 23. marca.
 Oton, škof, 2. julija.
 Ozéj (in Agéj), prer., 4. julija.
 Ožbalt, kralj, muč., 5. avgusta.

P razen klas stoji pokonci.

Pacifik, spozn., 25. sept.
 Pahómij, opat, 9. maja.
 Pamfilij, muč., 1. junija.
 Pankracij, muč., 12. maja.
 Pantaleon, muč., 27. julija.
 Pashal Bajlon., spozn., 17. maja.
 Pastor, muč., 29. marca.
 Pastor, spozn., 26. jul.
 Patricij (Patrik), škof, 17. marca.
 Patricija, devica, 25. avg.
 Pavel, prvi puščavnik, 15. jan.
 Pavel, mučenec, 2. marca.
 Pavel od Križa, spozn., 28. apr.
 Pavel, škof, 7. jun.
 Pavel (in Janez), muč., 26. jun.
 Pavel I., papež, 28. junija.

Pavel (in Peter), apost., 29. jun.
 njegovo spreobr., 25. jan.
 Pavlov spomin, 30. junija.
 Pavla, vdova, 26. jan.
 Pavla, dev., muč., 3. jun.
 Pavla, dev., muč., 10. avg.
 Pavlin, oglejski škof, 11. jan.
 Pavlin Nol., škof, 22. junija.
 Pavlin, škof, 31. avgusta.
 Pavlin, škof, 11. oktobra.
 Pavlina, 14. marca.
 Pavlina, muč., 6. junija.
 Pavlina, devica, 2. decembra.
 Pavlina, muč., 31. decembra.
 Pelagija, muč., 23. marca.
 Pelágija, mučenka, 11. julija.
 Pelagija, spokornica, 8. oktobra.
 Pelagija, spozn., 17. decembra.
 Peregrin, spozn., 27. aprila.
 Peregrin, mučenec, 13. junija.
 Peregrin, spozn., 28. julija.
 Perpetua (in Felicita), 6. marca.
 Perpetua, vdova, 4. avg.
 Peter, škof, 9. jan.
 Peter Nol., spozn., 28. jan.
 Peter Dam., škof, c. uč., 23. febr.
 Peter, mučenec, 6. aprila.
 Peter Kanizij, c. uč., 27. aprila.
 Peter, muč., 29. aprila.
 Peter Regalat, spozn., 13. maja.
 Peter Celestin, papež, 19. maja.
 Peter (in tov.), muč., 2. jun.
 Peter (in Pavel), apost., 29. jun.
 Peter Eymard, spozn., 3. avg.
 Peter Faber, spozn., 9. avg.
 Peter Klaver, spozn., 9. sept.
 Peter Alkantara, spozn., 19. okt.
 Peter Aleksandrijski, mučenec,
 26. novembra.
 Peter Krizolog (Zlatoslov.), c. uč.,
 4. decembra.
 Peter Fourier, škof, 9. dec.
 Petra stol (v Rimu), 18. jan.
 Petra stol (in Antiohiji), 22. febr.
 Petra vezi, 1. avgusta.
 Petronij, škof, 6. sept.
 Petronila, devica, 31. maja.
 Pij V., papež, 5. maja.
 Pij I., papež, muč., 11. jul.
 Pij X., papež, spozn., 3. sept.
 Placid (in tov.), muč., 5. okt.
 Placida, dev., 11. okt.
 Platon, menih, 4. aprila.
 Plavt, mučenec, 29. sept.
 Polikarp, škof, muč., 26. jan.
 Poncijan, papež, muč., 19. nov.
 Potamijena, dev., muč., 28. jun.
 Prakséda, devica, 20. junija.
 Prakséda, dev., 21. julija.
 Primož (in Felicijan), mučenec,
 9. junija.
 Priscila, vdova, 16. jan.
 Priska, dev., muč., 18. jan.
 Prokopij, spozn., 27. febr.
 Prot (in Hijacint), muč., 11. sept.
 Protazij (in Gervazij), 19. jun.

Ptoleméj, škof, muč., 24. avg.
Pudencijana, dev., 19. maja.
Pulherija, kraljica, 7. julija.
Pulhérija, dev., 10. sept.

Rano v postelji, rano iz postelje.

Radegunda, kraljica, 13. avg.
Radovan (glej Hilarij).
Rafael, nadangel, 24. okt.
Rajmund Penjafortski, 23. jan.
Rajmund, spozn., 31. avg.
Rajner(ij), spoznavalec, 17. jun.
Rajner(ij), škof, 30. decembra.
Rane sv. Frančiška, 17. sept.
Regina, dev., muč., 7. sept.
Remigij, škof, 1. okt.
Renáta, vdova, 22. maja.
Rihard, kralj, 7. febr.
Rihard, škof, 3. aprila.
Robert, opat, spozn., 17. aprila.
Robert, opat, 29. aprila.
Robert Bel., c. uč., 13. maja.
Robert, opat, 7. jun.
Roderik, muč., 13. marca
Roger (Egidij in Odorik), spozn.,
28. januarja.
Rok, spozn., 16. avg.
Roman, opat, spozn., 28. febr.
Róman, opat, spozn., 22. maja.
Roman, muč., 9. avg.
Romana, dev., 23. febr.
Romuald, opat, 7. febr.
Rotija (glej Doroteja, Dora)
Roza iz Lime, dev., 30. avg.
Rozalija, dev., 4. sept.
Rozina, vdova, 13. marca.
Rudolf, škof, 26. jan.
Rudolf, muč., 17. apr.
Rudolf (in tov.), muč., 27. jul.
Ruf, škof, mučenec, 27. avg.
Ruf (in tov.), muč., 28. nov.
Rufin, škof, 26. avg.
Rupert, škof, 27. marca.

Starši nabirajo, sinovi tratijo, vnuki stradajo.

Saba (Sava), muč., 12. apr.
Saba, opat, 5. decembra.
Sabina, muč., 29. avg.
Sabina, mučenka, 27. okt.
Sadot, škof, (in tov.), m., 20. febr.
Salome (Mar.), vd., 22. okt.
Salomon, škof, 28. sept.
Salvator, spozn., 18. marca.
Salvin, škof, 12. oktobra.
Samuel, prerok, 20. avg.
Saša (glej Aleksander).
Saturnin, muč., 21. febr.
Saturnin, muč., 29. nov.
Savin, muč., 11. julija.

Sebastijan (in Fabijan), 20. jan.
Sedem bratov mučencev, 10. jul.
Sedem ustanoviteljev, sp., 12. febr.
Sekunda, dev., muč., 10. jul.
Senen (in Abdon), muč., 30. jul.
Serafin, spozn., 12. okt.
Serápion, škof, 21. marca.
Seréna (Jasna), vdova, 16. avg.
Sergij, mučenec, 24. febr.
Sergij, muč., 7. oktobra.
Servacij, škof, 13. maja.
Sérvul, spoznavalec, 23. dec.
Severin, opat, 8. januarja.
Severin, škof, 23. oktobra.
Severin, spoznavalec, 1. nov.
Severin, škof, 21. dec.
Sholastika, dev., 10. febr.
Sibila, devica, 17. avg.
Sidonij (Zdenko), škof, 23. avg.
Sigmund (Žiga), muč., 11. maja.
Sikst III., papež, 28. marca.
Sikst I., papež, 6. aprila.
Sikst II., papež, 6. avgusta.
Silverij, papež, 20. jun.
Silvester, opat, 26. nov.
Silvester, papež, 31. decembra.
Silvija, vdova, 3. nov.
Simeon, škof, muč., 18. febr.
Simeon, muč., 24. marca.
Simeon, škof, 21. aprila.
Simeon, starček, 8. oktobra.
Simforijan (in Klavdij), mučenca,
8. novembra.
Simforoza, muč., 18. julija.
Simon (in Juda), apost., 28. okt.
Simon, otrok, muč., 24. marca.
Simplicij, papež, 2. marca.
Simplicij, mučenec, 18. dec.
Slavka, Slavko (glej Alojzij).
Smaragd (Cirijak in Larg), mu-
čenec, 8. avgusta.
Sofonija, prerok, 3. dec.
Sofronij, škof, 11. marca.
Sokrat, mučenec, 19. apr.
Sonja (glej Zofija).
Soter (in Gaj), pap., m., 22. apr.
Sotéra, dev., muč., 10. febr.
Spiridion (Dušan), opat, 14. dec.
Spomin sv. Pavla, 30. jun.
Srečko (glej Feliks).
Stanislav (Stanko, Stana), škof,
7. maja.
Stanislav Kostka, sp., 13. nov.
Sulpicij, škof, 17. januarja.
Sulpicij, mučenec, 20. aprila.
Suzana, devica, (in Tiburcij).
muč., 11. avg.

Škoda uči človeka.

Štefan, opat, 17. apr.
Štefan, papež, muč., 2. avg.
Štefan, kralj ogrski, 2. sept.
Štefan Pongrac (in tov.), muč.,
7. septembra.

Štefan, prvi mučenec, 26. dec.
Najdenje njegovo, 3. avg.
Štirje kronani, mučenci, 8. nov.

T rda izreja — dobra volja.

Tacijan (in Hilarij), m., 15. mar.
Tarbula, dev., muč., 22. apr.
Tarczij, muč., 15. avg.
Tarzila, dev., 24. dec.
Tatjana (Tanja), muč., 12. jan.
Teja, mučenka, 19. dec.
Tekla, dev., muč., 23. sept.
Telesfor, papež, muč., 5. jan.
Teobald, pušč., 1. jul.
Teodor (Božidar), spozn., 7. jan.
Teodor, muč., 15. apr.
Teodor, muč., 9. nov.
Teodora, muč., 13. marca.
Teodóra, muč., 1. aprila.
Teodozija, dev., 2. aprila.
Teofil (Bogoljub), muč., 8. jan.
Teofil, škof, 5. marca.
Teofil, spoznavalec, 2. oktobra.
Teofil, mučenec, 3. nov.
Teotim (in tov.), muč., 18. dec.
Terezija Deteta Jezusa, 3. okt.
Terezija Avilska, dev., 15. okt.
Tertulin, mučenec, 4. avgusta.
Tiburcij (in tov.), muč., 14. apr.
Tiburcij (in Suzana), 11. avg.
Ticijan, škof, 3. marca.
Tilen (glej Egidij).
Timotej, škof, 24. jan.
Timotej, mučenec, 6. aprila.
Timotej, mučenec, 10. junija.
Timotej, muč., 22. avg.
Tit, škof, 6. februarja.
Tomaž Akv., sp., c. uč., 7. marca.
Tomaž Tol., muč., 9. aprila.
Tomaž More, muč., 9. julija.
Tomaž Vilan., škof, 22. sept.
Tomaž, škof, 3. oktobra.
Tomaž (Tomislav), ap., 21. dec.
Tomaž, škof, muč., 29. dec.
Tomislav (glej Tomaž), 21. dec.
Trifon, muč., 10. novembra.
Trifun (in tov.), muč., 3. jui.
Turibij, škof, 24. marca.

U ra zamujena je za vselej izgubljena.

Ubald, škof, 16. maja.
Udalrik (glej Urh).
Urban I., papež, 25. maja.
Urban, škof, 7. dec.
Urban, papež, 19. dec.
Urh., škof, 4. julija.
Uršula (in tov.), dev., m., 21. okt.

Vsak sebi krompir lupi.

Valburga, dev., 25. febr.
Valens, mučenec, 21. maja.
Valens, škof, 26. julija.
Valentin, škof, 7. jan.
Valentin, muč., 14. febr.
Valentin (in tov.), muč., 3. nov.
Valentin, mučenec, 11. nov.
Valentina, dev., 25. jul.
Valerij, škof, 29. jan.
Valerija, mučenka, 28. apr.
Valerija, muč., 5. jun.
Valerija, mučenka, 9. dec.
Valerijan (in tov.), muč., 14. apr.
Valerijan, mučenec, 23. avg.
Valerijan, spozn., 12. sept.
Valerijan, oglejski škof, 27. nov.
Vekoslav (glej Alojzij).
Venancij, škof, muč., 1. apr.
Venancij, muč., 18. maja.
Venčeslav (Vaclav), kralj, 28. sept.
Vendelin, spozn., 20. oktobra.
Venefrida, dev., muč., 3. nov.
Vera (glej Fides).
Veréna, devica, 1. sept.
Veronika, dev., 13. jan.
Veronika Jul., dev., 9. jul.
Veselko (glej Gaudencij).
Viátor, spozn., 21. oktobra.

Vid (in tov.), muč., 15. jun.
Vigilij, škof, muč., 26. jun.
Vigilij, škof, 26. septembra.
Vika (glej Hedvika).
Viktor, mučenec, 22. jan.
Viktor, spozn., 26. febr.
Viktor, muč., 10. marca.
Viktor, muč., 20. apr.
Viktor, mučenec, 8. maja.
Viktor, mučenec, 24. julija.
Viktor, papež, muč., 28. jul.
Viktor, škof, 23. avgusta.
Viktor, mučenec, 26. avgusta.
Viktor, papež, 16. oktobra.
Viktorija, dev., muč., 11. febr.
Viktorija, muč., 17. nov.
Viktorija, dev., 23. dec.
Viktorin, muč., 25. febr.
Viktorin, škof, 8. junija.
Viktorin, škof, muč., 3. nov.
Vilibald, škof, 7. julija.
Vilibord, škof, 7. nov.
Viljem, škof, 10. jan.
Viljem, pušč., 10. febr.
Viljem, opat, 6. aprila.
Viljem, opat, 28. maja.
Viljem, škof, 8. jun.
Viljem, opat, 25. junija.
Vincencij (Vinko), muč., 22. jan.
Vincencij Fer., spozn., 5. apr.
Vincencij, mučenec, 19. aprila.
Vincencij Pavl., spozn., 19. jul.

Vincencij, muč., 24. julija.
Vincencij, muč., 27. okt.
Virgilij, muč., 13. sept.
Virgilij, škof, 27. nov.
Vital, muč., 14. febr.
Vital, muč., 28. aprila.
Vital, muč., 4. novembra.
Vivina, dev., 17. dec.
Vladimir, kralj, 15. julija.
Vojslava, dev., 27. maja.
Vojteh (Adalbert), škof, 23. apr.
Volbenk (Volfgang), škof, 31. okt.

Zamlada se trn ostri.

Zdenko (glej Sidonij, Filip).
Zdravko (glej Valentin).
Zenon, mučenec, 5. aprila.
Zlata (glej Avrea).
Zmago(slav) (glej Viktor).
Zofija (Sonja), muč., 15. maja.
Zofija (in tov.), muč., 18. sept.
Zofija, vdova, 30. sept.

Življenje je šola.

Željko (glej Deziderij).
Žiga (glej Sigmund).

Knjižni dar Družbe sv. Mohorja

ZA PRIHODNJE LETO

Vsem udom, poverjenikom in prijateljem Družbe sv. Mohorja sporočamo, da nameravamo v prihodnjem letu spet izdati redni knjižni dar v obliki 4 knjig, za izredni knjižni dar pa pripravljamo spet več potrebnih in zanimivih knjig.

Za redno izdanje pripravljamo KOLEDAR DRUŽBE SV. MOHORJA V CELOVCU ZA NA-

— Vse ude vabimo, da plačajo, kolikor mogoče, že vnaprej udnino za prihodnje leto, s čimer dobe pravico prejeti te napovedane knjige. Za Družbo je vnaprej plačana udnina velika opora pri izdajanju knjig.

Za izredna izdanja imamo že več rokopisov. Od nabožnih knjig lahko predvidevamo izdajo 2. dela

Edinost, svoboda in mir: velika trojnost, ki je v luči apostolske vere našim dušam gibalo plemenitosti in iskrenega človečanskega in krščanskega bratstva.

(Iz nagovora sv. očeta Janeza XXIII. na praznik Spreobrnjenja sv. Pavla, 25. januarja 1959.)

VADNO LETO 1961. Za VECERNICNO POVEST bo poskrbel spet pisatelj letošnjih Večernic. Nadaljevali bomo izdajo ZGODOVINO KOROSKIH SLOVENCEV izpod peresa Frana Erjavca. Doslej izšli zvezki tvorijo vezani krasno zgodovinsko knjigo. Izšla bo poleg omenjenega ŠE ENA KNJIGA.

prevoda Ricciottijevega Življenja Jezusovega, nov zvezek izvorno pisanega življenja novejših svetnikov (dr. F. Zakelj). Nedavno je bila ponatisnjena lepo vezana knjiga Tomaža Kempčana, Hoja za Kristusom. Spet bo seveda izšla priljubljena „Nova družinska pratika“, tokrat za 1. 1961.

NOVI PAPEŽ *Janez XXIII.*

Na praznik sv. apostolov Simona in Juda Tadeja, dne 28. oktobra tega leta, je Njegova Eminenca kardinal Canali množici, zbrani na trgu sv. Petra v Rimu, in vsemu svetu sporočil, da je sv. Peter dobil 262. naslednika: »Annuntio vobis gaudium magnum! Habemus papam!« — Naznanjam vam veliko veselje! Imamo papeža, Njegovo Eminenco Angela Giuseppe kardinala Roncallija, beneškega patriarha.

Kristusova Cerkev, ki jo je pozidal na skalo sv. Petra, je dobila novega vidnega poglavarja; Kristus, nevidna glava Cerkve, ima zopet svojega namestnika na zemlji.

Za vsakega dobrega katoličana je ta dogodek vzrok velikega veselja. Zato je v Cerkvi že dolga stoletja običaj, da se izvolitev novega papeža naznanja z istimi besedami, kakor so pred skoraj dva tisoč leti angeli pastirjem sporočili rojstvo Odrešenika, Kristusa Gospoda. Z izvolitvijo vsakega novega papeža se namreč Kristusovo življenje v njegovi Cerkvi nadaljuje.

Patriarh Roncalli je postal papež v tistem trenutku, ko je izvolitev sprejel. To je storil nekako s temile besedami, ki jih je govoril v latinščini: »Ko sem slišal vaš glas, sem zatrepetal in se bojim'. V kolikor poznam svojo slabost in majhnost, mi je dovolj, da se čutim osramočenega. Toda, ko vidim v glasovih svojih prevzvišenih bratov kardinalov naše svete rimske Cerkve znamenje božje volje, sprejemam izvolitev, ki je bila izvršena, ter sklanjam svojo glavo in svoj hrbet h kelihu bridkosti in pod jarem križa. Na praznik Kristusa Kralja smo vsi peli: »Gospod je naš sodnik; Gospod je naš zakonodajalec; Gospod je naš Kralj; On nas bo rešil.«

Že samo te besede razodevajo veličino duha novega papeža. Vendar pa si še nekoliko bliže oglejmo to veliko osebnost, ki je 28. oktobra sedla na papeški prestol.

»IMENOVAL SE BOM JANEZ«

Takoj po izvolitvi je novi papež povedal, katero ime si je izbral: »Častiti bratje, imenoval se bom Janez.«

Povedal je tudi razloge, zakaj se bo imenoval Janez: »To ime Nam je sladko, ker se je Naš oče tako imenoval; drago nam je, ker je ime skromne župnije, v kateri smo bili krščeni. To je slavno ime neštevilnih katedral po vsem svetu in med njimi prve, presvete lateranske bazilike, ki je Naša katedrala. To je ime, ki ga je največ nosila dolga vrsta rimskih papežev. Kajti bilo je dvaindvajset — nesporno veljavno izvoljenih papežev, ki so se imenovali Janez. Skoraj vsi so vladali le kratek čas. Hoteli smo nepomembnost svojega lastnega imena skriti za tem veličastnim nasledstvom rimskih škofov. In ali se ni imenoval Janez tudi sveti Marko, evangelist, ki je slava in zavetnik naših tako dragih Benetk, katerega je sv. Peter, prvak apostolov in prvi škof rimske Cerkve, ljubil kot svojega lastnega sina?

Ime Janez, ki je tako drago Nam in vsej Cerkvi, pa še posebno ljubimo zato, ker sta ga nosila dva moža, ki sta bila najbližje Kristusu Gospodu, božjemu Odrešeniku sveta in Ustanovitelju Cerkve:

Janez Krstnik, Gospodov predhodnik; on res ni bil luč, pač pa je dal pričevanje luči. Bil je zares nepremagan pričevalec resnice, pravice in svobode, ko je oznanjal krst pokore in prelil svojo kri.

In drugi Janez, učenec in evangelist, ljubljenec Kristusa in njegove Matere, ki je bil z njim pri zadnji večerji, slonel na prsih našega Gospoda in se je takrat navzel tiste plamtče ljubezni, ki je gorela v njem z živim apostolskim plamenom do pozne starosti.

Daj Bog, da bi oba ta Janeza v vesoljni Cerkvi bila glasnika naše ponižne pastirske službe, ki sledi tisti, katero je do konca tako dobro opravljaj Naš objokovani predhodnik presvetlega spomina, Pij XII. in njegovi predhodniki, tako slavni v Cerkvi.

Naj kličeta duhovnikom in vsemu ljudstvu, kakšno bo Naše delo, s katerim želimo »pripraviti Gospodu popolno ljudstvo, izravnati vsako pot in, kar je raskavo, na-

praviti gladko stezo, da bo vse človeštvo videlo zveličanje božje» (Lk 3, 4-6).

Naj Janez evangelist, ki je — kakor izpričuje sam — vzel k sebi Marijo, Kristusovo Mater in našo Mater, skupaj z njo nadaljuje prav isto izpodbudno pridigo, od katere je odvisno življenje in veselje katoliške Cerkve in prav tako tudi mir in blagostanje vseh narodov:

»Otročiči moji, ljubite se med seboj; ljubite se med seboj, kajti to je največja zapoved našega Gospoda.«

Častiti bratje, naj Nam Bog v svojem usmiljenju nakloni, da bomo, ko nosimo ime prvega v tej vrsti rimskih papežev, s pomočjo božje milosti mogli posnemati tudi svetost njegovega življenja in moč njegove duše, če Bog tako hoče, tudi do prelitja naše krvi.«

S to utemeljitvijo svojega imena je novi papež jasno povedal, kdo so njegovi vzorniki, po čigavih stopinjah bo hodil in da se dobro zaveda, da se zopet vračajo tisti časi, ko so tudi papeži prejeli palmo mučeništva. Papež Janez I. je umrl kot mučenec.

NARAVNI DAROVI

Kakor Bog vsakega človeka, ki ga je dočlil za kako važno nalogo, že od rojstva pripravlja nanjo, tako je pripravljaj tudi papeža Janeza XXIII.

Najprej mu je dal izredno trdno zdravje. Novi papež bo dopolnil letos 25. novembra 78 let. A vendar je izjavil njegov osebni zdravnik dr. Venchierutti, da ga v

zadnjih petih letih, odkar je imel skrb za njegovo zdravje, nikdar ni obiskal poklicno.

Bog je dal novemu papežu tudi prijeten značaj. Vsi, ki ga osebno poznajo, se strinjajo v soglasni sodbi, da je vesel človek, ki se rad smeje in ljubi šalo.

Ko je l. 1953. za nadškofom Karlom Agostinijem zasedel patriarški prestol v Benetkah, so duhovniki te nadškofije označili razliko med prejšnjim in novim nadpastirjem z besedami: »Mir po nevihti.«

Vedno je bil dostopen vsem, najbolj pa preprostim ljudem. Arhidiakon Giuseppe Scarpa v Benetkah je dejal o patriarhu Roncalli-ju: »To je človek poln dobrote, preprostosti in razumevanja. Vedno kaže izredno spoštovanje do človeške osebe. Imel je navado, da je vedno vstal, naj je vstopil

Župnijska cerkev v Črenovcih (Prekmurje), ki je bila zunaj in znotraj prenovljena največ po zaslugi faranov, ki danes živijo v Chicagu in nekaterih drugih ameriških mestih.

v njegovo sobo kdorkoli, in da je spremljal do vrat najnižje osebe.«

Isti duhovnik je dodal še tole oznako o novem papežu: »Nikdar ga nisem videl žalostnega. Nikdar nisem opazil, da bi bil kaj drugega kakor optimist. Nikdar ga nisem slišal, da bi koga obsojal. Bil je vedno z ljudstvom, vedno očetovski; vedno je dal pogum, vedno je tolažil.«

BOG GA JE PRIPRAVLJAL

Božja previdnost ga je ves čas njegove duhovniške službe vodila tako, da ga je končno kar najbolj usposobila za papeški prestol.

Vršil je najrazličnejše cerkvene službe. Deloval je v dušnem pastirstvu. Bil je

škofov tajnik, profesor bogoslovja, predvsem cerkvene zgodovine, ki je tistemu, kdor jo pozna, vedno dobra učiteljica. Med prvo svetovno vojno je bil vojaški kurat. Kmalu po tej vojni je bil poklican v Vatikan, kjer je reorganiziral Družbo za širjenje vere, katere glavni urad je takratni papež Pij XI. iz Lyona v Franciji prenesel v Rim.

L. 1925. se je začela njegova diplomatska pot, ki ga je vodila najprej na Srednji vzhod, kjer je ostal 19 let, nato nazaj na Zapad. Trajala je skoraj 30 let. Bil je po vrsti najprej apostolski vizitator, pozneje apostolski delegat v Bolgariji, nato apostolski delegat za Turčijo in Grčijo, obenem tudi apostolski administrator Latinskega vikariata v Konstantinoplu. Med drugo svetovno vojno l. 1944. je bil poklican v Pariz za apostolskega nuncija v Franciji, kjer je ostal do l. 1953, ko ga je pokojni papež Pij XII. imenoval za kardinala in nato za nadškofa in patriarha v Benetkah.

Ko je prišel v Benetke, se je svojim vernikom takole predstavljal: »Rojen sem bil od revnih staršev. Božja previdnost me je poklicala iz mojega rojstnega sela in me je vodila po potih širom sveta, z Vzhoda na Zapad, postavila me je pred najtežje politične in socialne probleme... toda ne glejte na mene kot na politika ali diplomata, glejte me kot božjega služabnika.«

NJEGOV PROGRAM

Prve dni po njegovi izvolitvi so časnikarji ugibali o novem papežu najrazličnejše stvari. Pisali so, da ne bo politični papež, da se ne bo posvečal mednarodnim problemom kakor Pij XII., ampak samo življenju Cerkve; da bo proti komunistom in levičarjem zavzel milejše stališče kakor njegov prednik, da bo pripravljen na kompromis itd.

Toda v prvem javnem govoru je papež Janez XXIII. pokazal, da bo vse to, kar mora papež biti, tudi diplomat. Zato je v tem govoru pozival vladarje narodov, naj vse spore in nesoglasja uredijo vsaj na zadovoljivi podlagi; naj izsledke človeškega duha in bogastva narodov porabijo rajši za to, da se poveča blagostanje vseh razredov, zlasti ubogih, ne pa za to,

da pripravljajo orožje, ki bo sejalo smrt in uničenje.

Prav tako pa je pokazal, da se bo zanimal tudi za cerkveno življenje na vseh področjih.

Zato je v svojem govoru najprej pozdravil cerkveno hierarhijo: kardinale, škofo in duhovnike. Med kardinali je v duhu objel zlasti tista dva, ki nista mogla priti v Rim, kardinala Stepinca in Mindszentyja. Za hierarhijo pozdravlja redovnike in redovnice. Posebej pa omenja misijonarje v misijonskih deželah, »glasnike božje besede, ki se ne branijo dela, da širijo evangelijsko resnico v daljnih deželah.«

Nato preide na laične apostole v Cerkvi, »ki pod vodstvom škofov delujejo v miroljubnih vrstah Katoliške akcije, in vse druge, ki na ta ali oni način pomagajo v hierarhičnem apostolatu.«

Prav posebno pa mu je pri srcu preganjana Cerkev. Zato njegove misli v govoru hitijo »k škofom, duhovnikom, sestram in k vsem vernikom, ki živijo v tistih narodih, kjer katoliška vera nima sploh nobene svobode, do katere ima pravico ali le delno svobodo, kjer si ljudje drznejo teptati najsvetejše pravice Cerkve in kjer so zakoniti pastirji izgnani ali zadržani v ječi ali tako ovirani, da ne morejo prav izvrševati svojih dolžnosti.«

»Z gorečo očetovsko ljubeznijo objema papež vesoljno Cerkev, tako vzhodno kakor zapadno. In vsem, ki so ločeni od apostolske stolice..., ljubeče odpira svoje srce in steguje proti njim svoje odprte roke.«

To je program novega papeža. Vesoljen, kakor je Cerkev vesoljna.

A četudi bi novi papež ne imel tako velikih osebnih sposobnosti in tako bogate skušnje v cerkvenih službah, četudi bi nam ne podal tako vseobsežnega programa, bi se kljub temu prav nič ne vznemirjali. Kljub temu bi v Janezu XXIII. videli namestnika Kristusovega in nezmotljivega učitelja vere in morale, kateremu smo dolžni zaupanje, spoštovanje in brezpogojno pokorščino.

Vemo pa tudi, da smo za papeža dolžni moliti, ker bo svojo težko službo tem uspešneje vršil, čim bolj ga bo podpirala molitev 500 milijonov katoličanov.

Pij XII. dekletom

Ni še dolgo, kar smo Mi izrazili svoje upanje, da se obeta Cerкви lepša bodočnost in po Cerкви vsemu svetu. Pa to ni bilo neutemeljeno navdušenje, kar bi se ob tako sijajnem prizoru kaj lahko zgodilo. Tudi nas ni k temu privedla želja, da bi mladce navdušili za delo in miroljuben boj za prihod Kristusovega kraljestva. Ne! Globoko notranje prepričanje nas je prisililo, da smo pred množico tistih mladeničev napovedali pomlad, ki prihaja po trdi zimi pred rodovitnim poljem, polnim sadov.

To naše upanje danes utrjujeta pogled na vaše vesele obraze in misel na vonjavo vaših duš in na sijaj božjega življenja, ki je v vas in ga izžareva vse vaše bitje. Našim očetovskim očem se zdi, da se ta trg ves v sijaju spreminja v cvetoč vrt. Ve, ljubljene hčere, ste zdaj res v cvetoči dobi, v cvetočem življenju. Prav zato ste tudi cvet Cerkve, cvet človeštva, cvet svetá. Ve ste čudovite cvetice v svoji, skoraj nedoumljivi pestrosti.

Pestrost cvetic

Kdo ne pozna pestrosti cvetic? Zanje se moramo zahvaliti krajem, kjer uspevajo, dobi, v kateri klijajo, negi, ki jo zahtevajo, različnim barvam in vonjavam, različnim namenom, za katere so določene.

Prvi pomladni dar so trobentice, zvezdice, polne vonjavih sokov, večkrat med travo ali sklonjene s svojim slabotnim stebлом proti zemlji. Nekatere cvetice naredo en sam cvet na koncu stebela, druge pa se združujejo v šopke različnih oblik in različne gostote. Dobimo cvetice, ki imajo samo eno steblo, pa tudi cvetice, ki naredo na koncu stebel skupino izrastkov, različne dolgosti, da delajo vtis, da so ena sama velika cvetica.

Imamo gorske cvetice, ki so vedno izpostavljene neprijetnemu mrazu ali hūdournikom ali zelo veliki moči vetrov. Cvetice najdemo tudi na polju, kjer se rode in rastejo neurejene in brez kake posebne nege. Moremo jih potrgati ali pustiti, dokler ne ovenejo in jih ljudje ne pohodijo.

So tudi vrtno cvetice, ki že v zadnjih zimskih dnevih budé upanje, potem se pa skoraj neopazno spremené v pisano preprogo. To so cvetice, ki jim je treba pripraviti zemljo, jim poskrbeti za hrano in izbrati primerno vrsto. So tudi cvetice za toplo gredo, ki je dodatek vrta in koristen za nego rastlin, ki bi pod milim nebom ne vzkile ali začele cveteti šele po dolgem času. Te cvetice v topli gredi, kjer imajo primerno luč, toploto in vlago, klijajo, se razvijajo in množé, ne da bi bile pod kakršnim koli vplivom zunanjšega ozračja. Vendar pa morajo tudi imeti na razpolago zrak, kadar je primerna temperatura. Le tako jih je mogoče obvarovati, da ne ovenejo in v rasti zastanejo.

Podoba deklet

Govorili smo o cveticah, ljubljene hčere, medtem pa mislili vedno na vas. Ali niso nekatere med vami izpostavljene kakor gorske cvetice sili vetra in napadom viharjev? Kakšnih šal predmet ste včasih! S kakšnimi namigavanji hočejo zatemniti vaš duhovni čar! Kako vas prezirajo, da bi vas oplašili, kako vas vabijo, da bi se vdale zlu, in kako nastavljajo zanke vašim dušam, da bi jih potem zvezali z verigo krivde!

Druge živé tako kakor cvetice na polju. V njih domovih ni nikogar, ki bi jih podpiral tako, kakor je zanje primerno. Med njimi so tudi gozdne cvetice, ki jih je organizacija odkrila in sprejela. Tako vas je zdaj mnogo med vami, ki bi se brez opore ne mogle razviti; upognile bi svoja stebela in raztresle liste svojih cvetnih kron. Zdaj pa zaljšajo in krasé svet, na katerem živé. Vendar smemo reči, da je večji del izmed vas bil rojen in rasel na dobro obdelanih vrtovih. Organizacija vas je sprejela v svoje naročje, ko ste bile še benjaminke, kazala vam je pot in vas za roko vodila, ko ste bile pripravnice. Ko ste postale mladenke, ste že naredile prve korake na poti duhovnega življenja in apostolskega udejstvovanja.

Danes pa organizacija vas, ki ste njene članice, krepi, razsvetljuje in vodi v vaših prvih spopadih z življenjem in v prvih bojih vaše večkrat viharne mladosti. Tiste izmed vas, ki živite v toplih gredah — mislimo na notranje gojenke verskih ustanov —, dobivate v organizaciji Katoliške akcije in v drugih podobnih organizacijah, ki jih Cerkev blagoslavlja in priporoča, primerno pobudo, da vedno bolj izrabite zelo vestno oskrbo, s katero vas obsipajo.

O veličini žene

Ko smo govorili o pestrosti cvetic, smo omenili tudi pestrost namenov, za katere so določene. Tu bi želeli, da se vaše misli ustavijo pri dveh vrstah cvetic, ki jih morate ve vse na neki način doumeti. So cvetice, ki ostanejo to vedno in so določene, da jih odtrgajo prej, preden so mogle posredovati nova življenja. So pa tudi cvetice, ki najprej krasé rastlino, potem pa, ko odpadejo cvetni listi, odstopijo svoje mesto sadu.

Nekatere izmed vas, ne vse in tudi ne večina izmed vas, Bog kliče, da mu posvetite svoje devišstvo. Zares, žalili bi vašo velikodušnost in vaše že znano navdušenje,

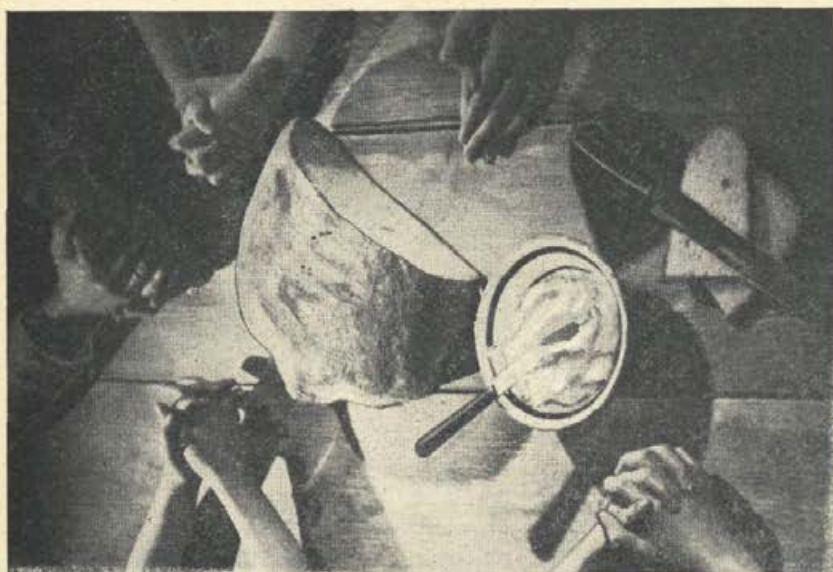
če bi se bali o tem govoriti tako jasno, kakor se to spodobi očetu, ki posvečuje skrb svojim hčeram in se zaveda, da so vse izmed njih vnete za vse dobro, pogumne in brezpogojno vdane Kristusu in Cerkvi.

Ljubljene hčere, pomislite, na današnji svet! Zdi se, da je brezbrizen za duhovne vrednote. Večkrat se celo upira Bogu, kadar ga spomni svojih zahtev in svojih želja. Pa vendar kliče krščansko devico tja, kjer je treba pomagati slabotnim, dajati tolažbo in obrisati iz oči solzo. Sirote si želé mater; bolniki iščejo človeka, ki bi jim stregel z nesebičnostjo in ljubeznijo; starčki prosijo, da bi kdo tako, kakor dober sin, skrbel zanje; starši in varuhi zahtevajo šol in zavodov, ki bi jih vodile redovnice; misijonski kraji proseče kličejo, naj se jim pošljejo množice (legije) Bogu posvečenih žen. Papežu je znano, da vsak dan prihaja mnogo prošenj. Medtem pa mnogo mladenk na različnih področjih življenja živi brez dela in žalostno mrmrajo: »Nihče nas ni najel« (Mt 20, 7), nihče nas noče povabiti na delo. Tu bi bilo treba z bridkostjo v srcu ponavljati: „Zetev je velika, delavcev pa malo“ (Mt 9, 37).

Vse, ki bi vas Gospod kdaj zares kli-

Julija 1957. so v Crensovcih v Prekmurju obhaja'i trojni jubilej: 150 let, odkar je bila ustanovljena tam fara, 100 let, odkar je bila farna cerkev posvečena; istočasno pa je 9 parov iz župnije obhajalo 50-letnico svoje poroke. Slika predstavlja sprevoz zlatoporočencev.

„Daj nam danes
naš vsakdanji
kruh ...“

cal, velikodušno odgovorite: »Tukaj sem, Gospod! Pripravljena sem.« Ah, dobro vemo, ljubljene hčere, da bi se morale odpovedati očetu, materi, človeškemu ženinu, celo samim sebi. Vendar ne bojte se! V tej odpovedi je že na zemlji globoko, neizrekljivo veselje; v nebesih pa vas čaka posebna krona, poseben sijaj slave. Tudi ve boste med tistimi, »ki spremljajo Jagnje, kamor gre« (Raz 14, 4).

Kraljica domačega ognjišča

Med vami so še druge — in te imajo veliko večino —, ki jih je ali jih bo kmalu Bog poklical, da bodo cvetice, ki ne bodo sledile tem, ker bodo nekega dne prinašale sadove domačemu svetišču, če bo Bog hotel.

Že ob različnih priložnostih smo morali zavračati zmoto tistih, ki trdijo, da je krščanska devica nekaj okrnjenega, nepopolnega, bitje, ki ne doseže svoje dopolnitve. Nasprotno je res! Devištvo je življenje po evangeliju, stan, ki je po svoji odličnosti višji od zakonskega (glej okrožnico »Sveto devištvo« z dne 25. 5. 1954). Toda vzvišenost devištva prav nič ne zmanjšuje lepote in veličine zakonskega življenja.

Ljubljene hčere, zavedajte se že sedaj veličine krščanske žene, krščanske matere. Ako se bo ta zavest v vas že zgodaj

zbudila in boste jasno spoznale njeno veličino, boste vse storile, da ne boste ničesar opustile, kar zahteva od vas vredna priprava na vzvišeno nalogo, ki vas čaka. Nekega dne boste pokleknile pred oltar. Ob vaši strani bo mladenič, ki se je odločil, da bo vse življenje živel z vami skupaj. Mi vam to očetovsko privoščimo. Tisti dan boste sklenile zvezo, katere začetnik je Bog, katere predmet je zelo važen in privolitev vanjo sveta. Ta zveza je pogodba, ki jo je Jezus povišal do časti zakramenta in jo tako vključil v število tistih svetih znamenj, ki izvirajo iz učlovečenja in so njegovi najbolj očitvidni in zveličavni sadovi.

Ko je namreč Bog postal človek, je postala človeška narava podlaga življenja božje Besede, druge osebe presvete Trojice. Človeška dela Kristusova so tako postala božja dela in so zato tudi imela božjo vrednost. Učlovečenje je namreč skrivnost, po kateri sta telo in človeška duša z božjo naravo Besede bila združena v eno samo osebo. Zato je apostol Janez mogel zapisati: »Beseda je meso postala« (Jan 1, 14).

Učinek milosti, ki je bila podeljena v soglasju z mero, v kateri jo je učlovečena Beseda hotela podeliti (gl. Ef 4, 7) je ta, da so ljudje s svojo dušo, s svojim razumom, svojo voljo, s svojim delovanjem in celo s svojim telesom postali dejansko

deležni božje narave in postali tudi božji otroci. Odtod dobivajo tudi krščanski zakoni posebno dostojanstvo. Ker je sveti zakon zakrament, postane človeška ustanova družinske skupnosti orodje Stvarnika samega, ki zakonsko zvezo neposredno posvečuje in ji vtisne svoj posebni božji pečat.

Ker se boste torej nekega dne odločile za tako veličasten poklic, ker boste poklicane, da boste sodelovale s samim Bogom, ko boste posredovale novo življenje: se mora v vas roditi in vedno bolj krečiti odločna volja, da hočete postati svete, svete kot žene v zakonski zvezi sami in svete tudi pri izvrševanju dejanj svoje ljubezni. Želimo, da bi se poleg legij čistih devic, ki naj se vsak dan bolj množé, našle tudi množice svetih žen, ki se ne bodo zadovoljile samo s tem, da bodo prošile Boga, da bi blagoslovil njihovo zvezo in ljubezen, ampak skrbele za svetost svojega moža in svojih otrok.

Prihaja pomlad

Ljubljene mladenke Katoliške akcije! V tej pomladi Cerkve morate ve cveteti: »Cvetite, cvetice!« Ne dopustite, da bi kdaj ove-nele in izgubile svojo vonjavo, svoj sijaj. Bodite pripravljene na vsako žrtev, ki je

potrebna, da zavrnete vsak poskus zapeljevanja. Ljubljene hčere, cvetite in množite se! Množite se, kakor se množe cvetice, ki jih skrbno negujejo v toplih gredicah in gojijo na vrtovih, ki so raztresene po polju ali valové na gorskih vrhovih.

Cvetite in množite se! Vendar skrbite, da se boste vsak dan bolj zavedale, da so še druge cvetice, ki krasé različne vrtove edinega in očarljivega vrta Cerkve. Ljubljene hčere! Glejte na vse cvetice in na vse vrtove z globoko naklonjenostjo in s stalnim duhom sestrskega sodelovanja. Razcvet vaših duš naj vedno služi razcvetu ljubezni med vami in razcvetu vaše ljubezni do vseh drugih.

Kakor veste, imamo Ženo, v katero je Bog z neskončno milino obrnil svoje oči in jo določil za svojo mater. Njegova neskončna ljubezen jo je ohranila nedotakljivo v sijaju devištva in ji obenem podarila krono žene in dostojanstvo matere. Glejte v njej svoj vzvišen in nedosegljiv vzor! Marija je lilija dolin, pa je po posredovanju Svetega Duha rodila najlepši sad: dala je svetu Jezusa.

Če se boste ozirale na Njo in jo zvesto posnemale, boste ohranile nedotaknjeno svojo svežost, nespremenjeno svojo vonjavo in vedno žareč svoj sijaj.

Priredil Gregor Mali

Sveta noč

*Razliva se kot spev sladak
čez plan do gorskih koč. —
Izgine naj sovraštvo v mrak —
nocoj je sveta noč.*

*Nebesa nam oznanjajo
veselo blagovest,
zvonovi vmes pozvanjajo
in lajšajo bolešt.*

*Nesimo Detetu darov
za svetonočni god,
prosimo Ga za blagoslov
za ves človeški rod.*

*Nocoj ljubezen govori
skrivnostno vsem stvarerem,
iz spanja kvišku jih budi
in vabi v svoj objem.*

*Rešitelj rojen je nocoj,
slávi Ga zvezd odsev. —
Hitite v Betlehem z menoj
pred jasli v borni blev.*

Limbarski

Sto let je minilo, odkar je škof Slomšek zapustil svojo prestolnico v Št. Andražu v Labudski dolini in se preselil v Maribor. Prebivalci Št. Andraža in okolice so ohranili škofa v najboljšem spominu. Še danes govorijo o dobroti, pa tudi o odločnih ognjevitih pridigah zadnjega škofa v Labudski dolini.

Naj sledijo tukaj spomini, ki jih je z navdušenjem pripovedovala in po posredovanju pisca teh vrstic tudi napisala vneta častilka škofa Slomška. Častila je Slomška kot svetnika in se z zaupanjem obračala nanj. Zagotavljala je, da je bila na njegovo priprošnje vedno uslišana. Bila je to Sabina Achatz, rojena 27. 10. 1860 v Št. Andražu. Njena mati je bila hčerka dolgoletnega cerkovnika pri stolni cerkvi v Št. Andražu, ki je to službo opravljal vsa leta, v katerih je bival škof Slomšek v Št. Andražu. Globoko ga je spoštoval in bil pri vseh nasprotovanjih in naklepih takratnih meščanov vedno odločno na strani škofa in Cerkve. Tako segajo spomini v bližnjo okolico Slomškovega bivanja in delovanja v Št. Andražu.

Sabina Achatz je verodostojna priča. Bila je značajna, globoko verna, vneta in goreča za vse dobro. Nad 50 let je bila članica deklliške Marijine družbe pri Marijini Lavretanski cerkvi v Št. Andražu. Služila je tudi več let v Celovcu, nato v Št. Pavlu v Labudski dolini. Njen stric je bil član benediktinskega reda v Št. Pavlu p. Anselm Achatz, ki je bil dolga leta administrator benediktinskega posestva pri Mariboru. V 81. letu je umrla v Št. Pavlu. Naj sledi nekaj spominov, kakor jih je pokojna pripovedovala in zapisala.

OČE UBOGIH

Znana je bila velika ljubezen škofa Slomška do ubogih. Sam je obiskoval uboge družine in jih vpraševal, kaj potrebujejo. Ubogim družinam je dajal brezplačno na razpolago nekaj zemljišča, da so si mogle tam pridelati najpotrebnejše za življenje.

Nekoč se je odpravil peš na škofijsko gospodarstvo, ki je približno eno uro hoda oddaljeno od Št. Andraža. Hotel je zvedeti, kako njegovi nastavljenici skrbijo za uboge. Bil je zimski popoldan in vetroven, da je bilo polno zametov. Pozno zvečer je prišel tja ogrnjen z raztrganim plaščem in s širokim ponošenim klobukom. Nosil je dolgo brado in umazano beraško malho. Vstopil je in prosil prenočišča.

Oskrbnik mu je ukazal, naj se usede poleg drugih beračev, ki so sedeli na topli klopi okoli velike peči. Prijazno je z njimi govoril. Nihče ga ni spoznal. Ko so dobili večerjo, je jedel z njimi. Nato so morali berači skupno s posli moliti rožni venec. Ko je bila molitev končana, je prišel oskrbnik k vsakemu beraču in zahteval od njega, naj odda vžigalice in izkaznico. Vsak je dal oboje. Ko je prišel oskrbnik do škofa sredi beračev, mu ta reče: »Jaz pa nimam vžigalic in tudi izkaznice nimam.« Oskrbnik mu odgovori: »Tedad boš moral pa drugod iskati prenočišče, naš knezoškof to strogo zahteva, jaz moram ubogati.« Nato mu odgovori: »Če pa je vaš škof tako natančen, nekaj tudi jaz imam.« V tem trenutku odloži plašč in klobuk, brado in malho. Na prsih se prikaže na verižici škofov križ, škof sam stoji med njimi. Nato reče oskrbniku: »Ali me zdaj poznate?« Vsi navzoči so bili prestrašeni. Oskrbnik se v veliki zadregi opravičuje. Škof Slomšek pa mu reče: »Prav si ravnal. Hotel sem se le prepričati, kako ravnate z ubogimi.« Berači so ganjeni jokali. Bogato jih je škof obdaroval in jim dal svoj blagoslov. Zdaj pa je oskrbnik takoj pripravil voz in konje, da so škofa zapeljali nazaj v škofijsko palačo.

Škof Anton Martin Slomšek:

„Naše najdražje blago je čas; in vendar ga največ zgubimo, ker ne preračunamo, koliko zlatega časa po nepotrebem zamudimo.“

Družina iz domače zelene Štajerske. Tu je pastiroval goreči škof Slomšek

ČASTILEC KRIŽA

Škof je častil posebno trpečega Zveličarja. V noči od četrtega na petek je škof počival na trdih tleh, na katerih so bila položena še polena. Opravljal je spokorna dela. Služabnik je našel v sobi večkrat krvavi bič, katerega je škof odložil, znamenje težkega pokorila.

PRIJATELJ MLADINE

Škof Slomšek je bil velik prijatelj mladine. Da bi razveselil otroke, je vsako leto na praznik sv. Alojzija priredil posebno slavnost, h kateremu so bili povabljeni vsi otroci. Po božji službi so korakali otroci za godbo na velik travnik. Navzoči so bili tudi učitelji in kateheti otrok. Tam so se razveseljevali in igrali. Tam je bil pripravljen za vse slavnostni obed. Kadar je le mogel, je prišel škof sam v njihovo sredo in se veselil z mladino. Zvečer so se otroci vsi srečni in veseli vrnili z majhno zastavico na dom.

Na praznik sv. Antona puščavnika so bili pri škofu povabljeni cerkveni pevci stolne cerkve in vsi ubogi iz Št. Andraža. Škof jih je pogostil in se prisrčno z njimi pogovarjal.

Pastirje, ki so pasli živino po travnikih in gozdovih poleg Labudskega potoka, je škof, ki se je tam sprehajal z brevirjem v roki, pogosto nagovoril. Povedal jim je mnogo dobrega, učil jih je krščanskega nauka, pa tudi spraševal, kaj so znali. Dobre je pohvalil.

ZGLED SKROMNOSTI

Škof Slomšek je bil skromen in ponižen. Posvetne časti ni maral in jih je zavračal. Ko je kot škof prvič prišel v Št. Andraž, so ga hoteli meščani slavnostno sprejeti. Ko se je z vozom bližal Št. Andražu, je na samotni cesti izstopil in ukazal vozniku, naj čaka tako dolgo tam, da bo on peš prišel v Št. Andraž. Škof je šel po stranski gozdni poti in po drugem kraju naenkrat prišel v škofijsko palačo.

Kake pol ure od Št. Andraža izvira studenec dobre čiste vode. Od tega studenca je prinašala stara ženica vsak dan vode v škofijsko palačo. Škof Slomšek je dejal: »Ko bi mogel, bi napravil od tega studenca vodovod v Maribor.« Pogosto je šel na sprehod k temu studencu.

Rad je obiskoval menihe v bližnjem benediktinskem samostanu v Št. Pavlu. Šel je peš po stranski poti in se naenkrat znašel sredi menihov v samostanu.

MED NASPROTNIKI

Škof Slomšek je bil deležen v Št. Andražu tudi keliha trpljenja. Neki meščan, ki je bil po poklicu voskar in je za cerkveno rabo pri božji službi kljub opominom izdeloval slabe sveče, ki niso ustrezale cerkvenim predpisom, je dobil odpoved nakupa sveč za rabo pri božji službi. Namesto da bi izdeloval boljše sveče, je začel sovra-

žiti škofa, ga obrekoval in hujskal ljudi proti škofu. Dobil je nekaj pristašev. Takrat je bil ljudski misijon v št. Andražu. Misijonarji so v vsej resnosti opozorili vernike na pomanjkljivosti verskega življenja. Nasprotovanje in rovarjenje proti cerkvi in škofu se je pomnožilo. Škofovi nasprotniki so se združili s tistimi, ki so bili cerkvi sovražni v št. Pavlu in Volšpergu. Sklenili so napasti škofijsko palačo, misijonarje in škofa. Pripravili in odločili so dan in uro napada. Mislili so, da bo z njimi sodeloval tudi cerkovnik stolne cerkve. Ta pa je tajno namero pravčasno sporočil škofu, kateremu je bil otroško vdan. Nasprotniki so nagovarjali cerkovnika, naj tisto noč stolpno uro pomakne naprej, da bi bila prej polnoč. V tej uri so nameravali vrata škofove palače s silo odpreti. Takoj so se pripravili tudi verni, cerkvi vdani verniki, posebno dobri kmetje iz okolice in so skrivaj prišli v škofijo, da bi v primeru napada škofa branili.

Načrt škofovih nasprotnikov je bil prekrižan. Cerkovnik je ponoči ustavil uro, da ni več bila. Uporniki so čakali na znamenje iz stolpa, toda ura je molčala. Prišli so nad cerkovnika in ga zmerjali, on pa se jim je molče umaknil. Nasprotniki, ki so hoteli priti iz Volšperga, so imeli med potjo nesrečo s konji in vozovi. V strahu so se vrnili in rekli: »To je božja kazen.« Prišli pa so naročeni uporniki iz št. Pavla. Tolpa je šla, četudi z zamudo prvotnega načrta, pred vrata škofije. Načelnik, zgoraj omenjeni voskar, ki je bil preoblečen, zakriči: »Takoj odprite vrata, sicer jih polomimo.« In zares. Vrata se odpro. Vse dvorišče škofove palače je bilo napolnjeno z oboroženimi branilci. Ko hoče tolpa v škofijo, jo branitelji ustavijo in pretepejo poglavarja tolpe tako močno, da je njegov sin jokaje prosil, da očetu prizanesejo. Odehali so šele, ko jim je obljubil, da nikdar več ne bo rovaril proti dobremu škofu. Ko so kmetje udarili iz palače na cesto, so se voskarjevi tovariši zbal in zbežali na vse strani, kmetje pa so udarili za njimi. Posebno slabo je šlo šentpavelčanom. V temi so hiteli in vdrli v neki ribnik in vpili v vodi na pomoč. Kmetje so jih izvlekli iz močvirja, odpustili so jih pa le, ko so jim obljubili, da nikdar več ne pridejo iz št.

Pavla v št. Andraž, da bi napadali škofa in motili mir. Ko je bil spet popoln mir, so se zbrali branitelji v škofiji in obljubili vnovič škofu Slomšku zvestobo in ljubezen in izjavili, da so vsak čas pripravljeni, nje ga in cerkev braniti. Škof je bil ginjen in se jim je zahvalil za zvestobo in ljubezen ter je vse pogostil. Napadalcem pa je vse odpustil. Tudi ni hotel, da bi bil zaradi tega kak sodnijski postopek.

Poročilo se konča: »In zdaj te prosimo, naš dobri in ljubeznivi nadpastir, ozri se iz neba na nas, iztegni svojo blagoslavljajočo roko nad nas, kakor si tolikokrat storil, da ne postanemo hladni v dobrem in da rastemo v kreposti. Blagoslovi naše družine, da ostanejo zveste sveti veri, da bomo smeli nekoč stati s teboj pred božjim prestolom in s teboj združeni prepevati hvalno pesem Gospodu.«

Preprosto poročilo nam je dokaz, kako dober nadpastir je bil škof Slomšek svoji čredi. Hotel je biti vsem vse, da bi vse pridobil za Kristusa. Kakor v Labudski dolini tako se spominjajo tudi verniki po slovenskih župnijah Koroške, ki so bile do l. 1859 združene z lavantinsko škofijo, dobrega škofa, ki je z veliko ljubeznijo skrbel za vse potrebe svoje črede.

Njegova beseda je prihajala iz gorečega in ljubečega srca in pridobivala srca in jih vnela za dobro. Neumorno se je žrtvoval za svoje ljudstvo, da bi ga dvigal in vodil, po pravi poti do cilja.

Bližamo se stoletnici njegove smrti. Njegov vzvišeni zgled naj nas izpodbuja, da se tudi mi trudimo za božje kraljestvo. Mohorjeva družba in bratovščina je njegova ustanova. Koliko dobrega se je v tej Družbi nad sto let v duhu škofa Slomška izvršilo med našim ljudstvom! Po Mohorjevih knjigah se je ohranjala v družinah materina beseda, gojila prava srčna izobrazba in krščanska kultura. Delovati hočemo nadalje v istem duhu kljub vsem zaprekam, katere je moral premagovati tudi škof Slomšek. Naj prosí on za nas. Naša prošnja pa naj bo k Vsemogočnemu, da bi poveljal svojega služabnika škofa Antona Martina v Cerkvi in mu dodelil čast blaženih.

A. Z.

Za kulisami misijanske barbe

Misijonarjevo življenje je borba na dveh področjih. Prvo področje je vsakdanje vidno življenje, v katerem nastopajo kristjani in pogani, se z misijonarjem srečavajo, ga pozdravljajo ali pa namenoma prezro, se dajo od njega voditi po Jezusovih načelih ali pa ga obrekujejo in imajo za manjvrednega člana njihovega občestva.

Že to vidno področje razodeva raznolike silnice, ki se zbirajo okoli misijonarjeve postojanke, dostikrat obstoječe iz skromne hišice, kapele ali cerkvice, s priloženim otroškimi vrtcem ali šolo, samevajočih miroljubno in gostoljubno za vsakogar. Navadno se nič posebnega ne zgodi. In vendar pustijo srečanja z ljudmi svoj vtis na misijonarjevi duši; kadar so vesela, razsvetlijo misli; kadar pa so turborna, se njih zle osti zagrižejo vanje in jih dolgo časa mučijo. Morda je skriti vir takšnega učinka prav misijonarjevo srce, polno najboljše volje, nasičeno z dinamičnostjo Jezusove odrešujoče resnice, a obsojeno na počasno delo, na nerazumevanje, na zlo tolmačenje namenov s strani tudi dobrih poganov. Napetost tega položaja stopnjuje še dejstvo posebnega razočaranja. Pripravljen je na tradicionalno obliko slavnega mučeništva, ne na mučeništvo od ure do ure vsak dan, ne zaradi protivernosti v prvi vrsti, namreč zaradi

materializma v fini, napredni, na videz samoumevni obliki, ki je vsebina večine japonskega prebivalstva. Seveda se polagoma navadi na vse to — po Jezusovi tolažbi, po vidnem uspehu kljub vsemu, po molitveni pomoči znanih in neznanih prijateljev —, a cena za to je del naravnih duševnih moči, kos zdravja, določen odstotek veselega podviga v bodočnosti.

Kolikor poznam razmere, vsak misijonar rad prispeva tolikšen obrok žrtev za končni blagoslov, kdorkoli ga bo vreden prejeti. V čisto skritem kotičku svojega srca se ponosno veseli, da ga je Bog odlikoval s tolikšno odgovornostjo. Na svoji koži čuti vsebino teoretične resnice, da človek ne more ničesar storiti za nebesa — svoja in drugih — brez Jezusove pomoči — odnosno, kar je isto, brez Jezusovega odloka, da podeli določenemu polju blagoslov rasti. Tudi so vsi ti pojavi neenako razdeljeni; nekateri misijonarji se smejo dostikrat veseliti: kapela ali cerkva je vedno bolj polna, vedno več ljudi sprejema Jezusa v spokorno in čisto srce, v krščansko družino, v dnevni poklic; a nekateri misijonarji se morajo zadovoljiti s svetim upom v bodočnost svojega dela v senci križa in v redkih sončnih trenutkih. Le Gospodar žetve ve, zakaj in doklej.

Zakaj ne spremenimo načina življenja,

*

Pri opoldanski malici.

*

Veselo hite japonski otroci iz šole - Veliko poganskih japončkov obiskuje katoliške šole.

nasilno dokazujoč pametnost, globino, bogastvo misijonarjevega poslanstva? Zato, ker ne moremo in ne smemo nikogar siliti k sprejemu tudi najbolj božanske vere; na tak način počasi napredujemo; ljudje pa, ki potrkajo na naša vrata in zaprosijo za pouk in sprejem v katoliško Cerkev ter vztrajajo, postanejo zvesti in globoko verni katoličani. Le takšna Cerkev zamore mirno zreti v oblačno bodočnost Japonske; tu se dnevno križajo interesi političnih in ekonomskih veselil, tu se krešjejo iskre na pol ugaslega nacionalizma in zmeraj tlečega komunizma; tu se bori za obstanek organizirani in neorganizirani budizem. Ne smemo misliti, da vsi ti interesi živijo le v srcu ali pa visijo v zraku kot reklamni baloni nad Tokiom. Interesi pomenijo ljudi z razumom in neštivilnimi dobrimi in zlemi sredstvi za dosego ciljev. Ljudje se teh sredstev vsak dan poslužujejo.

To je torej eno področje naše fronte. A drugo področje je bolj nevarno in bolj strašno, zato ker je v globini človekovega srca, čigar greh je končni cilj vplivanja zlih duhov. Pravzaprav je to generalni štab, iz katerega izhajajo smernice za prvo, prej omenjeno področje, v kolikor v njem odloča človekova svobodna volja. Nič me ni sram trditve, da sem včasih, po domače rečeno, skoraj otipal hudičeve kremlje. Seved., ni vse zlo rezultat hudičevega delovanja; a vsako zlo tudi ni le človekovo.

To naše drugo področje bi rad imenoval Svet resnične borbe.

Kolikor bolj čutimo na eni strani svojo nemoč nasproti neizmerno pretkanemu in močnemu sovražniku, toliko bolj se nam odpira možnost božje pomoči. Skoraj nagonsko se naslanjamo na milost in ljubezen in moč Jezusovega Srca. To pomeni, da On kontrolira vsak sovražnikov napad, On popravlja šibke točke obrambe s svežim dovozom moči, On s tolažbo kaže vrednost navidezne izgube. Do smrti bom ostal prepričan, da je velikost Njegove pomoči v sorazmerju z velikostjo našega zaupanja Vanj, se razume, zaupanja, ki ni pretveza lastne lenobe ali opravičilo grešnega radovoljnega stanja. Na tem področju končno zmagamo ali pa izgubimo; na tem področju nam tudi molitve in žrtvice vse Cerkve, posebno pa misijonsko čutečih katoličanov, najbolj in najprej pomagajo; na to področje vplivajo tudi vsa ostala sredstva podpore zunanjega značaja, n. pr. denar ali naklonjenost javne oblasti. Kot pri človeku: enovitost je iz duha in telesa, a tako, da je telo usmerjeno k duhu, čigar zdravo življenje daje pravo srečo tudi telesu. Molitev je dobra in zmeraj pritegne božjo milost; a po moji izkušnji je molitev, podprta s kakšno žrtvico, posebno učinkovita, morda zato, ker nas dela Jezusu bolj podobne in ker oprostí srce ovir ljubezni: žrtvica pomeni nekaj neprijetnega, in v toliko umremo sebi in zaži-

vimo za bližnjega. Nekaj krasnega in velikega je moliti in žrtovati se za spreobrnjenje »soljudi brez Jezusa«. —

*

Zdaj bi lahko mirno končal. V neki meri sem najbrže zadovoljil bralca, ki ga je pritegnil gornji naslov. Ako utegne obstati še za trenutek, bom še globlje vdrl v ozemlje, začrtano z besedami gornjega naslova. »Za kulisami misijonske borbe« lahko pomeni tudi brezstrastno, prašno, negibno ogrodje misijonskih statistik. N. pr. na moji postojanki. Ta je ena izmed resnično revnih in socialno zanemarjenih, celo zloglasnih četrti Tokia. Imenuje se Arakawa okrožje in četrti je ime Machiya. Skoraj nikjer ni dreves. Tu in tam rastejo rože v skromnih vrtovih ob hišicah. Kar ni zazidano, pozidano in prezidano, je navadno dvorišče kakšne tvornice, steza, smetišče, ozka cesta. Ko postane pozno in temno, si pošteno dekle ne upa brez spremstva izven hiše. Seveda je možno iti vsepovsod z avtobusom in taksijem, a avtobus konča pred 10 uro in taksi je za navadnega človeka bolj drag. 28 let že gradimo to postojanko. Na moji mizi (iz strahi škatel) leže statistike, objavljene l. 1956 ob priliki 25-letnice obstoja. V tej dobi smo nudili ambulančno zdravniško pomoč 275.693 ljudem, izraženo v 4746 dneh ordinacije. Počitniška taborišča so vzgajala 14.251 učencev v skupno 139 tečajih. Z organiziranjem 81 bazarov (neke vrste ameriški sejm, na katerem lahko ubogi ljudje na silno ceneni način kupijo vse od skodelice bra-

ziljske kave do radia in obleke) smo pomagali 13.423 družinam. V celotnem številu 5593 dni smo skrbeli za 701.564 otrok 3–6 let starosti, dočim so bili otročički 1–3 let starosti, po številu 83.683, deležni 5883 dni oskrbovanja.

Ali smo se brigali tudi za osnovno-šolsko mladino? 412.969 se jih je udeležilo raznovrstnega pomožnega pouka, razdeljenega na 5558 dni. V številkah izražena srednješolska mladina pa pomeni 4396 dni pouka s 150.319 udeleženci. Materinska svetovalnica je pomagala 127.160 osebam in organizirala 575-krat skupne sestanke.

Vse to stane. Največ denarja smo prejeli od misijonskih prostovoljnih dobrotnikov. A izdali smo v teh 25 letih v obliki navadnih stroškov 42 milijonov 576 tisoč 400 yenov povojne vrednosti ter 75 senov (neke vrste groš v primeri s šilingom). Izredni stroški so dosegli vsoto 27 milijonov 512 tisoč 775 yenov in 10 senov povojne vrednosti.

Leta 1945 so nam bombe in požar uničile vse, leta 1946 smo šele lahko začeli z novo graditvijo poslopij. Danes imamo zasilno kapelo s polkrožno streho v obliki bungalovov, poslopja otroškega vrta in otroškega dnevnega oskrbovališča, sobe za društvene sestanke, sobe za »knjižnico« in odsrke nastope. Vse je revno, skromno, a vendar stoji in služi namenu. Ambulanca razpolaga z dvema zdravnikoma in morda bomo nekoč mogli nabaviti čisto moderne aparate.

Misijonar — prijatelj malih. Z navdušenjem se igrajo Japončki s patrom.

Življenje ni lahko . . .

. . . posebno za japonske šolarje, ki se morajo učiti težke pisave.

V naši naselbini žive tudi tri japonske sestre nove kongregacije sv. Jožefa, ki nam požrtvovalno pomagajo od zore do mraka. A kar je najbolj važno in kar pomeni najbolj veselo statistiko (katere številke pa še nisem mogel iztakniti), je dejstvo, da naše katoliško občestvo raste vedno bolj v oblike prave misijonske župnije. Obiščite nas v nedeljo ob prvi ali drugi maši dopoldne ali ob tretji zvečer. Radi hodijo k spovedi in cela vrsta jih lepo urejeno čaka na sv. obhajilo. Pri petju pomagajo vsi, tudi če jim nekoliko včasih manjka »glasbenosti«. Lepo, a revno oblečeni ljudje! Zgarani, a vendar na poseben način srečni.

Tudi po drugi svetovni vojni ni zmeraj lahko postati katoličan. Spominjam se mladega moža, ki hodi naskrivaj h krščanskemu nauku, ker so domači proti katoliški veri. Spominjam se ljudi, ki so bili izobčeni iz kroga družine in sorodnikov, ker so postali katoličani. Vem za mater, ki je šele ob prvi sv. maši sina edinca postala nekoliko prijazna v svojem odnosu do Cerkve. Pred začetkom vsake maše »potrkvavamo« z majhnim, tenko-glasnim zvonom. Kakor ta zvon smo v tej četrti, a

vendar nas dobro čujejo; morda bomo nekoč zgradili pravo cerkveno in zvonili z resnično velikim zvonom, da nas bodo slišali tudi najbolj obupani, najbolj bolni, najbolj zakrknjeni, najbolj nasilni.

Končal bom, a najprej bi se rad zahvalil dragim rojakom. Občudujem njih ljubezen do resnične vere in lastnega naroda, njih zvestobo tolikokrat preizkušeno. In vem, da se jim moram zahvaliti za toliko skritih molitvic in žrtvic, ki jih darujejo za Japonsko. Da, Bog plačaj!

Vladimir Kos, S. J.

25. VI. 1959

ŠKOF ANTON MARTIN SLOMŠEK:

„Tri reči imej vedno pred očmi: oko božje, ki vse vidi; uho božje, ki vse sliši; in pa tiste bukve, v katere Bog vsako tvoje dejanje piše. Vsaj enkrat na dan te tri reči prav pomisli — in grešil ne boš.“

Misijonar

in upornik

Zgodba iz misijonskih pokrajin

Bilo je v času, ko so se boji v Indokini šele začeli. Misijonar je moral v večjo vas v severnem delu province Annam, v bližini siamske meje. Vaški glavar, premožen in ugleden mož, ki je bil kristjanom naklonjen, je povabil misijonarja v svojo hišo in mu ponudil prenočišče.

K večerji je glavar povabil še nekatere druge vaše veljake. Komaj pa so sedli za mizo, že so vdrli skozi vrata uporniki. Vodil jih je plečat mož, ki je imel samo pištolo. Vsi drugi so imeli puške v rokah.

Vsi, ki so sedeli za mizo, so obnemeli ob sedeli. Prestrašeni so strmeli v puškine cevi, iz katerih so vsak hip pričakovali smrti.

»Laon-Li!« je zamrmral hišni gospodar v grozi. Ko je misijonar slišal to ime, mu je upadlo vsako upanje. Padli so v roke vodju upornikov, ki je bil znan po svoji drznosti in katerega so se radi njegove okrutnosti bali kot vruga.

Laon-Li pa se je smehljaj in dejal hišnemu gospodarju:

»Tvojo hišo smo obkolili. Vsak odpor je nespameten. Pripravil si belcu večerjo. Zato boš dovolil, da se je tudi jaz, tvoj brat, udeležim. Pripravi mi prostor temu belemu možu naproti. Rad bi se z njim pogovarjal. In zdaj pa glej, da bo dovolj jesti in piti. Tudi moji ljudje so lačni.«

Brž so mu postregli, kakor je želel. Sedel je misijonarju nasproti in ga izzivoječe gledal. Pištolo je položil predse v naročje.

Neslišno so prihajali in odhajali služabniki in nosili jedi ter pijače. V sobi se ni nihče oglasil. Tam pri vratih sta še vedno stala dva upornika s pripravljenimi puškami v rokah.

Laon-Li je segel s prsti na krožnik, si vzel riža in ga cmokaje jedel. Vmes pa je vprašal misijonarja:

»Zakaj pa ti ne ješ več? Mar nisi več lačen?«

Misijonar se je trudil, da bi mirno odgovarjal:

»Navajen sem, da jem kruh v miru, ne pa pred puškinimi cevmi. Sem mar tvoj sovražnik?«

»Seveda si! Prišel sem, da te ubijem. Pri jedi bi pa le še rad s tabo malo govoril!«

Misijonar se je trudil, da bi ostal miren. Vedel je, da bi mu vsako znamenje strahu ali slabosti največ škodovalo. Zato se je prisiljeno nasmehnil:

»Kako naj bom tvoj sovražnik? Saj še orožja nimam...«

Taon-Li si je vtaknil praženo banano med zobe in med grizenjem govoril:

»Ti imaš drugačno orožje, orožje duha. S tem orožjem pomagaš bogatim in močnim belim možem, da nas ti lahko izmzgavajo in izrabljajo našo delovno moč.«

»Motiš se, Laon-Li! S svojimi rokami in glavo služim edinole Bogu in po njegovem naročilu sem tu. Samo njegove zapovedi poslušam. Zato tudi služim vsem ljudem, posebno pa najbolj ubogim in revnim...«

Laon-Li je segel s prsti v skledo, kjer so bili raki, na olju praženi. Še preden pa je vtaknil meso v usta, je vprašal:

»Kako pa začne delo zjutraj po naročilu tvojega Boga?«

Misijonar je parkrat globoko vdihnil sveži večerni zrak, potlej pa mirno odgovoril:

»Z molitvijo. Potlej grem z brati in sestrami k sv. daritvi in tam prosimo Boga za milost in moč, da bi čez dan čimveč dobrega mogli storiti in da bi se mogli varovati hudega...«

»Pa potlej...?«

»Kadar sem doma, grem v šolo, da učim...«

»In tam učiš o ponižnosti in vdanosti, da bi naši ljudje raje ubogali bele možel?«

»Božjo postavo učim...«

»Mar hoče tvoj Bog, da imajo moč bogataši, tujci?«

»Moj Bog hoče pravičnost, resnico in ljubezen. Vsakega kaznuje, kateri se njegovih zapovedi ne drži. Pred Bogom so vsi ljudje enaki!«

»Tudi mi hočemo pravičnost! Svobodo, enakost in bratstvo hočemo! Bogastvo in rodovitnost naše zemlje hočemo za nas vse! Zakaj ne prideš v naše vrste?«

»Bog hoče pravico, resnico in ljubezen! Okrutne sile noče; zakaj vsaka sila povzroči novo nasilje, napravi krivice, vzbuja sovraštvo; nikoli pa ne prinese miru ljudem ne kruha družinam...«

»Govoriš kot človek, ki nikoli ni okusil biča teh belih priganjačev, nikoli čutil njih preziranja, zasramovanja.«

»Laon-Li, sam veš, da nimam ne plantaže, ne trgovine, ne tovarne, ne denarja; samo Boga imam in njegovo naročilo, drugega nič. Res, da sem bel, toda vsako krivico občutim prav tako kakor ti. Zato se tudi jaz borim, seveda z drugačnim orožjem, za boljšo pravico, za več miru, za blagostanje in srečo ljudi. Toda ne maram pa krvave poti sovraštva, kateremu sledi maščevanje. Tako pot mi Bog prepoveduje!«

»Mi nočemo biti več hlupci tujim gospodom! Ta dežela je naša! Proč z belimi izkoriščevalci!«

Počasi, premišljeno je odgovarjal misijonar:

»Če bi res vsi belci naenkrat zapustili deželo —, kaj misli, bi to res pomenilo srečo in blagostanje za vas? Kaj bi bilo s plantažami, tovarnami, trgovinami, bolnicami, šolami? Mar imate res dovolj izkušenih kmetov, inženirjev, trgovcev, zdravnikov, učiteljev, da bi lahko vzdrževali vse

to, kar ste v dolgih letih pod tujim vodstvom zgradili?«

Ko je misijonar tako govoril, je Laon-Li prenehal jesti. S črnimi očmi je prebadal govornika, a v očeh je bilo več začudenja kot sovraštva.

Misijonar je pogumno nadaljeval:

»Nikakor ne maram zagovarjati belih ljudi. Bog nas je pač vse ustvaril z mnogimi napakami in poželjivostmi. In vsak, ki dela, se trudi in gradi, hoče tudi plačila. Pri tem pa človek v svoji lakomnosti in poželenju po moči velikokrat pozablja na božje zapovedi. Ne smemo pa gledati samo senčnih strani. Ljudje obsojamo morilca in obsojamo tudi njegovo delo. Vi obsojate in sovražite belca, ne pa tega, kar je naredil v vaši deželi! Pravi-te, da je gospodovalen, okruten, pohlepen; naštevate njegova hudodelstva. Kar

Gospod je vstal . . .

*Razbiti pekla so načrti,
vojščak na straži je zaspal,
uničeno je želo smrti —
odprt je grob, Gospod je vstal.*

*Zato ker je resnico ljubil,
sovražil ga je zlobni svet,
ki čut ljubezni je izgubil,
gojil pa zmot peklenški cvet.*

*Sovraštvo ga je v smrt poslalo,
predrlo mrtvemu srce,
na grob mu zavalilo skalo
in stražo dalo poleg nje.*

*A On — pred ljudstvom javno bičan,
zasranovan, na križ pribit,
ves spremenjen in poveličan
iz groba vstal je zmagovit.*

*Priroda zdaj se v Njem prebuja,
iz zemlje nova moč kipi,
prepeva stvarstvo: Aleluja,
Gospod je vstal, Gospod živi!*

Limbarski

pa je dobrega naredil, tega pa ne omenjate. S svojim duhom in iznajdbami se je beli človek povzpел do take moči. Seveda je, omaljen od vsega tega, velikokrat in močno grešil, toda storil je pa tudi veliko dobrega. Koliko bolnim ljudem je pomagal v njih boleznih in koliko drugim šel na roko! Vsekakor si ni zaslužil samo vašega sovraštva. Sovraštvo nikomur ne pomaga, odkrito prijateljstvo bi pa lahko marsikateremu koristilo.«

»Prijateljstvo!« je zarenčal Taon-Li. »Saj poznaš tigrin in veš, da ga ne boš ujel na sol in sladko besedo. In jaz poznam belega človeka in vem, da samo z glavo in srcem ni mogoče premagati njegovega poželenja po moči in denarju!«

»Samo duh je, ki človeka svobodnega in močnega naredi! Krvava sila prinaša le nesrečo in sužnost! V naših šolah se vaši otroci ne uče samo o Bogu, ampak tudi o vseh drugih stvareh, katerih se pri nas otroci uče. Tako bodo vaši otroci belim možem enaki po znanju in takrat se bodo mogli kosati z njimi po duhu in izobrazbi. Takrat ga bodo mogli zastopati v tovarni in bolnici, za stroji in pisalno mizo. Tako bodo dosegli tvoji bratje blagostanje in bodo lahko zahtevali za sebe svobodo, ki jim gre!«

Taon-Li je zamišljen sedel. Potlej pa je segel po zemskih orehih in jih drobil med zobmi. Po kratkem premolku je vprašal:

»Kako dolgo učiš v šoli?«

»Celo dopoldne.«

»In kaj delaš popoldne?«

»Zdravnik sem in apotekar. Popoldne grem v bolnico in nato obiščem še bolnike v okoliških vaseh. Sam veš, da povsod hočejo zdravnika. Polne roke dela imam.«

»Kaj pa delaš zvečer?«

»Zvečer sem navadno v naši pisarni. Pisati moram, računati, urejevati, naročevati. Saj veš, kako težko je dobiti sredstva za zdravila... Preden pa ležem, se pa še vprašam, ali sem ta dan spolnjeval zapovedi Boga, ki me je sem poslal. Prosim ga tudi, naj mi da moči, da bi drugi dan še boljše naredil vse in da bi tako prav vršil svojo službo, katero mi je Bog odločil. Ni lahka ta služba, Taon-Li!«

Upornik ni več jedel. Zdaj je imel pištolo v rokah in se z njo igral.

»Slišal sem praviti bele može, ki pravijo, da so naši prijatelji in pomagači. Ti se posmehujejo tvojemu Bogu in pravijo, da so njegovi duhovniki sovražniki ljudstva.«

Po kratkem premolku je odvrnil misijonar:

»Od Boga prihaja vse dobro, samo od Boga, Taon-Li. Tudi pravo prijateljstvo. Ne bo se vsak, ki pravi, da je tvoj prijatelj in pomočnik, tudi res trudil za tvoj in tvojih bratov dobrobit. Morda skuša le s tvojo pomočjo priti na oblast, ki je danes še v drugih rokah. Bog pa je vir vsega dobrega, Bog daje moč za dobro! Brez njega bi mi ne bilo treba sedaj gledati v cev tvoje pištole, temveč bi lepo mirno in varno bival v lepi hiši tam v Evropi in bil zadovoljen v lastni družini. Brez božje pomoči bi nikoli ne mogel prenašati te revščine tukaj, ne teh skrbi in tega strahu. Ne učil bi v šoli in nobenega bolnika bi ne obiskal. Če torej ljudem dobra dela skazujem, kako morem biti njihov sovražnik? Toda oni, ki se iz Boga norčujejo in ki pravijo, da sem sovražnik ljudstva — mar morejo ti res kaj dobrega imeti v načrtu, Taon-Li?«

Upornik je gubančil in razmišljal. Potlej pa počasi potisnil pištolo za pas, vstal in šel ven. Zunaj ga je bilo slišati, kako je vpil in ukazoval. Slišati je bilo hitre korake, ki so se oddaljevali.

Misijonar se je oddahnil in obrisal pot s čela. Skrb pa mu je ostala zarisana na čelu. Mislil je na bodočnost. Prav gotovo se ne bo vsak upornik želel tako z njim pogovarjati in se od resnice prepričati.

PREMIŠLJUJ...

Dve milijardi in 635 milijonov ljudi je na svetu.

Milijarda in 720 milijonov zemljanov ni krščanske vere.

Od vsakih petih ljudi trije niso krščeni.

Azija sama ima milijardo in 345 milijonov ljudi, torej več kot polovico človeštva, in samo trije odstotki so katoliške vere.

Res je: misijonsko delo Cerkve se je komaj začelo.

*„Žetev je velika, a delavcev je malo...“
Pomagaj tudi ti!*

Zanimivi običaji širom po svetu

DRUGI KRAJI, DRUGE NAVADE

Glej, kako se vse na svetu spreminja, le Bog ostane vedno enak!

Ben Ezra

Nekje v daljni davnini so potomci prvih staršev začeli počasi prodirati iz Azije v Afriko in Evropo. Šele pred kakimi deset tisoč leti so preko Beringove ožine dosegli tudi Ameriko.

V novih podnebnih in novih razmerah so se počasi spreminjale njihove značilnosti. Tako so nastale različne rase. Človeštvo se je tudi vedno bolj razlikovalo po vedno večjem bogastvu jezikov in narečij. Največjo pestrost in raznolikost pa je človeški rod razvil v svojih običajih, ki se spreminjajo od kraja do kraja in od dobe do dobe.

Ko so se naši davni predniki selili iz kraja v kraj, je povsod nanje pritiskalo toliko stisk in problemov! Hrana, obleka v mrazu, lepotičje, borba z zvermi in plemeni, ki se sčasoma niso več med sabo spoznala; osuplost nad neznanim in nerazumljivim — ob rojstvu, dozorevanju, boleznih in smrti; blisk, grom in goreče drevo; petje ptic, šum rek in slapov, viharji morja in grozeče bruhanje ognjenikov — vse to je sililo človeka iz zaspane trpnosti v živahno dejavnost. Iskal je odgovor vprašanjem »zakaj?« in »kako?«, postal je »homo sapiens«, človek, ki modruje in želi vedeti, razumeti; postal je iskalec poti. Iskal je delno nagonsko, delno čustveno, delno z razumom. Tako je eno ljudstvo krenilo po tej poti, drugo po drugi. Množila in mešala so se ljudstva in z njimi so se množili in spreminjali tudi njih običaji. Vedno bolj se je uresničeval izrek: »Drugi kraji, druge navade«.

ZAROČNI IN POROČNI OBIČAJI

Pred poroko imej na široko odprte oči, po poroki — na pol zaprte!

Tomaž Tuller

Marsikje se izvrši zaroka ali celo poroka tako zgodaj, da si mlada ženina in nevesta

nikakor ne moreta vzeti k srcu prvega dela Tullerjevega nasveta. V Novi Keledoniji n. pr. zaročijo deklice že ob rojstvu. Na otočju Fiji skrbni starši poskrbe za poroke svojih otrok, ko ti dosežejo tri ali štiri leta starosti. Tudi med plemeni Joruba, Bušman, Mandigoi in med Kafiri in Tasmani se zaroke in poroke izvršijo zelo zgodaj in poročenci nimajo pri njih najmanjše besede. Zaroka kmalu po rojstvu je bila v navadi tudi med nekaterimi primitivnimi ljudstvi na Novi Gvineji, v Novi Zelandiji, na Tahitih in na Malajskem polotoku. Celo v Evropi je bila še pred nekaj stoletji zelo razširjena navada, da so deklice že ob rojstvu obljubili raznim imenitnim ženinom. V Španiji in Rusiji so bile take zaroke v navadi med bogataši, v Franciji in Angliji pa predvsem v kraljevskih in plemiških družinah (3/180-1).

Zraven takih porok na podlagi sporazuma pa so v zgodovini obstajale zlasti še tri vrste porok: poroka s silo, ki je najnižje stopnje; poroka, kjer ženina ali njegova družina kupi nevesto in končno poroka, ki sloni nad medsebojni ljubezni.

V zelo primitivnih plemenih si ženina v vojnem pohodu osvoji ali skrivoma ukrade nevesto. Ta način je bil še pred nekaj desetletji močno razširjen med Maori, med Tartari, na Karibih, med amazonskimi Indijanci, Laplandarji in celo med Finci. Sv. pismo omenja Benjaminov rod, ki je v pokrajini Jabez ugrabil 400 devic (3/211-2).

Navadno gredo moški na lov za nevestami k sosednjim plemenom. Med brazilskimi Indijanci pa ženina ugrabi nevesto kar v svoji vasi (21/248).

Na naslednji stopnji ženina neveste ni več ukradel, ampak je zanjo »pošteno plačal«. Stari Babilonci so prodajali neveste dvakrat na leto enostavno na dražbi. Najlepša dekleta so imela najvišjo ceno in kdor je največ dal, jo je dobil. Toda denar, ki ga je ženina plačal za lepo dekle, so vedno razdelili med manj privlačne. Tako so slednje imele višjo doto, ki jim je pomagala, da so se tudi prej ali slej poročile. Še sta-

rejša kot taka kupčija za »protivrednost« pa je zamenjava. Družina, ki je n. pr. odstopila drugi družini za njenega sina hčerko, je pričakovala v zameno ženino sestro, ki naj bi se poročila z nevestinim bratom. Drugje pa se je podobna zamenjava izvršila med klani ali plemeni.

Spet drugod je moral ženin za nevesto odslužiti. Navadno je delal na polju nevestinega očeta leto ali dve in si tako zaslužil deklico. Pri nekaterih plemenih je ženin plačal nevesto z živino. Med afriškimi Kafirji je oče posebno lepe neveste zahteval zanjo tudi po deset krav, medtem ko je privlačna Indijanka plemena Navaho stala dvanaajst konj. Pred pokristjanjenjem je bilo kupovanje nevest razširjeno tudi v Angliji. Kdor ni mogel kupiti samskega dekleta, je za približno polovično ceno še vedno dobil bolj ali manj privlačno vdovo (3/214-9).

Čeprav se nam zdi ta način poroke nadvse odvratni, smo vendar prisiljeni soglašati z Westermarckom, ki pravi, da se poroke na podlagi kupčije pod masko marsikje tudi danes nadaljujejo. Nevesta, ki poroči fanta bolj zaradi grunta kakor zaradi ljubezni, pa tudi dekle, ki gleda predvsem na visoko plačo ali na ugled službe, se dejansko proda za določeno ekonomsko ali socialno protivrednost. Isto velja za fanta, ki ga najbolj zanima dota. Preneka poroka v kraljevskih ali političnih družinah ni dosti več kakor diplomatska kupčija.

Zadnja in najvišja stopnja pa je poroka iz medsebojne ljubezni. Taka poroka zahteva višji značaj poedincev in višjo civilizacijo družbe. Nekateri pisci so mnenja, da nastopi civilizacija šele tam in takrat, kadar se namesto sile ali kupčije pojavi povsod poroka na podlagi medsebojne ljubezni.

Toda čeprav ljudstvo v resnici že prestopi na naslednjo stopnjo, se prejšnja stopnja navadno še dolgo ohrani v običajih. Opis ne pomeni, da sprejmemo nauk raznih evolucionistov. Zaporedje je lahko tudi obratno, krožno, itd.

Pri plemenu Vakamba n. pr. ženin kupi nevesto, a »zaradi lepšega« jo mora potem še vseno ugrabiti in odvesti s silo. Med Sinajskimi Arabci se je morala do nedavnega nevesta, ki je sicer rada šla od doma, z vso silo otepati ženina, jokati, kričati in

Mongolski deklici, ki bi se še tako rada igrala, starši že poiščejo moža

brcati ter tako pokazati, da nikakor sama ne sili v poročni stan. Tudi v nekaterih pokrajinah Wales na Angleškem je še pred nekaj desetletij obstajal običaj, da so nevestini sorodniki blizu cerkve »rešili« nevesto in se z njo pognali v beg. Ženinova skupina se je seveda pognala na lov in končno nevesto spet ujela in jo pripeljala v cerkev. Eskimi se zgražajo nad evropskimi dekletimi, ki v cerkvi ali pred sodnikom gladko rečejo »da«. Pri njih mora nevesta, ki ima kaj spoštovanja do sebe, na vso moč zatrjevati, da se noče poročiti in je v resnici prisiljena. Kakor se je n. pr. lov, ki je bil nekoč potreben zares, med poznejšimi rodovi ohranil le kot zabava, tako se marsikdaj tudi običaji, ki so nekoč držali zares, pozneje ohranijo le zaradi lepšega.

Ni prostora, da bi tu opisovali nadvse zanimive poročne obrede širom po svetu. Zadovoljiti se moramo le z opisom nekaj bolj ali manj edinstvenih primerov.

Pleme Manus stavi ves poudarek na izmenjavo raznih ekonomskih dobrin in skoraj prezre ženina in nevesto. Nevesta se ne ponaša z lepoticjem in okraski, ampak služi le za obešalnik, ki nanj navesijo ves pri-

Zdaj diši meni . . .

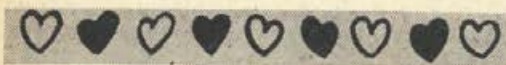
Daleč so zdaj,
nedosegljive,
murke, ciklame
opojno vonjive
— duše omame.

Encijani, češmini
zame so preč,
ostali spomini
— stebelca prazna,
osut jim je cvet.

Moj gorski svet,
moj tih ga
— v skrivnosti odet —
morda me ne objame
nikoli več.

Zdaj diši meni
le pušpan temnozeleni
in prst izkopana
v senci cipres
— kak kamen je vmes. —
Tedaj ga vrzi name.

Mirko Mazora:

mitivni denar, ki ga zmore družina. Ovratnice, zapestnice, predpasniki — vse to so le težki venci denarja, pod katerimi se šibi preplašeno in jezno dekletce. Pri tem plemenu tudi ni ljubezni med možem in ženo in medeni tedni so neznani. Vse ženske se bojijo prve noči in vsake naslednje, moški pa se jih sramujejo. Nevesta mora v tujo vas, kjer jo vsi sovražijo in se ji posmehujejo. Ženin, ki je prej sploh ni poznal, mora zdaj več let trdo delati, da vrne dolg sorodnikom, ki so mu jo kupili. Oba se drug na drugega jezita in drug drugega se sramujeta. Prvih nekaj let se nikdar ne prikažeta zunaj koč skupaj. Celo njuni ležišči nista skupaj, ampak vsako v drugem kotu. Tu imamo primer kulture sovraštva, ki ga niti zakon med možem in ženo nikdar ne premosti (22/42-8) — Do mrtvecev

pa so pripadniki tega plemena bolj spoštljivi kakor večina drugih ljudstev.

Kakor je za pleme Manus značilno sovraštvo, tako pleme Andamanov označuje predvsem velika sramežljivost. Inicijativa pride pri Andamanih od staršev, ki skrbno opazujejo nadobudnega sina. Ko vidijo, da fantu za eno deklico dosti bolj uhajajo oči kakor za vsemi drugimi, ga takoj »zaslišijo«. Ko ubogi fantič sramežljivo prizna, da mu je res tista punčka najbolj všeč, starši napravijo prvi prevažni korak, namreč, nehajo govoriti s starši sinove izvoljenke. Pač pa čez nekaj časa pošljejo k njim svojega posrednika, ki jim prinaša njihove darove. Starši izvoljenke morajo biti toliko olikani, da vrnejo svoja darila v približno isti protivrednosti. Po posredniku se obe družini domenita vse potrebno o poročnem slavju. Zdaj vsa vas zve za velik dogodek in se pridno pripravlja na veselico in ples. Končno pride veseli dan, ko se vsi vaščani zberejo na robu vaškega plesišča. Na enem koncu sedi na preprogi nevesta in ob njej njeni sorodniki in prijatelji, ki vsi od ganotja na ves glas jočejo. Na drugem koncu je ženin s svojo skupino, ki je ravno tako vsa solzna in razjokana od prevelike sreče. Povsod plapolajo bakle in razsvetlujejo objokane obraze.

Dolgo dolgo tako vsi s sklonjenimi glavami jokajo in vzdihujejo. Potem se ganljivo smrkanje poleže in ljudje dvigajo glave. Na plesišču se je pojavil mož, pritlikav sicer, kakor so pritlikavi vsi Andamani, toda velik in pomemben po svoji nalogi z vzvišenim glasom zdaj spregovori ta mož, — starešina. Najprej govori jokajoči nevesti. Ganljivo oriše vse njene dolžnosti, ki jih bo imela kot žena. Skrbela bo za zelenjavo in za domače ognjišče, tako in tako bo ravnala z možem, ki mu bo vedno zvesta ženka in skrbno bo pazila, da njen izvoljenec ne bo lazil za nobeno drugo žensko v vasi. Dolgo ji starešina govori s tresočim glasom o vseh podrobnostih zakonskega življenja in vsi jočejo le potih, da ne motijo njegovih slovesnih besed. Potem se starešina počasi in slovesno obrne in napravi podoben govor še ženinu. Ko svoj govor zaključí, popelje ženina preko plesišča k objokani nevesti in ga posadí na preprogo kraj nje. O, kako je revežema nerodno, kako povešata oči in želita, da bi

ugasnile bakle! Ubogi ženini znova in znova plane pokonci in se požene v dir, a zanam. Četa njegovih prijateljev ga že po nekaj korakih ujame in privleče nazaj k nevesti. In zdaj starešina začne poročni obred. Počasi se skloni k nevesti, dvigne njene tresočne se roke in jih položi ženinu okrog vratu. Potem se skloni k ženinu in ovije njegove roke nevesti okrog vratu. Nekaj minut tako sedita drug ob drugem, saj so straže tako blizu in vesta, da pobegniti sploh ni mogoče. In zdaj pride zaključni del obreda. Starešina dvigne ženina in ga posadi nevesti na kolena in v naročje. Nekaj minut ženini tako »trpi«, medtem ko vsa vas tuli od presilnega ganotja. S tem se poročni obred konča in začne se veselica in ples. Vse pleše in vpije, le novoporočenca se morata vzdržati take prešernosti na ta svoj največji dan. Še vedno reveža trpita, ker sta v ospredju pozornosti. Vaščani jima prinašajo razne koristne darove. Končno se sramežljivo umakneta v utico, ki so jima jo zgradili sorodniki in prijatelji. Šele naslednji dan se spet prikažeta na veselici in zdaj prijatelji oba belo pobarvajo. Tako Andamani šele drugi dan po poroki ženina in nevesto v belo »oblečejo«. S tem je poročno slavlje končano. Še nekaj dni sta mlada zakonca zelo sramežljiva. Drug pred drugim plašno povešata oči in komaj kdaj črhmeta besedico. Potem pa se vendarle navadita drug na drugega in odtelej srečno živita kot mož in žena.

Manj zapleteni so bili poročni obredi pri ameriških Indijancih. Ženin je navadno obiskal nevestine starše, zasnubil deklico in staršem zanjo izročil zapestnice, ovratnice in druga podobna darila. Če je deklica okrasje sprejela, so se domenili o poroki. Vaški vrah je potem povezal njih roki, navadno tako, da so se stikale rahlo odprte žile. Tako sta postala ene krvi in enega telesa. Odtlej sta bila mož in žena. Obstajale pa so razlike od plemena do plemena in plemen ni bilo nič manj kakor dobrih pet sto. Kot smo omenili že prej, so Indijanci uporabljali tudi krajo in kupčijo, da so prišli do nevest.

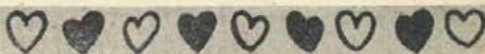
Tudi v civiliziranem svetu se je ohranil dobršen del nekdanjih običajev. Še vedno je tu starešina, mož, ki je bil nekoč posrednik med obema družinama in večkrat tudi izvrševalec poročnih obredov. Neve-

sta ima svoje družice in ženini druge ali tovariše. Ali gre tu le za golo prijateljstvo? Ali pa so te osebe ostanek tistih časov, ko je ženini rabil tovariše, da je s silo zavojeval nevesto in ko so deklice spale skupaj v isti koči, da so druga drugo branile in z vriščem »mobilizirale« še svoje sorodnike in prijatelje? Običaji, kot smo že videli, se ohranijo še skozi stoletja zatem, ko so že zdavnaj izgubili svoj prvotni pomen.

Gornji članek je le kratek iz daljše in izčrpnje razprave o „Zanimivih običajih širom sveta“, ki ga je napisal Edi Gobec.

V tej razpravi je pisatelj obdelal različne običaje med raznimi narodi, predvsem običaje, ki spremljajo človeka skozi življenje: običaje ob rojstvu, vpeljave ali prehodne običaje, ki opisujejo, kako sprejmejo razni rodovi mladoletna med odrasle, zaročne in poročne običaje, ki smo jih — v nekoliko skrajšani obliki prinesli v gornjem članku —, delo in borbo, ki opisuje življenje in vojevanje preprostih narodov, ter končno običaje ob smrti.

Ta res zanimiva razprava bo izšla v celoti v Slovenskem visokošolskem zborniku 1959.

Pomlad

Čez gore se razliva zarja
in vetrič rahlo vmes pihlja,
pomlad se s stvarstvom pogovarja
in prvi cvet se ji smehlja.

K studenčku sedla je pod skalo,
nato pa pod stoletni hrast;
drži na polju za oralo,
ves mladi svet je njena last.

Igra na paši se pri čredi,
metuljčke pisane lovi,
ves božji dan na vrtni gredi
priliva, pleve in sadi.

Z zelenjem gaje je ovila,
vsak griček zdaj je njen oltar;
še luno nam je posrebrila,
spojila z zlatom sončni žar.

Limbarski

Uboga svobodna narava

V sodobnem tisku, radijskih in televizijskih oddajah in ostalih sredstvih javne vzgoje je nekako v modi, da se proslavlja in hvali »svobodna narava« nekje v divjinah, kot da je to nekaj boljšega, nekaj popolnejšega kot pa naše vsakdanje življenje v družbi. Tako je po tem površnem mnenju žival v svobodni naravi, kjer še ne služi človeku, močnejša, lepša in bolj zdrava kot pa žival, ki jo je že človek prisilil v svojo službo in jo ima v hlevu ali pa na verigi. Tudi človek-divjak, ki še na pol nag ali pa tudi še popolnoma nag skače po drevju in se preživlja od lova na divje živali, je po tej modi močnejši, lepši in bolj zdrav kot pa človek v hlačah, s kravato pod vratom, ki mora imeti kos mila in brisačo, da se počisteno umije. Človek v »svobodni naravi«, pravijo, vsega tega nič ne potrebuje, pa ga pogledajte, kakšen lepoteč in junak da je! Tako nam govoré, tako nas učé, tako nam tudi rišejo in slikajo menda že kakih sto let, v novejšem času so pa zlasti sredstva mladinske vzgoje polna samih slik in opisov nekih junakov, »supermanov«, Tarzanov, ki vsi žive v »svobodni naravi«, po strani gledajo našo kulturo, ki še kolikor toliko diši po krščanskem izvoru, in nam jih drzno kažejo kot vzorne primere zdravja, moči in lepote.

Tudi na tem polju nas nekdo za nos vodi in zahteva od nas, da bi zmoto sprejeli za resnico in se še navduševali nad njo. Spretno nas hoče premotiti, da bi ne gledali več okrog sebe z lastnimi očmi, predvsem pa, da bi ne mislili več z lastno pametjo. Kajti od blizu je podoba svobodne, še nepopravljene narave čisto drugačna. Z žalostno, neizprosno doslednostjo nam kaže, da tu ni nič trdnega v zdravju, moči in lepoti, temveč je vse nekam nagnjeno k boleznim, slabostim, nevspečnostim vseh vrst in slednjič poginu in koncu! Stvarstvo ne stoji pokonci, temveč je nagnjeno — to pretresljivo resnico nam kaže vse okrog nas, kot da nam hoče dan za dnem znova potrditi učenje o izvirnem grehu, po katerem je stvarstvo izgubilo ravnotežje in se nagnilo. Ni treba iti daleč po svetu, da bi do-

bili dokaze in to verjeli — kar prve planke, ki jih zagledamo, nam to povedo. Kako žalostno so nagnjene k tлом in ničū! Ko so bile nove, so bile še lepo bele, trde in so trdno stale. Človek bi mislil, da bodo večno tako. Kako klavrne so pa čez kakih deset let! Vse so že preperele, z nohtom jih lahko drobiš, otrok jih lahko odlomi, mah se je naselil na njih, ki ga ni nihče sejal — z železno doslednostjo gredo svojo naravno pot k ničū. To so planke v svobodni naravi! Misleči ali kulturni človek pa skuša to pot k ničū zadržati, svobodno naravo popraviti. — Planke prepleskati z barvo, ki so jo iznašli drugi kulturni ljudje, kemiki, ki so dolgo študirali in porabili vse izkušnje in izsledke prejšnjih rodov. Tudi barve so izdelali in sestavili v laboratorijih — in glej ga spaka, tako pobarvane planke se res dalje držé, uspešneje se upirajo, da ne zdrknejo v nič, kamor so nagnjene, in nam zelo razločno dopovedujejo, da je popravljena narava boljša kot pa svobodna.

Kako lep je nov avto! Ves se sveti, ves je gladek, deluje neslišno kot zapestna ura, pa še drag je, da je malo komu dosegljiv. Pred livarnami so pa cele gore starih avtomobilov, zarjavelih in razpadlih, ki kot ničvredno staro železje čakajo, da jih bodo prelili. Pred leti so bili pa še vsi bliščeči novi in slano dragi: prešli so svojo pot in že prišli blizu ničā, prelili jih bodo, morda bodo še nekajkrat šli to pot in bodo nič! Tudi tu skuša razumni človek zadržati to propadanje in obvarovati svoja vozila prehitrega konca: kemiki in inženirji se trudijo, kako bi iznašli odpornejši material, trpežnejše barve, da bi popravili naravo — in res zadržujejo propadanje, ne morejo ga pa popolnoma ustaviti. Konec koncev propade vsaka barva, vsak material. In po tej poti gre vsa mrtva narava: sama od sebe je namenjena k ničū, k propadanju. Naj bo to kozolec sredi polja, ki ga je vedno manj in visi vedno bolj po strani ali mogočen železniški most, ki ga uničuje rja, ali skala v hribu, ki se drobi in prhni vsako zimo nekaj, ali obleka, ki je danes baha-

ško nova, čez nekaj let so pa cunje — vse, kar je ustvarjeno, je nagnjeno k niču in tudi k niču gre, človeku pa je dana pamet in volja, da popravlja to ubogo, k slabemu nagnjeno naravo in si stvari skuša obdržati čim dalje v porabnosti.

Pa tudi rastlinstvu v svobodni naravi ni prizaneseno; tudi rastlinstvo gre samo od sebe v neki bujen nič. Če bi kmet pšenico pustil na polju, da bi se osula in sama sebe zasejala, bi je iz tolikih klasov in zrn ne bilo čim dalje več, temveč čim dalje manj, slednjič bi pa povsem pošla. Plevela in vsakovrstnega ščavja bi bilo pa čim dalje več. Zemlja je po svobodni naravi nagnjena k plevelu, za kleno žito se je pa treba

temveč poslabšuje: bo le čim dalje večji nered, čim dalje večja ničvredna zmešnjava, slednjič svobodna narava rodi pragozd, ki v vlažni vročini uspeva v lastni trohnobi in gnitju; najdragocenejši les, kakor mahagoni, palisander, cedro in dr. gnijejo in trohne v nedostopnih goščavah, da iz njih trohnobe morejo rasti nova drevesa, ki gredo isto pot. Od človeka gojeni, nadzorovani, s stroški in trudom, po pravih in skušnjah gozdarske znanosti oskrbovani gozd enake površine bi imel kjer koli na svetu tisočkrat večjo naravno vrednost.

Pa tudi nad živalstvom visi enaka sodba, zoper katero ni priziva. Moda nam tudi

Bivališče ali naselbina brez imena rodu Guaica v pragozdu ob gornjem toku reke Orinoko

truditi. Sadje na vrtu po naravi ne bo čim dalje boljše, temveč bo lezlo nazaj in bo čim dalje slabše in gnila jabolka v šrambi ne bodo ozdravela od zdravih, temveč bo gniloba z gnilih prešla na zdrave. Lepa, rdeča jabolka so po naravi nagnjena h gnilobi, k niču! Zelo zelo daleč gre tista skrivnostna resnica o nagnjenju vsega ustvarjenega k slabemu!

Pa bi kdo dejal: morda bo pa plevel tako pognal, da ga bo čim dalje več, da bo čim dalje lepši in boljši! Pa se niti po tej poti narava sama od sebe ne popravlja,

živali v »svobodni naravi« rada slika, kot da so boljše, močnejše in trdnejše kot pa tiste, ki žive pri človeku in človeku služijo. Pa nas tudi v tem oziru vara. Boljša, bolj zdrava, bolj trdna, pa tudi bolj močna je žival v hlevu ali na verigi kot pa ista žival v svobodni naravi, ki je samo bolj krvoločna in bolj divja, kar pa mora biti, če se hoče preživeti. — Žival pri človeku pa krvoločnost in divjost izgubi, ker je ne potrebuje več, zato se ji pa razvijejo drugi nagoni, ki ji dajejo naravno prednost pred divjo živaljo. Pes v človeški službi in

pri človeku na hrani je hujši od volka: če se volk približa ovčji čredi, ker ga k temu priganja lakota, pes plane nadenj in ga prežene, čeprav ga ne sili lakota k temu. In krava v svobodni naravi — kakšen primer uboge narave je to proti gosposki kravi v hlevu ali na gojenem pašniku! Res je, da divja krava teče preko grmovja kot srna. To, skoro edino sposobnost pa mora imeti, če hoče uiti številnim preganjalcem, sicer pa je polna golazni, klopov in zajedalcev vseh vrst, ki ji nemoteno pijejo kri, in silno podvržena boleznim, ki se neovirano širijo med takimi čredami. Marsikak lovec se je že uštel, ko je pobil tako žival, pa je dobil le nekaj kilogramov trdega, komaj v veliki sili užitnega mesa, koža pa je večinoma uničena od zajedalcev. Zdrave, močne in čvrste so kanadske, holandske, švicarske krave ali pa tudi krave po planinah Srednje Evrope, ki pripadajo določeni pasmi, imajo določeno mesto pri cementnih jaslih v zračnem hlevu, ki jih cepijo z znanstveno izbranimi injekcijami in so registrirane, imajo svoj rodovnik, svoje listine. Imeti sto takih krav ali pa imeti sto divjih krav, kakšna razlika v naravni vrednosti! Tudi v tem oziru človek po vseh pravilih živinozdravniške znanosti in skušnjah umne živinoreje popravlja naravo, če pa opusti svoj trud, mu pa narava kmalu pokaže, kam je nagnjena.

Najbolj ubog v svobodni naravi je pa človek, kot da njega najbolj teži breme neke pradavne kletve. Pa kakor pravi pameti v brk se ravno s človekom uganja največje sleparstvo, ko nam ga v tisoč okoliščinah in načinih slikajo in opisujejo, kako da je v svobodni naravi lep, močan, zdrav, predvsem pa srečen, ko ni nič navezan na toliko »unetnih« pravil in predpisov v družbi, predvsem v krščanski družbi, temveč lahko živi po svoje, »naravno« in »svobodno«. Pišejo knjige, razmnožujejo slikanice in stripe za cele povodnji; izdelujejo filme, kjer nam kažejo človeka v »svobodni naravi«, kot »Tarzana« v vseh mogočih načinih, v najbolj privlačni in veličastni luči. Bralec ali pa gledalec pa nima časa ali

pa že tudi ne več zmožnosti, da bi sprevidel, da takega človeka v naravi ni, da ga ni nikoli bilo in da biti ne more, ker je po naravi njegovo telo nagnjeno k slabotnosti in boleznim, ne k zdravju in moči, duh pa k zmoti, ne k resnici. In če je tisoč let podvržen slabostim in nima ničesar, kar bi ga podpiralo in skušalo držati pokonci — je pač danes v zelo ubogem telesnem in duševnem stanju. In v resnici tak tudi je. Čim dalje v svobodno naravo gremo, tem žalostnejša podoba »svobodnega« človeka se nam odkriva, dokler ne pridemo do nagega človeka, ki se skriva pred nami v drevje. V svet tega človeka spada samo tisto najnujnejše, kar potrebuje, da se more telesno obdržati pri življenju. Na tej stopnji pa obstane gotovo stoletja, najbrž pa tudi tisočletja. Prvotni prebivalci Južne Amerike — kolikor jih danes še živi po nedostopnih pragozdovih — danes gotovo živé še prav tako, kot so živeli v časih Kristofa Kolumba (ki pa ni nikoli do njih prišel, ne on, ne njegovi neposredni nasledniki. Tiste, na katere se nanašajo priložene slike, je odkrila šele najnovejša doba). Koliko se je od takrat življenje v Evropi spremenilo! Tu človek ne samo, da ni obstal na nekdanji stopnji, temveč leze polagoma globlje v propadanje, ker je po naravi nagnjen k slabemu v vsakem oziru. Zato nagih ljudi v pragozdovih ni čim dalje več, temveč čim dalje manj, ker od samih »blagodati« svobodne narave izumirajo. Ta človek ima še danes iste strahove in bojazni, kot jih je imel pred stoletji, da je vedno ves preplašen in zbehan. Boji se vidnega in nevidnega sveta, oblak mu ne gre prav po nebu, ptič ne zleti prav z drevja — vse pomeni nekaj hudega in drugi človek mu ni prišel s prave strani nasproti; vse kaže na slabo. Vedno je na preži pred nevarnostjo, ki mu v resnici grozi z vseh strani. Kamorkoli pogleda, povsod so sami naravni sovražniki, ki ga zalezujejo; na suhem mravlje, pajki, kače, zveri, v vodi pa požrešne ribe, krokodili, pa še nevidne živalce, ki mu strašno razjedajo te-

Bolje je ena iskra božjega spoznanja kakor grmada posvetnega modrovanja.

(Narodni pregovor)

Zena Guaica ob starem čolnu z dobro zalogo želvinih jajc (foto: p. Coco, S.)

lo, če se naselijo vanj. Toda človek v svobodni naravi, ki ga še nihče ni učil živeti, vso to sovražno okolico prenaša stoletja in stoletja z vedno enako topostjo in mrtvo vdanostjo, zato narave okrog sebe nič ne popravlja, ker je nagnjen k brezdeltu in si noče nakopavati neprijetnosti z resnim delom. Težav se pa brani s čarovnijami in uroki, da goljufa samega sebe.

Človek v svobodni naravi ni nikak Robinzon, meščanski sin, ki je zašel na samotni otok in si skuša z najbolj preprostimi sredstvi izdelati porabne nadomestke za stvari, ki se jih še spominja od doma in domačega mesta. Ta nagi človek svobodne narave se ničesar ne spominja, ni videl še nikjer nič, sam pa ničesar na novo ne znajde. Kakšno pot je naredila Evropa in ves beli svet od odkritij (okrog l. 1500) dalje! To je pot od prve najbolj nerodne puške do atomske bombe, od prve, še na roke tiskane knjige, do časopisa na 60 straneh v več barvah, ki ga stroj izbruhne do 30.000 izvodov v eni uri. Človek v svobodni naravi ima pa še vedno lok in zastrupljene pušice kakor v dneh Krištofa Kolumba. Tudi oblečen je še vedno tako in živi še ved-

no v enakem bivališču in danes toliko ve o svetu kot nekdanj. Ta človek, ki živi, kakor je nagnjen, je vedno lačen, ker je vedno nagnjen k brezdeltu in si nobene hrane ne prideluje namenoma, temveč jo samo pobira od narave, pa še to samo toliko, kolikor ga k temu sili lakota. Zaloga si ne nabira, naprej ne misli, če za danes je, je dovolj. Pobira pa sadeže drevja, zlati banane preživljajo največji del takih narih prebivalcev pragozda. Za bananami so pa takoj jajca želv, ki jih pa v suhi dobi primanjkuje, ker se želve poskrijejo. Tudi še mnogi drugi pragozdni ptiči dajejo meso in jajca; v vodah se dobe ribe in kače. Kadar pa ni drugega, so pa dobre tudi na ognju ožgane mravlje, posebno neka vrsta močnih, rjavih mravelj z zelo velikim zadkom. Soli ne poznajo, kuhajo pa si tobak iz nekih zelišč in to žvečijo. Pri vsem tem »naravnem« preživljanju je pa lakota stalni spremljevalec takega človeka. Od tod pride slab telesni razvoj, podvrženost boleznim vseh vrst, velika umrljivost otrok in kratka življenjska doba odraslih. O kakšnem resnem, razumnem odporu proti boleznim in smrti ni govora. Vse se izgublja v le nesmiselnih obredih, zarotovanjih in čarovnijah. Takega človeka, kot ga kažejo v Tarzanovih filmih, lepo raščenega, zdravega in brihtnega, celo duhovito mislečega, takega človeka v svobodni naravi ni! Tarzan je meščan, slikan in filman v laboratorijih Holywooda, v pragozdu luči, reflektorjev, žic in zvočnikov in podobnih tehničnih iznajdb izobraženega človeka. V naravnem pragozdu pa Tarzana ni! Meščan katerega koli vlemesta ali pa tudi kmet, ki se oblači po vremenu ali bolj gorko ali pa bolj lahno, ki si vsak dan umiva zobe z zobno ščetko, ki se mu na rokah pozna, da ima cepljene koze, ki mu vselej, kadar je v nevarnosti, da bi ga narava pahnila v bolehanje in smrt, kamor je nagnjen, dajejo učeno sestavljene injekcije, človek, ki po tisočletnih izsledkih zdravniške znanosti in izkušnjah umnega človeka popravlja k boleznim in smrti nagnjeno naravo in živi v smotno zidani hiši, je veliko bolj zdrav in tudi dalje živi kot pa nagi človek Tarzan, ki mu je drevje njegov dom ali pa vsaj streha, kajti popravljen narava je boljše kot svobodna. Svobodna narava človeku ni v blagor, kot kaže — človek sam.

Vendar pa ima tudi človek na tej primitivni stopnji neko skromno stremljenje olepšati si življenje in si ga osladiti z raznimi običaji in slovesnostmi, ki se ponavljajo ob določenih življenjskih prilikah, kakor ob rojstvu, smrti, ob »porokah«, še bolj pa ob posrečenem lovu ali, kadar je kdo našel izredno velik kup želvinih jajc. Vsi taki in podobni dogodki dajo povod za »veselico«. Ob takih prilikah si k veselju pomagajo tudi z neko domačo pijačo, podobno pivu, ki jo izdelujejo na ta način, da žvečijo neke koreninice in tako pridobljeno slino pljujejo v skupno latvico, ki je narejena iz suhe lupine velike buče. Ta način pridobivanja domačega »piva« poznajo ne samo na Havajskih otokih, kakor se pripoveduje v življenjepisih p. Damijana, misijonarja med tamkajšnjimi govavci, temveč tudi v rodu Guaika ob pritokih gornjega Orinoka v Venezueli, od koder je večina priloženih slik.

Kadar si kdo hoče prilastiti kako dekle kot svojo ženo, ga najprej njen oče preizkusi, če je že dovolj krepak za to. Vpri-

čo mnogih prič in sorodnikov ga s posebnim kolom lopne po glavi. Če »ženin« udarec prenese in ne pade v nezavest, je zrel in je dekle njegova žena, če pa pade v nezavest, pa še ni zrel in se mora še okrepiti. Čez leto dni pa spet lahko poskusi. Misijonar, ki deluje med tem rodом, je pripovedoval, da pozna fanta, ki je že trikrat tako padel v nezavest, pa še ne odneha in pravi, da bo šel še pod kol. Mrliče sežigajo, njihov pepel pa pojedjo tako, da vanj povaljajo tenke kuhane rezne banan (nekako tako kakor v kruhovih drobtinah) in to uživajo na pogrebni pojedini, da bi si prilastili duha umrlega. — V vsem svojem življenju in ravnanju je tak človek v »svobodni« naravi »mnogo bližji pračloveku kot pa nam,« pravi belgijski kralj Leopold III. ob svojem znanstvenem potovanju med take rodove ob gornjem toku Orinoka v Venezueli l. 1952.

Podoba je, kot da je nekoč k nekemu delu človeštva prišel usmiljeni učenik in ga učil živeti, bodisi, da je bil to prerok Jeremija, ki mu je dejal: »Kakor je ptica

Starka iz rodu Goajira z vnukom v običajni mreži, ki je edina oprava v njihovih kolibah. Zabava ga z ropotuljico, ki je suha lupina neke vrste buče. (Rod Goajira živi na meji med Venezuelo in Kolumbijo; so že nekoliko bolj oblečeni kot Guaiacas, poznajo preprosto lončarstvo in tkanje takih mrež iz rastlinskih vlaken; v taki mreži Goajira pride na svet in umre — če umre „pod domačo streho“). (Slika je iz razkošno opremljene, na visoki kulturni stopnji stoječe revije „Farol“, ki jo izdaja največja petrol. družba v Venezueli, CREOLE, d. d., v 40.000 izv. in jo zastoj razpošilja uglednim naslovnikom.)

Sneži

*Nebesni obok
se sklonil je nadme,
rahle pozdrave mi diha
— snežink nebrot. —*

*Krog mene deviški pokoj,
duša je srečna in tih
kot nekdanj srcé;
— spet sem otrok!*

ustvarjena za letanje, tako je človek rojen za delo« in mu naravnost razodel vrednost dela in trpljenja tudi po telesni smrti, bodisi, da je bil to modri Sirah, ki je k razvratu nagnjenega človeka učil, kako naj živi mož z ženo in oba z otroki in vsi med seboj v eni družini, kako naj žive podložniki z vladarji in vladarji s podložniki in vsi z enim Bogom, ki dobro plačuje in hudo kaznuje na tem in na onem svetu. Tako stanje človeštva v raznih delih zemlje kaže, da je nekemu delu človeštva Bog »na mnoge in mnogovrstne načine« dal v razodeti veri svojo postavo in ves svoj podrobni nauk, kako naj živi, da ga ranjena narava ne potegne za seboj v pragozd. Do drugega dela človeštva pa to razodetje še ni prišlo, zato živi še »naravno«, kakor je nagnjeno in nam še danes bridko nazorno kaže posledice uboge svobodne narave, ki je zaradi nekega pradavnega zločina zgubila ravnotežje in se nagnila k slabemu. To je usodno zgodovinsko dejstvo, ki si ga nobeno ne staro ne moderno modroslovje ne more razložiti brez razodete resnice o izvornem grehu. V pesmi se poje: »Kar nam je Eva nesrečna zgubila, to nam Marija je spet zadobila...« Do ljudi v takem stanju ta pesem še ni prišla, oni so še vedno prvotni »otroci Eve« in žive še v stanju po izvornem grehu, »svobodno«, brez vsakih naukov in pripomočkov razodete vere, brez Učenika, brez Tolažnika, brez Odršenika.

*

Čemu pišemo vse to — o preperelih plankah, o divjih kravah in o ljudeh, ki so bliže pračloveku kot pa nam? Da bi ne

bili nesrečni v naši krščanski kulturi, temveč da bi se v njej čutili srečni in počaščeni, da bi jo znali ceniti in tudi — braniti. Ob taki primerjavi se nam krščanska kultura pokaže šele v pravi luči, ko vidimo, kako uboga je toliko hvaljena »svobodna« narava v katerem koli oziru, najbolj pa v razmerju do človeka; neprestano jo je treba popravljati, da ne zdrkne v nič: mrtvo naravo popravlja kemik in inženir, živo živinozdravnik in zdravnik, duhovno pa — Odršenik.

Ko je filmski igralec Johny Weismüller, ki igra Tarzana v tisoč verjetnih in neverjetnih okoliščinah, prestopil v kat. Cerkve, je po krstu dejal: »Zdaj imam šele vtis, da sem prišel iz džungle.« Zares, šele po krstu se začne življenje po popravljeni naravi, šele krščanstvo priključuje človeka iz »svobodne« džungle, t. j. iz ničvrednosti, k življenju, ki ima večno vrednost. Samo po krščanstvu smo to, kar smo, ljudje med ljudmi, narod med narodi. Razodeto krščanstvo je oblikovalo naše hiše in življenje v njih od zibelke, ob družinski mizi do mrtvaškega odra. Krščanstvo je dalo lice našim vasem, našemu polju in goram, ko nam je razodelo ceno prepotene srajce na hrbtu in žuljev na rokah in nas iz roda v rod uči prenašati križe in težave otroške vzgoje in ceniti nerazdružno družinsko skupnost in daje vsemu našemu žitju in bitju stalnost, brez katere ni napredka. — Krščanstvo po katoliški Cerkvi dan za dnem bedi nad nami in nas s tisočerihi prižniti uči, svari, bodri in kot skrbna mati podpira, da ne omahnemo nazaj v razrvano naravno stanje, kamor smo nagnjeni. V svobodni naravi ni nič krščanskega, zato je pa tako neznanstvo uboga.

Ze je tu čas, ko je treba vse to videti, ljubiti in braniti, kajti danes je že vse krščanstvo napadeno na fronti, ki gre preko vsega sveta. Preroki in zapeljivci hodijo med ljudstvom — med vsemi ljudstvi sveta — in mu zastrupljajo studence žive vode in ga z zapeljivo besedo vabijo, da bi se prepuščilo razvratu k slabemu nagnjene narave. Prišel je čas, ko moramo z zavestjo videti našo po krščanstvu popravljeno naravo in jo ljubosumno braniti do sleherne podrobnosti, da ne zgubimo, »kar nam je Marija spet zadobila«, ker to bi pomenilo naš dokončni — konec.

„Kongresno“ leto 1360 in Sv. Višarje

(OB 600-LETNICI SV. VIŠARIJ)

Med pomembna leta v slovenski zgodovini moremo šteti vrsto let v prvi polovici 14. stoletja in leto 1360. Našo domovino so obiskale hude nadloge. Tako so leta 1338. preplavili naše kraje veliki roji požrečnih koblic, ki so vse, kar je pognalo iz zemlje — le trte se niso lotile — oglodale do korenin, kmeta pripravile ob seno in setev. Leta 1342. so pri nas bile velike povodnji, ki so napravile dokaj škode. Leta 1348. — v hudi zimi 25. januarja — pa je silovit potres zamajal svet — 40 dni se je zemlja tresla — in odtrgal del Dobrača. Strašen plaz je pokopal pod sabo 17 vasi, zaježil reko Ziljo, da je narasla v veliko jezero, v katerem je utonilo deset vasi. Za potresom je prišla (1349) v deželo še huda nadloga »črne smrti«, azijske kuge, ki je pobrala toliko prebivalstva. Vrh tega so ljudstvo nadlegovali tudi roparji, ki so plenili že itak skromni živež. Roparji so imeli slab zgled seve v izprijenih vitezih, znanih klativitezih ali viteških roparjih. Le-ti so leta 1350 ubili celo 90-letnega svetniškega oglejskega patriarha Bertranda, ki ga častimo kot blaženega.

Če še upoštevamo dejstvo, da se je v tem času v naših krajih vršil hud boj za svetno oblast in da se je plemstvo med sabo bojevalo v grdih dvobojih, vidimo, da so deželo in ljudstvo trli trdi časi. Po smrti koroškega vojvoda Henrika IV. (1334) so se za Koroško in Kranjsko tepli Habsburžani. Spor je bil s kraljem Ivanom Češkim, zetom pokojnega koroškega vojvoda Henrika IV., ki je kot mož Marjete »Krivouste« (Maultasch), hčere vojvoda Henrika IV. terjal zase vojvodovo last, medtem ko so Habsburžani imeli tih dogovor s cesarjem, da po smrti vojvodovi njegova posest pripade njim. Marjeta Krivousta se ni vdala in je kot krvoločna žena hudo divjala po Koroškem. Šele po hudih bojih sta Habsburžana Oton Veseli in Albreht Hromi prišla do trdne posesti Koroške in z njo združene Kranjske. Albreht Hromi je vladal od leta 1339 do 1358. Bil je sicer miren in moder vladar, vendar po deželi ni

mogel potovati in krotiti plemstva, ker je bil na nogah in rokah hrom. Plemstvo se je med sabo tako obdelovalo v dvobojih, da je vojvoda Albreht moral izdati najodločnejšo prepoved.

Takšna je bila doba pred letom 1360, ki je znano kot »kongresno« leto. »Kongresno« zato, ker je prvi sin Albrehta Hromega, Rudolf IV. Ustanovitelj, sklical za to leto knežji kongres v Ljubljani. Po smrti Albrehta Hromega (1358) bi po habsburškem hišnem redu morali vladati vsi štirje sinovi skupaj vsem pridobljenim deželam, da bi se dediščina ne razdelila. Ker so pa sinovi bili mladoletni, je med njimi brž prevladal najstarejši sin Rudolf, znan kot Rudolf IV. Ustanovitelj. Ta je za očetom prevzel vodstvo habsburške posesti in jo vodil od leta 1358 do 1365 kot pravi vladar. Bil je ponosen in podjeten mladenič, ki je kazal kar moško zrelost. Svojim mlajšim bratom je poiskal vzgojitelja — uglednega stiškega opata Petra, ki se je za nekaj let preselil na vojvodski dvor na Dunaj, sam pa je težil za tem, kako bi čim bolj razširil habsburško posest proti jugu. Nadel si je naziv nadvojvoda in nastopal z velikim sijajem. Tako je ta komaj 21-letni vladar samozavestno sklical *knežji kongres v Ljubljani* za 27. marec 1360. Kongresa so se udeležili visoki cerkveni in svetni odličniki: oglejski patriarh Ludovik della Torre, solnograški nadškof Ortolf, brižinski (Freising) škof in poleg tega še pasavski, krški, briksenški ter lavantinski škof in vrsta opatov, od svetne gosposke pa mejni grof brandenburški in grof tirolski Majnard, goriška grofa Ivan Henrik in Majnard, ortenburški grof Oton, celjska grofa Ulrik in Herman.

Ob kongresnem slavlju so se kranjski stanovni mlademu nadvojvodu slovesno poklonili, Rudolf IV. pa je plemstvu, mestom in samostanom velikodušno delil razne privilegije. Knežji kongres kot tak se je pečal z velikimi Rudolfovimi načrti, ki so merili na to, da si mladi Habsburžan pridobi Tirolsko, združi Goriško z avstrijskimi deže-

lami in da svoj vpliv razširi čimbolj po oglejskem patriarhatu v Furlaniji in po severni Italiji. Ali je ugled Habsburžanov spričo rastoče posesti bil tako visok ali pa osebnost mladega nadvojvoda tako prikupna, da je po tem kongresu Rudolfu IV. res uspelo, da je že naslednje leto (1361) sklenil z goriškimi dedno pogodbo in se je tudi s postarno Marjeto Krivousto s pogodbo (1363) mirno poravnal za Tirolsko. Le z oglejskim patriarhom je prišel v spor in prišlo je celo do boja.

S »kongresnim« letom 1360 so Habsburžani nekako oficialno — vpričo uglednih

Milostna podoba Matere božje
na Višarjah

udeležencev na knežjem kongresu — prevzeli v posest Kranjsko in Koroško, čeprav je prvo poklonitev kranjskega plemstva in duhovščine sprejel že Oton Veseli v Št. Vidu pri Stični 1336, Albrecht Hromi pa v Ljubljani 1338, in je na Koroškem bilo umeščenje prvega Habsburžana (Otona Veselega) na knežjem prestolu že 2. julija 1335.

V »kongresno leto« 1360 vpada tudi začetek slavne božje poti na Sv. Višarjah. V višarskem svetišču je vzdian latinski napis (kronogram), ki se glasi: »In hoC LoCo

Štirje biseri

*V Tvoji kroni, o devic Kraljica,
štirje biseri se lesketajo,
štiri zvezde, čudovita sonca,
ki zatona v večnost ne poznajo.*

*Prvi biser vse časti in slave,
prvo sonce v Tvoji kroni zlati,
prvi dar častilcev iz davnine,
klanja se Ti, prava Božja Mati.*

*Drugi biser — čista po porodu,
lepše cvetke nimajo nebesa,
sveti Dub Te ženin je obsenčil,
blažen sad je Tvojega telesa.*

*Tretji biser — ni najmanjša senca
greha Te izvirnega zajela.
Saj si se, Brezmadežno
Spočeta,
sama v Lurdu svetu razodela.*

*In četrti biser — Vnebovzetje
Zate dali smo nebesom.
Na prestolu s Sinom gospoduješ
danes s poveličanim telesom.*

*Štiri zvezde, veličastna sonca:
Mati in Devica po porodu,
Najčistejša, v raj s
telesom vzeta,
Blagoslov človeškemu si rodu.*

Limbarski

(Pojasnilo. Leta 433 je bila na vesoljnem cerkvenem zboru v Efezu proglašena resnica, da je Marija resnično prava Božja Mati. — Druga verska resnica je dogma Marijinega vednega devištva, pred porodom in po porodu. Ta proglasitev se je izvršila leta 649 na Lateranskem vesoljnem cerkvenem zboru. — Tretja Marijina dogma o Brezmadežnem spočetju je bila proglašena leta 1854. Četrta verska resnica pa je dogma Marijinega Vnebovzetja, ki je bila proglašena leta 1950.

Mater ChrIstI InVenta stetit* in je iz nje-
ga možno razbrati letnico 1360.

Kot večino naših božjih poti in slovityh cerkva spremlja tudi Sv. Višarje častitljivo legendarno sporočilo. To pripoveduje, da se neke sobote ovce na višarski planini ni-
so hotele vrniti. Pastirju se je zdelo čudno, ko so se vendar vsak večer rade vračale. Gre jih iskat in po daljšem stikanju za njimi jih najde pod vrhom višarskega hriba klečče pri brinjevem grmu. Pastir ostrmi. Stopi bliže in v grmu zapazi lesen kip Matere božje z Jezuškom. Sveti strah ga obide in potegne na kolena pred Marijo, ki jo pobožno počasti. Potem vzame Marijin kip in ga spoštljivo odnese dol v Žabnice k župniku, ovce pa za njim. Duhovnemu gospodu razodene čuden pripetljaj. Po legendi ovce drugo jutro spet same hitenazaj na Višarje in najdejo Marijo znova v grmu kakor prejšnji dan, čeprav jo je žabniški duhovni gospod skrbno spravil v skrinjo v župnišču. Tako se je zgodilo še drugo in tretje jutro, da je Marija izginila iz župnišča. Slednjič se župnik z Marijinim kipom napoti v Oglej k patriarhu in mu vso zadevo razloži. Patriarh pa vse preudari in odloči, naj se na gori, kjer je Marija bila najdena, sezida cerkev in v oltar vloži Marijin kip. Domačini so patriarhovo naročilo izpolnili.

Nastanek in razvoj novejših Marijinyh božjih poti, kot v Lurdu, Fatimi, v Banneuxu v Belgiji, v Sirakuzah v Italiji, nam priča, da Marija posreduje osebno ali pa na kak drug način javlja svojo željo po svetišču na tistem kraju prikazanja. Tudi se Marija prikazuje sredi hudih časov ali pa pred njimi kot usmiljena Mati Tolažnica in Vodnica h Kristusu in k poglobljenemu verskemu življenju.

Ob nastanku Sv. Višarij so nedvomno bili težki časi in še trši so prihajali. Prav nekaj let pred nastankom višarske božje

poti so Turki že stopili na evropska tla, najprej v od potresa razrušeni Galipoli ob Dardanelski ožini, potem pa so nastopili svoj pohod po Balkanu. Niti sto let po bitki na Kosovem (1389) so že pridrli v naše kraje, tako leta 1478, 1492 in 1496, nato pa vedno pogosteje. In če se še spomnimo na kmečke upore v naših krajih in znašanje gosposke nad našimi kmeti, je kupa trpljenja bila dokaj zvrhana. Bolj kot kdaj je našemu narodu bila potrebna Marija Tolažnica in Zavetnica.

Za nastanek višarske božje poti poudarja legenda, da so živali (ovce) klečale pred Marijo, jo spremljale dol v Žabnice in spet na Višarje. V tem je lepo izražena misel, ki jo srečamo tudi v slovenski ljudski božični pesmi, da je Kristusa v jaslicah »spoznal oslič, volk« in ga počastil. Ljubka »ovčja romantika« višarske legende je podobna izpodbuda vernemu človeku, naj išče v življenju Marijo in se je trdno drži.

Kar zadeva najdeni leseni kip v grmu, moremo domnevati, da je delo katerega slovenskih puščavnikov, ki jih je tisti čas bilo kar precej. Ti so se spričo nevarnosti pred roparji nedvomno tudi premikali iz kraja v kraj, po hribih od planine do planine.

Na Višarjah je torej z letom 1360. bil položen temelj za sedanjo božjo pot. Domačini so Mariji v čast sezidali cerkev, prvotno bržčas bolj malo, v gotškem slogu, s časom, ko je dotok romarjev postal vedno večji, so jo morali sevè povečati. Stara slika v žabniški cerkvi (v levi ladji zadaj) nam kaže, kakšne so bile Svete Višarje pred nekaj sto leti. Bile so tam zgoraj že romarske hiše.

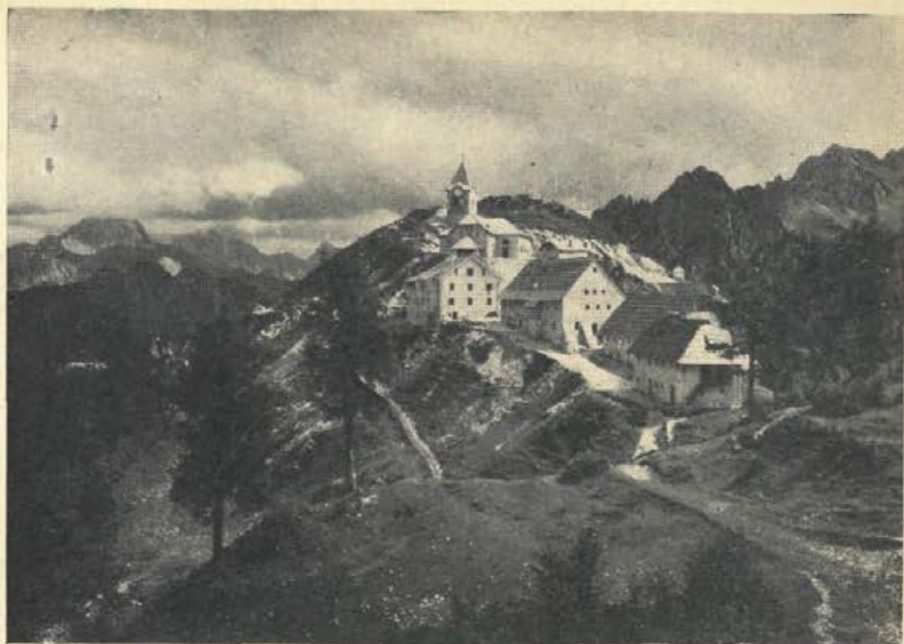
Tudi zvonik so cerkvi prizidali in spravili na Višarje zvonove. Leta 1834 so spravili na Višarje 22 centov težak zvon.

Svete Višarje so naša najvišja božja pot (skoraj 1800 m nad morjem) v prekrasnem gorskem svetu. Krog in krog so obdane z veličastnimi bližnjimi in daljnimi gorskimi velikani. Najsi je dohod gor bil še tako težaven in utrudljiv, na Svete Višarje je vedno zahajalo veliko romarjev. Poleg župnišča in cerkvene gostilne sta romarjem bili na uporabo dve romarski hiši, zgoraj pri cerkvi pa so domačini postavili več stanov, lesenih prodajalnic, kjer so romarjem nudili živeža in spominkov. Božja pot se je

*Bog ne potrebuje spletene šibe,
ampak hudobnega človeka,
da nas z njim tepe.*

(Narodni pregovor)

Pogled
z
Višarskega
hriba
na
romarsko
cerkev

nekoč odprla že na praznik Kristusovega vnebohoda in je trajala tja do prve nedelje v oktobru. Bili so na Višarjah ves čas kar trije duhovniki, ki so sprejemali romarske procesije in skrbeli za romarje, da so imeli na razpolago dovolj spovednikov in sv. maš.

Romarske procesije so nekoč prihajale na Svete Višarje v tem redu:

1. Celjska procesija iz Savinjske doline in celjske okolice je prišla v torek pred Binkošti že dopoldne. Odšla je naslednji dopoldne.

2. Podjunska procesija iz Podjune na Koroškem (predvsem iz pliberškega okrajā) v sredo pred Binkošti popoldne, odšla je v četrtek dopoldne.

3. Ljubljanska procesija je prišla v četrtek pred Binkošti dopoldne, odšla je v petek zjutraj.

4. Štajerski romarji iz Slovenjgradca so prišli v četrtek popoldne in zapustili Svete Višarje v petek zjutraj. *

5. Velika procesija štajerskih Nemcev (do 600) iz Zgornjega Štajerskega in iz nekaterih krajev Koroškega (St. Vid, Breže) je prispela na binkoštni ponedeljek zvečer v mraku in odšla drugi dan opoldne.

6. Graška procesija (iz Gradca) je prišla po Binkošti v četrtek zvečer in je odšla šele v soboto.

7. Kranjska procesija (iz Škofje Loke) je dospela v soboto zjutraj in odšla v nedeljo sv. Trojice po sv. mašah.

8. Nemški Štajerci in precej Korošcev iz Labudske doline so obiskali Sv. Višarje v torek po drugi pobinkoštni nedelji.

9. Na god sv. Janeza Krstnika so se dvignili na Višarje Zabničani, Ukvanci in domačini iz Ovčje vasi. Pred njimi so dan prej dospeli Kranjci iz Preddvora.

10. V nedeljo po sv. Jakobu so poromali na Višarje verniki iz Naborjeta in Kokovega.

11. O sv. Lovrencu je dospela zaobljubljena procesija iz Bovca.

12. Tudi nemški romarji iz Eibiswalda in Ahrenfelsa so za praznik sv. Lovrenca bili na Višarjah.

To so bile procesije, ki so po cel teden in še več bile na poti. Ni je zmožel vsakdo utrudljive in spokorne poti. Ko pa je po naših krajih bila speljana železnica, se je dotok romarjev po vlakih zelo namnožil. Božjepotnike so vselej sprejemali višarski duhovniki, eden, pa tudi trije. Ob spreje-

mu in slovesu je vselej bil nagovor. Zvečer v mraku je bila procesija s svečami okrog Višarskega hriba.

Pred prvo svetovno vojno je vsako leto prihajalo na Višarje (v velikih procesijah in manjših trumah) preko 50.000 romarjev. Nad polovico jih je prejelo sv. zakramente. Na Višarjah je bilo v času romarskih shodov od 80 do 120 sv. maš.

VIŠARSKÉ STOLETнице

Za prvo, drugo in tretjo stoletnico ni sporočila. Za četrto obletnico leta 1760 pa se je na praznik Marijinega vnebovzjetja zbrala na Višarjah neštevilna množica ljudi in 24 duhovnikov. V slovesni procesiji so nesli milostno Marijino podobo okrog Višarskega hriba. Od cerkvenih dostojanstvenikov so se 400-letne proslave Sv. Višarij udeležili krški (celovski) prošt baron Rechbach, osojski opat Roman, podkloštrski opat Emilijan, trbiški dekan Tomaseti.

26 let po četrty stoletnici je 1786 Sv. Višarje zadel hud udarec, ker je cesar Jožef II. božjo pot prepovedal. Marijo so odnesli v Žabnice. Ker so pa pobožni romarji kljub prepovedi hodili na Višarje in so ponovno bile poslanc prošnje na Dunaj, da se prepoved umakne, je cesar Leopold II. dne 15. septembra 1790 božjo pot spet dovolil in Marija se je iz Žabnic vrnila na Sv. Višarje.

Peta stoletnica je bila še bolj mogočna. Prišlo je to leto na Višarje 86 procesij iz raznih krajev; nad 102.000 romarjev je prejelo sv. zakramente; nekatere dni se je darovalo čez 20 sv. maš, 4. septembra pa celo 26. Pete stoletnice se je udeležil tudi krški škof dr. Valentin Wiery.

DOBA OD PETE DO ŠESTE STOLETнице

Na Sv. Višarje je prihajalo vedno več romarjev, med njimi tudi škofje, kot že omenjeni dr. Valentin Wiery (leta 1868), mariborski škof dr. Maksimilijan Stepišnik (1868), krški škof Peter Funder (1883), krški škof dr. Jožef Kahn (1887), leta 1891 sta bila na Sv. Višarjah ljubljanski škof in goriški nadškof. Med svetno gosposko je treba omeniti nadvojvoda Albrehta (1887).

Med romarji so vedno prevladovali Slovenci. Od skupnega števila 50.000 na leto

jih je nedvomno vselej bilo 40.000 Slovencev iz raznih krajev. Nemci so največ prihajali s Koroškega, Štajerskega in Tirolskega. Iz Italije so pred prvo svetovno vojno prihajali radi na Višarje beneški Slovenci in nekaj Furlanov. Rezijani so redno obiskovali Sv. Višarje na god sv. Ane.

Romarske skupine so pred prvo svetovno vojno bile včasih zelo močne. Slovenskih Štajercev je prišlo po 800, pa tudi po 1700 jih je bilo, Korošcev po 500, Ljubljancev po 500, domačinov iz Žabnic, Ovčje vasi in Ukev do 600, nemških Štajercev in Korošcev od 400 do 500.

Nekateri romarji so za pokoro nosili v hrib polena, gotovo pa, zlasti novinci in novinke, lesene križce. Ljubljanci so v sprevodu v cerkev nosili poseben Marijin kip, ki se je nahajal v stranski kapelici.

Med večjimi romanji pred prvo svetovno vojno je treba omeniti romanje 800 mož s Kranjskega (leta 1907), romanje tržaških Marijinih družbenic (leta 1908), 800 deklet.

Leta 1907 so na Višarjah prenovili in razširili župnišče. Bilo je namenjeno duhovnikom, ki so upravljali višarsko božjo pot, in duhovnikom, ki so prihajali z romarji.

Druga, tretja in četrta hiša so nudile romarjem prenočišče. V zadnji hiši je bila napravljena tudi kuhinja, da so si ubožni romarji mogli sami kuhati.

»štanti« ob cerkvi so bili last zasebnikov. Spočetka so ondi prodajali le »odpustke«, t. j. spominké s Sv. Višarij.

PRVA SVETOVNA VOJNA

Med prvo svetovno vojno so Sv. Višarje bile sredi sovražnega ognja, ker so na Poludniku bili Italijani, ki so od ondod docela obvladali Višarje. Avstrijski vojaki so bili zakopani onkraj Višarij. Višarje so med prvo svetovno vojno bile razrušene. Eno uro pred sovražnim napadom so še

ŠKOF ANTON MARTIN SLOMŠEK:

„Dveh reči na jutri ne odlagaj: poboljšanja in dobrega dejanja. Odlašanje je najhujši sovražnik dobrega. Za danes vemo, da ga imamo; ali jutri še doživimo, ne vemo.“

(Drobtinice 1857)

Marijino podobo rešili iz svetišča in jo odnesli dol v Zabnice, nato pa naprej. Dalj časa je Marija bila begunka pri Sv. Križu pri Dravogradu.

Po prvi svetovni vojni so višarsko svetišče spet pozidali in Marija se je vrnila. Organist Tomaž Holmar jo je prinesel čez mejo. Imel je na poti takšno srečo, da ga niso ustavili in pregledali ne eni in ne drugi cariniki.

Višarsko svetišče je poslikal akademski slikar Tone Kralj, ki je znal cerkvi vlti praznično občutje in oživiti tudi legendarno sporočilo.

Umetnik Tone Kralj je naslikal tudi postaje križevega pota na Višarje. Škoda, da postajne kapelice križevega pota niso bile vse napravljene.

Med drugo svetovno vojno je Sv. Višarjam bilo prizaneseno. Višarska Marija je nekaj let bila spodaj v Zabnicah. Leta 1947 so jo spet prinesli na Višarje, kjer stalno domuje.

Po drugi svetovni vojni so Sv. Višarje doživele nov razmah. Prva koroška romanja so bila izredno močna. Tako sta samo v enem letu prišli na Sv. Višarje dve mogočni skupini, obedve preko 1200 romarjev. Tudi romanje s Tržaškega in Goriškega in iz Benečije se je izredno poživilo.

Na Sv. Višarjah so bile po drugi svetovni vojni celo nove maše, eden novomašnik je bil s Krasa in eden iz Beneške Slovenije.

Tudi po drugi svetovni vojni so Sv. Višarje počastili s svojim obiskom visoki cerkveni dostojanstveniki: videmski nadškof, škof krški (celovški), škof graški, opat sekovski.

Sv. Višarje so sprva spadale pod krško škofijo, nato nekaj časa pod goriško nadškofijo, sedaj pa spadajo pod videmsko nadškofijo.

Novi čas prinaša tudi Sv. Višarjam modernizacijo: elektrifikacijo, vzpenjačo s secleži od Trbiža in vzpenjačo z gondolo kar do vrha od ovške strani. Delo z zadnjo vzpenjačo se je precej zategnilo. Če bi bila izvršena po prvotnem načrtu, bi se že v poletju 1958 morala izvršiti otvoritev in posvetitev. Za to slovesnost so nameravali povabiti patriarha iz Benetk, nj. eminenco kardinala Roncallija — sedanjega sv. očeta Janeza XXIII.

Stojimo pred 600-letnim jubilejem Sv. Višarij. K Mariji bomo poromali iz vseh strani. Prosili jo bomo, naj na stikališču treh velikih narodnih skupin: Slovanov, Germanov in Romanov vsem narodom izprosi pri svojem ljubem Sinu pravega krščanskega duha in prave krščanske ljubezni.

Vez SE JE NAŠLA MED življenjem in smrtjo

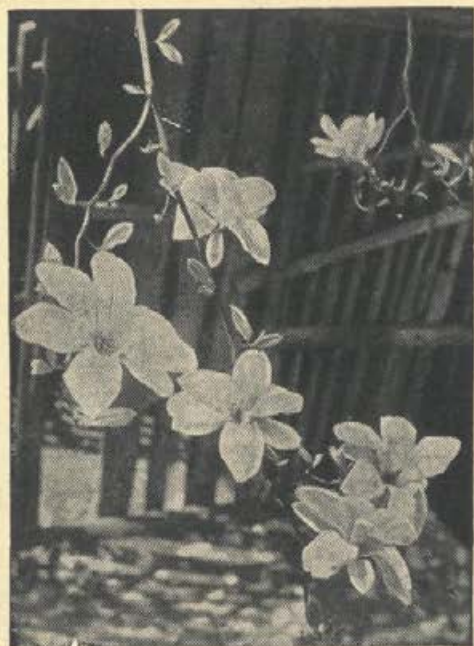
(Črtica)

Sonja se je zbudila iz težkega sna in se pogladila po čelu: roka ji je postala vlažna od potu. S težavo si je popravila zglavje, da je glava stala višje. Zasklele so jo oči, ko je pogledala v bleščeče se okno. Potem je razločila zelene veje dreves na koncu dvorišča in to je bil njen edini razgled.

»Mama!« je zaklicala in opazila, da je njen glas šibkejši, kot si je želela. Poklicala je še parkrat, toda na njen klic ni odgovoril noben glas, ni se zaslišalo nobeno pokašljevanje niti drsanje copat. Sama je bila v tej obupno veliki in prostorni hiši, gluhi za njene klice. Sama.

Oči so ji plašno begale po predmetih po sobi, ne da bi našla katerega, ki bi jo spomnil česa lepega, doživetega, da bi se rešila iz tega mučnega, vročičnega stanja. A vse zaman. Nedavne sanje so jo težile in nehotne jih je še vedno podoživljala.

»Marjetka, Marjetica!« je izdabila zadnje, kar je imela, z očmi, široko razprtimi od groze. Nato je omahnila nazaj. Misel, da bi umrla sedaj, sama v tej velikanski sobi, ne da bi kdo vedel za to in bi vsi mirno vršili svoje delo naprej, kot da bi se nič tako strašnega ne bilo zgodilo — jo je vrgla iz postelje. Noge so se ji šibile in svet se ji je čudno vrtel, ko se je skušala

priplaziti do okna, ki se ji je zdelo neznanško daleč. Že se ji je hotelo umakniti nekam v globino, ko se je z obema rokama krčevito zagrabila zanj. Razgled se je razširil: videla je tako dobro znano cesto, drevje v živem pomladnem zelenju in kos dvorišča, koder sta letali dve črni lastovki, ki sta gnezdili v skednju kot vsako leto. A vse to ni zbudilo niti najmanj zanimanja v Sonji, vse je šlo mimo nje kot v megli. »Bolna sem,« se je zdelo, da govorijo njene oči in vse njene kretnje. Navadila se je na to, da je samo sebe pomilovala.

Tisti hip je zaslišala tako znan smeh; obstala je in se skušala spomniti: ni bilo dvoma, tako se smeje samo Marjetka. Za hip je olajšano vzdihnila, ker ni bila več sama. Hotela je že odpreti okno, da jo preseneti, a v hipu ji je legla žalost na blede obraz. Par trenutkov predtem jo je klicala s tako gotovostjo, da pride, a ona ji ni niti odgovorila in sedaj se smeje, ne meneč se za to, da je njena mala sestra bolna in trpi. Moj Bog, kakšno zaupanje je imela do nje! Lažna in egoistična Marjetka!

Ko je neslišno odprla okno, se je sklonila čezenj in opazovala prizor.

Pred hišo se je ob zidu vlekel ozek, ograjen vrtič, ki je bil ves v razcvetelih

cvetovih tulipanov, in posebej starodavni grmič vrtnic, ki se je vzpenjal navzgor, še ne razcveten, a poln zelenih listov. Tam je stala Marjetka v predpasniku in coklah, v desnici pa je držala zvrhan koš zelenjave. Ob njej je stal nekdo — aha, Stanko!

»Ali veš, da ti lepo pristoji tista roža v laseh?« je nenavadno nežno govoril Stanko.

In zopet se je Marjetka zasmejala, glasno kot prej.

»Pa ne, da jo imam še, kot si jo vtaknil ti?« je rekla in ljubko stresla z glavo, da bi cvet padel na tla. »Za vsakim plotom bi našla lepšo, kot je tista... tista deteljica.«

»Prav ima, da ne pade,« ji je privoščil. »Pa naj bo... za spomin,« je odločila deklica s tistim blaženim nasmehom in počasnim izgovarjanjem besedi, ki jih je človek že prej pričakoval, predno jih je izgovorila, po izrazu obličja in oči. Bila je lepa, a zavedala se je le tega, da je mlada. V očeh ji je nenehno sijalo nekaj kot veselje in, ko je pokazala še vrsto belih zob, je bila v resnici čudovita. Bogve že kdaj si je ustvarila prepričanje, da mora biti z vsakomer izredno prijazna in se vsakomur tako mikavno nasmehnuti, kot bi bila zamaknjena v čudežno prikazen.

»Kaj pa Sonja?« je po trenutnem molku vprašal Stanko.

»Stanko, Stanko, že tolikokrat si me vprašal po njej.«

»Vem,« je v zadregi priznal on, »ali te je še vedno strah ostati doma sama z njo? Saj si mi tolikokrat pravila.«

»Da,« je nagonsko začela tiše govoriti. »Uboga Sonja! Ko kakšenkrat tako mirno spi, da se je skoraj ne sliši dihati, me je kar groza. Tiste črno obrobljene oči ima zaprte, obraz bled kot brez krvi. Mene je groza, Stanko, ker vem,« in je še tiše dodala, »ker vem, da...« in ni izgovorila stavka do konca. Plašnost, razlita po celem obrazu, je govorila namesto nje.

Stanko jo je ujel za roko in njej je padel cvet z glave.

»No, zdaj je pa padla,« je hipoma oživila vesela Marjetka.

»Padla je,« je potrdil tudi on in se igraval z njeno roko, hkrati pa se kot vrtavka zavrtel okrog, da bi videl, ali je še vedno sam s to ljubko Marjetko. Njegova

gibčnost se je povsem skladala z njegovo suho, visoko postavo in ostro začrtanimi potezami obraza.

Sonja je s tresočo se roko zaprla okno. Svež zrak jo je poživil in zdramil, a ko se je povlekla v posteljo, jo je prevzela strašna trudnost, ki ji je kar zapirala veke, da je znova zaspala. Sanjala je o Stanku, ki je s tako osladnim, bežnim glasom spraševal o njej in je venomer hodil za njo, ona pa je pačila usta, da bi mu mogla kar najbolj zaničljivo povedati, da ga sovraži, kot ni še nikdar nikogar, in da ji je strašno zoprno, ko se tako smehlja in obrača na vse strani kot vrtavka. Ali jezik je ni hotel ubogati, menda se mu je celo malo nasmehnila. Kar tresla se je od jeze in nemoči. In tam pred hišo je Marjetka mirno cefrala zelenjavo iz koša na koščke in se smejala, smejala tako čudovito mirno in veselo kot še nikoli.

Nekoč je Sonja bila neugnano, vedno nemirno otroče, ki je venomer vse razgreto cepetalo po prašni domači cesti, venomer iskajoče novih virov za veselje in srečo. Največkrat se je umirila šele, ko je našla to dvojce in sicer po navadi v kupčkih prahu in zemlje, ki jih je z rokami nagrabila in nato metala v zrak. Razpršili so se visoko kot gore v daljavi in so za hip zatemnili obzorje in sonce. Smejala se je na polna usta in v teh zdravih in življenja polnih očeh je bila ena sama neznanska sreča, misel in želja, da bi teh kupčkov bilo čimveč in bi se tem više razpršili v zraku in zopet prišumeli na zemljo kot dež.

Ko so jo pa zaprli v bolniško sobo, ni vedela, da se je za vedno poslovila od svojega dotedanjega življenja. Nekaj časa je koprnela po njem, da bi se čimprej lahko vrnila, ali potem se je predala ljubkovanju in pomilovanju drugih in mislila, da je ujeta ptička s prestreljenimi perutmi, za katero se morajo vsi zanimati in jo posebno ljubiti. Sama ni vedela, da ji je nevidna roka izbrisala pečat življenja, ki ji je začelo teči v drugo smer, v popolnoma drugo smer proti onostranskemu.

Ta izbrisani pečat življenja je Marjetka spoznavala tem jasneje dan za dnem, v vsej sestrični postavitvi, obnašanju in govorjenju. Zato jo je bilo strah pred nezna-

nim, proti kateremu je težilo Sonjino življenje. Ne, to ni bila več živa in razigrana Sončka, to, kar je ležalo na postelji, je bilo nekaj drugega, podobnega izmozganemu trupu starcev, s srepimi očmi in koščenimi rokami nad vsem tem.

Večkrat je s temi mislimi v srcu pogledala Sonjo in ta je z vso muko doumela pomen takšnega pogleda.

»Ti misliš, da bom umrla, to si misliš!« je nekoč planila kvišku. »In ti, mama, pravtako. Da bom umrla, to si mislite, ali ne?« in je zapičila strog, izpraševalen pogled v preplašeno mater.

Marjetko je nekaj silno tesnega ovilo okrog duše.

»Kdo si misli, kaj si misli!« je jecljala mati. »Čemu tako govoriš, Sonjica, ti me tako gledaš?«

»Čemu me pa vi vsi tako gledate?« je neizprosno zahtevala Sonja. »Pusti me!« je jezno zavrnila mamo, ki jo je s skrbjo gladila po laseh. »Vem, da me ne marate več,« in roke so ji zakrile obraz, »odkar, odkar... Mama, nočem, da hodi k meni ona, ker, ker ne more trpeti, da še živim.«

»O, moj Bog,« se je zagrabila za glavo mama, ko se je prepričala, da je prav slišala.

Marjetkin obraz pa se je kar spreminjal od zmedenosti do največje resnosti in zadrege.

»Sončka draga,« je planila k njej in jo tesno privila k sebi. »Kaj se ti neki sanja, Sončka, Sončka!« In v tem nenadnem navalu nežnosti je bila tudi sama srečna, ker je prepričala tudi samo sebe, da ima tako zelo rada to svojo sestro, ki bo kmalu zopet tako vesela in živa kot nekdanja z debelimi, rdečimi lički. Niti od daleč bi ne verjela, da je imela kdaj kako slabo misel o njej.

Ali Sonja se je je besno skušala rešiti. »Ne maram te! Ko te gledam, je, kot bi gledala njega, ki mi je tako zoprno, zoprno...«

»Kdo?« sta istočasno vprašali mati in užaljena Marjetka.

»Tisti, ki je z njim govorila pred hišo oni dan in jaz sem jo klicala in... se mi ni oglasila.« Težko je govorila in občuteno, zavedajoč se velike krivice, ki so ji jo storili.

»Stanko,« je planilo iz zardele Marjetke. »Toda...«

»Oh, mama,« jo je prekinila Sonja, »nočem slišati ničesar o njem. Tako neumen in smešen je bil in ona se mu je smejala. In o meni je govoril. Nočem, da govori o meni.« »Ne maram ga, sovražim ga,« je jokala na materinih prsih. »In tudi njo, če bo še kaj govorila z njim.«

»Kaj tebe to briga, Sonja? Z njim bom govorila za nalašč, ker ga ti sovražiš. In kadar se mi bo zdelo in kakor se mi bo zdelo. Da veš. In prav on, ki je tako dober in se vedno zanima zate.«

»Nočem, da se zanima zame, nočem, razumeš?« je vpila Sonja, da bi vendarle vsi razumeli, kako ji je prav v dnu duše zoprno.

»Sama hudobija te je,« ji je zabrusila Marjetka in besno zaloputnila z vrati.

»Tebe, tebe je sama hudobija. Sram te bodi. Pojdi, pojdi, hudobija črna. In to pri otroku, o moj Bog, pri otroku. Kaj vse moram doživljati z vami!« In oči so se materi orosile.

»Kaj pomeni to 'pri otroku'?« je spet začela Sonja. »Tudi ti si se spremenila, mama, odkar hodi on k nam. Tudi ti, vsi...«

»Kaj ti je? Kaj neki blodiš? Sonja, ne jezi me še ti.«

»Poslušaj me, mama, saj je res tako,« in je napeto iskala besed, da bi izrazila svoje misli. »On je tak kot vrtavka in vi vsi ste mu postali nekam podobni. Kaj jaz vem, kaj je to. Prej ste bili bolj mirni, kaj jaz vem kakšni. In sedaj si tudi ti bolj hitra, skoraj bolj mlada, kot on, kot vrtavka. Ali nimam prav?« ji je napeto zrla v oči in neizrečena muka je bila v tem pogledu.

Tako je Sonja čutila življenje, ki se je oddaljevalo od nje.

In večkrat je premišljevala, strmeč v strop na neko točko. »Tudi mama bo z njo, ko umrem, in obe bosta imeli radi tega tujca, tega vrinjenca, namesto mene. Niti spomnila se ne bosta name. On bo prevzel moje mesto. In z menoj — bo, kot da me ni bilo nikoli.«

In z vsemi močmi je hotela zabraniti, da bi se to ne zgodilo, a zaman.

*

Nekaj dni pred smrtjo za rakom se je nekaj pretrgalo v njej. Izginila je bila tista tako mučna groza pred smrtjo. Želela si je ljubiti vse. Nezmagljivo sovraštvo se je umaknilo nezmagljivi ljubezni. Vse je imela rada: mamo, Marjetko, vse ljudi, ki so jo prišli obiskat. Dotedanje življenje se ji je prikazovalo kot nekaj burnega, ki jo je težilo k tlom, medtem ko jo je ta ljubezen napravljala lažjo, lahko kot peresce. Vse to, kar je minilo, se ji je zdelo težka in mučna bolezen, medtem ko je sedaj čutila, da bo ozdravela in bo vanjo prišlo življenje, a lepše in čistejše kot prej.

Ker se je megleno spominjala, da je imela prej nekaj opravka s Stankom, je nenehno spraševala mamo in Marjetko, čemu da ne pride, ko bi ga tako rada videla.

S strahom sta ga poslali klicat. Kaj če se izpremeni, ko ga zagleda?

Ali ni se izpremenila. Krčevito mu je stisnila roko, kot bi hotela tudi vanj, globoko vanj razliti svojo srečo in se mu je nasmehnila kot iz onostranstva.

Vez se je našla med življenjem in smrtjo.

Branka
(Perič Jožica)

OTROK

ne odneha

RAZLIKA

Vprašali so izkušenega človeka, kakšna je razlika med bogatinom in revežem. Pa je rekel ta: „Med bogatinom in revežem je samo ena razlika: Revež se vznemirja in skrbi, kaj bo čez nekaj ur jedel, bogatina pa vznemirja in skrbi to, kar je pred nekaj urami jedel.

Če tat svari...

Svojevtrsten tat se je prikradel ponoči v ljudsko šolo v Hindasu na Švedskem. Tam je našel škatlo, v kateri so imeli šolarji shranjene svoje prihranke. Tat je bil precej razočaran, ker je našel samo 20 švedskih kron. To je približno 100 šilingov.

Tat je vtaknil ta skromni plen v žep. Potlej pa je vzel kredo in napisal na tablo opomin za šolarje: „Otroci, vi morate bolj štediti (šparati)!“

Dobrotljiva roka ne obuboža

(Narodni pregovor)

ŠKOTSKA

Dva škota sedita v parku in kadi, vsak iz svoje pipe. Pa se oglašita eden izmed njih: „Še s kajenjem nima človek več pravega užitka. Če kadi svoj tobak, je človeku hudo za denar, ki ga zapuši, če pa kadi tobak, ki mu ga je nekdo ponudil, pa ‚fajfa‘ ne vleče prav, ker je pretrdo nabasana...“

Otrok ga je prvi zagledal. Tam na oglu je stal. Star mož v raztrgani obleki, z ugaslimi očmi, ki so prazno strmele predse. V otrplih rokah je držal škatlo. V mrazu zasinjeli prsti so se krčevito oklepali škatle, ki jo je ponujal mimoidočim. V njej so bile razglednice, že nekam umazane od otipavanja.

»Razglednice... razglednice... je enoglasno mrmral predse kot človek, ki ve, kako zastoj je njegovo ponujanje. Ko se vendar nihče ni zmenil zanj.

Otrok, ki je stal poleg matere, ga je prvi zagledal. Zasmilil se mu je. Ozrl se je na mater, ki je zamišljena strmela v izložbeno okno in si ogledovala lesketajoči nakit.

»Mama,« jo je prijel otrok za roko, »mama, poglej no starega moža!«

»No... in?« je vprašala mati. Še obrnila se ni.

»Nekaj bi lahko kupila od njega!« je ponujal otrok.

Mlada žena se je za hip ozrla proti slepemu možu.

»Razglednic imamo že dovolj. In pa... v trgovini je mogoče dobiti lepše. In večjo izbiro imajo. Pa tudi cenejše so.« In spet se je zagledala v bleščečo krasoto iz zlata in srebra tam v izložbenem oknu.

»Mama?« Otrokov glas je že kar vsiljiv: sitno proseč, se zazdi materi. »Mama!«

»Ne bodi tako nepočakana. Saj greva!«

»Mama!« se otrok ne da odgnati. »Če že ne bova nič kupila, potlej bi pa lahko kaj darovala temu revežu.«

»Pa poglej, če imaš kaj v svoji torbici. Če že hočeš, pa mu daj.«

Otrok spusti materino roko in odpre torbico: zmečkan robček, nekaj prašnih bonbonov, košček vrvice in svetel novček za dva groša. Zdaj je vzel ta dva groša v roke, potlej se proseče zazrl v mater.

»Ali ne bi še ti kaj zraven dala?«

Mati se je kar ujezila. Hitro se je obrnila od izložbenega okna in stopila po pločniku.

»Saj ne utegnem iskati drobiža. Daj mu tisti groš, pa je. Še videl ne bo, kaj si mu dala, ko je slep. Zaropotalo pa le bo.«

Otrok je nerad ubogal. Stopil je nekaj korakov k revežu. Že je stegnil roko, da bi spustil novčič v škatlo, pa se je potlej hitro obrnil in stekel k materi.

»Berač res ne bo videl, da sta le dva groša,« je dejal tiho. »Ampak ljubi Bogec... mama... ta bo videl. Saj si sama rekla, da Bog vse vidi.«

Mlada žena je zardela, pogledala v tla.

»Prav imaš, otrok moj. Vidiš, kako na to pozabimo. Že prav, da si se vsaj ti tega spomnila.«

Zdaj je zardel otrok od veselja. Srečen je stisnil novček za pet šilingov v roke in stekel k siromaku tam na oglu. Drugega za drugim je spustil v njegovo škatlo oba novca: za dva groša, za pet šilingov.

»Bog lonaj!« se je smehljaje zahvalil slepec. Otrpli prsti so trepetaje tipali preko darovanih novcev.

Deset let je imel Francelj, ko ga je oče pripeljal v mesto in ga prijavil na gimnaziji.

»Ga bova že spravila skozi šole, če ima veselje za to. Saj midva ne potrebujeva veliko,« je še isti večer razlagal ženi, ko sta sama obsedela po večerji. »Če nama je Bog dal le tega otroka, bova pa za tega toliko bolj skrbela.«

»Sam veš, Martin,« je dejala žena. »Midva bova že.«

Tako sta se oba odločila: za sebe in za Franca. Vse njuno delo in mišljenje je veljalo sinu, da bi laže študiral. In je doštudiral gimnazijo, napravil maturo.

Proti jeseni sta govorila z očetom.

»Na univerzo bi šel rad študirat. Pravo.« je razlagal sin. »Potem bi se potrudil, da pridem na finančni oddelek.«

Oče se je le veselo nasmehnil. Velikokrat je že bral v časopisu o raznih »oddelkih«. In vselej se mu je zdelo to nekaj velikega, zanj docela nedosegljivega. In sedaj pravi sin: »Potlej bi se potrudil, da pridem na finančni oddelek.«

Zato se je oče nasmehnil in srečen dejal: »Že prav, Franc! Z mambo bova že še teh par let skrbela za tebe. Sva tudi doslej. Le eno glej: pridno študiraj in pošten ostani!«

Spet sta se zvečer menila z ženo: »Veš, najino sobo bova morala odstopiti Francu. Če že študira za »finančni oddelek«, potlej rabi mir. Midva sva itak večji del v kuhinji,« je dejal mož.

»Sam veš, Martin.« Prav kakor pred leti je odgovorila žena in pri tem zaskrbljena položila roke v naročje. »Saj je za najinega sina. Gotovo bo na stare dni hvaležen.«

»Ah, kaj. Saj ni treba, da bi nama kdaj povračal. Hišo imava, nekaj vrta zraven. Kot železničar še kar dobro zaslužim. Ko ne bom več mogel, pa dobim penzijo. Midva se bova že prerinila. Da bi le Franc pošten in vesten človek ostal!«

Pa je študij več požrl, kot sta računala. Začela sta si pritrgovati pri jedi in obleki. Da bi le sinu ne manjkalo. In ta se je za vsako stvar zahvalil. Spočetka prisrčno, pozneje le še iz navade. Pa oče in mati tega nista opazila. Vse za sina, le to sta imela pred očmi.

In ta je doštudiral, napravil doktorat. S sošolci je obhajal to slavo nekje v mestu. Da je taka navada, je dejal staršem. In oče je bil zadovoljen. Kmalu nato je napravil sin še zadnji upravni izpit. Izmučen od študija je odpotoval za nekaj tednov na oddih.

»Zaslужil je,« je pravil oče. »Zakaj pošteno je študiral.« Zraven pa je premišljal, kako bo v tem mesecu šlo brez težav, ko je skoro vso mesečno plačo dal sinu.

In vrnil se je Franc s počitniškega potovanja ves ogorel od sonca in zdrav.

Nadzornik je prišel v več-razredno šolo nadzorovat. Pa ga je že prvo uro motil strašen nemir v sosednjem razredu. Nekaj časa je še potrpel, potlej pa je le šel v sosednjo sobo. Naglo je odprl vrata, zgrabil tistega, ki je v razredu najbolj kričal, ga vlekel na hodnik in tam postavil v kot. »Tu stoj, pa glej da ne zineš!« mu je ukazal.

Nato se je spet vrnil nadzorovat v sosednji razred in bil vesel, da je bilo v razredu zraven tako mirno. Kakih deset minut pozneje pa potrka nekdo na vrata. Majhen deček pokuka pri vratih in boječe vpraša: »Prosim, gospod, ali bi mogli spet imeti učitelja.«

MED OTROKI

Teta (ki je prišla na obisk): »Ubogi Tonček, mama mi je pravila, da si tudi imel ošpice kot tvoj brat. Še dobro, da te niso tako hudo mučile kot brata!«

Tonček: »Kaj, brat da je imel hujše ošpice. Jaz sem imel hujše, ker sem jih dobil med počitnicami.«

MED ŠKOTI

Skupina turistov si ogleduje razvaline in še nekaj bolj ohranjenih sob starinskega gradu. Ko si vse natančno ogledajo, vprašajo vodiča, pristnega škota:

»Povejte no, se je v tem gradu v prejšnjih časih zgodilo kaj posebnega?«

»O ja,« brž odgovori vodič in njegov obraz kar zažari, »natančno

Mlado dete stopa roditeljem na prste, odraslo na srce.

(Narodni pregovor)

pred sedemnajstimi leti je bil tu neki turist iz Amerike in ta mi je dal 5 dolarjev napitnine!"

Med umetniki

„Kaj misliš, ali nam kaže ta slika sončni vzhod ali zahod?“ vpraša Peter svojega znanca Antona, ko si ogleduje slike na umetniški razstavi.

„Prav gotovo sončni zahod,“ odgovori Anton.

„Le kako moreš to tako prepričevalno trditi?“ se čudi Peter.

„Zato, ker umetnika poznam. Ta še nikoli ni pred poldnevom vstal,“ odvrne Anton.

Avto posebne vrste

„Kakšen avto bi pa radi imeli?“ vpraša trgovec bogatega kupca. „Ste se že za model odločili?“

„Pravzaprav ne,“ meni kupec. „Imel bi pa že rad nekaj posebnega. Avto, ki ga še nihče nima.“

„Potem je najbolje, da kupite avto brez obrokov. Doslej si ga je še vsak na obroke kupil.“

»No, zdaj se boš pa lahko lotil vsakega dela,« ga je pozdravil oče.

»V dveh mesecih bom že nastopil službo,« se je pohvalil Franc. »Potlej vama ne bom visel na vratu.«

»Ah, kaj bi tisto. Saj veš, da sva z mamó rada naredila. Da bi le dobro napredoval v službi. Kje v bližini bi bilo najbolj prav. Potlej bi še vedno lahko pri nas stanoval.«

In res. Dve leti pozneje je že bil Franc nastavljen v bližnjem mestu.

»Kaj pa ti je? Že ves večer vidim, da te nekaj tišči. Kar povej! Še vselej sem ti pomagal, ti bom tudi sedaj, če bom le mogel,« ga je nekega dne nagovoril oče.

»Veš, oče, saj ni nič posebnega. Le nekaj bi ti rad povedal. Zaročil bi se rad!« je nazadnje izdaval.

»Oho!« se je veselo začudil oče. »Nevesto si si poiskal. Lepo, lepo! No, star si že dovolj. Pa, kaj pa nevesta? Kdaj pa bo zaroka? Da se bova z mamó pripravila!«

»Saj ravno zato sem prišel . . . Veš, z Eriko se bova prihodnji teden za tri dni odpeljala v glavno mesto in tam se bova zaročila.«

Očetu je smehljal na licih zamrl.

»Kako . . . zunaj . . . v glavnem mestu? Mislim, da se zaroka obhaja doma, pri starših. In pa nevesta? Mar je ne boš pripeljal k nama, da jo vidiva, njo, ki bo odslej tebi kuhala, zate skrbela, kot sva do zdaj midva?«

Francu je bilo nerodno. Izmikal se je očetovemu pogledu, se skušal izviti odgovoru, nazadnje pa je kar udaril:

»Erike ne morem pripeljati k nam. Moraš razumeti, oče. Ravnateljeva nečakinja je, ti pa . . . In pri nas je vse tako . . .«

Očeta je zalila rdečica. Zdelo se mu je, da ga je nekdó udaril v obraz. Brezizrazno je zastrmel mimo sina v

Trije beneški slovenski novomašniki v letu 1959:

Od leve na desno:

Batišič Emil,
domači župnik,
Mučič Jožef,
Adolf Dorbolo.

prazno. Zatrepetale so mu ustnice, prsti so se mu zagrebli v koleno.

»Ja, ... seveda, ... seveda. Že prav, že dobro,« je zamrmral s stisnjenimi ustnicami. Potem je počasi vstal in odšel. Franc je prvič zapazil, kako postaran je oče, kako upognjeno njegovo telo. Ni pa zapazil objokanih materinih oči. Preveč je imel opravka z bližnjo zaroko z Eriko, ravnateljovo nečakinjo...

V očetu pa se je nekaj zrušilo. Zrušile so se lepe sanje. Ne o sinovi pomoči, ne o sinovi hvalečnosti. Saj tega ni pričakoval. Da se ga bo pa sin sramoval, ker je samo železničar, navaden železničar. In vendar, ko ga je vzdrževal, takrat je bila njegova plača dobra. Pa kaj to, saj mu ni za tiste denarje, saj so bili za sina, ampak... Ne, ne more razumeti, zakaj ne bi smela ravnateljeva nečakinja videti njega, železničarja.

Vso noč skoro ni zatisnil očesa. Premetaval se je po postelji. V prsih ga je dušilo, pri srcu zbadalo. In drugo jutro je le s težavo vstal. Za hip se mu je stemnilo pred očmi, komaj se je še ujel in sedel nazaj na posteljo za nekaj minut, da je prešla omotica.

Drugi dan opoldne so ga nezavestnega odpeljali v bolnišnico. Ko je zagrenjen odšel iz kuhinje v zgorajnico, je na drugi stopnici omahnil. Srčni napad!

Mati je objokana telefonirala Francu.

»Tako pridem, ko bom dokončal delo,« je ta objubil. Razburjen, skoro nejevoljen zaradi bolezn, je poklical Eriko.

»Erika, očeta je zadela kap. Vožnjo in zaroko bova morala najbrž odložiti za kak čas. Ne veš, kako mi je nerodno,« se je skušal opravičevati.

»Seveda, razumljivo, Franc!« je zaslišal zaročenkin glas v slušalki. Pa je preveč pazil, da ne bi bil ta glas užaljen, zato ni čutil v njem zaskrbljenosti in otroškega sočutja. »Ubogí oče! In pa mati! Kaj pa mama? Moj Bog, kakšna nesreča!« je tožila.

»Ja, srček, hudo je. Iz pisarne pridem k tebi!«

»Zakaj...?« je še hotela vprašati, pa je Franc že odložil slušalko. Pa bi ga bila tako rada vprašala, zakaj je ni še nikoli povabil k svojim staršem. Zakaj je ne bi vsaj danes vzela s seboj. Prav gotovo bi ubogí mami lahko kaj pomagala. Že tolikokrat si je želela, da bi spoznala ta dva pridna človeka, ki sta se tako prizadevala za njene Franca, da je lahko študiral. Saj mu je že večkrat rekla, da bi jo popeljal k staršem, pa se je vselej s kakšnim izgovorom izmuznil. Le zakaj neki?

Ni se mogla pomiriti. Na vsak način mora k materi. Revi bo gotovo hudo, ko je tako sama doma. Gotovo ji bo dobro delo, če pride k njej.

Franc je prišel zelo pozno domov. V službi so ga zadržali. Vodja oddelka mu je naročil še nekaj del, pa je ostal. Častihlepen kot je bil, da bi na vsak način hitro napredoval, ni povedal, da je oče nevarno bolan in da bi moral pravzaprav brž domov.

Podpore otrok se
nadejati, je naravno,
a goljufivo.

(Narodni pregovor)

SREČO JE TREBA IMETI

V ameriškem mestu Chicago je v pozni nočni uri ustavil maskirani ropar preprostega delavca: »Dušo ali pa denar!«

Kaj je hotel delavec? Ropar je potegnil iz žepa revolver in grozil z njim. Ni pa opazil, da mu je pri tem nekaj padlo iz žepa. Delavec je obrnil vse svoje žepce in dal roparju tri dolarje, ki jih je našel. Več revež ni imel s sabo. Godrnjaje je ropar vzel tiste dolarje, vtaknil revolver v žep in izginil za prvim voglom.

Delavec je za hip še stal, tako mu je strah omrtvil kosti. Potlej pa se je sklonil, da bi videl, kaj je roparju padlo iz žepa, ko je potegnil revolver. Pobrall je tisti papir in videl, da je to bankovec za deset dolarjev.

»Sreča v nesreči,« je zamrmral in šel domov. Sedem dolarjev je prislužil.

DELO, NAK!

Na velikem trgu v Neaplju je zastopnik delavcev navdušeno govoril zbrani množici. Njegove besede so užgale navzoče, da so mu navdušeno pritrdjevali, ko je ob koncu zaklical:

»Mi zahtevamo dostojno stanovanje za vsakogar!«

»Bravo!« je zakričala množica.

»Mi zahtevamo znižanje davkov!«

»Izvrstno!« je zaploskala množica.

»Mi zahtevamo delo za vsakega!«

?????

»Vsakemu človeku zadosti dela!« je ponovil govornik.

»Na vislice z njim!« je odgovorila množica.

KAJ BOŠ ŠTEL!

Dva roparja sta vdrla v mestno hranilnico in jo izpraznila. Utrujena sta prispela s plenom v svoj brlog.

„Prižgi luč, da bova preštela, koliko nama je padlo v roke!“ je dejal prvi.

„Ne bodi aboten!“ se je branil drugi. „Preveč sem utrujen, da bi štel. Pa tudi ni treba šteti! Jutri si kupiva časopis. Tam bo natančno napisano, koliko je bilo ukradenega!“

SMEŠNE CENE

„Vaša prodajalka mora stran. Ves čas, ko sem izbirala, se mi je zaničljivo posmehovala!“ se je pritožila sitna gospa pri veletrgovcu. „Naravnost žaljiv smeh je bil to!“

„Nikar, gospa,“ jo je tolažil veletrgovec. „Pri nas se vsaka prodajalka tako smehlja. To ni žaljivo, temveč le znamenje, da mi po naravnost smešno nizkih cenah prodajamo.“

NOVI AGENT

„Le kako ste mogli zavarovati tega možaka, ki je že 98 let star?“ se je jezil ravnatelj zavarovalnice nad novim agentom. „Enkrat bo plačal svoj obrok, potlej pa umrl. Mi pa lahko vso vsoto plačamo njegove-mu dediču.“

„Nikakor, gospod ravnatelj,“ se brani agent. „V statistiki sem bral, da prav malo ljudi na svetu umrje v tej starosti.“

PRI ZDRAVNIKU ZA ZOBE

Mali Tonček je prišel z materjo k zdravniku za zobe. Pa je bil ves možat in pravil materi, da se prav nič ne boji.

Ko pa je prijel zdravnik za svoj „sveder“, se je pa Tonček le ustrašil. A znal si je pomagati:

„Gospod doktor, pri meni ni treba nič vrtati, zob že ima luknjo.“

Ko je prišel domov, so bila vrata zaprta. Le kje je mati? Gotovo pri očetu v bolnišnici. Če bi vsaj vedel, v katero so ga zapeljali. Da je mogel biti tako neroden, da ni matere vprašal...

Pa že so se odprla vrata. Brž je stopil k materi, a ona se je obrnila, kot bi jo bilo sram zardelih oči, objokanega lica. Odšla je v spalnico, tiho zaprla vrata za seboj. Že je hotel stopiti za njo, pa je prav takrat prišla Erika iz kuhinje.

»Erika?« se je začudil, se skušal nasmehniti v pozdrav in stopil k njej. Pa ona se mu je umaknila.

»Stoj!« mu je ukazala. Njen glas je trepetal, blede lica je pretresalo v zadržani žalosti, razočaranju, jezi.

»Tvoj oče je umrl, Franc! Ravno prav sem prišla, da sem ujela njegov zadnji pogled. Le kako si mogel predvčerajšnjim biti tako nesramen? Njemu, ki je vse storil zate, se ti ni zdelo vredno, da bi mu predstavil svojo bodočo ženo, mene nisi pustil, da bi ga kot bodoča hčerka pozdravila! Pa sem te tolikokrat vprašala, te prosila...!«

Erika, lepo prosim, poslušaj...!« je zajecjal.

Erika je le zmajala z glavo: »Prepozno! Kdor se sramuje svojih staršev, se bo pozneje sramoval tudi svoje žene in otrok. Kdor očeta in mater zanemarja, se tudi za ženo ne bo brigal.«

Za hip je utihnila, kot bi hotela prisluhniti v sosednjo spalnico. Potem pa se je odločno obrnila:

»Le to sem ti še hotela povedati, preden se za vselej ločiva. Vsaj pri materi skušaj popraviti, kar si pri očetu grešil! Zbogom!«

Tako hitro je stopila mimo njega in tako prepaden je bil, da je ni ustavljal. Še za korak se ji je umaknil, ko je šla mimo. Osramočen je strmel v tla. Tako je stal. V srcu mu je bilo težko, oči so ga pekle v žalosti, sramoti, kesanju.

Pa je v sosednji sobi zaslišal težak vzdih, zaslutil joko-jočo mater. Odprl je vrata, planil v sobo:

»Mama, mama!« je zaklical v strašni stiski.

»Mama, mama!« je zaprosil, se spustil pred njo na kolena in pokopal svoj obraz v njeno naročje.

»Mama, le kaj sem naredil! Le zakaj sem bil tak?« Kar trgale so se besede iz njega, besede samoobtožbe in bridkega kesanja.

Pa je začutil materino roko, ki ga je gladila po laseh. Kako dobro so mu dele tople, mehke materine roke, kako blažilen je bil njen glas:

»Nikar se ne muči, Franc! Saj bo še vse dobro. Še vse boš prav naredil, Franc. Oče je vedno to pravil. Oče je trdno zaupal vate!«

Zajokal je v materino naročje. In vendar mu je bilo laže. Saj ga je mati božala kot nekoč pred mnogimi leti majhnega otroka. In njen glas mu je bil najlepša pesem:

»Vse bo še dobro, Franc. Oče je trdno zaupal vate!«

*Iz dneva
v dan
ista pesem*

Nekaj iz otroške vzgoje

»Tako, zdaj pa hitro zaspil!« je še rekla mati, pogladila otroka po laseh in ugasnila luč. Mirko se je obrnil, zatisnil oči, zaspati pa ni mogel. Kakor v filmu se je odvijal pred njim pretekli dan, na las podoben ostalim dnevom njegovega »brezskrbnega« otroškega življenja.

»Brž vstani!« ga pokliče mati zjutraj, ko ravno najlepše spi in sanja.

»Zdaj se brž umij!« mu takoj nato ukaže.

»Jej no brž, saj boš še šolo zamudil!« je njen naslednji ukaz.

Potlej mora od doma. V šolo. Kako lepo bi bilo, če bi mogel enkrat lepo počasi iti v šolo. Ko je pa toliko lepega med potjo. Takoj za hišo je mlado drevesce, ki mu ga je oče dal. Tega že mora pogledati. Onstran vrtnice ograje imajo mravlje »svojo stezo« preko poti. Kako mikavno jih je gledati, ko vlačijo najrazličnejše stvari. Če bi utegnil, bi jim lahko kako kobilico ali kaj podobnega ujel in nastavil. Potlej bi gledal, kako jo prva mravlja najde, pove novico drugi, ta tretji in kmalu jih je vse črno krog bogatega plena...

Pa ura v zvoniku neusmiljeno bije. In ob osmih mora biti v šoli. Spehan steče zadnji po stopnicah in skoro bi podrl učitelja, ki že stopa v razred.

»Letos se moramo v računstvu še veliko novega naučiti. Zato bomo morali pošteno pohiteti!« je prvo, kar zve v šoli.

Pa pride odmor. Nekaj blagodejnega je to. Za hip biti prost in se malo preletati po dvorišču. Pa kaj: »Brž, brž! Nazaj v razrede. Odmora je konec!«

In v šoli spet: šolska naloga.

»Le pohitite. Še dvajset minut imate časa... Še deset minut...!«

Hvala Bogu, še vsako dopoldne je minilo. Veseli hite otroci iz šole. Mirko se mora malo poigrati s sošolci. Le kako hitro mine čas!

»Ne moreš malo bolj pohiteti iz šole, Mirko,« ga pokara mati za pozdrav. »Že pol ure te čakamo z južino. Drugič se le bolj požuri!«

Po južini pa spet: »Zdaj se brž malo spočij!«

In pol ure pozneje: »Zdaj brž napiši nalogo. Ob štirih boš nesel očetu malico!«

PRVOVRSTNI HOTEL

V ameriški državi Colorado (USA) je hvalil neki hotel v svojih proskpektih sobe za goste, ki so najboljše opremljene. Kopalnica, telefon, avtomatične peči... kar si pač poželi človek, vse je v taki hotelski sobi. Ob koncu te hvale pa stoji v proskpektu:

»Če v taki sobi ne morete spati, potem je temu kriva vaša vest!«

Mirna vest je najboljšje ozglavje.

(Narodni pregovor)

SAMO HRUPA NE

Hišni lastnik je nezaupljivo motril moža, ki je prišel prosit za stanovanje.

»Imate otroke?« je vprašal hišni lastnik.

»Ne!«

»Pa psa, mačko ali kakšnega karnarčka?«

»Ne!«

»Gotovo pa imate radio ali gramofon ali pa morda celo klavir?«

»Ne, prav nič takega nimam. Pač pa imam naližno pero, ki je že izrabljeno. Kadar z njim pišem, malo praska.«

PRAVA VZGOJA

»Midva se nikdar ne pripravava vpričo otrok,« se pohvali žena. »Če že prideva kaj navzkriž, potlej našenem otroke vselej ven iz sobe.«

»Res,« se začudi sosed. »Zdaj vsaj vem, zakaj so vaši otroci vselej zunaj na cesti.«

V družini

»Mama, povej no, kako si se spoznala z atejem?« vprašuje nadobudni sinko.

»Veš, enkrat sem padla v vodo in bi bila skoro utonila. Pa je prišel atek in me rešil iz vode,« razlaga mati.

»Ah, sedaj pa vem, zakaj me oče ne pusti, da bi se naučil plavati,« se »posveti« sinku.

Kdor materin jezik zaničuje, tudi matere ne spoštuje.

(Narodni pregovor)

„Plemeniti“ pes

Mestna gospa bi rada psička. Ne premajhnega, ne prevelikega! In kar je glavno: biti mora čistokrven, najbolj plemenite pasme tako rekoč.

Pa izbira s trgovcem, dokler se ta ne navleči in ji pokaže čisto navadnega psa.

„Pa je čistokrvne rase? Ima rodovnik?“ se zanima gospa.

„Milostljiva,“ zatrdi trgovec kar moč svečano. „Če bi ta pes znal govoriti, bi z nama niti govoriti ne hotel, tako čistokrvne in plemenite pasme je.“

Med zdravniki

V Berlinu je bil med prebivalci posebno znan zdravnik profesor Heim. Ljudje so ga zaradi njegove originalnosti in dobrote klicali: papa Heim.

Ko je bil eden njegovih asistentov že nekaj dni pri njem, je opazil, da Heim vsakega bolnika posebno natančno izprašuje o tem, kaj je jedel.

Ko mladi asistent ni mogel več premagovati radovednosti, je vprašal: „Gospod profesor, za kaj pa sprašujete vsakega bolnika tako natančno o tem, kaj je jedel? Ali na ta način bolje spoznate, na čem boleha?“

„To ne,“ se je zasmejal Heim, „za diagnozo to ni važno. Pač pa potlej vem, koliko mu smem zaračunati!“

Kdor otroke preveč ljubi, ta jih pogubi.

(Narodni pregovor)

In ob štirih: »Ja, še sedaj nisi naredil naloge. Za tisto računanje pa rabiš debeli dve uri. Res ne vem, kako moreš biti tako počasen!«

Ko prinese očetu malico: »Šele sedaj prideš! Po smrt bi te bilo treba poslati!« ga pozdravi oče. »Na, zdaj pa zanesi posodo spet domov. Pa glej, da se ne boš preveč mudil!« mu čez četrtr ure potisne torbo v roke in se spet dvigne k delu.

Doma zaprosi mamo: »Bi lahko šel k sosedovim. S Petrom sva domenjena.«

»Pa pojdi. Samo glej, da boš ob šestih doma!«

Mirko brž pohiti k sosedovim. Mimogrede še pogleda na zvonik. Saj je že deset minut čez pet. Samo petdeset minut bo smel biti s Petrom skupaj. Treba se bo hitro igrati...

Seveda, v petdesetih minutah sta dva mlada fanta šele sredi najlepše igre. Ure pa tudi nimata, da bi gledala nanjo.

Mati mu sicer ničesar ne reče, ko prepozno pride domov, a Mirko vidi sam, da je užaljena. Saj bi on tudi najraje jokal. Molče se umakne v kot s knjigo v roki. Ob »Robinzonu« pozabi za nekaj minut svoje male težave.

»Mirko brž, večerja je že na mizi!« In ravno sedaj, ko se ljudožerci plazijo okrog Robinzonovega otoka.

»Mirko, saj boš še zaspal. Mojca je že snedla juho, ti pa tako mečkaš!« ga opominja oče. Saj ne misli tako

Kakor posojuješ, tako ti rračajo. (Narodni pregovor)

hudo, a njegovi besedi ni mogoče ugovarjati. In Mirko je, kar le more hitro.

Po večerji se lahko še z očetom malo poigra. Kako lepo je pri njem. Pa kaj, ko se že oglasi mati: »Mirko, zdaj pa brž spat!«

In Mirko si »brž« umije zobe in roke, se »brž« poslovi od očeta, »brž« se sleče in hitro skoči v posteljo.

Potlej pride mama in ugasne luč: »Zdaj pa brž zaspi!«

Mirko se prevrže v postelji. Tako gre iz dneva v dan. Hitro vstati, brž v šolo, hitro se učiti, brž nazaj domov, hitro jesti... — še igrati se mora hitro. Mar odrasli res ne vedo ničesar, kako hudo je za otroka, če mora vsako reč »brž« narediti, če se mora »hitro« učiti, »hitro« jesti... Mar morajo res s svojo nervoznostjo mučiti še otroke?

Tisti večer je Mirko sklenil, da dolgo ne bo zaspal. Vsaj enkrat na dan bi rad po svoji volji sanjaril in počel, kar bi sam rad, brez priganjanja, brez tistega večnega »brž«. Pa je bil le preveč utrujen. Kar same so se mu zaprle oči in spanje ga je poneslo v neskrbno kraljestvo sanj.

Ko je stopila iz tramvaja in šla tistih par korakov do hišnih vrat, je čutila, da jo nekdo zasleduje. Obrnila se je in zagledala za sabo mladega moža, ki jo je kar prebadal s svojimi sivimi očmi.

»Vi ste Anica, kaj ne?« je vprašal. »Pa saj vam ni treba praviti. Sam vem, da ste vi Anica. Da ali ne?«

»Oprostite... jaz vas ne poznam, čeprav ste uganili moje ime.«

Mladi mož jo je le še ostreje pogledal: »Jaz vas tudi ne poznam. Danes se prvič vidiva. Sicer pa vem še veliko več o vas!«

Anica je postala radovedna. Ta da bi kaj več vedel o njej?

»Od kod pa veste, kako mi je ime in... pa vse drugo!« je vprašala.

»To je moja skrivnost. Vem pa — na primer —, da ste poročeni. Potlej imate lepo stanovanje, zraven pa še precej velik vrt. Vašemu možu je Peter ime. Otrok nimata, čeprav bi jih oba rada. Mar ni vse to res?«

Anico je bila kar groza. Kako je le vse to mogoče?

»To je strah. Čisto vse ste prav povedali!«

»Pa to še ni vse, gospa! Včeraj ste imeli pranje in ste obesili 67 kosov perila na dvorišču!«

»Gotovo stanujete v hotelu, ki je onstran naše hiše?«

»Kaj neki! Tu je moj naslov!« In mož je potegnil iz žepa karto in jo dal začudeni ženi. »Še nikoli nisem bil v tem mestu! Danes zjutraj sem prvokrat prišel sem!«

»Le kako pa morete vse to vedeti?«

»Moja skrivnost, gospa!« je nadaljeval mož in ves čas gledal ženo. »Pa vem še veliko več. Vaš mož je državni uradnik. Da mu je Peter ime, sem vam že povedal. Pred osmimi leti ste se z njim poročili. Imeli ste boljšega ženina, pa ste vendar Petra vzeli. Zaradi pokojnine, seveda. In Peter, vaš mož, gre vsako soboto zvečer kegljat. Zadnjo soboto je prišel šele ob dveh zjutraj, to se pravi: v nedeljo navsezgodaj.«

Anica je trepetala od razburjenosti in notranjega strahu.

»Gospod, vi ste vedež, čarovnik!«

»Res, vedež sem, posebne vrste vedež!« In mož se je sedaj prvič nasmehnil: »Da ne boste mislili, da sem ljubosumen na moje znanje, vam bom nekaj zaupal. Tudi vi se lahko naučite tega vedeževanja!«

Anica je prisluhnila. Da bo lahko vedeževala...

Mož pa je tiho, skrivnostno začel praviti: »Saj se večkrat peljete z vlakom, avtobusom ali tramvajem. Tam lahko spoznate življenje čisto tujih, neznanih ljudi. V tramvaju sem prej deset minut stal za vami in — po slušal, kaj ste sami pravili vaši prijateljici. — Tako in — srečno, gospa!«

»Pomisli,« toži Tone svojemu prijatelju Petru. »Zdravnik mi je dovolil en sam vrček piva na dan: Mar ni to strašno?«

»Kaj pa je to hudega?« ga tolaži Peter. »Pojdi še k petim drugim zdravnikom! Vsak ti bo dovolil en vrček piva na dan, pa jih imaš vseh skupaj šest!«

ČE SE JAVIJO NAPACNI DUHOVI...

Zakonca Daniel in Mary Sandler v ameriškem mestu Dellington sta povabila nekaj znancev na večerjo. Ker sta bila oba prepričana spiritista, sta seveda priredila tudi spiritistično »sejo«. Gostje so sedeli v poltemi za okroglo mizo in gospod Sandler je skušal priklicati »duhove« iz onostranstva, da bi s »trkanjem« kaj povedali.

Mož je imel uspeh. Kar nenkrat so vsi navzoči razločno slišali, kako »trka«. Presenečeni so se spogledali, najbolj še gospod Sandler, ker ni mogel na noben način pravilno tolmačiti tega »trkanja«. Vsekakor je bilo videti, da »duhovi« tokrat nočejo pravilno odgovarjati.

Malo pozneje so vsi dobro spoznali, kaj so hoteli »duhovi« s svojim trkanjem. Izkazalo se je namreč, da tisto »trkanje« ni prišlo iz onostranstva, temveč le iz sosednje sobe. Tja so namreč prišli vlomilci in lepo v miru vlomili v blagajno, ki je bila vdellana v steno. Iz nje so pobrali precejšnjo vsoto denarja...

Ponoči ob dveh

Ponoči ob dveh je pri Stanetovih zazvonil telefon. Nejevoljen je vstal mož in dvignil slušalko:

„Halo, kdo kliče?“

„Vaš hišni zdravnik,“ se oglasi zdravnik po telefonu. „Gotovo se še spomnite, kako ste me pred dvema mesecema točno ob dveh ponoči poklicali, naj brž pridem k vaši ženi, ki je zbolela. Ker mi pa še do danes niste plačali tega računa, sem vas hotel sedaj po dveh mesecih točno ob isti uri, kot ste vi mene takrat klicali, na to opomniti. Če boste pozabili, vas bom v enem tednu spet klical.“

Dva dni pozneje je zdravnik dobil svoj denar.

VZGOJITELJEM

Pri mladini je podobno kot pri mlinu. Če boš nasul na mlinske kamne dobrega žita, boš dobil dobro moko. Če pa boš nasul slabo žito ali pa celo pokvarjeno, boš dobil slabo moko ali pa pokvarjeno. Če pa ničesar ne nasuješ, se pa mlinski kamni sami obrabijo in uničijo...

SVOJIM OTROKOM NIKOLI NE RECI:

»Iz tebe ne bo nikoli nič posebnega!«

»Ravno tako nervozen si kot tvoja mati.«

»Pusti, za to nimaš nobene talenta!«

»Le počakaj, da pride oče domov!«

»Pusti me, saj mi ne moreš pomagati. Le zadržuješ me!«

»Le kaj je mati ves dan delala, da še sedaj ni večerje?«

»Očetu pa ničesar ne povej o tem!«

»Saj ne moreš nič za to, da si tako trmast. To imaš po očetu.«

Mož se je odkril, se priklonil Anici in smehljaje odšel. Ta pa je obstala začudena in gledala za njim. Nekaj takega...

Zmajala je z glavo in odšla v stanovanje. Vmes pa premišljevala, kaj vse je še povedala svoji sosedu.

Da, da! Če govoriš, misli, kaj poveš!

DVE MINUTI

Pravzaprav je bil Mirko tudi sam kriv. Zakaj je pa prinesel svoj novi lepi nož s tremi rezili v šolo in ga vsakemu kazal! Da bi ga vsaj v žepu imel. Pa ga je položil pred sabo na klop, da ga je lahko ves čas gledal. In drugi tudi.

Pa je po drugem odmoru Mirko začel jokati. In potem stekel k učitelju. Nekdo mu je ukradel nož. Prav gotovo. Ko je zvonilo za odmor, je bil še na klopi, sedaj ga ni več. Čisto nov nož s tremi rezili!

Učitelju je bilo nerodno. Vsaj zdelo se je tako. Za trenutek je molče stal pred razredom in gledal po svojih učencih. Ti pa vanj. In vsem je vrela kri v glavo. Vsi so se spraševali: »Le kaj bo naredil?«

Učitelj je za hip pomislil, potem pa mirno dejal: »Eden izmed nas je kradel. Spozabil se je in vzel nekaj, kar ni njegovega. Krasti pa ne smemo, sami veste to. Seveda ne moremo reči, da je ta, ki je kradel, že slab človek. Tudi jaz sem, dragi otroci, nekoč v mladosti nekaj ukradel. Pa sem potlej videl, da to ni prav in sem spet vrnil. Nisem hotel biti nepošten. Ampak enkrat sem se spozabil. Vendar sem postal učitelj.«

In spet je za hip pomolčal, kot bi ne vedel, kaj naj reče. Pa je zato tembolj prepričevalno začel: »Vsak izmed nas lahko pride v skušnjava, da nepremišljeno nekaj vzame. Toda tatvina je popolna šele tedaj, ko se odloči, da tisto reč obdrži. Šele v tistem trenutku postane pravi tat.«

Za trenutek se je učitelj zazrl skozi okno, potem pa spet pogledal po učencih: »Eden izmed nas je vzel nož. Zdaj bi lahko pregledal vaše torbe, preiskal žepa, pogledal pod klopmi. Toda, saj nismo radovedni, kdo je podlegel skušnjavi, ker vemo, da vsak lahko pade. Vesel pa bom, če bom videl, da je tisti že spoznal, kako napčno je ravnal.«

Zdaj je brž pogledal na uro in potem določil: »Zdaj gremo vsi ven na hodnik. Potlej bo vsak izmed vas šel sam za dve minuti v razred. Tudi tisti, ki je nož vzel. Čisto sam bo v razredu dve minuti. V tem času lahko položi nož nazaj na Mirkovo klop, lahko naredi... Vsakemu bom dal dve minuti časa. Vsak mora tako dolgo v razredu ostati, da bom potrkal na vrata in ga poklical ven. Kar začnimo!«

Drug za drugim so začeli otroci hoditi v prazno razredno sobo. Pa so nekateri hoteli takoj nazaj. A vsakega je učitelj pognal nazaj. Dve minuti mora vsak ostati v razredu! Kar niso mogli nekateri razumeti, kaj naj tako dolgo počenjajo v razredu, pa so se uklonili. Če že učitelj tako hoče...!

»Tako,« je dejal učitelj, ko so bili spet vsi zbrani v razredu. »V teh minutah se je odločilo, ali je med nami nekdo tat, ali pa samo človek, ki je pač podlegel skušnjavi, pa ima dobro voljo vse popraviti, kar je zagrešil. Mirko, poglej pod klopi, če je nož kje tam!«

»Ga že imam!« je zakričal Mirko ves vesel in dvignil roko, v kateri je zmagoslavno držal nož. Srečen se je ozrl učitelj po razredu, se obrnil in šel k svoji mizi. Tam je našel majhen košček papirja in na njem nerodno napisano: »Kako sem vam hvaležen, gospod učitelj!«

Učitelj je vzel listek, ga vtaknil v žep kot dragoceno listino. Učenci še opazili niso. Učitelj pa je opazil, da stavek ni čisto prav napisan, a mu je bil zato še bolj drag. Saj je bila to listina, ki je potrdila njegovo vero v dobroto človeškega srca.

»Le počakaj, da boš začel v šolo hoditi. Tam te bo že učitelj prijel!«

Zalost pa taka!

Peter se je peljal prvič z avtom. Imel je smolo. Že v tretji vasi je povozil petelina. Ker je bil pošten, je ustavil in vprašal kmetico, koliko naj plača za petelina.

»Sto šilingov!« je ta zahtevala.

»Kaj, sto šilingov? Še trideset jih ni vreden!« pravi Peter.

»Ja, petelin trideset! Pa moja žalost za tako lepim petelinom? Ta naj bo kar zastonj!« je odvrnila kmetica.

H. L.

Auguštin Zele: Devinska legenda

Ko so zidali novi devinski grad, je živel med stavbeniki in slikarji, ki so se natepli z vseh vetrov, tudi eden, ki je zapustil sled v ljudski govorici. Ta je bil ukrajinski slikar Vasilij, doma s Krima ob Črnem morju. Bil je tudi edini, katerega so takratni Devinci razumeli. Govoril je z njimi po rusko, oni so mu odgovarjali po slovensko, nato so se pa čudili, kako to, da se razumejo. Rad je pripovedoval, da je pravzaprav prišel do Jadranskega morja, da bi se na lastne oči prepričal, do kje sega ta narod, ki ga je kot listja in trave. »Velika, prevelika zemlja Rusija,« je pravil, »celo kranjsko deželo bi nasitil s tem, kar zraste tam na eni njivi.« Če ga je v krčmi pri »Lepi Vidi« spravil teran v židano voljo, je segel po balalajko in zaigral. Včasih je celo skočil na mizo in po kozaško zaplesal, da je vse ponorelo. Toda Vasilij ni bil samo velik slikar in pevec, ampak tudi izredno lep človek. Ženske so trdile, da v naših krajih ni moških s takimi očmi, s tako brado, s takimi lasmi, s tako postavo, s takim glasom. Kadarkoli je Vasilij po končanem delu odhajal iz grada, so se ženske

– ta s škaфом pod pazduho, ona z otrokom v naročju – nastavile tako, da so ga srečale. Devinski kmetje svobodnjaki so si šteli v čast, če jih je Vasilij obiskal.

En sam človek je gledal Vasilija po strani; kako upravičeno, bomo kmalu videli. To je bil devinski grof Hugo, tisti strašno bogati, ki je koval lastni denar, kupoval za tisoče in tisoče zlatnikov graščine, kot Prem, Predjama, Postojna, Senožeče, Šilen Tabor in nagajal na morju šamim Benečanom.

»Sezidajte mi grad,« se je bahal, »grad, da mi ga bodo zavidali cesarji in Benečani! Pripravite mi polne hleve konj, orožarne, kočije. Vse mora biti trdno kot skala, varno kot morje, lepo kot zvezde.«

Ko si je vsak dan ogledoval na konju, kako napreduje zidanje gradu, je bil prepasan s sabljo, ki jo je sam zaplenil v boju s Turki. Na sablji je bil vdelan napis: »Mohamed, prosi zame Saliha, ki pripada tvojemu narodu.«

»Temu Mohamedu ni pomagal,« se je norčeval, »meni Turki niso odsekali glave kot Herbartu Turjaškemu. Jaz sem rajši po-

Pogled na razvaline devinskega gradu (na desni)

snemal Ravbarja, Nikolaja, Andreja, ki si je priboril nevesto v turnirju in lomil podkve, Adama, nepremagljivega konjiškega poglavarja. To so bili junaki, ne pa tista mevža od cesarja Friderika III., ki si je dal pridevek Kratki in ga je kralj Matjaž premagal.«

Nekega dne se je grof Hugo odpravil po morju v Trst. Pred grljanskim samostanom sta mu zastavili pot dve beneški jadrnici. Čul se je le krik: »Z nami ali v smrt!« V soncu so se zablješali meči. Grofovo jahto so poslali v Devin, grofa pa odpeljali v Benetke. Na roke in noge so mu deli okove; stražilo ga je izmenoma po šest mož. Pred ječo pa je noč in dan čepela v čolnu še ena straža. Dolge mesece je predsedel grof v ječi; njegovi ženi Alenki pa se ni mudilo, da bi ga odkupila. Celo vseč ji je bilo, da se je iznebila moža in sama gospodovala. Nad novi blesteči grad je legla mrtvaška senca. Zdelo se je, da vse žaluje za grofom; v resnici pa sta v njem živela dva naj-srečnejša človeka na svetu, Vasilij in Alen-

ka. Kar je do tedaj tlelo pod pepelom, je bruhnilo na dan kot zubeľj.

Alenka je prihajala k Vasiliju, ki je neprestano slikal v stolpu, od koder je bil na morje najlepši razgled. Že kadar je Alenka potrkala, je Vasilij ves vzdrhtel. Odložil je čopič, odprl vrata in ji poljubil roko. Potem je sedela pri njem. Vasilij ji je pravil Alonuška. Alenka je rekla, da je najbolj srečna, kadar je pri njem. Kovala sta načrte, kako se bosta sestala v Lokavcu in Črnici, kjer so se takrat sprehajale srne in jeleni. Postala sta tako drzna, da se jima je zahotelo — ponoči seveda — celo na morje. Nato sta s stolpa gledala, kod sta ponočevala, in se smejala. Vasilij je jecjal: »Alonuška, ti si lepša kot zlata vrata v Kijevu.« Alonuška je pa vzdihovala: »Ali sem res tako lepa, ali sem res najlepša, ali sem res lepša kot Lepa Vida, o kateri pravijo, da je ni bilo lepše?«

Tako so minevali dnevi. Vasilij je bil vedno bolj iz sebe. Alonuška se je pa spremenila; postajala je vedno bolj hladna.

Nedopovedljiva ničemurnost in ošabnost sta ji razjedali srce. Vasilij jo je tolažil, rekoč, da bo naslikal tako Mater božjo, da bo vsak, ki jo bo gledal, padel pred njo na kolena. »Obraz bo tvoj, Alonuška, ta čudoviti, najlepši obraz; vse drugo bo od Matere božje, vse čisto, deviško, neomadeževano.«

»Vasilij,« se je tedaj oglasila Alonuška, »slikal me boš, kot bom jaz hotela; ne samo obraz, ampak tudi telo, žamet, biseri, prestol, vse, vse bo moje... in da se razumeva, Vasilij, nič Jezusa v naročju. Vsak, ki bo to podobo občudoval, bo gledal samo mene, grofico. Jezus mi je preveč v nadlego, preveč me moti, celo napoti mi je. Samo mene naj občudujejo!«

Vasilij se je začel tresti; tudi prekrižal se je. Take prevzetnosti še ni srečal na svetu. Zgrudil se je na stol in si zakril obraz. Bil je strašno žalosten, ker bo moral slikati Mater božjo brez Jezusa. V njem je zavrela krimska kri in ozrl se je po bodalu na polici. Zasadil bi ga tej lepi slovenski Vidi trikrat v srce, skozi katero se je pretakala tako ošabna kri, da ni trpela v naročju niti samega Jezusa. Padel je na kolena in molil: »Doma, na Krimu, Matjuška božja, Te bom naslikal desetkrat, stokrat, tisočkrat, če boš hotela, in vedno z Jezusom v naročju... naslikal bom nebeški smehljaj naj srečnejše matere na svetu.« Skozi solzne oči je Vasilij videl, kako se je sonce do-

taknilo obzorja in za večerni pozdrav poljubilo prelepo slovensko obalo. »Take barve, take barve bom rabil,« je še zavpil.

Vasilij ni še nikogar slikal s tako težavo kot Alonuško; ko se je lotil rok, ni vedel kam z njimi. Ob srčni strani je manjkalo nekaj, kar bi dajalo veljavo vsej podobi. Ko je Vasilij podobo doslikal, je videl, da je naslikal žensko in ne Mater božjo.

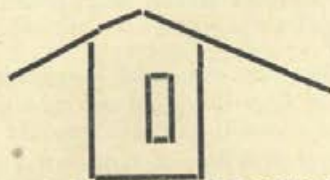
*

Devinskega grofa – Alonuškinega moža – so rešili iz beneškega ujetništva s težkimi zlatniki. Vasilija, ki je bil vedno bolj potrj, je vzela noč. Marijino podobo so pa poslali na Repentabor, ki je že takrat veljal za božjo pot, in jo postavili v oltar. Upali so, da se bo romarjem priljubila. Ko so kmalu nato pridrveli Turki na Primorsko, so v nekaj urah preplezali repentaborsko obzidje, poklali brambovce in vdrli v cerkev.

Neki janičar, ki je bil doma iz Senožeč, katerega so bili Turki odpeljali skupno s Krupčevo nevesto z Gabrč in kateremu je kljub vsemu ostalo še nekaj spomina na krščansko vero, je pred oltarjem vzkliknil: »To ni nobena Mati božja!« Zgrabil je sulico in pomeril v podobo. Zadel jo je ravno v srce, ki je predstavljalo ono drugo srce, ki ni maralo Jezusa v naročju, srce, ki se je norčevalo iz pobožnega slikarja Vasilija, srce, skozi katero se je pretakala sama ošabna kri.

Drago Gervais:

Nora hiša

Sijajno hišo so zgradili v glavni ulici; štirinadstropna je; milijone so vgradili in zazidali vanjo; uredili so udobna stanovanja s kopalnicami in raznimi školjkami, pri vsaki spalnici so obesili zunaj balkonček na ulico, pravijo, da zaradi lepega razgleda, v kuhinjah pa še enega za gospodinjske potrebe; sploh je to bogataški luksuz, bratec, marmor, ploščice, medenina, skratka, lepota je to, hiša kot pesem, pravcati Schönbrunn, kot se reče. Pročelje je obrnjeno na ulico, zadnja stran pa na vrt, kam

pa drugam, kjer so kipci in vodometi; z eno besedo: to je zadnji krik arhitekture.

Lahko si mislite, da so stanovalci ponoreli od sreče. Mesece in leta so čakali na stanovanje; njihove prošnje so trohnele tam nekje v nekakšnih arhivih; postale so črvice in miši so se sladkale z njimi. Sedaj pa jim kar naenkrat rečejo: Glejte, izvolite, uselite se v ta Schönbrunn, kot pravijo, in ne nadlegujte nas več s stanovanjskimi vprašanji. Lahko si mislite, da sami sebi niso verjeli, še manj pa stanovanjski ob-

lasti, kajti ljudje imajo skušnje; zato so se iz strahu, da jim hiša ne uide, z glavo naprej zapodili vanjo in so sploh razvijali orjaške sile, ko so porivali pohišstvo pred sabo; steklena vrata v glavnem vhodu so razbili v prvem zaletu; odkrušili so cele kose stopnišča, uničili ploščice na stenah; politirana vrata so pomazali, stene poškodovali; končno so zmagovito osvojili stanovanjske prostore; sedaj pa naj jih kdo poskusi metati ven, ako si upa.

Nazadnje so se pomirili in se privadili na misel, da imajo stanovanje.

Res stanujejo, dobro stanujejo, ni kaj reči.

Skratka, komisijsko so ugotovili naslednja dejstva:

Prvo dejstvo: Ugotovljeno je, da stanovalci te hiše uporabljajo balkone na ulico, ki so bili zgrajeni zaradi lepega razgleda, samo za sušenje perila, in sicer ne glede na to, ali je to perilo celo, zakrpano ali raztrgano. Ko so stanovalce opozorili na dejstvo, da se s sušenjem perila na balkonih, ki gledajo na ulico in ki imajo nalogo, da nudijo lep razgled, kvari estetska slika nove hiše, so ti enoglasno izjavili, da od estetike človek ne živi in da ni njihova krivda, če so prav ti balkoni obrnjeni na sončno stran, na kateri se njihovo perilo hitreje suši. Perilo, so rekli, bodo še naprej sušili na teh balkonih, to pa ne glede na to, ali je celo, zakrpano ali raztrgano; kogar to moti zaradi estetike, naj blagovoli zamižati.

Drugo dejstvo: Nedvoumno je ugotovljeno, da se je prvi napis z vsebino »štes bobec je ena svinja« pojavil na desni steni hodnika tik za vhodom v hišo in da je bil napisan z ogljem. Koj zatem je bilo gornjemu besedilu dodano drugo, tudi pisano z ogljem, ki se je glasilo: »Svinja jetisti kijeto napisal. To pravim jaz. štes bobec, lastnoročno.«

Za tema dvema napisoma, o katerih je za trdno ugotovljeno, da sta se v označeni novi hiši pojavila prva, so bile vse stene na desni in levi strani v vseh nadstropjih od veže v pritličju do četrtega nadstropja in podstrešja počeckane z najrazličnejšimi napisi, med katerimi so bili tudi taki, ki se v spodobni družbeni skupnosti ne smejo glasno povedati. Ugotovljeno je nadalje, da so bili vsi napisi pisani s šolsko pisavo, da so

jih torej verjetno pisali otroci. Izozeti je treba le veliko packo od črnila v prvem nadstropju; za to je dokazano, da jo je naredil književnik, ki stanuje v drugem nadstropju, ko je zadegal polno stekleničko črnila v kritika v prvem nadstropju in ga je seveda zgrešil.

Tretje dejstvo: Ugotovljeno je nadalje – to je naznanil prosvetni delavec, ki stanuje v tretjem nadstropju – da stanovalec, ki stanuje nad njegovo glavo, to je v četrtem nadstropju, cepi drva v kuhinji, kar prosvetnega delavca moti, ker ne more biti zbran pri znanosti. Iz zaslišanja tistega stanovalca prosvetnika in vseh ostalih stanovalcev v hiši izhaja, da vsi cepijo drva v kuhinji, samo da to drugih ne moti, ker se, kot so rekli, ne bavijo z znanstvenim delom ter ne potrebujejo zbranoosti. Kar se pa prosvetnega delavca tiče, trdijo soglasno vsi stanovalci, da je znan zamerljivec in sploh degeneriran intelektualec.

Četrto dejstvo: Ugotovljeno je dalje, da je stanovalec v pritličju desno vso zimo redil svinjo v kopalni kadi in da je

Ostanki gradu pri Doberdobu („Gradina“)

pritiival na 160 kil. Ko so ga poklicali na odgovor, je izjavil, da se mu vsak razgovor o tem vprašanju zdi odveč, ker je svinja uradno proglašena za domačo žival. Sicer pa, je rekel, če kaka gospa sme vzdrževati po deset mačk, psov ali kanarčkov, zakaj ne bi mogel on imeti v svojem stanovanju svinje, ki služi za prehrano in ki se ne šteje med luksuzne živali kot gori navedene. Rekel je tudi, da si življenja brez domače slanine, klobasic, ocvirkov in nadevanega želodca sploh ne more predstavljati; poleg tega je izjavil, da mu je svinjereja v krvi, in ker svinje ni imel kam dati, jo je spravil v kopalno kad, ki je — je rekel — kot nalašč narejena za uspešno pitanje svinj.

Peto dejstvo: Stanovalec v tretjem nadstropju levo je že dalj časa opažal, da v kopalnici s stropa kaplja voda. Spočetka je mislil, da stanovalec nad njim pozablja zapirati pipo, zlasti kadar ni bilo vode; ker pa se je to curljanje stalno nadaljevalo, je začel zadevo obzirno preiskovati ter je ugotovil, da si je stanovalec v četrtem nadstropju levo uredil v kopalnici majhen vrtilč, to se pravi, nanesel je v kopalnico zemlje in nasejal vanjo malo peteršilja, zelene in druge zelenjave, da bi mu ne bilo treba hoditi za vsako malenkost na

trg. Vrtilč je seveda zalival, kajti kako naj sicer rodi?

Šesto dejstvo: Že dolgo časa se je v hiši čutil neki neprijetni duh, to se pravi, smrdelo je kot na stranišču; nazadnje pa se je stanovalcu v pritličju levo zrušil strop v kopalnici. Komisija je ugotovila, da je bila stanovalcu v prvem nadstropju levo padla v školjko, ki ima svoj določen namen, srebrna žlica in da je ta, hoteč priti do nje, školjko s sekivo razbil. Potem pa je vsa družina stanovalca v prvem nadstropju levo, sestojeca iz šestih članov, odraslih in otrok, višila neke opravke kar na tleh kopalnice, vse dokler se ta, namreč tla, niso vdala in se pogreznila v pritličje levo. Ko so ga pozvali na odgovor, je stanovalec prvega nadstropja levo razžaljen izjavil, da je bila tista žlica njegova last, da dandanes ni tako lahko priti do srebrnih žlic in da on svoje lastnine ne more staviti v nevarnost.

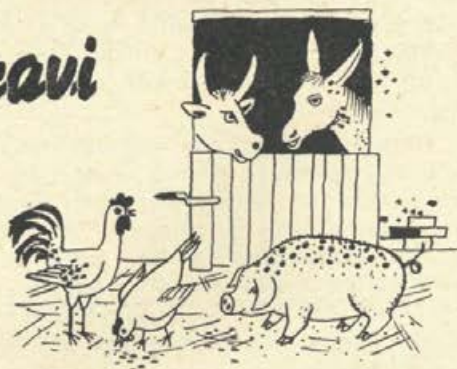
In tako se je nanizalo mnogo dejstev; našteval bi jih lahko do jutra.

Vidi se tudi jasno, da so se stanovalci v novi hiši odlično znašli in da so vobče znali prilagoditi stanovanjske prostore svojemu okusu in potrebam.

Uganke v božji naravi

Pri človeku govorimo o petih čutih, čeprav moderna znanost sedaj našteva še druge, kot n. pr. toplotni čut, ravnotežni čut. Tudi živali imajo čutila, toda ta velikokrat, posebno pri nižjih živalih, docela drugače »občutijo« kakor pri nas ljudeh. Mnogotere živali so slepe za barvo, druge spet zaznajo s svojimi očmi tudi ultravijoličasto barvo.

Vsem živalim pa manjka zavestnega doživljanja. Živali ne mislijo in živijo, če bi po človeško govorili, nekako v spanju, kjer človek doživlja stvari, pa se jih ne zaveda. Pač pa imajo živali »nagon«, ki ga s tujo besedo imenujemo »instinkt« in ta jih u-

sposobi za dejanja, ki vzbujajo pozornost in začudenje.

Vsi vemo, da bo pes, čeprav smo ga v zaprti kletki, da ni mogel ničesar videti, odpeljali v oddaljen kraj, kar kmalu spet prišel domov. Da spet najde domov, ni zasluga njegovega sicer ostrega vonja, s katerim zasleduje sledi, temveč je zasluga neke vrste »šestega čuta«. Psi, mačke in golobje

najdejo pot nazaj v kraj, od koder so jih odnesli, tudi če je ta pot nad 50 kilometrov dolga. Pet mesecev stara kukavica najde sama pot v Afriko in losos (morska riba, ki pa se izleže v sladkih vodah), ki je že dve ali tri leta preživel v morju, bo vedno s popolno gotovostjo našel reko, v kateri je zagledal luč sveta. Divje živali, ki so jih ujeli v divjini in odpeljali v živalske vrtove, si večkrat skušajo pomagati v prostost s tem, da si skopljejo luknje pod žično ograjo. To še ni nič posebnega. Zanimivo pa je tole dejstvo: Vsaka taka žival začne kopati jamo proti tisti nebesni strani, kjer leži njena nekdanja domovina.

Ko so nekoč velike opice na otoku Javi v vasi Legova začele uničevati polja, so ljudje nastavili na tista polja hrano, zastrupljeno s strihninom. Opice so sicer po-

podobno. V Srednji in Južni Ameriki veljajo predvsem papige za posebno »nezmotljive« preroke takih nesreč.

Da domače živali večkrat slutijo smrt svojega gospodarja vnaprej, ljudje velikokrat pripovedujejo. Posebno dva zanimiva slučaja bi tu omenili. Ko se je francoski minister za trgovino z letalom smrtno ponesrečil (letalo je strmoglavilo in potniki so zgoreli pod ruševinami), je isti čas poginila doma tudi njegova posebno ljubljena mačka v strašnih krčih. Ko je leta 1931 v mestu Deklingen pri Buchloe umrl znani čebelar Walhör, je velik roj čebel dolgo časa obletaval njegov grob.

Vrhu tega imamo celo vrsto poročil, kako so živali vnaprej zaslutile nesreče raznih vrst. Tako so n. pr. gnezdili golobi skozi desetletja pod streho dunajske pravosodne palače. Kar naenkrat so se preselili pod streho bližnjega parlamentskega poslopja. Tam so jih skušali pregnati, a golobje so ostali. Nekaj dni pozneje je pravosodna palača zgorela.

Iz leta 1878 poročajo, kako so se hoteli vozniki v nižjeavstrijskih hribih ustaviti pri neki hiši. Toda konj se ni hotel ustaviti. Niso še prišli daleč z upornim konjem, že so slišali za sabo strašen hrušč. Plaz se je utrgal v hribu nad hišo in podsul hišo ter vseh osem ljudi, ki so v njej stanovali.

Čeprav so taka in podobna poročila večkrat pretirana, vendar moramo priznati, da je Bog položil v stvarstvo moči in sposobnosti, o katerih le malo ali pa nič ne vemo. Vidimo pa neskončno modrost in ljubezen vsemogočnega Stvarnika, ki je tu na zemlji vse tako lepo uredil, da je poskrbljeno tudi za najmanjša živa bitja.

»Mi vsi smo dolžniki preteklosti in upniki bodočnosti; kajti usak človeški rod sprejema zaklade svojih prednikov in jih mora pomnožene izročati svojim naslednikom.«

(Bourgeois, francoski filozof)

*

»S ponosom izjavljam: jaz sem veren katoličan, jaz verujem v moč molitve; jaz verujem ne samo kot zvest katolik, ampak tudi kot učenjak.«

(G. Marconi, slavni italijanski učenjak)

Mirko Mazora:

Pomladna slutnje

*Slutim iz dalje:
čez naše doline
bo vela pomlad,
odela jih v pisane halje,
saj korenine
v grudi naših trat
in lesi v moji dobravi
so grenki in zdravi. —*

žrle nastavljen strup. Toda komaj so začutile bolečine, so takoj poiskale neko določeno rastlino in začele objedati njeno listje. Poiskale so si rastlino, ki vsebuje protistrup proti strihninu. Vse so na tak način spet ozdravele.

Rumenokljuni kos natančno ve, kje v zemlji se skriva deževnik. Neke vrste ose zaležejo svoja jajčka v razne drevesne ličinke, pravzaprav v bube teh ličink. In taka buba je skrita pod drevesno skorjo. Toda osa s stoodstotno gotovostjo poišče mesto, kjer je taka ličinka, in skozi drevesno skorjo zaleže jajčka v bubo.

Znano je, da živali že vnaprej slutijo razne katastrofe, kot so povodnji, potresi in

Raziskovalci zgodovine označujejo svetopisemsko mesto Jeriho kot najstarejše mesto sveta. Že pred prvo svetovno vojno so nemški arheologi (starinoslovci) raziskovali in razkopavali starodavne razvaline tega mesta. Sistematično in z velikim uspehom se je pa tega dela lotil šele angleški arheolog Kenyon in sicer leta 1952. Odkopal je večje dele mogočnega griča, na katerem je stalo to mesto. V nečem pa je kljub uspehom bil razočaran. Gornje plasti razvalin, ki bi pričale o mestu Jerihi za časa prihoda Izraelcev v obljubljeni deželo, so bile od dežja in vetra tako uničene, da iz njih

la mesto v petem tisočletju pred Kristusom, ga je docela razrušila. Na istem kraju so pozneje postavili le malo, vaško naselbino, ime pa prenesli na mesto, ki so ga zgradili v bližini in ki ga poznamo iz svetega pisma.

Za takratni čas velika razsežnost mesta in veliko število prebivalcev zadajata zgodovinarjem celo vrsto vprašanj. Ker je bilo mesto močno utrjeno, je moral velik del prebivalstva graditi z najbolj primitivnim orodjem to obzidje. Ostali pa so morali skrbeti za hrano. To pa so mogli najbrž le, ker so že poznali poljedelstvo in živino-

Najstarejše mesto sveta

ni bilo mogoče kaj posebnega razbrati. Vsekakor bi bilo zanimivo vedeti, kako je bilo takrat v Jerihi, ko so Izraelci cel teden s skrinjo zaveze in med glasovi pozavn in bojnih tromb hodili krog tega mesta in ga končno v nenadnem napadu, ko se je mestno zidovje razrušilo, zavzeli. Pa iz tega časa je ostalo samo nekaj sledov starega zidu in še nekatere drugi, več ali manj nepomembni zgodovinski ostanki.

Zato pa so raziskovalci zasledili v spodnjih plasteh ostanke, ki živo pričajo o nekdanji zgodovini tega mesta. Iz teh izkopanin je jasno razvidno, da je bila tukaj že kakih 7000 let pred Kristusom precej obširna mestna naselbina. Pred 9000 leti je stalo na tem griču že obsežno mesto! In to v času, ko še nikjer ni sledov o kakšnih lončarskih ali celo kovinastih predmetih oziroma orodju. V na poseben način ovalno zgrajenih hišah je prebivalo več tisoč ljudi. Hiše so grajena iz ilovnate opeke. Le mestno obzidje je bilo iz kamna ter 1.75 m debelo. To obzidje je na nekaterih krajih še do danes ohranilo višino treh metrov. Ob tem obzidju je na notranji strani stal velik obrambni stolp, katerega ostanki so 8 metrov visoki.

V sedmem tisočletju pred Kristusom je bilo mesto razrušeno in pozneje še dvakrat pozidano. Nam neznana naravna katastrofa (potres?), ki je po vsej verjetnosti zade-

rejo. Z drugo besedo: niso živeli več samo od lova in nabiranja sadežev, ampak so že sami obdelovali polje in imeli nekatere domače živali. Toda o tem pa ni nobenih ostankov. Šele izkopanine iz petega tisočletja pred Kristusom pričajo o tem, da so se prebivalci že pečali z živinorejo in poljedelstvom.

Splošno velja mnenje, da so ljudje v predzgodovinski dobi, ki so živeli v Prednji Aziji, nekako v času med šestim in petim tisočletjem pred Kristusom počasi prešli od lova in nabiranja sadežev na živinorejo in poljedelstvo. Ravno iz tega časa pa izvirajo tudi izkopane najdbe iz mesta Jeriho. Vendar pa te najdbe še niso bile dokončno raziskane, da bi bilo mogoče kaj določnega povedati. Le iz časa okoli 6000 pred Kristusom so našli nekaj semen in zrn, ki jih še niso mogli podrobneje raziskati. Prav tako so našli tudi ostanke kosti raznih manjših rogarjev (živali z rogovi), koz in goveda, vendar pa še ni dokazano, ali so to ostanki že udomačenih živali ali ne.

Podnebje v okolici mesta Jeriho je zelo suho. Le močan vrelec pred mestom je o-mogočil to naselbino, ki je nekaka oaza v suhi pustinji. Našli so nekatere ostanke zidu, ki kažejo, da je bila voda na poseben način napeljana v mesto.

Prav tako je še vedno odprto vprašanje, kako je to najstarejše mesto sveta nastalo.

Mnogi menijo, da so se ljudje, ki so takrat živeli še izključno od lova in nabiranja sadežev, začeli zbirati okrog močnega vrelca, ki je ob tem mestu. Do tega jih je prisililo vedno večje pomanjkanje vode. Tako se je to naselje vedno bolj večalo. Kmalu so ga obdali z zidovjem in ga tako zavarovali pred sovražnimi napadi.

Čeprav velja sedaj Jeriho kot najstarejše, doslej znano mesto sveta, pa vendar še ni docela raziskano in daje še mnogo vprašanj in ugank, ki jih bo mogoče šele v bodočih letih in desetletjih z nadaljnjim raziskavanjem tamkajšnjih razvalin kakor tudi s primerjanjem z ostalimi zgodovinskimi najdbami rešiti.

Prof. Ivan Theuerschuh:

Neresni vzgojitelji

(Predavanje na tržaškem radiu dne 5. februarja 1959)

Eno izmed najresnejših opravil na svetu je gotovo vzgoja otrok. In vendar se večina staršev zanjo malo ali nič ne pripravljajo. Navadno si pomagajo s tem, da vzgajajo otroke tako, kakor so nje vzgajali njihovi starši, to je po izročilu ali tradiciji. Načelo prave vzgoje pa zahteva, naj vzgojitelj vse svoje vzgojne ukrepe povezuje s stvarnostjo, v kateri se otrok giblje. Kar je torej veljalo za prejšnje čase, lahko ne velja danes. Res, da se vzgojna načela ne spreminjajo, ker že sto- in stoletja slonijo na trdnih oporah. Pač pa se spreminjajo časi in razmere, v katerih otroci živijo.

Napake pri vzgoji gotovo dela vsak vzgojitelj. Tudi najboljši med njimi, ki jih še danes občudujemo, niso bili varni pred njimi. Vprašanje je le, kakšne so te napake in kolikokrat so na dnevnem redu. Pa tudi to je važno, kako jih otrok prenese. Če se ponavljajo od ure do ure, od dne do dne, iz leta v leto, potem ne more biti več govora o vzgojnih napakah, pač pa o nepravilni vzgoji, lahko bi rekli tudi o neresni vzgoji.

Večkrat slišimo o nevezgajljivih otrocih, to je o malih ljudeh, katerih niti zlepa niti zgrda ni mogoče pripraviti k pameti. Matere prav dobro vedo, da zaradi nepravilne nege že prav majhen otroček kriči, da je nemiren in ne uspeva. Predšolski in šolski otrok se pa že poslužujeta laži, sta potuhnjena in trmoglava in podobno. Kako neresno n. pr. vzgajajo otroka starši, ki ustrezajo sleherni njegovi muhavosti. Komaj tako mlado bitje izreče kako željo, že skoči vse na noge, da mu ustreže. Sleherno neprijetnost, sleherno oviro mu spravijo s poti, tako da revček sploh ne

more pokazati lastne moči in se vaditi v samostojnem nastopanju.

Posledice take nepravilne vzgoje so seveda skrajno neprijetne za okolje, v katerem živi otrok. Kdo ima rad okoli sebe cmerave, čezmerno občutljive, gizdave in sebične otroke! Najhujša posledica take razneženosti pa je močno čustvo manjvrednosti, kajti raznežen otrok se boji težav, se jim izogne, če se le more, nima vere v lastno moč. Skratka: popolnoma je nesamostojen in tudi v poznejšem življenju je nesposoben za samostojno reševanje življenjskih nalog. Osebna usoda razneženega otroka je pogosto žalostna in nesrečna.

Nasprotno premehki ali premehkužni vzgoji je prestrogo ali pretirno ravnanje z otrokom. Nekateri starši otroka od jutra do večera zastrašujejo. V njem vidijo samo snov, ki jo hočejo oblikovati po svojih merilih, ne glede na odpor in ne glede na pravilo, da je treba tudi majhnemu otroku nuditi možnost za pravo rast. Tako vzgojeni otroci se zunaj družine mnogokrat nagibajo k divjaštvu in k pretirani razposajenosti; to je razumljivo. Otrok se namreč mora nekje sprostiti; če se doma ne more ali ne sme, se pač razdivja na cesti ali v šoli.

Mnoge otroške napake so v glavnem le odsev napak odraslih ljudi. Res je, da se marsikatera prikrade v otroško duševnost izven družinske skupnosti, torej brez krivde staršev. Toda napake, kakor občutljivost, cmeravost, muhavost, prešernost, gizdavost, jezиковost, škodoželjnost, raztresenost, radovednost, poželjivost, zlobnost in nevoščljivost se ukoreninijo v dušo v do-

Pevski zbor S. K. P. D. „Lojze Bratuž“ iz Gorice

mači hiši in so plod neprimerne ali neresne vzgoje.

Kopičenjje vzgojnih napak se torej javlja v nepravilnem telesnem in duševnem ravnanju z otrokom. Telesne napake, ki jih povzroči nepravilna vzgoja, se kaj kmalu pokažejo, duševne pa kasneje, največkrat tedaj, ko je že prepozno.

Pa poglejmo, kako je z neresno vzgojo v vsakdanjem življenju.

Oče: »Ta naš Peter mi gre že na živce.«

Mati: »Ah, saj tudi meni. Pravkar sem ga kaznovala, da bo pomnil.«

Oče: »Kaj je spet napravil?«

Mati: »Zlagal se mi je, da je napravil nalogo, pa je ni.«

Oče: »No, in kako si ga kaznovala?«

Mati: »Dva dni ne sme nikamor zdoma, samo v šolo in naravnost domov. Mu bom že pregnala te njegove laži.«

Oče: »Prav imaš! Torej si se vendar spametovala!«

Mati: »Zakaj spametovala? Ali nisem vedno stroga z njim.«

Oče: »Samo kadar si se razjezila, si ga

pošteno pretepla; potem si mu pa spet dala vse.«

Mati: »Torej sem jaz kriva, da laže in da ugovarja?«

Oče: »Jaz prav gotovo ne! Kadar sem ga kaznoval, si mu dajala potuho.«

Mati: »Nobene potuhe mu nisem dajala; samo zaščitila sem ga, kadar si ga preveč kaznoval.«

Peter (vstopi v sobo): »Mamica, nalogo sem napravil. Ali se grem sedaj lahko igrat? Prijatelji me čakajo pod oknom.«

Mati: »Kar sem rekla, sem rekla in ne prekličem za nobeno ceno na svetu. Kar reci svojim prijateljem, da te danes in jutri ne bo na igrišče.«

Peter: »Saj si tudi Majdi rekla, da ne bo smela v mesto, ker se je sinoči pozno vrnila iz kina, pa je vendar odšla.«

Mati: »A tako? Z Majdo se primerjaš! Ali ne veš, da je večja in pametnejša od tebe?«

Oče: »No, če si ji rekla, da danes ne bo smela v mesto, potem bi morala ostati doma. Saj veš, da je tudi ona potrebna nadzorstva.«

Mati: »Kar zabavlja čezme pred otrokom. Potem ni čudno, da je tak neubogljivec.«

Oče: »Nič ne zabavljam, samo dosleden hočem biti. Peter ne bo šel na igrišče.«

Peter: »Mamica, pusti me na igrišče, samo danes me pusti, jutri bom pa ostal doma.«

Mati: »Nikamor ne greš, ne danes ne jutri!«

Peter: »Obljubim ti, mamica, da se ne bom nikoli več zlagal. Saj vem, da nisem storil prav, ko sem ti rekel, da sem nalogo napisal, v resnici je pa nisem.«

Mati: »Peter, ljubi Peter, kolikokrat si mi že obljubil, da se ne boš več zlagal, da se boš učil in ne vem, kaj še, pa si vedno prelomil svojo obljubo.«

Oče: »Tudi jaz sem bil že nešteto krat razočaran nad teboj.«

Peter: »Tokrat pa govorim resnico. Bosta videla, kako se bom poboljšal.«

Mati: »Prav! Če mi obljubiš, da se boš res poboljšal, potem pojdi. Toda če ne boš držal besede, te ne bom pustila prav nikamor več.«

Oče: »Peter ne pojde nikamor. Mislim, da moja beseda tudi še kaj velja.«

Mati: »Kdo ti pa krati očetovske pravice?«

Oče: »Ti, prav ti, ker se otrok obrača samo nate; za moje prepovedi se pa niti ne zmeni.«

Mati: »Pa če je obljubil, da se bo poboljšal, naj gre samo za danes na igrišče, ker ga čakajo prijatelji.«

Peter: »Ali smem iti, mamica?«

Mati: »Pojdi, Peter, in kmalu se vrni!«

Oče: »Zdaj vidiš, kdo daje otroku potuho.«

Mati: »To ni nikaka potuha, ker verjamem otroku, da se bo poboljšal.«

Oče: »Jaz pa ne, dokler ga boš tako vzgajala.«

Mati: »Saj te nikoli ni doma! Kdo pa ima opravka z otrokom?«

Oče: »Res je, da sem zaradi službe precej zdoma; toda zaradi tega naj otrok vseeno ve, da ima očeta. Razlika je samo v tem, da sem jaz dosleden, ti pa ne.«

Mati: »Nekaj pa mora otrok vendar imeti od življenja.«

*

Nedoslednost v vzgoji je ena tako pogostih napak naših staršev, da jo je treba res odpraviti ali vsaj omejiti. Izkušnje uče, da so matere manj dosledne kot očetje, ve-

Mladinski zbor iz Pevme pri Gorici

Kadar ni dediščine, se otroci
na grobu ljubijo;
če pa je kaj,
se pa grdo gledajo.

(Narodni pregovor)

činoma iz napačnega sočutja do otroka. Največkrat so nedosledne v svojih grožnjah, katere izrekajo v hipnem razburjenju, kakor ste pravkar slišali. Pozneje jim je seveda žal, da so otroku zagrozile s kako kaznijo, zato je tudi ne izpeljejo. Ne rečem, da starši ne smejo odpustiti otroku nobene kazni; če vidijo, da odpuščanje zasluži, to lahko store. Ne sme se pa to ponavljati, ker otrok tako odpuščanje temeljito izrabi. Otrok namreč dobro čuti ranljiva mesta materinega in očetovega srca in pozna njuno nedoslednost v grožnjah in dejanjih.

Doslednost v vzgoji zahteva, da se vzgojiteljeva dejanja skladajo z njegovimi besedami in da od svojih dobro premišljenih ukrepov ne odstopa v navalu dobrega ali slabega razpoloženja, pač pa vztraja pri svojih sklepih. Spremeni jih lahko šele tedaj, ko se je prepričal, da je otrok krenil na pravo pot.

Ko bi se starši zavedali, kakšne važnosti je doslednost v vzgoji, potem bi ne delali napak v tem oziru niti pri otrocih v najnežnejši življenjski dobi. Še važnejša je doslednost v predšolski in šolski dobi, ko si mora otrok pridobiti celo vrsto za življenje važnih lastnosti. Prav zato moramo predšolskega otroka dosledno pripravljati na bodoče šolsko življenje. Predvsem ga morajo starši navajati na dnevni red, od katerega ne smejo odstopiti, četudi se otrok še tako upira. Marsikateri šolski neuspeh bi izostal, če bi otroka že v tej dobi navajali na točno izvrševanje dnevnega reda in bi ga pri tem tudi nadzorovali. Zaradi nedoslednosti v vzgoji otroci ne opravljajo

domačih nalog, ker jim starši pustijo, da odlašajo to za naslednji dan, se ne učijo in so v vsem površni in zanikrni. Ali ni taka nedosledna vzgoja res neresna in škodljiva za otrokov duševni in telesni napredek?

Janko: »Očka, prosim te, daj mi denar za šolsko knjigo. Učitelj me vsak dan sprašuje, kdaj bom vendar prišel v šolo z računico.«

Oče: »Naj ti da denar mamica, saj sem ji dal mesečno plačo.«

Mati: »Še to povej otroku, koliko si mi dal; precejšnji del si odtegnil za svoje potrebe. Ali te ni sram? Pri družini nam manjka za najnujnejše potrebe, ti pa praviš, da denar po gostilnah in barih, kvartopiriš in se prepiraš, kakor hitro si nekoliko okajen.«

Oče: »Tebe prav nič ne briga, koliko napravim, saj se jaz mučim v tovarni, ne ti.«

Mati: »Tega pa najbrž ne vidiš, koliko se jaz mučim z gospodinjtvom in z otrokom. Samo svoje delo upoštevaš, mojega pa ne.«

Oče: »Saj se sama hvališ; zakaj naj bi te še jaz?«

Kar skrbna mati pri vzgoji otrok dobrega stori, se ne da poplačati niti s srebrom niti z zlatom; kar pa mati pri otroku zamudi, šola ne popravi več in palica ne poboljša.

Najprej mora vsak sam izmed nas pokazati, da mu je do lastne ohranitve in življenja, potem šele sme zahtevati pomoč drugih!

»Vzgojitelji (starši, učitelji itd.) morajo biti najprej sami vzgojeni, če hočejo dobro vzgajati otroke oziroma mladino.«

(L. Burger)

»Grešniki smo, otroci grešnikov, očetje grešnikov, pa se še čudimo in ogorčeno sprašujemo: Zakaj trpljenje, če je Bog res dober? — Oh, zakaj se raje ne čudimo in se še bolj začudeni ne vprašujemo: Zakaj je še toliko sreče, če je Bog pravičen?«

(Jacques Pericard).

Janko: »Oče, zakaj se vedno jeziš na mamico, saj je pridna.«

Oče: »Molči, paglavec, in ne vtikaj se v moje stvari!«

Mati: »Pusti ga, Janko, saj vidiš, kako je surov.«

Oče: »Kdo je surov? Še enkrat ponovi tako besedo pred otrokom, pa boš videla, kaj bom napravil.«

Mati: »Napravi, kar hočeš; prav bojim se te! Tvoja dolžnost je, da skrbiš za družino. Ali se ne sramuješ, ko hodi otrok že dva meseca v šolo brez knjige?«

Oče: »Tebe naj bo sram, ker hodi v raztrganem suknjiču. Lahko bi mu ga zašila.«

Mati: »Še rajši pa kupila novega, če bi imela denar.«

Kaj naj rečemo o takih vzgojiteljih, ki se vpričo otrok iz dneva v dan prepirajo in vlačijo na dan prav vse, kar jim pride na um? Nobena beseda ni pretehtana, nobeno dejanje preračunano. Vse, prav vse mora slišati ubogi otrok. V takih primerih ne gre več za vzgojne napake niti za nepravilno vzgojo, ampak za popolno vzgojno nesposobnost. Kaj naj postane iz otroka, ki mora dan za dnem, leto za letom živeti v takem peklu? Edino pametno bi bilo, da bi otroka potegnili iz domačega okolja in ga dali v kak primeren zavod, kamor vpliv staršev ne bi segal.

*

Marijan: »Mamica, pojdimo domov, jaz sem tako zaspan.«

Mati: »Počakaj, Marijan, saj smo šele prišli v gostilno.«

Oče: »Kaj pravi Marijan?«

Mati: »Domov sili. Pravi, da je zaspan.«

Oče: »Glej ga otroka! Kaj misliš, da se bomo ravnali po tebi?«

Marijan: »Očka, jutri imam šolo in še nalogo moram napisati.«

Oče: »Boš pa ostal doma in se boš lahko naspal.«

Marijan: »Kaj bo pa učitelj rekel?«

Mati: »Ti bom že jaz napisala opravičilo, da si bil bolan?«

Oče: »Na, pij, Marijan!«

Marijan: »Nisem žejen; samo zaspan sem.«

Mati: »Ah, s tem otrokom je res križ; samo sitnari. Počakaj, da se konča televizijska oddaja, potem bomo šli domov. Po-

glej tam otroke, kako so živahni, pa so manjši kot ti.«

Marijan: »Najbrž so spali popoldne; jaz pa nisem.«

Oče: »Ti si velik lenuh, veš, Marijan; samo spal bi.«

Marijan: »Saj vidiš, očka, da bo kmalu polnoč.«

Oče: »Marijan, zdaj mi je pa dovolj tvojega sitnarjenja. Če ne boš pri priči tiho, ne boš šel nikamor več z nama.«

Mati: »Saj res! V stanovanje ga bova zaklenila, potem pa naj ga straši, kolikor hoče.«

Oče: »Kaj misliš, da zaradi tebe nikamor ne bova smela z mamico?«

Mati: »Preveč sva ga razvadila, zato je tako zahteven in siten.«

Menda ne boste trdili, da je ta primer pretiran, da se kaj takega po naših družinah ne dogaja. Ne bom zanikal, da marsikateri starši svojim otrokom še preveč nudijo, da jih razvajajo do skrajnih meja. Vprašanje je le, kaj je za otrokov duševni

Števerjan — prizor iz burke „Strečni utopljenec“

in telesni razvoj dobro, kaj pa slabo. Razumljivo je, da so starši ob nedeljah potrebni razvedrila. Ker pa otroka nikomur ne morejo izročiti v varstvo, ga vzamejo s seboj v gostilno, v bar ali kino. Kar pogledajte, kje vse so otroci ob nedeljah in tudi ob delavnikih s starši. Vse pa bi se še nekako dalo razumeti, če bi se ob primernih urah vrnili domov in dali otroka dovolj zgodaj k počitku. Brezvestno pa je, če starši otroku ne privoščijo prepotrebne spanja. To velja tako za predšolskega kakor

tudi za šolskega otroka. Kolikokrat so otroci v šoli brezbrizni in nedelavni, ker jih pustijo starši predolgo bedeti. S spanjem se otrok najbolje odpočije, prav zato moramo za spanje še posebej skrbeti. Zato je potrebno, da se starši odpovedo tej ali oni zabavi.

Neresni so torej vsi tisti vzgojitelji, ki se hote ali nehote odmikajo svojim vzgojnim dolžnostim ali pa delajo vzgojne napake. Vzgoja otrok je resna in odgovorna naloga, zato zahteva tudi resnih vzgojiteljev.

MARTIN JEVNIKAR:

Naši kulturni stebri

LETO 760

Po Atilovi smrti so se začeli Slovani pomikati iz Zakarpatja in en del je dosegel Panonsko nižino in Balkanski polotok. Po odhodu Longobardov v Italijo so ostale cele pokrajine na pol prazne in poselili so jih naši predniki. Računajo, da je bila okrog 595. leta slovenska naselitev v glavnem zaključena. Sprva so bili samostojni in pogani, toda razmere so bile take, da so se morali obojnemu odreči.

Slovence so tako nadlegovali Obri, da so morali prositi pomoči sosede Bavarce. Ti so tedanjemu karantanskemu knezu Borutu ustregli, pomagali premagati Obre, v zahvalo pa je Borut okrog 743 priznal bavarsko nadoblast. S tem se je odprla pot katoliški veri med Slovenci. Borut je poslal kot talca na Bavarsko sina Gorazda in nečaka Hotimira. Sprejela sta krst in pozneje kot vladarja pospeševala novo vero. Pomemben je zlasti Hotimir, ki je vladal od okrog 751 do 769. Bil je navdušen katoličan, zato je z vsemi sredstvi pospeševal krščanstvo. Iz Salzburga so prihajali vedno novi misijonarji in celo pomožni škof Modest, ki si je izbral za svoj škofijski sedež Gospo Sveto na Koroškem, kjer je tudi njegov grob.

Modest je leta 760 prvič organiziral katoliško cerkev v Karantaniji. Odslej ni bilo slovensko ozemlje nič več misijonsko področje, ampak versko urejena dežela. Sicer so po Hotimirovi smrti nastali verski boji med katoličani in pogani (prim. Prešernov

Krst pri Savici), toda temelji, ki jih je položil Modest, so ostali in na njih so gradili njegovi nasledniki.

TOMAŽ HREN

— To leto je 400-letnica rojstva —

Tomaž Hren se je rodil v Ljubljani, kjer je bil njegov oče župan in protestant. Da bi ga odtegnil protestantskemu vplivu, ga je vzel njegov stric Žitnik na Dunaj, ko mu je bilo komaj 8 let. S trinajstim letom

ga je poslal v jezuitske šole v Gradec, da bi postal duhovnik. Toda Hren je po končanih filozofskih študijih opustil misel na duhovski stan in hotel oditi v Padovo študirat pravo. Na poti tja je v Ljubljani zbolel na smrt. Ko je ozdravel, se je vrnil v Gradec in dokončal teologijo. Leta 1588 je postal duhovnik in je takoj dobil Trubarjev kanonikat v Ljubljani. Deloval je kot stolni pridigar in pozneje kot stolni dekan. Leta 1597 ga je nadvojvoda Ferdinand imenoval za ljubljanskega škofa, kar je dve leti pozneje potrdil papež Klemen VIII. Od 1614 do 1621 je bil namestnik v Gradcu. Kot škof je stoloval večinoma v Gornjem gradu, kjer je umrl leta 1630.

Hren je živel v razburkanih časih, ko se je protestantizem tudi na Slovenskem vedno bolj uveljavljal zlasti na kulturnem področju. Ker je bil navdušen katoličan in ker je imel močno oporo na dvoru, se je z vso vnemo lotil, da zatre v svoji škofiji protestantizem in izpelje versko reformo tridentinskega cerkvenega zbora. Vodil je rekatolizacijsko komisijo v svoji škofiji ter v letih 1600 do 1603 obiskal skoraj vse slovenske vasi, na novo posvečal protestantske cerkve, sežigal protestantske knjige in sprejemal protestante ponovno v katoliško Cerkev. Na vso moč se je trudil za utrditev in poglobitev verskega življenja med ljudstvom in duhovščino. Da bi si vzgojil dobrih duhovnikov, je obnovil Marijin kolegij v Gornjem gradu; ustanovil pa je tudi več štipendij za tiste, ki so hoteli študirati pri jezuitih. Vizitiral je škofijo in vsako leto sklical duhovnike v Gornji grad na sinodo, kjer so obravnavali verska in moralna vprašanja. Na sinodi leta 1604 je prvi objavil v ljubljanski škofiji tridentinski odlok o sklepanju zakonov v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku. Povsod je oznanjal ljudstvu verske nauke v domačem jeziku in gradil nove cerkve.

Hren se je zavedal, da je treba protestantski književnosti postaviti nasproti katoliško. Zato si je napravil obširen kulturni načrt, ki obsega naslednje točke: 1. izdati evangelije in liste, 2. izdati katekizem, 3. preskrbeti pesmarico, 4. ustanoviti v Ljubljani tiskarno in 5. ustanoviti posojilnico.

Ta načrt je zaradi prevelike zaposlenosti Hren le deloma izpeljal. Najprej je izdal

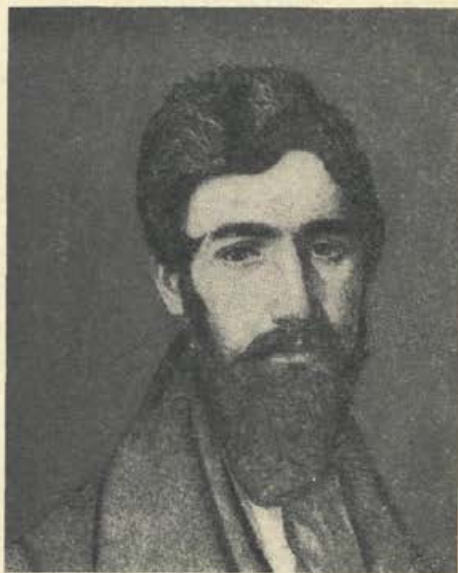
Evangelije in liste (1613) v Gradcu v 3000 izvodih. Prevedel jih je jezuit Janez Čandik iz Višnje gore, Hren jih je le pregledal in nadomestil razne germanizme z domačimi izrazi. Prav tako je Čandik prevedel mali *Kanizijev katekizem*, ki je izšel leta 1615. O pesmarici pravi Hren, da jo je sestavil, a so mu jo izgubili duhovniki, katerim jo je izročil, da bi jo prepisali. Za tiskarno je kupil nekaj stotov črk in jih ponudil ljubljanskim jezuitom, če mu natisnejo pesmarico. Ti ponudbe niso sprejeli, zato so črke obležale v škofiji. Tudi s posojilnico ni bilo nič. Dobil pa je v Rimu dovoljenje, da so smeli njegovi duhovniki uporabljati Dalmatinsko Biblijo, najpomembnejšo protestantsko knjigo.

Kot človek je bil Hren šibkega zdravja, a izredno neustrašenega značaja. Mnogi so ga napadali, doživel je celo vrsto krivic, a vse je prenesel mirno, ker je bil prepričan, da mora končno zmagati resnica in pravica.

STANKO VRAZ

— 150-letnica njegovega rojstva —

Stanko Vraz je bil iz Cerovca pri Ljutomeru, torej iz vzhodne Štajerske, ki je tedaj imela več stika s Hrvaško kot z osrednjo Slovenijo. Po dovršeni gimnaziji v Mariboru je odšel v Gradec študirat pravo, a ga ni dovršil. Začel je zlagati pesmi in jih

je poslal v Ljubljano, da bi s Prešernovo pomočjo izšle v »Kranjski Čbelici«. Toda Prešernu in Čopu se pesmi niso zdele ne jezikovno in ne umetniško zrele, zato je tudi njegov ponovni poskus pri Čbelici propadel. Ko je tretjič poromal na Hrvaško, ga je prevzelo ilirsko gibanje, ki je bilo tedaj v polnem razmahu.

Leta 1835 je priobčil Vraz prvo pesem v hrvaškem jeziku in se podpisal kot »Ilir iz Štajera«. Tega koraka se je sam nekoliko ustrašil, odločno pa so ga obsodili Prešeren, Miklošič in drugi. Toda prvemu koraku je kmalu sledil drugi, ki je Vraza popolnoma pripeljal na hrvaško stran. Preselil se je v Zagreb, postal urednik zbornika Kolo, tajnik Matice ilirske in največji hrvaški pesnik ilirske dobe. Izdal je tri pesniške zbirke: *Djulabije*, 1840; *Glasi iz dubrave žerovinske*, 1841; *Gusle i tambura*, 1845. Razen tega je izdal 1839 *Narodne pesmi ilirske*, ki so prva slovenska knjiga v gajici.

»Sloveniji sem dal slovo,« je pisal Vraz 19. novembra 1847 Prešernu. S tem je priznal, da se je ločil od domovine in postal Hrvat. Za Slovence je bil izgubljen, kakor je vsak, ki pozabi na svoj materin jezik in se poslužuje tujega. Zato nima Vraz za slovensko kulturo nobenega pomena, ampak je bolj opomin proti posnemanju njegovega zgleda.

LETO 1860

Leto 1860 je bilo v Avstriji precej razgibano. Pridobitve revolucije leta 1848 je kmalu zatrl še hujši absolutizem. Notranji minister Aleksander Bach je zatrl vse pridobitve na političnem in narodnem področju. Poostiril je nadzorstvo nad tiskom, vso oblast so dobili v roke Nemci, po nenemških deželah pa so bili spretno razmeščeni vladni priganjači in zvesti uradniki, tako imenovani »Bachovi huzarji«. To je trajalo do leta 1859, ko je bila Avstrija poražena pri Magenti in Solferinu. Tedaj so začeli dvigati nenemški narodi v Avstriji glave in takoj po vojni je cesar Franc Jožef izdal ukaz, da v nenemških deželah v višjih razredih gimnazij ni nemščina več učni jezik. Nato so dobili uradi na Poljskem ukaz, da morajo z ljudstvom občevati v domačem jeziku.

Za Slovence te nove odredbe niso veljale; zato je djakovski škof Strossmayer 24. septembra 1860 v državnem zboru na Dunaju še posebej priporočil Slovence prosvetnemu ministru. Tedaj je tudi spregovoril pogumne besede: »Enake dolžnosti, enaka bremena, enake pravice. Avstrija... mora biti... tako urejena, da najde v nji vsak narod, vsak rod dejansko poroštvo svoje narodnosti, svojih narodnostnih prav.«

Počasi so se na Dunaju prepričali, da so v državi potrebne reforme. Toda ministri in njihovi svetovalci so se razdelili v dva tabora: eni so zagovarjali centralizem, drugi federalizem. Zmagali so federalisti in 20. oktobra 1860 je izšla *oktobrška diploma*, ki je v glavnem ugodila zahtevam avstrijskih narodov. Slovenci sicer niso dobili Zedinjene Slovenije, vendar so bili z uspehom zadovoljni.

Oktobrsko diplomu je že naslednje leto odpravil februarski patent, kljub temu pa pomenja oktobrška diploma začetek ustavnega življenja v Avstriji.

*

Leto 1860 pomenja tudi za Mohorjevo družbo važno prelomno leto. Znano je, da so jo ustanovili v Celovcu 27. julija 1851 in se je sprva imenovala Društvo svetega Mohorja. Za leto 1852 je izdalo prve knjige, ki so jih sprejeli ljudje z navdušenjem. Toda počasi je začelo društvo pešati in leta 1859 je imelo samo še 263 naročnikov. Bilo je na tem, da preneha z delovanjem. Tedaj so se zganili nekateri rodoljubi, v prvi vrsti profesor Anton Janežič, in preuredili društvo v cerkveno bratovščino, ki se je prekrstila v *Družbo svetega Mohorja*. Papež je novo bratovščino potrdil 18. maja 1860.

Družba svetega Mohorja se je pri organizaciji in širjenju naslonila na duhovščino in že prvo leto dosegla 1116 udov. Deset let pozneje je število udov naraslo na 16.165. Že prvo leto so tudi začeli izdajati znamenite *Slovenske večernice*, ki so se ohranile do danes in so dale ime posebni vrsti ljudske povesti.

V literarnem pogledu je bilo leto 1860 razmeroma suho leto. Izšle so *Pesmi Mirolava Vilharja* in Franca Cegnjarja ter nekaj Erjavčevih in Mencingerjevih novel.

Vilhar se je učil pri Vodniku in narodni pesmi in je najrajši opeval ljubezen, domoljubje in naravo, v epskih pesnitvah pa zgodovinske dogodke in notranjske narodne pripovedke. Ker je bil muzikalen, je mnogim pesmim zložil napeve in dosegel precejšnjo oblikovno spretnost. Cegnar je izšel iz Koseskega in Prešerna in se ni dvignil nad običajno tedanjo liriko. V pesmih spodbuja rojake k narodnemu delu in premišljuje o človeškem življenju.

Erjavec je postal leta 1860 profesor v Zagrebu in je priobčil v Slovenskem Glasniku noveli *Auguštin Očepek* in *Na stričevem domu*. Obe sta skromni, romantično-realistični in ne dosegata ostalih pisateljevih leposlovnih del. Važne pa so njegove *Živali popotnice*, ki spadajo v isto vrsto kot njegove znamenite *Domače in tuje živali v podobah*, ki jih je izdala MD. Janez Mencinger je priobčil v isti reviji *Vetrogončiča* in *Zlato pa sir*. Obe noveli sta napisani živahno, nazorno in zlasti prva z močnim rodoljubnim poudarkom.

FRANC METELKO

— 100 let je od njegove smrti —

Kadar govorimo o nekdanjih slovenskih abecedah, se spomnimo na Franca Metelka, ki je včasih zelo razburjal slovenske duhove. Rodil se je 1789 v Škocijanu pri Mokronogu na Dolenjskem. Študiral je v Novem mestu in Ljubljani, kjer je postal 1814 duhovnik. Od 1815 do smrti 1860 je bil stolni katehet v Ljubljani, kjer je poučeval ob nedeljah in praznikih rokodelske in obrtniške učence krščanski nauk. Od 1817 do 1857 je poučeval slovenščino na ljubljanskem liceju. Poleg tega je bil dolga leta prevajalec uradnih razglasov, ker je znal celo vrsto jezikov.

Pri poučevanju slovenščine je Metelko čutil potrebo po primerni slovenski slovnici. Že zgodaj je mislil, da bi jo sam sestavil, toda ovirala ga je želja mnogih, da bi uredili slovenski črkopis. Že Kopitar si je v svoji slovnici (1808) želel, da bi dobili vsi Slovani tak črkopis, da bi vsakemu glasu odgovarjal en sam znak, ki bi ne imel nobenih znamenj ne pod črto in ne nad njo. Torej bi bilo treba latinico pomnožiti s primernimi znaki. Da bi to dosegel, je sklical Kopitar slovenske slovniciarje na Dunaj, med njimi tudi Metelka. Niso se mogli ze-

Mirko Mazora:

Za vozom sena

*Sredi mrzlične hitrosti
strojev in ljudi
mimo mene gre počasi
in tiho voz sena.*

*V hipu senožet ob hosti
se razgrne pred menoj,
zableste nekdanji časi,
spet pri košnji sem doma.*

*Gaji me obkrožajo
in polja, iz dalj dehteča,
vetrčki me božajo,
— moja je vsa sreča.*

*Voz sena je z vonjem mimo
in jaz sem ob asfaltu žgočem
obcestni kamen,
obrnjen v gorsko stran.*

diniti, zato se je Metelko lotil dela sam in ga izpeljal v svoji nemško napisani slovenski slovnici leta 1825. Njegova abeceda ima več posebnosti: Poleg dotedanjih petih znakov za samoglasnike je vpeljal še tri nove: za ozki e nekaj grški epsilon, za ozki o grški omega in za polglasnik nekaj vprašaj brez pike. Med soglasniki je vpeljal nekoliko po cirilici prirejene znake za č, š, ž in šč; s posebnim znakom je ločil mehki *nj* in *lj* ter dal dva znaka za *h*. V jezikovnem pogledu se je v slovnici naslonil na dolenjsko narečje. Njegova slovnica spada poleg Kopitarjeve med najvažnejše in najboljše starejše slovenske slovnice. Vsi poznejši slovniciarji so črpali iz nje.

Z Metelkovo abecedo večina Slovencev ni bila zadovoljna. Krstili so jo za »žabico« in »krevljico« zaradi nerodnih cirilskih znakov in se začeli proti njej boriti. Vnela se je znamenita »slovenska abecedna vojna«, v katero sta odločilno posegla tudi Matija Čop in France Prešeren. Končno se je vmešala v zadevo c. kr. naučna dvorna komisija in 6. nov. 1833 metelčico prepovedala za šole in šolske knjige. S tem je metelčica umrla, Prešeren pa ji je napisal šaljiv nagrobni napis.

Dosti uspeha si je pridobil Metelko s svojimi predavanji o slovenščini. Obvezno

so ga morali poslušati bogoslovci II. letnika, imel pa je tudi sicer dosti učencev. Učil je zelo dobro, ker je bil strokovno usposobljen.

† IZIDOR CANKAR

Dne 22. septembra 1958 je umrl v Ljubljani dr. Izidor Cankar, bratranec pisatelja Ivana Cankarja. Rodil se je 22. aprila 1886 v Šidu (Srem), gimnazijo in bogoslovje je dovršil v Ljubljani, postal duhovnik, nato

pa odšel študirat umetnostno zgodovino na univerzo v Louvain in na Dunaj, kjer je doktoriral leta 1913. Med vojno je urejal Dom in svet (1914-18), nato dve leti Slovenca. Ob razsulu Avstro-Ogrske je bil član Narodnega sveta, Narodnega veča ter odposlanstva za zedinjenje. Januarja 1920 je postal docent na ljubljanski univerzi za umetnostno zgodovino, tri leta pozneje pa profesor. Pred drugo svetovno vojno je bil poslanik v Buenos Airesu, po vojni pa v Atenah. Zadnja leta je živel v pokoju v Ljubljani.

Izidor Cankar je bil izredno nadarjen človek, bistroumen in razgledan, kakor jih je bilo malo med Slovenci v prvih štiridesetih letih tega stoletja. Komaj je prevzel uredništvo Doma in sveta, ga je dvignil v vodilno slovensko revijo. Umetnost je osvobodil zastarelih pogledov in ji dal evrop-

skega duha. Anton Slodnjak je zapisal značilne besede: »Dominsvetovci so bili po čudnem naključju zdaj v umetnosti svobodnejši nego svobodomisleci.« Cankar je dosegel, da se je formalistična umetnost spremenila v idejno in objektivno. V nekaterih svojih novelah, ki jih je priobčil v Domu in svetu od 1908-14, je pokazal, da je njegov ideal »nov, ekspresivni realizem, ki hoče duhovno življenje izraziti še krepkeje, kakor sta ga mogla s svojimi neplastičnimi izraznimi sredstvi nova romantika in simbolizem« (Slodnjak).

Višek Cankarjevega literarnega ustvarjanja predstavljata knjigi *Obiski* (DS 1911, knjiga 1920) in *S poti* (DS 1913, knjiga 1919). V prvi knjigi je v obliki razgovorov odlično označil tedanje vodilne slovenske kulturne delavce, druga je potopisni roman, v katerem razpravlja tudi o umetnosti v Italiji. Tu je s skoraj matematično natančnostjo dokazal, zakaj je kako delo umetnina (n. pr. Tizianova Assunta), kako je treba presojudati umetnost, kaj vse je mogoče videti na potovanju itd. Slodnjak pravi, da sta ti knjigi »najčistejša in skoraj edina, vzorca našega razvoja iz simbolizma v ekspresionizem«.

Izidor je uredil *Zbrane spise Ivana Cankarja*. Izdal jih je 19 zvezkov (od 1925-36). Vse je opremil z bogatimi uvodi in opombami, kjer je razložil in približal občinstvu Ivanovo literarno delo. Ti uvodi so še danes najpopolnejša razprava o Cankarju. Izdal je tudi *Cankarjeva pisma* v treh knjigah.

Ko je postal profesor umetnostne zgodovine, se je ves posvetil temu predmetu. Tu di na tem področju je oral ledino, saj je bilo vse, kar so doslej Slovenci napisali o likovni umetnosti, zelo diletantsko. Leta 1920 je ustanovil Umetnostno zgodovinsko društvo in naslednje leto njegovo glasilo Zbornik za umetn. zgodovino, ki ga je dolga leta urejal in polnil z razpravami o umetnosti. Neprecenljive vrednosti je njegova obširna *Zgodovina likovne umetnosti*, prva v slovenskem jeziku, a napisana tako, da bi jo mogli prevesti v kateri koli jezik. Nekak abecednik za vsakogar, ki se zanima za likovno umetnost, pa je njegova razprava *Uvod v umevanje likovne umetnosti*. Sad Cankarjevega prizadevanja je Moderna galerija v Ljubljani.

Izidor Cankar ima tudi za Mohorjevo družbo svoje zasluge, odkar je prišlo uredništvo po prvi svetovni vojni v Ljubljano. Vplival je na izdajanje Mladike, a tudi sicer so bili njegovi nasveti in predlogi koristni. Dalje je bil Izidor Cankar glavni urednik prvih treh zvezkov Slovenskega biografskega leksikona.

Z Izidorjem Cankarjem je legel v grob umetnik in znanstvenik, ki ga je težko nadomestiti.

LITERARNE VAJE (10-letnica izhajanja)

Literarne vaje, dijaški list slovenskih srednjih in strokovnih šol na Tržaškem, so s šolskim letom 1958/59 dosegle desetletnico izhajanja. To je za dijaški list, ki ga pišejo in vzdržujejo dijaki popolnoma sami, lep jubilej. Takega lista nima nobeno slovensko mesto, čeprav bi bili zanj pogoji neprimerno ugodnejši, kakor so v Trstu.

Literarne vaje je ustanovil pred desetimi leti na Nižji gimnaziji v Trstu profesor Rudolf Fajs kot razredno glasilo. Prvo leto so izhajale le v treh natipkanih izvodih. Že naslednje leto so izhajale razmnožene na ciklostil in so zajele vso Nižjo gimnazijo. Tretje leto pa so se pojavile tiskane kot glasilo vseh slovenskih srednjih in strokovnih šol na Tržaškem. Prof. Fajsu je pomagal pri urejanju prof. Martin Jevnikar, dokler ni ta prevzel vsega dela. List se je lepo razvijal in se tudi umetniško dvigal. Vsako leto sodeluje v njem nad sto sodelnikov, ki pišejo pesmi, povesti, črtice, kritike, razprave ali prispevajo slike. List izhaja sedemkrat na leto, vsaka številka ima 32 strani. Zadnja leta sodelujejo tudi Goričani.

Pomen Literarnih vaj je velik. Dijaki se v njih uče samostojnega izražanja misli in umetniškega ustvarjanja, širijo pa tudi veselje do branja in s tem splošno izobrazbo. Doslej so vzgajali že nekaj literatov, ki so se v javnosti lepo uveljavili.

O. Zaletel:

Križi NA Koroškem

Vsa naša zemlja koroška je posejana z znamenji, kapelicami, križi jim na splošno pravimo. Znamenja vernosti so. Naši predniki so jih postavili sredi vasi, ob potih in razpotjih, na poljih in v gozdovih. V vsem našem življenju naj se srečujemo s Križanim, z njegovo Materjo z Detetom ali s prebodenim srcem in s svetniki, ki za nas v vseh zemeljskih težavah posredujejo. Med temi prevladuje sv. Florijan, ki nas časnega in večnega ognja varuje.

Mnogi so nastali iz zaobljube, v zahvalo za uslišano prošnjo. Nekateri na kraju,

kjer je kdo nesrečno umrl, največ pa iz pobožnosti, iz žive zavesti, da se spodobi Bogu, Mariji in svetnikom čast in da njihove pomoči potrebujemo. Ob poljskih križih prangamo, da se blagoslov na naša polja razliva. Tedaj so vsi zasuti s cvetjem in zelenjem. Prve pomladne cvetke zanese v kapelico otrok, v šopek, Mariji darovan, položi dekletke svoje želje in boli in trpeča mati daruje s cvetjem Trpečemu svoje skrbi in žrtve.

Toda ali je povsod tako? Marsikje križi razpadajo. Nihče se ne zmeni zanje. Tiho

Križ sredi polja v Podjuni

obtožujejo one, ki imajo denar za vse, le za popravilo križa ne. Tam Križani dvakrat trpi. Bolje, da bi križa ne bilo, tako pa je spričevalo nevernosti. Vsak tujec to spozna. V dolini Gline sem videl trhel, viseč križ na posestvu kmeta, ki ima 70 glav živine, dva traktorja in avto. Da si le upa peljati mimo! Da se križ nanj ne zvrne!

Zaradi tujcev je deželna vlada na Koroškem ukazala občinam, da popravijo križe. Tudi sredi Vrbe stoji lep križ, da tujci občudujejo našo posebnost. Kolikim pa pomeni ta križ več kot le okras? Ali je celo v posmeh!

Še nekaj: ob križih so se včasih zbirali romarji, da so šli v procesiji naprej. Tako smo se tudi višarski romarji zbirali pri križu nad planino in z molitvijo šli v procesiji k Višarski Mariji. Seveda je težka pot navzgor, zato sedaj tako težko čakajo na vzpenjačo, ki jih v nekaj minutah prinese

na vrh. Toda včasih, včasih so res romali, ko so peš hodili na Višarje in še poleno nesli gor. Stari ljudje še pomnijo, da so skozi naše kraje štajerci romali na Višarje. V Šmihelu so se ustavili in tam spali na križno nedeljo. Na hrbtu so imeli privezano vrečo, v njej pa dežnik in pa pren'h (prežganje), da so med potjo skuhalih juhoprežganko. Vodil jih je »vižmojster«, njemu so dali denar in ta je preskrbel za vse, kje bodo jedli, spali in mašo imeli.

Iz Podjune, zlasti iz Rinkol, Kazaz, Metlove, Humč in Breze so na vigilijo pred Veliko gospojnico romali v Št. Andraž k Lavretanski Mariji. Hodili so od zjutraj in tam so jih ob 6. zvečer z zvonjenjem sprejeli. Tam so imeli romarji do prve svetovne vojne vedno *slovensko opravilo!* Iz pliberške fare so včasih peš hodili k Sv. Jožefu v Celje. Sedaj prihaja na Tri žeblje iz Puštritz procesija — poleg sosednih župnij — k Božjemu grobu. Pliberčani pa romajo na križno nedeljo v Puštritz. Včasih so dekleta nesle vence svežih rož, da so jih tam darovale Mariji pri kapelici, kjer so se vedno zbrali.

Še sedaj romajo na Florijanovo sosednje župnije v Vogrče, kjer je patron sv.

Zasneženi križ ob gozdu

Florijan. Včasih so romali še mnogo bolj, ker so bili požari pogostni, ker še ni bilo takih varnostnih naprav kot sedaj. Tudi Velikovčani so bili bolj pobožni in so romali v Vogrče. Na Brezi, ki jo bo sedaj Drava zalila, so šli z brodom preko Drave. Na Rinkolški gori pa so postavili križ, da so se tam vsako leto zbrali in od tam šli v procesiji v Vogrče.

Velikovške procesije že zdavnaj ni več, zato za križ nihče ni skrbel. Ker stoji prav na meji med Vogrčami in Rinkolami, smo ga sedaj s skupnimi močmi prenovili. Poslikal ga je znani slikar Friderik Jerina. Ta zasluži posebno pohvalo, ker je že na sto-

večini. Uči nas staro resnico: Moli in delaj in v Boga zaupaj! Ker pa je križ v gozdu, kjer je divjad in zato tudi lovci, je naslikan tudi zavetnik lovcev sv. Hubert, kateremu se je na lovu prikazal jelen z bleščočim križem med rogovi. Pridiga jim, naj ob nedeljah najprej k sv. maši gredo, potem na lov.

Križ je blagoslovil pliberški dekan preč. g. Srienec. K slovesnosti so se zbrali Vogrjani in Rinkolani in v lepi božji naravi mošili in prepevali. Libuški dekličiči pa so počastili Marijo s prizorom: »Znamenje na polju«, ki ga je sestavila Milka Hartmanova. Prav domača, pristrčna slovesnost vseh,

Blagoslovitev
križa
med
Rinkolami
in Vogrčami

tine križev po Koroškem prenovil. Skoraj v vsaki župniji srečujemo njegovo delo. Pozna ljudski okus, potrebe in pa pratiko svetnikov in zato so njegove slike posrečene.

Seveda je na križu najprej sv. Florijan, ki gleda dol na svojo faro Vogrče. Potem Mati božja varuje svoje Rinkole. Na tej strani, kot jo vidimo na sliki, je sv. Izidor, zavetnik kmečkega stanu, ki živi tu v veliki

ki so nekaj žrtvovali, da bo znamenje, kot se spodobi.

Križi so ogledalo vernosti. Od svojih prednikov smo podedovali polja, hiše in gozdove. Ali pa tudi njihovo vernost in požrtvovalnost? Pokažimo to tako, da bodo povsod po lepi koroški zemlji tudi lepi križi. In ne le zaradi tujcev, tudi zaradi nas samih. Božjega blagoslova smo še vedno potrebni!

Kjer Bog svojo cerkev zida, tam hudič svojo kapelico pritiska.

(Narodni pregovor)

Umrl je pater Gemelli

Dvajset dni potem, ko je moral zaradi neke operacije na kliniko Sv. Jožefa v Milanu, je 15. 7. 1959 izdihnil p. Agostino Gemelli, čigar ime je neločljivo povezano z mlado, a že slovito milansko Katoliško univerzo. Tako se je izteklo 81 let dolgo življenje tega velikega človeka — služabnika znanosti in vere. Dva dni nato, 17. julija, je bil Milan priča njegove zadnje poti. V pogrebnem sprevodu so šli razen sorodnikov in okoli 250 frančiškanov tudi prosvetni minister, zastopnik sv. stolice, najvidnejše politične osebnosti, rektorji raznih italijanskih univerz, predstavniki kulturnega življenja in kakih dvajset škofov. Sledili so diplomiranci, študentje in osebje Katoliške univerze, redovnice, duhovščina in množica ljudstva. Krsto je nosilo šest frančiškanov; na nji je bila pokojnikova temnorjava redovna halja z belim pasom in štola.

S Trga sv. Ambroža, kjer stoji Katoliška univerza, je prišel sprevod do stolnice, kjer je bil na srednjem portalu tale napis: »Naj sprejme Gospod v mir svojih svetih veliko dušo patra Agostina Gemellija, frančiškana, ustanovitelja in rektorja Katoliške univerze Presv. Srca, ki je v službi Cerkve kot neutruđen in vdan sin deloval, trpel in živel, ne oziraje se v svoji širokosrčnosti na leta in utrujenost, prav do zadnje ure svojega zemskega življenja.« Po pogrebnih obredih v stolnici in po govoru in pontifikalni maši kardinala nadškofa Montinija so p. Gemellija nesli na pokopališče in ga začasno položili v družinsko grobnico, dokler ne bo našel zadnjega počivališča v kapeli Katoliške univerze.

Oglejmo si zdaj življenje, delo in uspehe tega človeka, ki si je pridobil tako priljubljenost in ugled!

Zdravnik, brezverec in socialist

Edoardo Gemelli se je rodil v Milanu l. 1878 v stari, ugledni poljedelski družini. Njegov oče, nekdanji garibaldinec, je bil odločno protiverski. Edoardo je doraščal v socialističnem okolju. Ze mlad je bil poln voditeljskega ognja in znan po svoji

nadarjenosti. Vpisal se je na medicinsko fakulteto v Paviji in jo dokončal kot prepričan brezverec, materialist in socialist. Razen po glasni besedi je bil v tedanjih svetovnonazorskih spopadih znan tudi po trdi pesti. Kot hrupen brezbožnik je izzival Boga, naj se mu razodene in mu dokaže svoje bivanje. In Bog se mu je razodel. Edoardo, mlad, ugleden in učen, je bil preveč polnokrven, da bi se zadovoljil s polovično rešitvijo: stopil je v frančiškanski red in čez nekaj let prejel mašniško posvečenje kot pater Avguštín: izbral si je ime velikega spreobrnjenca in učenika sv. Avguština. Oče pa svojega sina ni maral več videti; pomiril se je z njim šele čez petindvajset let, ko je iz rok patra Avguština prejel prvo sveto obhajilo.

Ko je mladi zdravnik Gemelli nenadoma pustil službo in delo in stopil v samostan, je o toliko obetajočem znanstveniku govorila vsa Italija in njegovi kolegi so tožili nad škodo, ki jo bo trpela znanost. Ko je bil še v noviciatu, so ga nekdanji tovariši poskušali celo ugrabiti iz samostana.

Spreobrnjenec in učitelj psihologije

Takoj po novi maši se je pater Gemelli vrnil k znanstvenemu delu; zdaj je biologiji pridružil še psihologijo. Študiral je v Bonnu, v Frankfurtu, v Münchenu, na Dunaju, v Amsterdamu, v Parizu in v Louvainu, kjer je napravil tudi doktorat iz filozofije. Začele so izhajati njegove prve razprave. Posebno je zaslovel kot zagovornik čudežnih ozdravljenj v Lurdu in nasprotnik Lombrosovega pozitivističnega nauka o hudodelstvu. V prvi svetovni vojni se je Gemelli odlikoval kot kurat, saj ni bil le duhovnik, marveč tudi zdravnik. Ustanovil je prvi vojni zdravstveni zavod za duševno bolne. S Severa, kjer je več let študiral, je prinesel strogo znanstveno resnost, ki jo je posrečeno združil s svojim strastnim značajem.

Brž po vojni vidimo nekdanjega socialista na desnem krilu Italijanske ljudske

stranke. Toda kmalu se je vrgel z vsemi močmi na uresničitev nekega drugega cilja: ustvariti katoliško visoko šolo. Z organizacijskim čutom brez primere je ta cilj tudi dosegel: decembra 1921 je nadškof kardinal Achille Ratti, kasnejši papež Pij XI., blagoslovil Katoliško univerzo Presv. Srca v Milanu. Novi univerzi je naznačil pater Gemelli dve smeri: psihološko in filozofsko. Poln dinamike je študiral, pisal, poučeval, kot rektor iskal sredstva za vzdrževanje mladega zavoda, izbiral predavatelje in dosegal prve uspehe. Svojo filozofsko šolo je imenoval »neotomistično« oz. no-

novosholastično: zidal je torej na filozofiji sv. Tomaža Akvinca.

Vzgojitelj visokošolcev

V zgoja in izobrazba, ki so jo na tej univerzi dobivali slušatelji, je bila kajpada katoliška. Pred diplomo so se morali izreči proti modernizmu, filozofski struji, ki se ni skladala z naukom Cerkve, in predavatelji so morali biti le verni ljudje. V tem dvojnem pa se je Katoliška univerza v Milanu tudi razločevala od drugih vseučilišč, ki se za duhovno oblikovanje mladih izobražencev niso menila. Kdo bi preštel

SPOMENIK

msgr. Ivana Trinka

Ob petletnici smrti so postavili Beneški Slovenci msgr. Ivanu Trinku (* 25. 1. 1863 — † 26. 6. 1954), pesniku in svojemu vodniku, ta nagrobni spomenik. 3 m visok je in 20 stotov težak. Plamen je iz rdečega, kelih iz rumenega, štola iz zelenega, ostalo pa iz belega marmorja. Načrt zanj je izdelal arhitekt Tone Kralj, naredili pa so spomenik v Massa Carrari.

S to podobo se naše Mohorjeve knjige oddolgujejo spominu tega velikega moža, ki je bil njihov dolgoletni poverjenik in razširjevalec.

†

Na odprti knjigi na spomeniku je na levi strani odlomek Trinkove pesmi:

**»O ti zemlja rodna,
zemlja bedna, mala,
ki te milost božja
meni v last je dala.**

fante in dekleta — pa ne samo iz Italije — ki so že šli skozi to univerzo in jo vzljubili za vse življenje! Med njimi so nekateri posebno zasloveli v italijanski javnosti, tako n. pr. Fanfani, Dossetti, La Pira; mnogi drugi se udejstvujejo kot vseučiliški profesorji. Nova, moderno opremljena vseučiliška stavba v zatišnem delu Milana, zavoljo prelepih predavalnic, knjižnice in zelenja nepozabna človeku, ki ga je študij zanesel tja, ima zraven tudi visokošolski dom. Leto za letom raste in se spopolnjuje z nabirkami na tako imenovani »vseučiliški dan«, ki je vsako pomlad na določeno nedeljo. Iz denarja nabirk podeljuje univerza tudi številne študijske podpore.

Nekdanji goreči brezbožnik se je ves poseval temu zavodu, kateremu je sam določil poslanstvo. Pater Gemelli in Katoliška univerza v Milanu sta postala en sam pojem. Od vsega začetka pa je želel dati univerzi tudi medicinsko fakulteto. To je bil njegov najdražji sen. Pravijo, da pater Gemelli zadnja leta sploh ni spal: odprtih oči je šel za svojimi mislimi. Toda smrt ga je utrgala, preden je videl uresničen svoj sen. Pripravlja pa se medicinska fakulteta Katoliške univerze, in sicer bo v Rimu, podobno kot že delujeta agronomska fakulteta v Piacenzi in Višji učiteljski zavod v Castelnuovu Fogliani. Število slušateljev Katoliške univerze, ki je pravno povsem izenačena z državnimi, znaša danes že okoli šest tisoč.

*Telesni in duševni orjak —
na vozičku*

Pater Gemelli je bil ves v službi Cerkve in znanosti. Bil je močna osebnost, ni poznal ugovorov, bil je živ in podjeten značaj, pa tudi vedno pripravljen, da se glasno nasmeje, kar priča, da je bila v njem čista otroška duša. Po telesu je bil orjak, vse dokler si ni leta 1940 pri neki avtomobilski nesreči poškodoval hrbtenice. Odtlej je bil navezan na svoj voziček. Po dnevnem delu se je pozno zvečer utrujen vračal v samostansko celico in je živel kot drugi patri — s to edino razliko, da je užival le mleko in zelenjavo.

Ob krsti je milanski nadškof kardinal Montini v stolnici izrekel med drugim tudi te besede:

»Prva med vrlinami patra Gemellija je bila organizacijska, in z njo si je zaslužil hvaležnost našo in bodočih rodov. Bil je kot najvrednejši možje našega časa: pobudnik, utemeljitelj, uresničevalec. Bil je praktičen, odločen, preračunljiv, nepremagljiv, neutrujen. Bil je orodje v delavnici učenja, vzgoje in razširjanja prenovljene moderne in katoliške kulture: ustvaril je Katoliško univerzo. Bil je glasnik znanstvene misli, harmonično povezane s katoliškim naukom in življenjem. Njegova moč se je razodevala v pogumu, hotenju in ustvarjanju; in mi smo se divili, kako vstaja in raste pred nami njegova bajna zamisel. Bil je atlet kulture in njenega uveljavljanja. Pa najsi je bil njegov lik še tako visok, včasih silen in celo presilen, smo z veseljem čutili, kako je ves naš. Zdaj iskreno žalujemo za njim, svojim prvakom, braniteljem in vodnikom; in jutri bomo z ljubeznijo mislili nanj kot na svoj svetli vzor in na svojega očeta.«

Z mlado Katoliško univerzo v Milanu je njen ustanovitelj pater Gemelli tako tesno povezal svoje ime, da se ji ni nič bati. Ugled, ki si ga je univerza pridobila pod njegovim smotrnim in spretnim vodstvom, ji bodo odslej ohranjali in še večali tisti, ki so bili deležni njene gostoljubnosti, kot tudi ti, ki zdaj študirajo na njenih fakultetah. In res je upravni svet univerze že 31. julija 1959 ob navzočnosti nadškofa kardinala Montinija izvolil za novega rektorja Francesca Vita. Profesor Vito je prišel na Katoliško univerzo pred tridesetimi leti in se je v sodelovanju s patrom Gemellijem ves čas poseval političnim in gospodarskim vedam; z učenostjo si je pridobil velik ugled. Tako bo katoliški znanstveni zavod v Milanu nadaljeval poslanstvo, katerega je prejel od patra Gemellija: to se pravi, pričeval bo, da med znanostjo in vero ne more biti nikakega nasprotja in da se obe človeški dejavnosti ubrano dopolnjujeta.

Prazno in brez koristi je, razburjati se ali pa veseliti zaradi prihodnjih reči, ki se morda nikoli zgodile ne bodo.

(Tomaž Kempčan)

Zdravko Novak:

Božič AMERIŠKE DRUŽINE

Na zahvalni dan je John Zak do kraja premislil svoj načrt, kako bo letos obhajal Božič s svojo družino. Otroci so sedaj toliko dorasli, da bodo dovezetni tudi za kaj resnejšega. Dva hodita v srednjo šolo, najmlajši pa zadnje leto v ljudsko šolo. Ves svoj božični program je lepo napisal na kos papirja, da ne bi morda kaj pozabil.

Pa ne samo to, da je sestavil program, ampak je nabavil tudi nekaj božičnih plošč, da bodo otroci poslušali lepe slovenske božične melodije. Po zahvalnem dnevu je vsak dan iskal priliko, da se o svojem programu pogovori s svojo ženo Alice. Vsak dan pa je prišlo kaj vmes, da nikoli ni mogel s svojo stvarjo na dan. Tako je dočakal zadnji teden pred Božičem. Sedaj pa ni mogel več odlašati. Vzel je tisti kos papirja in se napotil v dnevno sobo, kjer je žena sedela ob televizijskem aparatu in kadila.

»Poslušaj, Alice,« je začel prav ponižno. »Rad bi, da se pogovoriva, kako bomo letos praznovali sveti večer.«

»Daj mir sedaj, saj vidiš, da motiš!«

Ponižno kot šolarček se je usedel v kot in čakal. Sledila je reklama in John je zopet vstal:

»No, kdaj se bova pogovorila?«

»Ko bo konec programa!«

»Prav!« je dejal in zopet sedel v kot.

Ko je bilo konec programa, je zopet vstal, da bi govoril.

»Počakaj sedaj in ne moti me; sedaj bo Hičkak.«

Zopet se je usedel v kot in čakal. Zgodba ga je potegnila za seboj. Pol ure je minilo mimogrede. Zopet je vstal.

»Joj, kako si siten! Sedaj ne morem, sedaj bo Loreta Yang. Počakaj!«

Sedel je v kot, gledal Loretino zgodbo in čakal. Končno je šla tudi Loreta.

Zopet je vstal.

»No, ali sem sedaj jaz na vrsti?«

Alice je pogledala na uro.

»Ne bodi siten, pozno je že; saj se lahko čez teden kaj pogovoriva.«

»O ne, sedaj imam pa dosti tega čakanja. Mesec dni že čakam, kdaj pridem na vrsto. V torek bo že sveti večer.«

Malomarno je vzela iz škatlice na mizi cigareto in jo prižgala.

»Poslušaj me, dragica,« je zopet začel.

Vzel je listek in začel razlagati:

»Letos bomo praznovali Božič tako, kot smo ga včasih, ko sem bil še doma pri starih. Čeprav smo bili v Ameriki, je bil to zame najlepši praznik v letu. Letos hočem, da obhajamo Božič po naši slovenski navadi.«

»Pusti to, John, saj naši otroci ne razumejo nič slovenskega. Saj vidiš, kako se norčujejo iz tvojih staršev, ker govore slovensko.«

»Ko so bili majhni, so vsi govorili slovensko; ko so pa šli v šolo, so vse pozabili. Razumejo pa še, samo če hočejo. Kaj pa bo na sveti večer sploh treba razumeti? Lepo slovensko božično pesem vsakdo rad poslušaj, četudi ne razume jezika.«

»No, le povej svoj program, potem bom pa govorila še jaz.«

Razvil je listek in začel razlagati:

»Ob mraku se bodo najprej oglasili slovenski zvonovi. Nič ne skrbi, imam ploščo. Nato bomo vzeli žerjavico in blagoslovljeno vodo in bomo molili, kadili in škropili po vsem stanovanju. Zatem bomo odmolili vse tri dele sv. rožnega venca; nato pa zapojemo še sami. Nato boš pripravila večerjo. Po večerji prižgemo božično drevo, otroci bodo pa razvili darila. Medtem bom pripravil božične plošče — sedem sem jih kupil — da bomo poslušali slovenske božične pesmi. Končno pa pojdemo vsi k polnočnici. Kaj praviš; Alice, ali bi ne bilo to lepo?« Bil je navdušen kot otrok.

Alice ga je gledala, mižala z enim očesom in naredila še par dolgih dimov, nato pa zmečkala ogorek v pepelnik. Gledal jo

je in čakal njenega odgovora. Od nje je bila namreč odvisna izvedba njegovega programa.

»Nemogoče!« je dejala in vstala, da bi odšla v spalnico.

»Nemogoče? Zakaj nemogoče?«

»Zato ker imajo otroci na sveti večer »Christmas party«.

»Pa naj jo imajo na Novo leto ali pa v nedeljo med počitnicami.«

»So že povabili kakih dvajset prijateljev. Prepozen si s svojimi predlogi in programom.«

»Prepozen, zakaj prepozen? Saj niti vedel nisem, da se kaj pripravlja. Zakaj me pa niso vprašali? Lahko bi mi vsaj ti povedala. Ti si gotovo vedela.«

»Nisem te hotela motiti s stvarmi, ki jih lahko uredim sama.«

»To se pravi z drugimi besedami, da jaz v svoji lastni hiši in družini nimam nobene besede.«

»Saj je res nimaš!«

»Seveda je nimam in to po tvoji zaslugi! Toda od svojega programa na sveti večer ne odstopim, da veš!«

»Vidiš, takle si. Niti najmanjšega veselja ne privoščiš otrokom, zato te pa tudi nič ne marajo in delajo po svoje.«

»Seveda delajo po svoje, ker jim ti daješ potuho, namesto da bi skupaj reševala družinska vprašanja.«

»Ta je pa dobra! Ako bi še jaz otrok ne razumela, potem bi morali naravnost bežati od hiše.«

»Tako praviš ti, ki si vse otroke znaličila, kakršna si sama. Samo pri televiziji sediš in kadiš. Poglej, pred prazniki smo, pa je taka navlak: pri hiši.«

Obrnila se je, jezno odšla po stopnicah in treščila vrata za seboj.

»Lepo smo se začeli pripravljati na praznike!« je dejal John sam sebi. Vedel je, da je njegov načrt splaval po vodi. Zmečkal je listek s programom in ga vrgel v smeti.

*

Do svetega večera nista z ženo spregovorila niti besede. Za praznike je izpraznila samo pepelnike v dnevni sobi; drugega ni nič pospravila. Komaj so povečerjali, so že prišli prvi povabljeni na »party«.

»Halo, Misis Zak!« so pozdravljali Johnovo ženo; zanj se nihče še zmenil ni. Ob-

našali so se bahavo in objestno. Odpadel ni samo Johnov program, ampak tudi vsaka molitev.

Prostor za party so si pripravili v kleti, kjer je imel John majhno delavnico. Vse so mu zmetali v kot in uredili prostor po svoje. Pripravili so nekaj zabojev »papa«, v škatlah pa »pretzels«, »patejtos čips« in »Maršmelovs«.

Glavna točka sporeda je bil ples. Plesali so v dnevni sobi, kjer so imeli gramofon.

Povabljeni so bili »fantje« in »dekleta«. Vse skupaj sami smrkolini od štirinajstega do osemnajstega leta, torej sami tinejđerji. Obnašali so se domišljavo in prismojeno. Njihovo rezanje pa je šlo Johnu na živce. Kolikor več jih je prihajalo, toliko večji ropot je bil. Za jaslice in primerno božično razpoloženje se ni nihče menil. Vpili so in se režali drug drugemu. Kadar so plesali, se je hiša kar tresla, tako so norili. Plesali so polko, čača, rumbo, rakerol. Višek plesa pa je bil »džiderbag«.

John je bil v spalnici; gledal je v strop in premišljeval o svetem večeru. Ko so pa začeli z »džiderbagom«, ni mogel več zdržati. Skočil je pokonci in stopil po stopnicah v dnevno sobo. Najraje bi pometal vse na cesto. Toda vedel je, če naredi kak nepremišljen korak, bodo njega dolžili, da je onečastil sveti večer. Stopil je nazaj v spalnico. Zopet je legel in premišljeval. Da bi vsaj tega »džiderbaga« ne bilo.

Ni dolgo vzdržal. Vstal je in stopil zopet po stopnicah v dnevno sobo. Žena je sedela v naslanjaču in kadila. Poleg sebe je imela steklenico viskija in kozarec. Ko je zagledala moža, je vstala in se malce opotekla proti njemu: »John, nič mi še nisi voščil praznikov!«

»Saj lepo praznuješ tudi brez tega!«

Oblekel je suknjo, vzel šal in klobuk in se pripravljal na odhod.

»Kam pa odhajaš?«

»Na zrak,« je dejal kratko in šel.

Snega je bilo toliko, da je bilo lepo pobeljeno. Noč je bila jasna in mrzla. Od jezera je pihala pusta burja. Počasi je stopal John po Addisonovi cesti proti St. Clairu. Vse hiše so bile razsvetljene. Skoro ob vsakem oknu božično drevesce. Tu pa tam so se odpirala vrata in slišati je bilo vesele glasove in smeh. Od daleč nekje je ujel

glas zvonov. Sveti večer. Prav to leto so mu otroci toliko dorasli, da jim je hotel pokazati lepoto slovenskega svetega večera. Od vsega, kar je prejel od svojih priseljenih staršev, se mu je praznovanje svetega večera najbolj globoko vtisnilo v dušo in spomin.

Hodil je in premišljeval, kaj je doživel. Spoznal je, kako daleč je njegova družina od praznovanja slovenskega svetega večera, pa tudi od katoliškega.

Tudi v gostilnah je bilo razpoloženje veselo. Iz vsake je bilo slišati veselo govorjenje in smeh. Tu so bili zbrani zlasti vsi »bordarji« in »pečlarji«, ki niso imeli svojih družin. Tu so našli sebi primerno družino. Tem so se pridružili tudi »separejtarji« in pa »divorsarji« in pa tisti možje in očetje, ki v družinah niso imeli nobene besede in tudi ne pravega mesta. Vsi ti so se zatekli v gostilne: svoji k svojim. Vsem tem so se pa pridružili tudi tisti, ki so mislili, da obstoji praznovanje Božiča v tem, da se popolnoma upijajo.

Johna je stresel mraz. Dvakrat je že prehodil St. Clair od petinpetdesete do devetinsedemdesete ceste. Ustavil se je pred gostilno »Pri petem kolesu«.

»Prav sem noter spadam,« si je mislil John in vstopil. Kot lutke na vrvici so se gostje naenkrat zasukali na okroglih stolčkih proti vratom. Kar započili so v Johna svoje radovedne poglede. Nihče ga ni ogorčil. Iz tega bi se dalo sklepati, da med temi bratci ni bil stalen gost.

Sedel je na edini prazni stolček na koncu gostilne. Natakarkarju je z roko pokazal, da želi kozarček viskija. Navzoči se niso dali dosti motiti. Nadaljevali so pogovor ali pa so gledali v televizijski aparat, ki je stal v kotu, tam, kjer je v starih časih slovenski gostilničar v Ameriki za Božič postavil jaslice. Toda časi se spreminjajo in jaslice z božjim Detetom so se morale umakniti televiziji.

Mračna rdečkasta svetloba je napolnjevala prostor. John je bil osamljen. Bilo mu je kar prav, saj družbe ni pogrešal. Naročil je še en kozarček; nato se je pa tudi on zagledal v televizijo. Program ga ni dosti zanimal. Nastopali so »kavboji«, ki itak drugega ne znajo kot streljati. Nato je nastopila skupina plesalk, ki so bile vse prej kot dostojno oblečene, za njimi pa pevka

Mirko Mazora:

Kot zvon

Moje življenje
je podobno zvonu:
tenkljanje
— nekdanje skakljanje;
večano zvonjenje
— hod v zagonu.
Sedaj pod mrak
zvon trudno ječi
avemarijo
— v taktu z njim korak.
Oblaki več ne rdiyo.
Kmalu molke noči
bo poln globokih sanj.
Vdano stopam vanj.

brez glasu in posluha. Drla se je in na široko odpirala svoja poslikana usta. Johna je imelo, da bi prijel kozarec in ga treščil v aparat. Sam pri sebi se je zgražal nad programom, ki je bil tako malo primeren za sveti večer. Najrajši bi vstal in šel, pa ni vedel kam. Zunaj je bil mraz, doma pa tisti prekleti »džiderbag«, ki ga ni mogel prenašati.

Sledil je nov program: kako katoliška družina praznuje sveti večer. Običajji res niso bili slovenski, a bili so lepi in primereni za večer, kot je bil današnji. Johnu se je zdelo silno lepo in niti opazil ni, kako mu je po licu pripolzela solza. Pokazal je natakarkarju z roko, da mu je spet nalil kozarček. Vrgel mu je nekaj drobiža in si z robcem obrisal solze. Pogledal je na uro. Pol ene. Ljudje so že zdavnaj odšli k polnočnici in prav tega je čakal, ni maral nikogar srečevati. Zlezal je s stola in se opotekel proti vratom. Ni mislil, da se bo tako napil.

Napotil se je po St. Clair Avenue do Addisona. Veselil se je, da bo doma zopet mir, ko se vrne. Potiho bo vstopil, brez hrupa legel in pozabil na polomijo svetega večera.

Ko se je primajal do hiše, je pa videl, da je še vsa razsvetljena. Vstopil je pri stranskih vratih.

»Bumba, bumba, bumba,« so mu udarjali na ušesa glasovi »džiderbaga«. Spom-

nil se je zgodbe, ki jo je gledal na televiziji. Zavrela je v njem slovenska kri. Stopil je v dnevno sobo, kjer so skakali po melodijah »džiderbaga«. Niti opazili ga niso. Odprl je glavna vrata na stežaj in začel vpiti:

»Ven, ven!« Prijel je prvega in ga treščil po stopnicah v sneg, nato neko deklino, ki se mu je režala v obraz. Drugi so se pa sami gnetli na prosto. Za njimi je metal sukne in pokrivala.

»Ven! Ven!« je vpil in divjal po sobi. Niti opazil ni, da je zmetal na cesto že tudi vse tri svoje. Še preden je zadnjega vrgel na prosto, sta stala pred njim dva policaja.

»To je moja hiša, to je moja družina, tudi vidva ven!«

Policaja pa sta ostala mirna; tudi njega sta mirila. On si pa ni dal nič dopovedati. Preveč je bil razburjen. Policaj ga je zgrabil za ovratnik in zavpil: »Poslušaj, aretiran si!«

Toda ta grožnja Johna ni nič ostrašila, le še bolj se je razburil:

»Kaj si rekel? Zgini, drugače...!«

Sedaj pa zopet policaj: »Poslušaj, tvoja žena naju je poklicala, razumeš.«

Ko je John slišal, da je policijo poklicala žena, je bil takoj miren: »Dobro, grem!« Popravil si je suktnjo in odšel s policajem. Posadila sta ga na zadnji sedež svojega avtomobila; sama sta sedla spredaj. Na policiji so naredili kratek zapisnik, nato pa vtaknili Johna v celico. Nič se ni razburjal. Še prav mu je prišla ta aretacija, se bo vsaj mirno naspal. Razgledal se je po sobi: postelja, miza, stol in prijetna toplota. Sleknil je suktnjo in legel. Pijača in toplota sta ga hitro uspavali.

Prebudili so ga neki glasovi. Sedel je na posteljo in premišljeval. Ni vedel, kje je.

»Počakaj!« je dejal sam sebi. Ugotovil je, da je v zaporu. Vstal je in pobral suktnjo, ki mu je padla s postelje. Ko je dvi-

gnil suktnjo, mu je padlo nekaj iz žepa: molitvenik.

Prisluhnil je. Od nekje so prihajale božične melodije. Odprl je vrata. Glasovi so bili glasnejši. Policaja, ki sta bila v službi, sta navijala božične plošče. Legel je nazaj na posteljo in poslušal. Mirno in spokojno mu je bilo pri srcu. Melodija je prenehala, John se je pa zamislil. Polglasno je dejal: »Oj, ti draga Amerika, kam si zašla, da mora človek željan miru in zbranosti mirno praznovati svoj sveti večer — v ječi!«

Vzel je molitvenik in ga prelistaval. Našel je evangelij sv. Luke v drugem poglavju in bral: »Tisti čas je izšlo povelje cesarja Avgusta...« Med branjem se je naseslil v njem blažen mir. Rad bi vedel, koliko je ura. Stopil je na hodnik. Ob obeh straneh so bile celice, na koncu pa vrata v pisarno. Potrkal je in vstopil. Povedal je, da bi šel rad k zgodnji maši, ako ga puste na prosto. Ker sta policaja videla, da se je streznil, sta ga odpustila.

Stopil je proti cerkvi sv. Vida. Pravočasno bo prispel k sedmi maši. Cerkev je bila razsvetljena. V jaslicah je brlela lučka; glavni oltar se je pa kar lesketal v zlatu. Ko je mašnik pristopil, so se oglasile orgle; pevci pa so peli slovenske božične pesmi.

Po maši je stopil na dom svojih staršev na 61. cesti. Oče in mati sta se čudila, da je prišel tako zgodaj na obisk. Pripovedoval je kot pri spovedi zgodbo svetega večera.

Oče, ki je vedel, kje tiči vzrok, je dejal:

»Janez, zakaj pa nisi rajši vzel slovenskega dekleta, ko si se ženil. Dosti sva ti z mano prigovarjala, pa je bilo vse zastonj.«

»Rad sem jo imel in jo imam še sedaj!«

»Kaj bo pa z otroki?« je v skrbi vprašala mama.

»Isto kot z vsemi ostalimi v Ameriki.«

Razgovor se je razvil v drugo smer. Janez je ostal ves dan doma in še čez noč. Zjutraj je šel na delo, po delu pa zopet k družini. Z ženo nista govorila. Po večerji je šel. Opazil je, da je tujec v lastni hiši in družini. Zavil je v gostilno »Pri petem kolesu«. Čutil se je kot peto kolo v družini in da res ne spada drugam kot v to gostilno. Tu bo povečal število gostov, ki nimajo družine ali pa vanjo več ne spadajo...

»Ne pričakujmo, da bo svet govoril o nas Slovencih, dokler mi sami molčimo o sebi in se morda celo strahopetno skrivamo pod drugimi imeni...!«

(»NL«, 9/1958)

MALO POJASNILA

Za bralca, ki ne pozna ameriških razmer, bo pričujoča zgodba težko razumljiva.

Vzeta je iz slovenske družine (pa se podobne zgodbe dogajajo tudi po družinah drugih narodnosti). John Zak je sin slovenskega naseljenca Janeza Zakrajška, ki stanuje na 61. cesti. Sin, ki ima dejansko isto ime kot oče, je ime že poamerikanil; iz Janeza je postal John, iz Zakrajška: Zak: Zak, ki se izgovori Zek. To je za Amerikanca lažja izgovorjava. Poročil je Amerikanko, četudi sta ga oče in mati svarila in mu svetovala, naj vzame kako deklo iz slovenske družine. John Zak še zna slovensko, njegova žena in otroci pa ne. Njegovi ženi je imel Alice, ki se izgovori Els.

Oče John bi rad otrokom pokazal, kako lepo so doma praznovali slovenski sveti večer. Žena in otroci pa za to nimajo smisla. Praznujejo božič kot divjaki: otroci v samem plesu in norenju, žena pa ob televiziji, cigaretah in pijači. Seveda niso vse ameriške družine take; je pa na žalost preveč takih.

Ameriške žene imajo „lepo“ navado, da pokličejo policijo, ako se mož napije ali pa če je hud nad otroki, ki nič ne ubogajo. Ako kdaj taka Amerikanka vloži tožbo za ločitev, potem navaja policijo, ki jo je „morala“ klicati, da je njo in otroke vzela v varstvo, ker je mož tak surovež. To pa po navadi ni res. Ameriški možje so dobri, a veliki reveži, če pridejo v past kaki taki ženski.

RAZLAGA BESED

Zahvalni dan — državni praznik, ki se obhaja zadnji četrtek v mesecu novembru. Po tem prazniku se prične priprave za Božič. Po tem dnevu se prične reklama za nakup božičnih daril. Na Božič mora biti vsak obdarjen.

Hičkak — ameriški pisatelj detektivskih zgodb in zavrtnih umorov;

Loreta Yang — igralka na televiziji, ki ima vsako nedeljo zvečer svoj program, je katoličanka;

Party (izg. pardi) — zabava: „Christmas party“ — božična zabava;

missis — gospa;

pretzels — preste;

potatoes chips (izg. patejtos čips) — tanko narezan krompir, pražen na masti in osoljen. Dobi se lahko v škatli kot piškoti;

marshmelows — posebna slaščica, mehka kot goba, bela. Otroci jo nataknejo na vilice ali palico in jo osmode nad ognjem;

tenager (izg. tenejdžer) — mladina od 13. do 19. leta, ki je zaradi svoje neugnanosti poseben problem Amerike;

rock and roll (izg. rakenrol) — poseben ples, pri katerem se plesalca nemarno lomita;

„Čača — čača“ — poseben ples.

jitterbug (izg. džiderbag) — dejansko žuželka, ki obletava cvet, kačji pastir; v prenesenem pomenu ples, pri katerem plesalec in plesalka obletavata drug drugega;

viski — ameriško žganje, ki je destilirano iz koruze in precej močno, ne posebno dobrega okusa;

St. Clair Avenue — ena velikih cest Clevelanda. Ob tej cesti je naseljenih največ Slovencev v Clevelandu;

Addison Street — Edison cesta, med St. Clairjem in Superior Avenue.

„bordar“ — samec, ki ima hrano in stanovanje pri gospodinjji;

„pečlar“ — samec, ki si kuha in gospodinja sam;

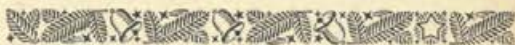
„separejtar“ — mož, ki je ločen od družine od mize in postelje;

„divorsar“ — mož, ki je sodno ločen;

Od 55. do 79. ceste je na St. Clairju slovenska naselbina.

„šat“ — viski in soda. „šat“ je tudi injekcija, ki jo da zdravnik.

kavboji — kravji pastirji na konjih, ki so svoječasno pasli velike črede na ameriških planjavah. Danes igralci v televiziji. Posebno radi jih gledajo otroci. Zato je med ameriško mladino toliko mladostnih zločincev.

„To sva s sestro Tilčko. Pozdravlja vas iz Anglije.“

Janez Belay

DUHOVNIK *in naše življenje*

V FRANCOSEKEM FILMU ...

Pred leti je zbudil pozornost francoski film z naslovom »Bog potrebuje ljudi«. Film prikazuje življenje revnih ribičev na samotnem skalnatem otočku ob bretonski obali. Njihov dušni pastir je imel tako malo uspeha pri svojem delu, da je zapustil otok, ker je obupal nad ljudmi in nad svojim prizadevanjem. Tako so ribiči ostali brez duhovnika. To pa jim nikakor ni bilo prav. Ko so v nedeljo prišli v cerkev, ni bilo maše, ni bilo pridige, vse je bilo prazno in žalostno. Tedaj šele jim je prav prišlo do zavesti, kaj so izgubili, ko jih je zapustil njihov dušni pastir. V zapuščenosti in v hrepenenju, da bi ne bili brez vsakega pastirja, so otočani pregovorili in na pol prisilili cerkovnika Tomaža, da je prevzel župnikovo mesto in nalogo. Tomaž je molil naprej v cerkvi in imel ob nedeljah pridige. Stanoval je v župnišču, obiskoval bolnike in jih tolažil, pomagal ljudem z nasvetom in dobro besedo. A ljudje so hoteli imeti od njega več. Želeli so, da jim bere tudi mašo, jih spoveduje in jim daje odvezo. Tomaž se je branil, ker je vedel, da je za to treba duhovniškega posvečenja. A ljudje so vedno bolj pritiskali nanj. Na pol se je že podal, ko je končno škof posegel vmes in poslal na otok pravega duhovnika. Tomaž sam pa je odšel v bogoslovje, da se tam pripravi na posvečenje in se potem kot pravi duhovnik in dušni pastir vrne med svoje rojake. Film so naredili po romanu, ki notranje hrepenenje otočanov po duhovniku in Tomažev boj, omahovanje in popušcanje še vse bolj pokaže kot pa film. Snov za roman je dala resnična zgodba iz 17. stoletja.

Morda mi ni treba posegati tako daleč nazaj v zgodovino, da se ob dogodku, kot ga prikazuje film, jasno zavemo, kaj pomenijo za nas duhovniki kot dušni pastirji. V zadnjih 20 letih so na mnogih krajih morali ljudje izkusiti sami na sebi, kaj se pravi ostati brez duhovnika. Marsikje po širnem svetu morajo verniki doživljati to še danes. Če ni med njimi več pastirja, ki bi

jim oznanjal božjo besedo, jim kazal pot, jih opominjal in svaril, če ni več duhovnika, ki bi za žive in mrtve opravljal daritev sv. maše in molil za ljudi, če morajo grešniki, ki se pred Bogom zavedajo svoje krivde, nositi breme, ker jim nihče ne more dati odveze, če bolniki nimajo tolažbe in blagoslova, ki jim ga prinese duhovnik, in če morajo umirajoči brez duhovnika nastopiti zadnjo pot, tedaj ljudje živo začutijo, kaj so imeli v svojem dušnem pastirju, v posvečenem duhovniku, v sredniku med Bogom in človekom. Kdor je kaj takega izkusil tudi sam, se ne bo čudil, če v misijonih verniki prihajajo po ure in dneve daleč k misijonarju, če v smrtni nevarnosti tudi v naših krajih ob vsakem času in vrenemenu pošljejo po gospoda. Kakšne žrtve so večkrat pripravljene vzeti nase verniki, da morejo spet k maši, k spovedi, k sv. obhajilu! Vse to pa najdejo le tam, kjer najdejo duhovnika.

... LJUDJE POTREBUJEJO BOGA

Morda bi francoski film, ki sem ga omenil v začetku, bolj po pravici nosil naslov »Ljudje potrebujejo Boga« kot pa »Bog potrebuje ljudi«. In ravno zato, ker ljudje potrebujejo Boga, potrebujejo duhovnika. Bog je tako uredil, da je duhovnik tisti srednik, tisti most, po katerem pride Bog k ljudem in ljudje k Bogu. V prvem in pravem pomenu je ta srednik, ta most samo učlovečeni Bog, naš Gospod Jezus Kristus, edini srednik med Bogom in ljudmi, kot ga imenuje sv. Pavel (1 Tim 2, 5), edini veliki duhovnik nove zaveze (Hebr 4, 14). Posvečeni duhovnik pa je Kristusov namestnik, drugi Kristus, kot duhovnika tolikokrat globoko in pomembno imenujejo. Zato je tudi on v pravem smislu besede srednik, graditelj mostov in zvez med nebom in zemljo, med Bogom in ljudmi, samo most, ki veže božji in naš svet, najprej v sebi in v lastnem življenju in po svoji službi tudi v vsem svojem delovanju. Sv. oče nosi kot namestnik Kristusov uradni naslov pontifex maximus, kar pomeni dobe-

sedno prvi in največji graditelj mostov med Bogom in ljudmi. A vsak posvečeni duhovnik je tak pontifex, škof pontifex magnus, veliki graditelj, navadni duhovnik, župnik in kaplan, pontifex parvus, navadni graditelj mostov in zvez med Bogom in človekom.

Da, to so naši dušni pastirji: mostovi in vezi med dvema svetovoma, med svetom večnosti in svetosti živega Boga in tem svetom zemeljskega življenja. Če se vse zveze pretrgajo in vsi mostovi med obema bregovoma poderejo, kakšen smisel ima potem še zemeljsko življenje? Odrezani smo od življenja in obsojeni na smrt.

Na dva načina dušni pastirji vzdržujejo in vedno znova obnavljajo zvezo med nebom in zemljo ter grade in utrjujejo mostove, po katerih prihaja Bog k nam in mi k njemu; v zakramentih in v oznanjevanju božje besede.

... OD ROJSTVA NAPREJ

Ko duhovnik krsti novorojenčka, sprejme otroka, ki se je rodil za zemeljsko življenje, v družino božjih otrok in mu da pravico do večnega življenja. To je prvi stik med Bogom in človekom. V sv. krstu duhovnik upostavi življenjsko zvezo med Stvarnikom in dušo in zgradi most, ki veže nebo in zemljo. Če novorojenček umrje v krstni nedolžnosti, se nagne nebo tako globoko nad zemljo, da takoj sprejme dušo v večno življenje. Na zemlji vlada sicer žalost nad smrtjo nedolžnega otroka, a pravzaprav bi moralo vladati veselje, kajti nedolžna duša je že na cilju, v večni sreči pri Bogu.

A taki primeri so danes vedno bolj redki. Navadno otrok dorašča in se razvija, vstopa v življenje in si gradi lastni svet. Pri tem pa se kaj rada vedno bolj rahlja zveza z Bogom; večkrat se popolnoma pretrga, most med Bogom in človekom je podrt. Lahko je podreti, a kako težko zopet zgraditi! In ravno tu se pokaže, kako so naši dušni pastirji, ki jih je poslal Kristus v svojem imenu, graditelji mostov med nebom in zemljo. V zakramentu sv. pokore je škoda popravljena, spet je upostavljena zveza med dušo in Bogom. Bog bi lahko sam naravnost upostavil to zvezo, a v rednih razmerah pošlje duhovnika, da z zakramentalno odvezo vrne božje življenje

„Ego te absolvo...“

izgubljenemu sinu. Ko pa je v zakramentu sv. pokore most med Bogom in človekom spet zgrajen, pride po duhovnikovih rokah Kristus sam v človekovo dušo. V sv. obhajilu in pri zadnji popotnici prinaša duhovnik Boga samega, prinaša ga v vsako srce in k vsakemu bolniku, pri obhajilni mizi v bogatih cerkvah in mogočnih bazilikah in v revnih kočah, v zatohlih bolniških sobah in jetniških celicah. Čim bolj je bilo med Bogom in človekom vse razdrto, tem večje je veselje v nebesih, ko dušni pastir spet pripelje izgubljenega sina v Očetovo hišo.

Isto vzvišeno nalogo izvršujejo dušni pastirji, kadar nam oznanjajo božjo besedo, nas uče in opominjajo, kadar z nami molijo in nas blagoslavljujejo. Sv. Pavel pravi v pismu Hebrejcem, da brez vere ni mogoče biti Bogu všeč (Hebr 11, 6). Isti apostol pa se vprašuje, ko piše Rimljanom, »kako pa naj verujejo v tistega, o komer niso slišali? Kako naj slišijo brez oznanjevalca? In kako naj oznanjajo, če niso poslani?« (Rim 10, 14-15). Duhovniki pa so poslani, da oznanjajo mir, da oznanjajo dobro, da oznanjajo evangelij, božjo besedo. Kdor pa božjo besedo sprejme in vanjo veruje, je

našel zvezo z Bogom. Tako dušni pastirji grade mostove, po katerih v veri najdemo pot v večno življenje. Kolikokrat da duhovnikova beseda bodisi na prižnici ali v spovednici, bodisi v osebnem razgovoru ali pri bolniku, človeku novega poguma, da gre naprej po poti, ki ga vodi v življenje. Kolikokrat pa mora duhovnik tudi resno nastopiti, svariti in opominjati, naj ljudje ne pretrgajo lahkomiselno zveze, ki jih veže z Bogom, naj ne podirajo mostov na drugi breg, na breg večnosti.

... GRADITELJ MOSTOV

Na različne načine in v različnih položajih je torej duhovnik srednik med Bogom in ljudmi, naš pontifex, graditelj mostov med nebom in zemljo. Posebno dejanje pa, v katerem so tako rekoč združene vse druge oblike in od koder dobivajo vsa druga dejanja svojo milostno polnost, je daritev

Ako bi se ljudje za nebesa tako pulili kakor za denar, bi bila že davno premajhna.

(Narodni pregovor)

sv. maše. Mašnik pred oltarjem je srednik med Bogom in človekom, je pontifex, kajti tu se na njegovo posvetilno besedo Kristus tako zelo skloni nad našo zemljo, da postane znova pričujoč v podobi kruha in vina kot pravi Bog in pravi človek. Zato so duhovniki najbolj dušni pastirji tedaj, ko opravljajo daritev sv. maše. Tu nas najbolj združujejo z Bogom in Boga z nami, v božji besedi, v molitvi, v božji pričujočnosti pod podobo kruha in vina, v sv. obhajilu, ki nam ga dele pri sv. maši. Vse človeške nepopolnosti, ki jih morajo prenašati tudi dušni pastirji in mi na njih, tu tako rekoč izginejo. Duhovnik je le še alter Christus, drugi Kristus, ki na nekrvavi način obnavlja krvavo daritev na križu v naše odrešenje in za našo spravo z Bogom. Če bi duhovniki ne mogli storiti nič drugega za nas, kot da dan za dnem stoje pred oltarjem po naših cerkvah in dan za dnem opravljajo daritev nove zaveze, bi bilo to že več kot dovolj, da bi videli v duhovnikih svoje dušne pastirje, ki jih ne more nihče nadomestiti in ki store za nas več, kot more storiti katerikoli človek. Dokler še stoje naši oltarji in prednje stopajo na-

ši duhovniki, nam ni treba izgubiti upanja. Še je živa zveza med Bogom in med ljudmi, še stoje mostovi med nebom in zemljo, tudi če jih ljudje z grehom še tako podirajo. En sam duhovnik pred oltarjem več zgradi kot pa tisoč sovražnikov božjih podreti more.

... DRŽIMO SE GA!

Iz tega pa sledi, da je naša prva in najvažnejša povezanost, ki jo moramo iskati s svojimi dušnimi pastirji, povezanost pri sv. maši. Kako mora boleti pastirja, če je pred oltarjem brez črede, če se obrača na prazno cerkev in jo pozdravlja »Gospod z vami« in ni skoraj nikogar, ki bi mu odgovarjal. Brez dvoma gre ta pozdrav tudi preko cerkvenih zidov in doseže vse v župniji in mašnikov blagoslov na koncu sv. daritve velja vsej fari. A koliko lepše bi bilo, da so zraven tisti, katerim je Bog duhovnika po-

stavil za pastirja, ko daruje zanje sv. mašo, zraven vsaj ob nedeljah in praznikih! Kako težko je dušnemu pastirju, če deli Gospodovo telo pri sv. obhajilu, v cerkvi pa se gane samo tu in tam kaka stara ženica in pride k obhajilni mizi. »Kje pa so drugi?« vprašuje Kristus svojega namestnika, dušnega pastirja, ki mu je izročena skrb za ovce. In dušni pastir v žalosti in potrnosti ponavlja isto vprašanje Kristusu, ki ga sv. Peter imenuje pastirja in varuha duš (1 Pet 2, 25). Dušni pastir bi rad šel iskat izgubljene ovce in jih pripeljal nazaj, kot Kristus pripoveduje v priliki o dobrem pastirju. A kaj, ko tako malo uspeha!

Če nam je torej še kaj mar naših dušnih pastirjev in njihovega poslanstva med nami, ne pustimo jih samih pred oltarjem. Ne stojmo v cerkvi ob steni ali v kakem kotu, kot bi nam ne bilo nič mar, kaj župnik ali kaplan dela pred oltarjem. Tam je naš zastopnik, naš dušni pastir, naš srednik pred Bogom! Kako drugače bomo presojali dušne pastirje izven cerkve, kako drugače bomo gledali nanje, jim opravičili napake, potrpeali z njihovimi slabostmi, jim

pomagali pri njihovem delu, če smo vedno znova bili z njimi pred oltarjem, z njimi darovali daritev sv. maše in iz njihovih posvečenih rok prejeli Telo Gospodovo.

... Z ROKO V ROKI

Naši dušni pastirji nam delijo zakramente, oznanjajo božjo besedo, darujejo sv. mašo, vse to za nas, v naše dobro: Hvala Bogu, da imamo duhovnike! Iskrena hvaležnost Bogu je edini pravi odgovor, ki ga moremo dati. A ta hvaležnost Bogu se mora pokazati in izraziti na pravi način. Če bi si kdo mislil: hvala Bogu, da imamo duhovnike in dušne pastirje, bodo že ti gledali, da bo vse dobro šlo, da bom končno tudi jaz dobro umrl, sam pa bi živel tjavdan in pozabil, kaj je njegova krščanska dolžnost, bil bi njegov »Hvala Bogu!« napačen. Duhovniki so za nas velika milost, a našega osebnega prizadevanja za pravo krščansko življenje ne morejo nadomestiti. Kdor bi se zanašal samo na duhov-

nike, sam pa nič ne storil, temu tudi duhovniki ne bi mogli dosti pomagati. Ravno danes, ko je vedno večja nevarnost, da ostanemo kdaj brez dušnih pastirjev, bodisi zaradi pomanjkanja duhovniških poklicev, bodisi iz drugih razlogov, je toliko bolj važno, da se zavedamo svoje osebne odgovornosti pred Bogom in čimbolj zavestno izpolnjujemo svoje krščanske dolžnosti. Osebnost srečanje z Bogom, vera, upanje in ljubezen, odgovornost za lastno življenje so končno čisto osebna zadeva vsakega poedinca, ki mu je ne more odvzeti ali nadomestiti noben duhovnik, noben še tako dober in skrben dušni pastir. To se pokaže najbolj v izrednih razmerah, ko more in mora vernik tudi brez duhovnika najti pot do Boga.

Na vsaki slovenski novi maši, bodisi doma, bodisi v tujini, zapojejo verniki novomašniku: »Novomašnik, bod' pozdravljen, od Boga si nam poslan, za duhovnika postavljen, med pastirje zveste 'zbran!« Ko

†
Sv. maša
po vzhodnem
obredu

†

„Novomašnik, bod' pozdravljen . . .“

mladi novomašnik stopa prvokrat k oltarju, ga spremlja ta pesem in mu našteva, kaj vse bo njegova služba. Novomašnik poslušá besede, ki mu segajo do srca. Vso vsebino in globino, vso resnost in težo teh besed pa bo izkusil šele pozneje. A tudi v teh težkih urah ga bo spremljalo voščilo iz

tretje kitice novomašne pesmi: »Kjer boš v svoji službi hodil, Bog ti svojo milost daj!« Na to milost upa in zaupa. Upa in zaupa pa tudi na molitev svojih vernikov, da bi jim mogel biti dober in vedno boljši dušni pastir. Od te molitve toliko zavisí! Molimo torej za svoje dušne pastirje!

Inž. Ivan Zakrajšek:

Senčne strani sodobnih pridobitev za poljedelstvo

Na vseh celinah se iz leta v leto večá število prebivalstva in s tem tudi potrebe po prehrani. Gospodarski strokovnjaki stoje pred vedno težjo nalogo: kako preskrbeti ljudem zadostnih živil. Na področju prehrane imajo glavno besedo predvsem poljski pridelki. Vsi, katerih delo je povezano z zemljo, se na vso moč trudijo, da bi poljske pridelke povečali in tudi izboljšali.

Pomisliti moramo namreč, da se je v tem stoletju število ljudi na vsem svetu skoraj podvojilo. In vse te zemljane je treba prehraniti.

Poljedelskim tehnikom je uspelo pridelati dvakrat toliko pridelkov, kakor jih je zemlja rodila v preteklem stoletju. Ta us-

peh pa ne bi bil mogoč, ako ne bi imeli na razpolago umetnih gnojil in sredstev za pokončevanje škodljivcev. Bil bi nemogoč, ako ne bi vzgojili rastlinskih vrst, ki bogato obrodijo, in ako bi se v poljedelstvu ne posluževali vseh tistih napotkov, do katerih so prišli v svojih laboratorijih.

Tehnika in znanost sta mnogo pripomogli, da smo bolj ali manj preskrbljeni z »vsakdanjim kruhom«. Toda če so nam znanstveni izsledki in tehnični pripomočki omogočili, da smo pridelok izredno povečali, imamo pa na drugi strani od sodobnih poljedelskih pridobitev tudi dokajšnjo škodo. Koristi mehanizacije in kemijskih pripomočkov poznamo dobro; prikrite pa

so nam kvarne posledice teženj po velikem in bogatem pridelku. Ker se vedno govori le o dobrih straneh sodobne agrikulture, se pri tej priliki pomenimo tudi o njenih slabih straneh.

Ker število prebivalstva na zemlji narašča, je vsekakor treba poskrbeti za povečanje pridelka. Zato nam je poleg velike površine rodovitne zemlje potrebna tudi zadostna in usposobljena delovna sila, torej poljedelski strokovnjaki, kmetje in poljski delavci. Že tu naletimo na prve ovire. Vedno manj je ljudi, ki se posvečajo obdelovanju zemlje. V povojnih letih opazujemo v vseh državah, zlasti v tistih, ki so se nekdanj odlikovale po visoki razvitosti in donosnem kmetijstvu, pravcati beg podeželskega prebivalstva v mestu. Kmetje se izneverjajo stoletnemu izročilu in hočejo na vsak način postati tovarniški delavci. Zato je treba človeško silo nadomestiti. Na pomoč priključimo stroje. Ti se pa gospodarsko obnesejo le tam, kjer moramo obdelovati velike površine; in še te morajo biti zasajene z eno samo vrsto rastlin. Na njivah, na katerih raste ena sama določena rastlina, na tako zvanih monokulturah, pa dobijo zatočišče vsi tisti škodljivci, katerim ta rastlina prija. Zato so monokulture pravcati paradiz za rastlinske škodljivce. Na velikih površinah dobe te živalce vsenaokoli ugodno hrano in dana jim je prilika za čimvečje razmnoževanje. Le z budno pažnjo in nenehnim uporabljanjem kemičnih zatiralnih sredstev lahko na monokulturah uničimo rastlinske škodljivce.

V težnji za čim večjim pridelkom botaniki proučujejo razna križanja in ustvarjajo take rastlinske vrste, ki čim bogateje rade. Žal pa ima ta uspeh slabe strani. Zelo plodne rastline so namreč kaj malo odporne proti boleznim in škodljivim žuželkam. Če je mogoče povečati plodnost rastlin, je pa izredno težko ustvariti take križance rastlin, ki bi se upirali škodljivcem. Na tem področju so bili dosedaj doseženi le skromni uspehi. Vsekakor še ni bilo mogoče ustvariti take vrste krompirja, ki bi bil odporen proti koloradskemu hrošču.

Pa tudi potrošniki so krivi, da vedno bolj gojimo neodporne rastline. Potrošniki žele zelenjavo in sadje lepe zunanosti ter dobrega in prijetnega okusa. Poleg tega pa dajejo prednost tistim pridelkom,

ki so lahko dolgo v skladišču. Poljedelski strokovnjaki so ustregli tudi tej želji. S križanjem so ustvarili rastline, ki imajo zaradi teh lastnosti večjo tržno vrednost in zato omogočajo boljše zasluzke. Niso pa, žal, dovolj odporne.

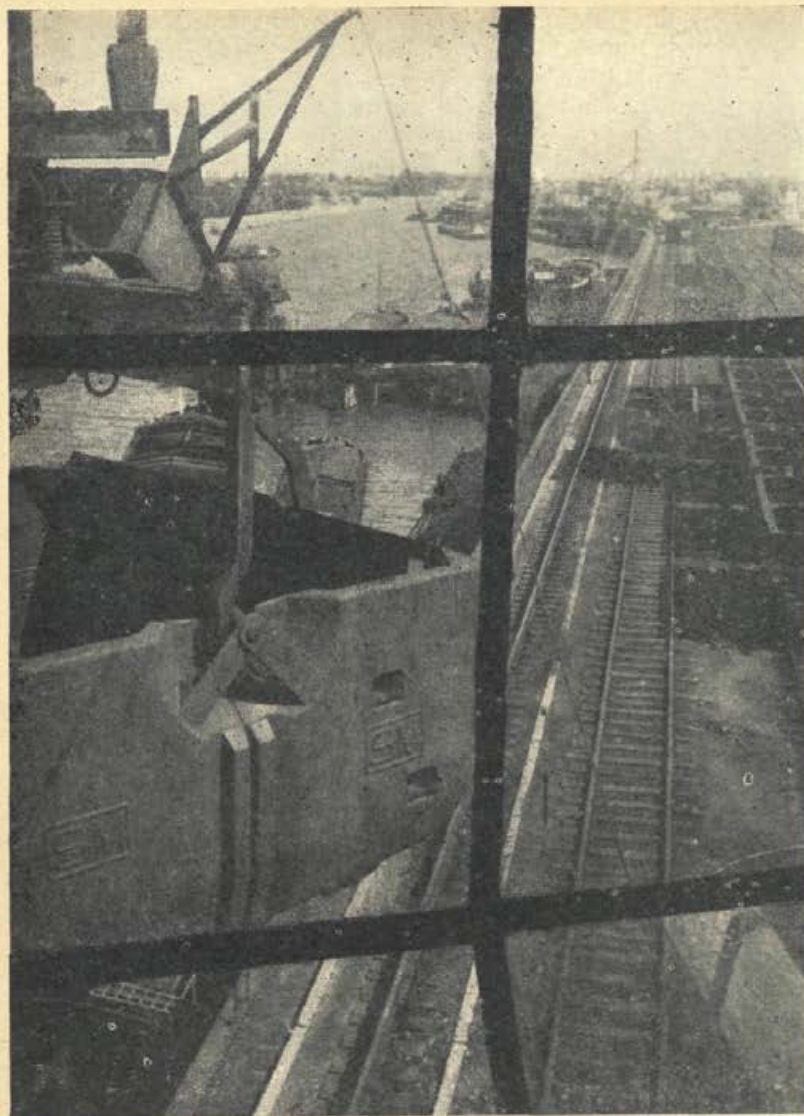
Da je bilo mogoče v zadnjih petdesetih letih podvojiti poljske pridelke, gre zasluga predvsem umetnim gnojilom. Sodijo pa, da se z umetnimi gnojili ne bomo mogli okoriščati mnogo bolj, kot se okoriščamo sedaj. Če po eni strani z umetnimi gnojili dodajamo izžrpani zemlji hranilne snovi in tako boljšamo rodovitnost tal, pa po drugi strani z zelo močnim umetnim gnojenjem tudi škodimo. Rastline, ki rastejo na premočno gnojeni zemlji, kaj rade obole. Te bolezni povzročajo primanjkanje nekkih kemičnih prvin, katerih je v humusu zelo malo. Take prvine so: bor, mangan, cink, baker, magnezij in železo. S kemičnimi gnojili dodajemo zemlji osnovne hranilne prvine, namreč dušik, kalij in fosfor. Če je zemlja prekomerno gnojena, tedaj se ravnotežje med zemeljskimi hranilnimi snovmi poruši. Močno naraste odstotek prvin, ki jih vsebujejo kemična gnojila, odstotek drugih, tudi potrebnih, se pa zniža. Značilen pojav je lomljivost pšenice; povzročajo ga preobilno dušično gnojenje. V vetru in močnem dežju se namreč pšenična stebelca lomijo in s tem se seveda zmanjša pridelek.

Vedno večja mehanizacija je nadalje osiromašila delež humusa v rodovitni zemlji. Pomanjkanje humusa pa ni neugodno le zaradi poslabšanja biološke vrednosti zemlje, temveč se kažejo kvarni vplivi tega pojava tudi v mehanskih lastnostih zemlje. Voda namreč zelo lahko odnaša zemljo, ki vsebuje malo humusa. V Evropi nam ti pojavi še ne delajo preglavic. Zelo velik obseg pa je zajela tako zvana erozija v Združenih državah. Tamkajšnji strokovnjaki se trudijo, da bi zaježili te kvarne posledice mehanizacije v agrikulturi.

Že prej sem omenil, da monokultura pospešuje razmnoževanje rastlinskih škodljivcev. Vendar monokulture niso edini

*Boljša žlica soka v miru
kakor polna miza jedi v prepiru.*

(Narodni pregovor)

Pogled
na rečno
pristanišče,
v katerem nalagajo
premog na barke.

Slika je posneta
v nizozemskem
Limburgu.
Mnogi naši rudarji
so morali menjati
rudnik, ker stare
nedonosne
premogovnike
po Belgiji
in Nemčiji
zapirajo.

vzrok tolike nevarnosti, ki nam preti s strani žuželk. Medtem ko so se nekdanji škodljivci selili z ene njive na drugo le z lastnimi silami, jim dandanes omogočajo sodobna prevozna sredstva mnogo hitrejšo in udobnejšo potovanje. Če so bili njega dni škodljivci naseljeni le na večjem ali manjšem področju ene same pokrajine, pridejo sedaj v zelo kratkem času tudi v dežele, ki so tisoče in tisoče kilometrov daleč. Tako je na primer kapar San José ali kakor mu tudi pravimo, ameriški kapar pred desetimi leti pripotoval v Nemčijo. Naselil se je na sadnem drevju, katero po-

končuje s tem, da mu sesa rastlinski sok. In potem uničuje evropske sadne nasade še cela vrsta drugih živalic, katere so iz prekomorskih dežel uvozili v Evropo. Prav od teh »tujih« škodljivcev nam preti največja nevarnost. Da bi se poljedelci in sadjarji naše celine ubranili pogubnih pohodov teh neljubih priseljencev ter jim onemogočili vstop v naše nasade, je večina evropskih držav pristopila k Evropskemu združenju za varstvo rastlin. Vse te države so začele skupno akcijo za preprečevanje škode, ki jo povzročajo »importirani« uničevalci poljskih pridelkov in sadja.

Vse te škodljivce pokončujemo z mnogoterimi strupenimi snovmi, ki na razne načine delujejo na njih organizem. Najbolj uporabljamo tako zvane kontaktne strupe. Te snovi ugonablajo škodljivce z dotikom. Ta kemična sredstva so zelo učinkovita. Zato nam odlično služijo za uničevanje škodljivcev, ki so se razpasli po naših nasadih. Kontaktni strupi pa imajo žal tudi nezaželene posledice. Pričeli so jih namreč uporabljati v tolikšnih količinah, da njihova strupenost ogroža tudi človeka in domače živali. Še več! Celo rastline same jih že težko prenašajo. Poleg tega se je pojavila nevarnost, da z njimi zastrupljamo tudi koristne žuželke. Kot odgovor so nam preskrbeli škodljivci sami zelo neprijetno presenečenje. Opažamo namreč, da postajajo vedno bolj odporni proti strupom.

Ti pojavi še niso dodobra proučeni. Zato se še ne moremo povsem točno izraziti o učinkih, ki jih imajo strupi na vse živalstvo področja, na katerem v velikem obsegu nastopamo proti raznim škodljivcem. Sprva so namreč strokovnjaki preučevali le učinek strupov na posamezne vrste rastlinskih uničevalcev in pri svojem delu niso upoštevali morebitnih kvarnih posledic teh snovi na rastlinstvo in ostali, koristni živalski svet.

Do sedaj smo omenili razne kvarne posledice, ki jih povzročata modernizacija in splošni napredek človeštva. Pregleda neugodnih vplivov sodobnega tehničnega na-

predka na poljedelstvo pa ne moremo zaključiti, ne da bi opozorili še na nevarnost, ki nam preti od vedno bolj razvijajoče se industrije. Pri tem mislimo na škodo, ki jo povzroča dim iz tovarniških dimnikov. Rastlinam seveda škoduje tudi dim iz naših prebivališč. Ker pa v pečeh stanovanj kurimo povečini le pozimi, lahko mirno trdimo, da škodujejo rastlinskim nasadom le industrijska podjetja.

Rastlinska obolenja, ki jih povzroča dim, se kažejo v nepravilni rasti in slabem razvoju rastlinskih delov. Vzrok teh poškodb je predvsem žveplasta kislina, ki nastaja v dimu nekaterih vrst premoga. Vsekakor pa preti našim nasadom še večja nevarnost, ako so v njihovi bližini kemične tovarne. Končno naj omenimo še, da uničujejo občestno grmičevje tudi izpušni plini motornih vozil.

S tem kratkim orisom smo želeli prikazati nekaj činiteljev, katerim morajo posvečati posebno pozornost strokovnjaki, ki se bavijo z zatiranjem rastlinskih škodljivcev in z napredkom kmetijstva. Nekdaj je bilo dovolj, če smo vedeli, kako živi neki škodljivec. Dandanes pa je obramba pred temi živalcami uspešna le takrat, če upošteevamo tudi vse mogoče pridobitve novega časa, ki pomagajo rastlinskim škodljivcem pri razmnoževanju. Poleg tega pa moramo tudi paziti, da zemlje preveč ne izčrpamo in da s križanjem ne ustvarimo takih rastlin, ki so preveč podvržene boleznim.

Zdravnik in mehanik

Zdravnik se je pritožil nad visokim računom, ki ga je moral plačati za popravilo svojega avta.

„To je pa že od sile. Vi mehaniki že skoro več računate za popravilo avta kot mi zdravniki za zdravljenje človeka.“

„Morda imate prav,“ je dejal mehanik. „Toda pomislite, koliko se moramo mi učiti, ker pridejo vsako leto novi modeli avtov na trg. Vi pa že od Adama sem zdravite vedno isti model človeka.“

ZARADI TEBE, ANICA

bom odslej na cesti previdnejši. Res nima pomena, da bi vozil kakih deset, dvajset kilometrov hitreje. Par minut bi prehitel, toda ena izmed teh minut bi bila prav radi tega lahko zadnja.

Kaj pa bi se potem zgodilo? Krog in krog mene bi policija zaprla cesto. A ljudje bi se kljub temu zbirali, zijali name, ko bi ležal — ves v lastni krvi — poleg razbitega motornega kolesa. Tuji ljudje bi zijali vame iz radovednosti, da bi mogli zvečer doma kaj pripovedovati...

Policist bi medtem izvlekel iz mojega žepa denarnico. Tvoja slika je v njej, moja osebna izkaznica. In tam moj naslov, najina telefonska številka. In policist bi stopil v bližnjo trgovino, prav v tisto, v kateri sem ti hotel kupiti nekaj rož in sem baš radi tega hitel. Saj

veš, ob šestih zapro. In tam bi te policist po telefonu poklical. Ti bi se oglasila, vesela in nasmejana, misleč, da te kliče prijateljica ali pa morda jaz.

»Takoj pridite!« bi rekel policist.

*

»Da, nesreča se je pripetila.« Več bi ti ne povedal. Le to bi ti še svetoval, da vzemi taksi in brž pridi. Takoj za zadnjimi hišami iz mesta ven. Potlej bi policist odložil telefon.

Ti pa stojiš doma, vsa bleda, prepadla. Slušalko imaš še vedno v rokah, kličeš nekaj vanjo, vprašuješ. Kolena se ti tresejo, kar verjeti ne moreš... Kako rada bi se sedla na stol, pa ni nikogar, da bi ti ga ponudil. Tako sama si v tem trenutku.

Ko se ovedeš, planeš na hodnik, vzameš plašč. Saj je policist rekel, da se mudi. Pa se spomniš, da si pozabila ključe. Brž skočiš v sobo, poiščeš ključe. Pri tem vidiš tam na obešalniku moj klobuk — »Morda ga rabi,« si misliš v strašni zmedenosti in ga vzameš s seboj. —

Pa ni nobenega taksija tam na trgu, kjer vselej stojita vsaj dva, če ne še več. Čakaš in čakaš, ustavljaš mimovozeče avte... Izpod suknje ti gleda predpasnik, nisi ga utegnila vreči stran, ko si odhajala...

Nazadnje pride mimo taksi. Brž, na križišče tam izven mesta...

»Seveda je bil sam kriv,« govoriyo ljudje. »S tako brzino! Saj ni moglo drugače biti. In naravnost v tovorni avto.« In ti moraš vse to poslušati. In še več: »Najbrž je bil pijan. Prav gotovo je bil!« Kaj takega ljudje zelo radi pravijo.

Pa nisem bil pijan. Saj sama veš, da ne pijem alkohola. Le v cvetličarno sem hotel še brž, da bi ti bil kupil kako rožo. Ko pa vem, kako jih imaš rada...

Zdaj ni mogoče več pomagati. Zdaj boš ti morala kupiti rože, pa ne le majhen šopek, ne: cel venec. In nove pisane obleke tudi ne boš mogla več nositi, tiste, ki si je bila tako vesela. Samo enkrat si jo šele nosila. In nobenega ne bo, ki bi te tolažil. To bi mi bilo najhujše ob smrti: tebe pustiti v taki žalosti, ko bi te vendar moral tolažiti.

Prav radi tega, draga Anica, radi tebe bom bolj previdno vozil. Ker te imam res rad. In ker vem, da je bolje, če te pol ure pozneje objamem in pozdravim, kot pa če bi me ti našla... Ne, dovolj tega!

Doživel sem nesrečo na cesti. Meni neznan mož se je zaletel z motorjem v tovorni avto. Tam ob robu ceste je ležal, pokrit s sivo plahto. Samo čevlji so moleli izpod nje. In takrat sem mislil na tebe, Anica, kako bi ti bilo pri srcu, če bi ta mož pod odejo bil jaz...

Pa tudi ti bodi previdna, kadar greš preko ceste. Previdna, kadar se voziš po cesti. Glej na desno in levo, počakaj raje malo — in počasi vozi —! Iz ljubezni do mene — — —!

J. H. R.

Slike gleda

Neki uradnik je vsak dan na poti v urad šel mimo starega berača, ki je sedel na oglu ulice in prosil mimoidoče. Velika črna očala so zakrivala njegov obraz. Uradniku se je slepi revež smilil, pa mu je vsak teden dal majhno podporo.

Neko nedeljo pa gre na sprehod in vidi v parku na klopi sedeti „slepca“ s časopisom v roki.

„Na, lepa je ta! Slepega se delate, zraven pa časopise berete,“ je dejal uradnik nejevoljen.

„Saj jih ne berem,“ je odvrnil slepec nekam užaljen, „samo slike gledam!“

Raztreseni profesor

„Oprostite, gospod profesor, za pretekli mesec še nisem dobila plače.“

„Oh, Rezika,“ odvrne raztreseni profesor, „to vam prav rad oprostim.“

Dober odgovor

Na nekem letališču v Angliji je moral pilot radovednim gledalcem razkazovati letalo in odgovarjati na vsa mogoča in nemogoča vprašanja. Posebno mu je šla na živce starejša gospa. Sitnarila je z vprašanji kakor kak trileten otrok. Nazadnje je še hotela vedeti:

„Povejte no, kaj pa se zgodi, če takemu letalu naenkrat

visoko v zraku bencin zmanjka?"

Pilot je napravil sila žalosten obraz: „Verjemite, gospa,“ je začel praviti. „Več tisoč ubogih fantov je na ta način že ostalo zgoraj — pri tem je pokazal proti oblakom — in bodo kmalu od lakote umrli, ker se ne morejo vrniti na zemljo.“

ZE VE, ZAKAJ

„Tvoj mož se pa ne zna obnašati. Ko sem bila zadnjič pri vas, je sedel na stolu, noge pa je položil kar na mizo!“ se pritožuje Meta.

„Saj sem mu jaz sama to dovolila!“ zagovarja Liza svojega moža. „Le kako si mogla biti tako popustljiva?“ se čudi Meta.

„Če tako sedi, potlej dobim vselej denar na stolu, ko vstane!“

PREPIR V DRUŽINI

Peter pripoveduje, s kakšnimi težavami je plačeval študij za svoja dva sinova.

„Ti pa zdaj vračata,“ odgovarjajo drugi. „Saj je eden najbolj znani zdravnik, drugi pa tudi dober advokat. Oba sta preskrbljena in oba skrbita tudi za tebe.“

„Saj ravno to mi dela skrbi. Zadnjič sta se naravnost sprla,“ toži Peter. „Pred nekaj tedni sem se peljal s kolesom, pa me je pahnil neki nerodni avtomobilist v cestni jarek, da sem se kar precej poškodoval. No, in vidite, sinova sta se zaradi tega skregala. Ta, ki je za zdravnika študiral, me je hotel kar

Ah,

kregata se . . .

Gospa Novakova je sila slabe volje. Jezna vrže moževo srajco nazaj v koš za perilo. Že tretji teden mora sama likati. Nikjer ni mogoče dobiti kakšne služkinje.

»Sedaj pa še to zvonjenje,« se razhudi in z rokami popravi lase. »Najbrž kak obisk in jaz nimam niti koščka kruha pri hiši!«

Kar strah jo je, ko odpira vrata. Pred njo stoji neznano dekle. Ne more uganiti, koliko je stara. Zakaj lica so rdeče našminkana, obrvi črne kot oglje.

»Prišla sem zaradi vašega oglasa,« se zdaj oglasi »dekle« in pomoli gospe Novakovi časopis pod nos. »Saj vi iščete služkinjo.«

Seveda jo išče gospa Novakova, pa za našminkane se ne more ogreti. »Že, ampak . . .«

»Do zdaj sem bila pri Mlinarjevih,« se oglasi novo-došla služkinja.

»Pri Mlinarjevih . . .?« se začudi Novakova. »Seveda, te pa poznam, prav dobro jih poznam! No, kar vstopite . . .!«

Komaj sta v kuhinji, že vpraša Novakova: »Ja, zakaj pa ste šli od tam stran? Mislim od Mlinarjevih?«

»Nisem mogla več vzdržati! Ah, če bi vedeli, kako je bilo tam! Vedno sta se kregala.« Novakovi se zdi, da bo nova služkinja zdaj pa zdaj potočila solzo, tako žalosten je njen glas.

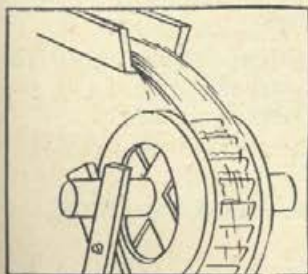
»Kregala sta se, pravite?« Novakova je vsa začudena. In kar naenkrat ji je vseč načičkani obraz, ne vidi več prečnih obrvi in napackanih ustnic. »Seveda vas bom vzela. Lahko kar jutri začnete!«

In novonastavljena vzame ročno torbico, začne brskati po njej.

»Robec išče, da si obriše solzne oči,« si misli Novakova.

»V zadnjem času sem imela toliko izdatkov. Saj veste, vožnja po mestu . . .« jo zbudi iz premišljevanja nova služkinja.

»Trenutek, prosim!« se opraviči Novakova in pohiti v sobo k možu: »Henrik, petdeset šilingov mi daj, pa takoj! Pomisli, novo služkinjo sem dobila. Pri

Mlinarjevih je bila prej...! Pa je morala proč, ker sta se ves čas kregala. Ni vzdržala teh preprirov, sirota! Pomisli, ta dva pa sta se kregala... Mlinarjeva dva, ki sta pred drugimi tako hinavsko dobra drug z drugim. Ja, ja, še včeraj sem ju videla, kako sta se ljubeznivo sprehajala po parku. Doma pa... večna vojaska... Ah, zdaj bom vsaj malo zvedela, kakšna sta doma drug do drugega. Veš, tako dolgo sem si že želela, da bi kaj zvedela! Prosim te, Henrik, daj no brž sem tistih par šilingov. Če ne, se bo še premislila...!»

Pa se ni premislila. Malomarno je sedela v kuhinji in si medtem prižgala cigareto.

»Tu imate nekaj predujma,« je dejala Novakova in ji dala denar. »Sedaj vam pa pripravim še malo kave,« je dejala dobre volje in že vsa radovedna, kaj bo zvedela.

»Pa ne prereditko, prosim. Kake polivke ne pijem, sem vajena močne!«

Ni čisto prav Novakovi ta beseda, pa ne misli dolgo na to. Vse preveč je radovedna, kaj je z Mlinarjevimi.

»Povejte no, kako je bilo pri Mlinarjevih. Kdo je začel s preprirom. Najbrž on, Mlinar...?« vpraša.

»Ah, ne bi rada pravila tega. Enkrat on, drugič spet ona,« je služkinja kratka.

»Pa sta se dolgo prepirala. Gotovo ni hotel nobeden popustiti!«

»To pa res ne. Če sta se enkrat lotila, ni bilo konca. Vsako malenkost sta potlej našla.«

»O čem sta se pa prepirala.«

»O malenkostih. Saj sem že rekla.« Služkinja kar noče na dan z besedo.

»Zakaj pa sta se kregala?« noče popustiti Novakova.

»I no, nad vsako malenkostjo. Enkrat nad umivanjem krožnikov, potem nad likanjem, pa spet nad perilom. Potlej je bila pisalna miza prašna, drugič kuhinja premalo umita... Pa kaj bi pravila,« konča služkinja poročilo in spet seže po kavi in pecivu.

»Tako, tako,« meni Novakova. Strašne slutnje ji vstajajo v srcu in močno razočarana vpraša: »Samo radi takih reči se nista mogla razumeti in sta se kregala?«

»Saj sta se razumela. Še preveč!« odvrne ravnodušno nova služkinja in izpije zadnji ostanek kave. »Kregala sta se le nad mano. In tega nisem mogla prenesti!«

brž ozdraviti, oni pa, ki je advokat, je hotel, da bi še dolgo ostal v postelji, da bi pri procesu lahko več odškodnine zahteval.»

Med poročenci

»Skromne pa žene ne znajo biti,« je tožil mlad mož svojim znancem.

»Samo za naju dva kuha, pa že meni, da potrebuje stroj za umivanje posode!«

»Presneto, ti si imel še srečo,« mu je dejal drugi. »Moja si pa domišlja, da se je poročila s tako ,mašino!«

Tudi dober odgovor

Andrej je imel rad dobro kapljico. Pa si je pred kratkim že pred zajtrkom natočil kozarček dobrega vina. To pa je bilo ženi preveč. Začela je kričati in ga zmerjati, da je bilo joj. Andrej pa jo je mirno poslušal. Ko je končala žena s svojo pridigo, je mirno dejal: »Za božjo voljo, stara, kaj se tako jeziš? Saj vendar ne moreš zahtevati od mene, da bom kavo kar suho požiral.«

MED MOŽMI

Tonej je prišel k Hanzeju na obisk. Pa ga je našel že v veži, kjer je ta pridno ribal pod.

»Kaj takega bi mi še v sanjah ne prišlo na misel, da bi delal!« je dejal Tonej ves začuden.

»Meni tudi ne,« je odvrnil Hanzej nejevoljen. »To si je le žena izmislila!«

Kadar vesta dva, ve pol sveta, kadar vedó trije, vedo vsi ljudje.

(Narodni pregovor)

Nekega dne je poklical pastor majhne protestantske fаре v Švici mladega Franceja in mu rekel:

»Ti si vsako nedeljo z dedejem pri maši. Sam vidiš, da dedej ves čas med pridigo spi. Če ga boš zbudil, da ne bo spal, ti bom dal vselej 2 franka.«

Francej je ves vesel obljubil. Naslednjo nedeljo je dedej — hočeš, nočeš — lepo buden poslušal pridigo. Toda nedeljo navrh je pa spet smrčal. Pa je potem poklical pastor Franceja:

»Kako pa, ti ni nič mar za tista dva franka?«

»Zahvalim se, ampak dedej mi je obljubil 3 franka, če ga pri miru pustim med pridigo.«

HRAST ALI BUČA

Bogat trgovec je pripeljal svojega sina na univerzo. Pa je bral seznam predavanj, katera bi sin moral obiskovati. Nejevoljen je zmajal z glavo:

»Pa mora moj sin vsa ta predavanja obiskovati? Ali se ne bi dalo napraviti, da bi prej dogotovil študije? Saj veste, kako je pri nas trgovcih: Čas je denar!«

Dekan univerze je dejal: »Seveda lahko hitreje napravi svoje študije. To pač zavisi od tega, kaj bi vaš sin rad postal.«

Bog ima v nebesih že od vekomaj nenačet hlebec kruha; če se v zakonu nikdar ne boš skregal, ga načneš ti.

(Narodni pregovor)

Dvanajstkrat

Tomaž

»Ali veš, kakšen dan je jutri?« me je vprašala Roza pri zajtrku.

»Seveda? Sobota je. Saj je bil dosti dolg ta teden...«

Pa je Roza odkimala z glavo. »Ne! Jutri je prav poseben dan. Sveti Tomaž je jutri.«

»No in...?« sem mimogrede vprašal. Zraven pa že brž pomislil: saj v naši družini ni Tomaža.

»Na Tomažev dan naj bi vsak mož prinesel ženi malo darilo. Ta navada mi je močno všeč...«, je bolj zase dejala žena.

»Pa meni ni,« sem ji brž odgovoril. »Prav nič mi ni všeč ta navada. Pa, saj to nobena navada ni. O očetovskem dnevu sem že slišal, o materinskem tudi, ampak o Tomaževem dnevu...? Nak, popolnoma neznan!«

»Če še ni v navadi, naj bi pa postal,« se Roza ni dala otresti. »Saj je samo vsako prvo soboto v mesecu, komaj dvanajstkrat na leto.«

»Najprej sem se moral odkašljati, zakaj grizljaj mi je obtičal v grlu, ko sem to slišal. S težko sapo sem dejal:

»Sem prav slišal? Vsako prvo soboto v mesecu. Dvanajstkrat na leto in vselej darilo. Recimo čisto malenkostno za dvajset do trideset šilingov. To je vendar kakih tri sto šilingov na leto, tri tisoč v desetih letih...«

»Ja, in trideset tisoč v sto letih. Saj sama znam računati.«

Molče je pobrala Roza posodo in odšla v kuhinjo. Vrata pa je radovedna le pustila odprta. Zato sem ji na ves glas razlagal svojo misel:

»Le kdo si je izmislil tale Tomažev dan? Kakšen zagrižen samec ali pa kakšna ženska. Na, gotovo ženska, zakaj tudi samci so razumevni in obzirni...«

Žena je kuhinjska vrata neobzirno zadrleščila.

*

Ko sem prišel v tovarno med ostale, sem jim takoj povedal: »Tomažev dan! Ste že slišali. Dvanajstkrat na leto kakšen dar za ženo. Neumnost, kaj?«

»Misiš?« se je oglasil Lovro. »Meni se ne zdi tako neumna ta misel. Že dobro leto je, odkar sem slišal o tem in začel ta dan praktcirati. Izvrstno, ti pravim. Veliko laže mi gre z Lizo od takrat, čeprav sva še vedno v

tistem malem stanovanju. Vsak mesec prinesem kako malenkost: kakšen šopek rož poleti, kako sladkarijo pozimi...«

»Glej no, ti to je misel. Sam sem že nekaj mesecev mislil, kako bi naredil, da bi večkrat v družini imeli kak praznik. Zdaj pa jo imam. Imenitna misel,« se je ogrel Gregor zanjo.

»Res, imenitna. Petnajst let sva z Nežo poročena. Ko sva pred meseci vpeljala Tomažev dan, sem mislil, da imava spet medene tedne, in da ne pozabim na ta dan, sem si vsakega rdeče podčrtal. Kar pogledjte!« In že ponosen kaže svoj žepni koledarček, v katerem je vsaka prva sobota meseca rdeče podčrtana.

Kar naenkrat me je postalo sram. Vsi so nekaj vedeli o tem dnevu, si pripovedovali izkušnje, jaz edini...

Ne, to se mora predruščiti.

Še isti večer sem jo mahnil po glavni cesti proti domu. Tam me je že dalj časa mikala lepa vaza. Pa je nisem kupil, ker sem se vselej spomnil, kako je žena tožila, če ji je kdo rože prinesel: »Saj jih nimam kam vtakniti, teh rož, če mi jih kdo prinese. Saj mi jih še nikoli nisi prinesel.«

Kot rečeno, to se mora predruščiti!

Otrok iz Londona

»Pojdi no v Hyde-park!«

»Oh ne, mama! Danes je tako lep program v televiziji!«

Res, popoldanske ure so v televizijskem programu posebej prirejene za otroke.

»Kako lepo sije sonce! Pojdi se no ven igrat, Dragica!«

»Mama, pusti me doma!«

»Si bolna?«

»Ne, samo tako lep program je popoldnel!«

*

V osrčju Londona je Hyde-park in Kensington-vrt. Tam so velike, sončne livade za otroke, da se igrajo in preletajo. Otroški raj naravnost. Tam tekajo, skačejo, se prekopicujejo, igrajo z žogo, gradijo gradove, vrtajo tunele v kupe peska, plezajo po drevesih, čofotajo po vodi, se skrivajo za drevesa in klopi, lezejo skozi posebne cevi, se drsajo po drsalnici, deklince se vrtijo v kolu, fantje se gredo »žandarje in ravbarje«, plešejo indijanski ples...

*

Ja, tako je bilo včasih. Potlej je prišla televizija. Z otroškimi programom vred. Starši ga kupijo tudi za otroke, če le morejo.

Če Bog hoče, da zraste hrast, si vzame dvajset let časa; za bučo sta mu pa dva meseca dovolj.«

POLICIJA S HUMORJEM

Po nekaterih mestih so razna prometna znamenja in napisi, ki kažejo, da cestna policija skuša tudi na vesel način učiti ljudi pravega zadržanja na cesti. Pogledjmo nekaj primerov:

V mestu Maine v Združenih državah Amerike je na taki občestni tabli naročilo pešcem, da morajo hitro in po najkrajši poti prekorčiti cesto: »V našem mestu poznamo samo dve vrsti pešcev: hitre in pa mrtve.«

V Hamburgu opomini vozačem: »Če hočete jutri še doma zajtrkovati, potem vozite počasi!«

Pred mestom New Rochelle: »Vozite počasi. Imamo samo enega grobarja!«

V mestu Portsmouth v Združenih državah Amerike je znan park (Manor-park), kjer se otroci po mili volji zabavajo in igrajo. Pred parkom pa so table za vozače: »Naproseni ste, da počasi vozite, kajti pri nas nimamo nobenega otroka preveč!«

Pred postajo v Wuppertal: »Pozor na vlak! Nikar nam ne napravljajte jeze in skrbi z vašim pogrebom!«

Na Bavarskem stoji mehanična delavnica komaj kakih 50 metrov od strme, nevarne ceste, ki je polna ovinkov. In na delavnici napis: »Kontrola in poprava vaših zavor vas stane pri nas 3 marke (ca. 20 šilingov)! Vaš pogreb pa kakih 800 mark (skoro 5.000 šilingov)!«

LEPO PIŠI!

V drugi svetovni vojski se je v bojih v Severni Afriki posebno odlikoval angleški vojaški poveljnik Montgomery. Znan pa je bil tudi, da je imel nemogočo pisavo. Le

malokdo jo je znal brati. Pa je po vojski enkrat obiskal v muzeju poseben oddelek, kjer so hranjeni spomini na to „afriško ekspedicijo“. Ko si ogleduje stvari v tem oddelku, naenkrat začuden obstane in vpraša vodnika po muzeju: „Kako pa pride ta list papirja sem?“

„Gospod maršal,“ je prav tako začuden dejal vodnik. „To je vendar vaš načrt za napad na trdnjavo Tobruk!“

„Neumnost!“ je zamrmral Montgomery. „To je le pismo, ki sem ga ženi pisal!“

RADI KRALJA

Francoški kralj Ludovik XIV. je ves začuden obstal med vrati kapele v gradu Versailles, kamor je prišel k maši. Le nekaj ljudi je bilo v kapeli. Pa se je takoj pozanimal, kako je to mogoče. Nadškof Fenelon, ki je maševal v kapeli, mu je takoj razložil:

»Veličanstvo! Dal sem ljudem vedeti, da vas danes ne bo k maši. Zdaj lahko vsaj sami vidite, koliko ljudi prihaja v kapelo, da Boga počaste in koliko pa le zato, da vam ugone.«

In od tistega časa otroci ne hodijo več v Hyde-park in ne več v Kensington-vrt. Celo popoldne presede pred televizijskim aparatom. In bolj ko se je bližal konec programa, bolj napeto so poslušali otroci in strmeli v slike.

»Mama, danes je najlepši program!«

*

Zraven sem stal, pa sem vprašal: »Kaj pa gledate? Pravljico?«

Pravljico?! Nekaj veliko lepšega!«

»Zgodbo o ‚Rdeči kapici‘?«

»Ah ne. Nekaj veliko bolj napetega!«

»Gotovo kak film z Divjega Zapada?«

»Kaj še, Divji Zapad?!«

»Morda kaj ugankarskega?«

»Dajte no, gospod, uganke!«

»Pa morda kakšno otroško veselico?«

»Nekaj tako neumnega, kaj! Veliko lepše stvari gledamo!«

»Tekmo? Nogomet? Dirko avtomobilov?«

»Še nekaj veliko bolj lepega!«

»Povejte no! Saj vidite, da ne uganem!«

Pa so začeli praviti: petletni fantiček, njegova šestletna sestra in najstarejša, sedemletna, ki hodi že v šolo:

»Kaj gledamo? Pomislite: otroke. »Otroci v Hyde-parku« tako je naslov tej oddaji. Tu vidimo otroke, kako letajo po sončnih livadah, skačejo, se prekopicujejo, igrajo z žogo, gradijo gradove, vrtajo tunele v kupe peska, plezajo po drevesih, čofotajo po vodi, se skrivajo za drevesa in klopi, lezejo skozi rove, se drsajo, deklice plešejo, fantje so »žandarji in ravbarji« ...«

*

Tako sedijo v današnjem času po vsem svetu otroci bogatih staršev v zatemnjenih sobah pred televizijskim aparatom in zavistno gledajo revne otroke, ki se igrajo na soncu pod božjim svodom.

J. H. R.

TUGOMIR:

V noči svelega Lovrenca

V mraku nad Čavnom se spet je prižgalo
na nebu visokem nešteto zvezdic.

Med trtjem so črički v zborih zapeli,
nad Vipavsko dolino zaplaval je klic.

*So z Rimske se ceste kosmiči se usuli,
kosmiči iskreči — utrinkov zlato —
na grozdje zoreče, na kraške doline,
na Brda, Gorico, na krajino vso.*

*Dekletce je zrlo v ozvezdje blesteče,
utrinku zaupalo svoje srce ...
so utrinke izginili; dekletovo željo
so uslišale svetega Lovrenca solze.*

Ljubezen ta ne mine — do mohorske knjige in do stare domovine . . .

Sedim v na novo urejeni pisarni Mohorjeve družbe. Pred menoj je debel katalog pisem in moje misli hodijo daleč tam čez oceane, med rojake po Združenih državah in Kanadi. Že prej sem bral sproti kolone našega časopisja, »Ameriško Domovino« in »Amerikanskega Slovenca«, kako je z raznimi drugimi nabiralci in poverjeniki p. Odilo dvigal svoj glas, da je čas naročiti Mohorjeve knjige. Zdaj pa obračam pismo za pismom in se na tihem pogovarjam z daljnimi rojaki, jim čestitam, jih pozdravljam, z njimi sočustvujem in z njimi obujam nenehno ljubezen do slovenske knjige in do stare domovine.

Ne za enega, za dva koledarja bi bilo, če bi dali v tisk vse, kar so Mohorjevi pisali naši stari in novi naseljenci — v novem svetu. Seveda, eni bi bili veseli takega koledarja, drugi bi se dolgočasili. Ne moremo pa mimo nekaterih pisem, nekaterih odstavkov, da jih ne bi prebral vsej večtisočglavi Mohorjevi družini, razkropljeni po tej širni zemlji.

»Mohorjeve knjige so mi zelo drage, saj sem jih zmiraj čitala od moje mladosti« piše Frances Popko, Los Angeles 19, iz Kalifornije. »Se jih zelo veselim in jih težko čakam«, piše Tončka Urbančič, Toledo, Ohio. »Prištejte tudi mene med nove naročnike Mohorjevih knjig. Veliko uspeha!« vošči rojak L. Babic, Sherkston, Ont. iz Kanade. Od tam se oglašja iz Streetsville tudi Jožef Kolenko: »Želim postati stalni naročnik Mohorjevih knjig.« Seveda, drugi so izpolnili kar naročilnico in jo poslali. Takih pisem je večina.

Kako ne bi človek veselo pogledal tako pismo, kot ga je poslala Mrs. Margareth Mayer iz Massachussettes, U.S.A. »Vam pošiljam za Mohorjeve knjige, katere mi pošljete na spodnji naslov. Stara sem 71 let, pa sem te knjige brala že doma, ko so bili naš oče naročeni nanje!« Naj Vas tudi letos Mohorjeve knjige veselo pozdravijo, draga Mohorjanka!

Tudi rojak Mihael Verbič iz Clevelanda piše podobno: »Sem že več let naročnik, ker rad preberem te knjige že od moje mla-

dosti!« Bog ga živi, njega in vse tako naše slovenske korenine!

Posebej Vam moram omeniti rojaka Jos. J. Peshla iz Ely, Minn. Poslal nam je vrsto naslovov rojakov, ki so naročili letošnje »bukve« in je zraven sporočil novico, ki se je veseli vsa naša Mohorjeva družba: 14. aprila je dočakal 80. rojstni dan. »To je 52. leto, kar delam za Družbo sv. Mohorja!« Te besede so mu zares v ponos. Takim poverjenikom gredo besede, kot sta jih zapisala n. pr. Anton in Anica Gaber iz Chicaga, U.S.A.: »Čestitam k veliki požrtvovalnosti za slovensko knjigo.« Ne le tiskarna, uredništvo in uprava, ampak zlasti poverjeniki so steber Družbe, ki je zapisala s svojim delovanjem zlate črke v knjigi novejše slovenske zgodovine. Zbirali so denar — toda niso delali za denar! To naj jim bo v ponos in čast!

Ponovno je poslal seznam novih naročnikov Vid Rovanešek iz Sudburyja. »Želim še mnogo let za ohranitev naših lepih knjig. Lepa hvala vsem, ki se trudite za res lepo in podučno branje za nas, ki smo daleč od naše lepe slovenske domovine.«

Marija Škerjanc iz Lyndena, Wash., piše: »V domovini nismo bili nikoli brez njih, vsako leto smo se veselili Mohorjevih knjig. Rada bi bila v seznamu, da bi videli drugi, da smo še živi. Smo daleč na zapadu.«

Iz Kalifornije je naročil knjige 84-letni Martin Podržaj. Biva v Sacramentu, Calif. Je star in bolehen in piše: »Da ne boste pozabili!« piše Agnes Grebenc, St. Catharines, Ont. »Prejšnja leta sem Vas morala vselej opomniti, da ste mi jih poslali.« Je prav, da tako napiše. Včasih je življenje tako, da najboljšega prijatelja prezreš in mu ne pišeš, ne da bi hotel s tem kaj slabega. So včasih reči, ki jih ne moreš razlagati, in pa saj veste: pozabljivost, pomanjkljivost — to je človekov delež. Da bi se res izpolnilo, kar nam želi naročnica Mrs. Rose Markel, Forest City, Pa. U.S.A.: »Bog naj Vas podpira pri tem delu za naš narod!« Brez božje pomoči je še taka tehnika in organizacija navsezadnje brez uspeha.

Lepo povedana slovenska beseda na odru razvedri in razveseli slovenskega človeka. Slika kaže Slovence v Avstraliji na veseloigri „Stari grehi“ 14. 12. 1958 v Melbourne.

Zahvaljujemo se za vse nasvete poverjenikov, med njimi tudi Miss Mary Klun iz Leodvilla, Col., ki nam tudi javlja žalostno vest, da je naša zvesta naročnica za mohorjevke Mrs. Anna Ponikvar tam umrla letos v aprilu 1959. Naj v miru počiva pri Bogu! Da, tudi od drugih izseljencev dobivamo take vesti: naši rojaki prihajajo v leta in odhajajo čez prag večnosti.

»Mi je zelo žal, da ne morem nobenega naročnika dobiti, ko sem čisto sama Slovenka tukaj. Jaz sem vesela, da so mi g. Odilo poslali naslov, da dobim zopet drage mi Mohorjeve knjige. Leta nazaj sem jih dobivala. Ko je pa strašna vojna na-

stala, jih ni bilo mogoče dobiti. Lepe pozdrave iz Kanade!« Mrs. Jozefin Knofelc, Watson, Lash.

Z onstran velikih jezer pa piše vdova Mary Deblock iz Holton, Mich: »Sem skoro sama Slovenka v tem kraju. Sem stara, težko hodim. Tudi brati bo težko, pa rada Vam pomagam, ki tudi rada berem!« Solza mi prihaja v oči in v duhu se klanjam tebi nepoznana slovenska vdova tam v Michiganu in drugod po Združenih državah, ki ti je slovenska Mohorjeva knjiga morda edini domači znanec v starih letih. Naj Ti ostane še dolgo, dolgo!

»Tudi Vam jaz pošiljam mali dar za knjige. Več sam trebala odposlati ali nej

Vsi, ki delajo v tiskarni in pisarni Mohorjeve družbe pošiljajo pristrčne pozdrave med drugimi tudi rojakom po Sydneyu, Melbourne, Adelaidi, Brisbane, po **SIRNI AVSTRALIJI**, po mestih in tudi tistim, ki bodo morda prebirali ta koledar v zasilnih barakah sredi gozdov.

nam mnogo slabotnega dana. Svim lepe pozdrave iz lepe Kalifornije: Marie Berežnjak iz San Leandro, Calif.»

»Pozdravljena družba Mohorjeva!« nam kliče v pismu rojak Karlo Bunderla iz Winnipeg, Man. v Kanadi. »Lepu pozdravljeni slovenski rojaki v Celovcu! Pošiljam pozdrave iz Kanade slovenski rojak slovenski deželi in posebej Prekmurju. Srečno!«

Cela vrsta neutrudnih in požrtvovalnih poverjenic in poverjenikov je tudi letos pokazala svoj idealizem in svojo slovensko in krščansko zavest s širjenjem Mohorjevih knjig. Naša stara naročnica Mary C. Hribar iz Clevelanda nam piše, da je dobila enkrat dve novi naročnici. »Skušala bom dobiti vsaj enega novega naročnika v tej naselbini, ki ni dosti Slovencev,« obljublja M. Albrecht, Cle Elum, Wash., U.S.A. Žal, včasih tudi našim dobrim prijateljem in sotrudnikom ne storimo kaj prav. Tako se je Jennie Kozelj po pravici znevoljila: »Nisem prejela zadostno število knjig za letos.« Včasih se pa tudi kaj takega zgodi, kot piše naš vrlji rojak Franc Mejač, West Allis 14, Wisc: »Po pomoti je izostala moja naročba za knjige. Smo tuki štiri člani in smo vsi naročili, ker pa je en moj sin z istim imenom Franc kot jaz, je moje ime izostalo.« Vidite, včasih kdo kaj dobi na račun drugega, včasih pa kaj zgubi! No, pa taka reč, kot so Mohorjeve knjige, se že lahko pošlje, dokler je zaloga.

Marsikak rojak je naredil kot Anton Ogrinc, Noranda, Que., ki piše, da se je nekoliko pozanimal in našel med našimi naseljenci kar lep del zainteresiranih za knjige Mohorjeve družbe. Bog jim plačaj! Seveda so nekateri naleteli pri vsej dobri volji na težave in res niso mogli storiti tega, kar bi radi. »Tukaj je majhna naselbina Slovencev. Starejši umirajo...« piše John Mramor. Nič ne de, dobra volja tudi nekaj velja. Bog jo povrne s tem, da imajo drugi več uspeha in nazadnje se pozna pri celoti. Francel Svenšek piše — razumljivo — »Za enkrat še nisem mogel dobiti večjega števila za Moh. družbo, kajti nisem še dolgo v tem kraju, ter ne poznam dosti ljudi.«

Občudovanje pa vzbudijo pisma, ki naj bodo za vzor in pobudo rojakom, ki bi še lahko naročili knjige. Frank Jeraj, Burling-

ton, Ont. piše iz Kanade: »Poslal sem Vam za Mohorjeve knjige. Upam, da boste prejeli v redu. Je vedno trda za denar, pa za slovenske knjige mora tudi biti. Je najboljše razvedrilo zame po težkem delu.« Podobno piše rojak Melhior Kraljič, Elh River, Minnesota, U.S.A.: »Prilagam za naročnino in ostalo za dar Mohorjevi v pomoč. Čeprav imam dosti izdatkov, kjer družinica je le precej velika, a mož en sam za zaslužiti. Pa Bog bo nam pa drugje pomagal.« Res je tako, dragi rojaki. Mnogi podlegajo preveliki skrbi za denar. Vsega je treba: telesne in duhovne hrane. V revščini smo bili duhovno više, v bogastvu tujine duhovno nazadujemo, sem bral ne kje zapisano. Ta tehnična civilizacija, ki jo doživljamo, je kakor polje praznega klasja, ki se drži visoko, pa je prazna slama brez zrnja. Treba je, da ostanemo ljudje, ki imajo smisel tudi za duhovne vrednote. Človek mora ostati človek, mora imeti smisel za svoj rod in svojo rojstno domovino. Zato res Bog plačaj vsem tistim tukaj neimenovanim, ki so ob letošnjem nabiranju naročnikov naredili tako kot Max Mušič iz Alberte v Kanadi, ki je priložil svoj skromen, a prisrčen »dar v priznanje nesebičnega delovanja v prid slovenstvu« vsem, ki se trudijo, da leto za letom izidejo drage in ljube nam Mohorjeve knjige.

Premeteni policist

V gostilni so se stepli. Poklicali so policista in ta je začel zaslisevati navzoče. Seveda, vsak je bil nedolžen.

Tako je začel praviti prvi možakar: »No ja, sedeli smo tu v gostilni, tam pri tisti mali mizici s tremi nogami. Ker se je tista mizica majala, sem se sklonil, da bi nekaj podložil, da se ne bi miza majala. V tem trenutku pa...«

»Mož, vi se lažete,« ga je prekinil policist. »Tu že nekaj ni v redu!«

In res se je izkazalo, da se je ta možakar zlagal. Hotel je povedati, da se je prav takrat sklonil, ko je padla prva zaušnica in zato ne ve, kdo je pretep začel.

Kako pa je policist spoznal, da se je ta mož zlagal? Morda veste vi? Saj ni tako težko uganiti!

Mr. Jožef Peschel,

NEKDANJI RUDAR, NAŠ DOLGOLETNI POVERJENIK
PRIPOVEDUJE IZ SVOJEGA ŽIVLJENJA

V Jerneja vasi v župniji Črnomelj sem rojen kot Jožef Peschel v aprilu 1879. Zapu-
stil sem rodno grudo 16. januarja 1896. v
objemu svoje matere Marije, ki je rekla:
»Ne pozabi, nikdar Matere, ki je Mati vseh
mater! Ne pozabi tudi, da te je rodila slo-
venska mati, zato ostani zvest jeziku svoje
matere!«

Dne 4. julija sem stopil na ameriška tla-
prav tisto jutro, ko se je slavil praznik
Zedinjenih držav. Kaj to pomeni nisem ve-
del, dokler mi niso tamkajšnji ljudje po-
vedali, da se slavi praznik ameriške svobo-
de. Dne 7. julija na večer sem dospel v Ely
k svojemu očetu, takrat 17 let star.

Naslednje leto, na samo binškočno nel-
deljo, je prišel zjutraj delovodja v stano-
vanje mojega očeta z naročilom, naj grem
delat k parni lopati. Oče se je vznevoljil,
zakaj mora iti vendar delat na tak praznik.
Delovodja je rekel, da ne more pomagati,
ker je tak ukaz rudniške družbe. Rudni-
ško skladišče je bilo ravno ob potu, po kate-
rem so hodili ljudje k sv. maši. Težko mi
je bilo, ko so šli ljudje k maši in se neje-
voljno ozirali, zakaj vendar danes delajo.
Nato pa se je zgodilo nekaj res čudnega. V
treh urah so padla na tla tri vodilna ko-
lesa in vsako kolo se je zlomilo na tri kose.

Slučaj je bil, da sem ravno jaz delal pod
tistimi kolesi, ker me je poslovođja tja po-
stavil. Kot rečeno, so padla kolesa in to
vselej tedaj, ko sem se jaz pri delu umak-
nil izpod kolesa. Uradniki družbe so prišli
gledat na mesto, preden je padlo tretje
kolo. Ravno ko sem se premaknil pri delu
nazaj, je padlo kolo le pol čevlja pred me-
noj. Vsi navzoči so se prestrašili in javili
družbi, kaj se je zgodilo. Za tisti dan je
bilo konec dela, ker niso imeli pri rokah
koles v ta namen. Od tedaj nismo več de-
lali ob nedeljah.

Leta 1906 sem delal v rudniku Zenith. V
šahtu sem napolnjeval tako imenovani
»skip«. Bili sta dve odprtini šahta, iz ka-
terih sta nosila dva skipa rudo na površje.
Spozabim se, in hočem po bližnjici čez od-
prtino šahta. Ko se pnem čez, čutim, da
me nekaj tiplje na vrhu klobuka. Pogle-
dam navzgor in vidim, da se je skip ustavil
na moji glavi. Prav nič se nisem ustrašil,
ampak prihulil sem se nekoliko in sko-
čil stran na lesto. Pogledam nazaj in vi-
dim, da skip niha gor in dol, kakor da po-
skuša, če sem še pod njim. Navdalo me je
veselje in obljubil sem, da bom naredil
Mariji nekaj v čast, prepričan, da me je
ona obvarovala. Tisto bližnjico sem nare-
dil, ker sem imel zgoraj v oskrbi tudi vzpe-
njačo, po kateri je prihajal material za
rudarsko delo; v njej so se delavci tudi vo-
zili v rudnik in ven.

Leta 1907. sem prevzel potovalno za-
stopništvo katoliškega dnevnika »Nova
Domovina«. Potoval sem po gornjem pol-
otoku Michigana ter po severni Minnesoti.
Zraven naročnikov dnevnika sem nabiral
tudi naročnike za katoliški tednik »Ameri-
kanski Slovenec«, ki je izhajal v Jolietu, se-
daj glasilo K. S. K. Jednote. Naposled sem
se naveličal potovanja in sem rajši spre-
jel delo v rudniku in ostal tam do 1924.
leta. Naj povem še, da sem leta 1908 spre-
jel zastopništvo lista »Ave Maria« od preč.
g. Kazimira Zakrajška. Ta mesečnik še se-
daj zastopam. Prevzel sem tudi urad cer-

Mrs. Katarina Peshel

kvenega odbora župnije Sv. Antona in ga vodil devet let. Po nasvetu mojega nepozabnega župnika monsignorja Josepha Buha sem prevzel poverjenišvo Družbe sv. Mohorja.

Dne 10. junija 1910 sem se oženil s Katarino Rožič, ki je bila ravno dospela iz Gorenje Pake pri Črnomlju. Bila je globoko verna žena in sva živela skupaj 48 let. Dala je življenje 8 otrokom, od teh sta bila dva sina in šest hčera, ki še vsi živijo. Bila sva uradnika pri katoliških podpornih društvih. Leta 1915 mi je pomagala ustanoviti žensko društvo. Ko je bilo tedaj tre-

ba izbrati ime društvu, sem se spomnil na tisto čudežno rešitev pri delu, katero sem prej omenil. Spomnil sem se tudi na priporočilo moje matere, naj ne pozabim Matere vseh mater in društvu smo dali ime Marije, Marije čistega spočetja, sedaj Ameriške Bratske Zveze. Leta 1929 na jesen sva ustanovila drugo žensko društvo za K. S. K. J. na ime Marija vnebovzeta št. 203. Obe društvu še zmeraj lepo uspevata. Želel sem, da bova skupno praznovala zlato poroko najinega zakona, pa je Bog obrnil drugače. Vzel jo je k sebi 15. junija 1956. Bog ji je gotovo poplačal vsa njena dobra dela na zemlji.

Ona »Nova Domovina«, ki jo omenjam iz leta 1906, se sedaj imenuje »Ameriška Domovina« in jo še zmeraj zastopam. Žal, se slovenski naseljenci redčijo, smrt pobira drugega za drugim! Tu rojeni sinovi in hčere pa ne znajo več slovensko. S tem končam skromen popis mojega življenja v svobodni ameriški zemlji. Upam, da sem v svojem življenju izpolnil obljubo dano svoji materi dne 16. junija 1896.

Jos., J. Peshel,
Ely, Minnesota, USA.

*

Dragi naš zastopnik! Vsi Mohorjani bodo rekli, da ste jo izpolnili. Bog Vas živi še mnogo let in vaš zgled naj dobi veliko veliko posnemalcev širom po Ameriki, Avstraliji, Evropi, kamorkoli bo prišel ta Mohorjev koledar ...

Kulturno delovanje v Clevelandu

v pomladni sezoni 1959

V tej sezoni so naša društva priredila: osem koncertov (*Korotan, Slavček, Planina, Triglav, Zarja, Slovan, Jadran, Mladinski Krožek 2*),

eno operno predstavo: »Sestra Angelika« (*Glasbena Matica*),

eno operetno predstavo z orkestrom: »Mežnarjeva Lizika« (*združeni igralci*),

dve dramski predstavi: »Grče« (*Lilija*), »On in njegova sestra« (*Slovenski oder*),

en zabavni spored: Pustna prireditve (*Lilija*),

dve materinski proslavi slovenskih otrok s spevoigro »Kresniček«,

šest nastopov v televiziji: dva plesna (*Lilija, Kres*), — dva pevska (*Slavček, Slovan*) in še dva — pa solist Pavle Borštnik.

Poleg tega pa smo imeli celo vrsto predavanj in prosvetnih večerov v Baragovem domu.

Župnija Marija Pomagaj v Torontu

Lansko leto sem napisal nekaj splošnih stvari o Slovencih v Kanadi. Letos bi se pa rad omejil predvsem na slovensko župnijo Marije Pomagaj v Torontu.

Toronto postaja slovensko središče v Kanadi in pomeni za Slovence v Kanadi to, kar pomeni Cleveland za Slovence v Združenih državah. Ni mogoče z gotovostjo reči, koliko Slovencev je že v Torontu in njega razsežnih predmestjih. Gotovo jih je nad pet tisoč; saj jih imamo samo v slovenski župniji Marije Pomagaj registriranih nad 3.000. Nekateri živijo tako daleč od slovenske župnije, da so se vpisali v krajevne angleške župnije; nekaj jih je tudi izgubilo pravo slovensko zavest in so se zato priključili angleškim župnijam. Spet drugi so poročeni s Kanadčankami ali obratno in so se zato priključili angleškim župnijam. Je pa precejšen del Slovencev tudi takih, da niso v nobeno župnijo vpisani. Ti dejansko spadajo k župniji Marije Pomagaj, dasi jih v seznamu nimamo vpisanih in tudi ne vemo, kje stanujejo. A kadar potrebujejo kako priporočilo od svojega župnika, pridejo na slovenski župni urad in tako zanje zvemo ter jih vpišemo v župnijo.

Slovenske usmiljenke

V letu 1959. je bil gotovo najvažnejši dogodek za slovensko župnijo Marije Pomagaj v Torontu prihod treh slovenskih usmiljenih sester. Dve in sicer č. s. Lidija Krek in č. s. Cecilija Prebil sta prišli v To-

ronto iz Argentine; č. s. Palmira Dvoršak pa iz Francije. Slovenski župljani so jim kupili hišo na 613 Manning Ave, čisto zraven cerkve. Slovenske usmiljenke niso vzbudile pozornosti le med slovenskimi rojaki v Torontu, ampak tudi med Kanadčani. Komaj so bile v Torontu dober mesec dni, že so prejele pismo od njim čisto neznanega Kanadčana s čekom za \$ 100.— Mož je usmiljenke opazoval, kako so hodile v cerkev in iz cerkve in vse obnašanje na njih ga je tako ganilo, da jim je poslal svoj dar. Slovenske usmiljenke so se zavzele za slovensko mladino, zlasti za otroke. Obiskujejo tudi slovenske bolnice na domovih in po bolnišnicah. Vsekakor bodo slovenski župniji v veliko pomoč. Smemo upati, da se bo to ali ono slovensko dekle v Torontu ali v kakem drugem kraju obsežne Kanade odločilo za Družbo usmiljenih sester sv. Vincencija Pavelskega. V angleško govorečem delu Kanade so pravzaprav slovenske usmiljenke prve, ki začenjajo z delom svoje redovne družbe. Pač pa v francoski provinciji Quebec delujejo francoske usmiljene sestre že več let. Zadnjih pet let je njihov ravnatelj župnik slovenske župnije v Torontu g. Jakob Kolarič, C. M.

Temelji nove župnije

V začetku leta 1959 je slovenska župnija Marije Pomagaj naredila še en važen korak naprej. Z dovoljenjem Njegove

Kulturno življenje v Clevelandu

Da se more kulturno delo vršiti, je v Clevelandu dobro preskrbljeno. Saj obstajajo tam domovi in društva, ki po najboljših močeh skušajo posredovati našim ljudem verske in kulturne dobrine. Če jih na kratko naštejemo, (za slučaj, da seznam ni popoln, prosimo oprostjenja), potem bi tam našli tri slovenske fаре, dve farni slovenski šoli, deset slovenskih Narodnih domov, tri slovenske knjižnice (Narodni dom, Lilija, Baragov dom),

tri dramatska društva (Lilija, Slovenski oder, Verrevšek),

dve folklorni plesni skupini (Kres, Lilija),

enašt pevskih zborov (Glasbena Matica, Korotan, Ilirija, Jadran, Lira, Mladinski zbor Slavček, Mladinski zbor Krožek 2, Planina Slovan, Triglav, Zarja).

Tudi pri radijskih oddajah smo dobro zastopani. Vsako nedeljo dopoldne imamo štiri polurne slovenske radijske oddaje.

Škof dr. G. Rožman s slovensko mladino ob priliki birme v Torontu

Eminence kardinala McGuigana, torontskega nadškofa, se je ustanovila za Slovence v New Torontu nova podružnica z lastno slovensko službo božjo in z lastnim dušnim pastirjem, za katerega je bil imenovan pisec tega članka. Kardinal je za to podružnico imenoval takoj lastni cerkveni odbor, ki naj pomaga dušnemu pastirju zbirati denar za novo cerkev. Cerkev bo posvečena Brezmadežni s čudodelno svetinjo. Zemljišče za cerkev je že kupljeno. In če bo šlo vse po sreči, se bo z zidanjem cerkve začelo spomladi leta 1960. Verski razvoj slovenske skupnosti v Torontu gre torej v isto smer kot pred leti v Clevelandu. Prva slovenska župnija v Clevelandu je bila župnija sv. Vida, ki je v sredini mesta; pozneje sta se pa razvili v zapadnem in vzhodnem delu Clevelanda še dve slovenski župniji: župnija Marije Vnebovzete in župnija sv. Lovrenca. New Torontu leži na zapadni strani mesta. Ker je že bolj na deželi in je zemljišča za zidanje novih hiš laže dobiti, se Slovenci na-

seljujejo v New Torontu v vedno večjem številu. Že sedaj je v New Torontu nad 80 slovenskih družin, a jih bo vedno več, zlasti še, ko bo v New Torontu lastna slovenska cerkev s slovensko dvorano.

Slovenska počitniška kolonija

Tretji važen korak, ki ga je naredila slovenska župnija Marije Pomagaj v Torontu, je nakup zemljišča in ureditev počitniške kolonije za vroče poletne mesece kakih 40 milj izven mesta. Zemljišče je bilo kupljeno sicer že pred dvema letoma, a uporabljati se je začelo šele poleti 1959. Cerkveni odbor župnije Marije Pomagaj je po načrtih inž. g. Boža Goloba in s sodelovanjem več zavednih župljanov na tem ozemlju izkopal večji bazen, ki sedaj služi Slovincem za kopanje in plavanje. Voda je dovolj čista in poleti zelo topla, zato je zelo primerna za kopanje in plavanje. Poleg bazena stoji velika lesena lopa s kabinami in dolgim hodnikom, ki služi za »piknike« in za razne druge prireditve.

Nudi tudi zatočišče, kadar se na hitro vlije ploha in je treba iti pod streho. Zlasti pa služi ta lopa za nedeljsko službo božjo. Vsako nedeljo je namreč v poletnem času v tej počitniški koloniji ob poldvanajstih dopoldne sv. maša s slovensko pridigo. Kakih 15 parcel na tem ozemlju so odkupili župljani, da si bodo postavili zase letoviška poslopja. V načrtu imamo še počitniški dom s kapelo. A na izpolnitev teh načrtov bomo morali čakati še več let. Sploh je v tej počitniški koloniji še veliko dela: treba bo otrebiti in očistiti gozd, izkopati kanale in zavarovati vodo v bazenu pred nalivi in zlasti pred spomladanskimi povodnjami. Kadar bo pa ta počitniška kolonija urejena, bo zelo privlačen kraj za Slovence iz Toronta in okolice, pa tudi za Slovence iz drugih krajev Kanade in celo za tiste iz Združenih držav.

Bo pa ta počitniška kolonija tudi velikega pomena za utrjevanje slovenske zavesti. Na njej bodo lahko prirejali slovenske dneve, slovenske igre na prostem in razne shode Slovencev, na katerih bomo poglobljali vero in kulturo naših rojakov. Poleg duhovnih koristi bodo pa seveda zelo velike telesne koristi. Slovenska mladina si bo s športom: plavanjem, sončenjem in taborenjem v svežem podeželskem zraku utrjevala zdravje, da bo potem v življenju lažje kos svojim nalogam, ki jih še čakajo v Kanadi.

Prihod novih misijonarjev

Četrta stopnja v razvoju župnije Marije Pomagaj v Torontu so nove delovne sile. Že koncem avgusta 1958. je prišel v Toronto slovenski misijonar g. France Sodja, C. M. Šele z njegovim prihodom je bilo mogoče začeti z novo podružnico v New Torontu. On je takoj postal desna roka g. župnika Kolariča. Poleg rednega kaplanskega dela je kot pevovodja prevzel tudi cerkveni pevski zbor, Vincencijevo konferenco in misijonski krožek. G. župnik mu je tudi prepustil urejevanje slovenskega verskega mesečnika »Božja beseda«. G. J. Kolarič, C. M. je namreč ta mesečnik pred desetimi leti ustanovil in ga je tudi vseh deset let sam urejeval. Zlasti pa se je novi kaplan zavzel za slovensko doraščajočo mladino. Pri slovenskem prosvetnem društvu

»Baraga« je ustanovil mladinsko vejo tega društva z imenom »Mladi dom« pod zavetjem sv. Alojzija.

V avgustu l. 1959. sta pa prišla še dva slovenska misijonarja: g. Andrej Prebil, C. M., in g. Anton Zrnec, C. M. Prvi je prevzel misijone za Slovence po Kanadi in Združenih državah, g. Zrnec je pa drugi kaplan pri župniji Marije Pomagaj v Torontu. Prihod obeh misijonarjev je bil zelo potreben. Slovenci so namreč tako razkropljeni po razsežni Kanadi, da je zanje nujno potreben vsaj en slovenski misijonar, ki jih bo stalno obiskoval ter jim nudil versko pomoč. V Torontu je pa že tudi toliko Slovencev, ki so razkropljeni po vseh ulicah torontskega velemesta, da nujno potrebujejo še enega misijonarja, ki jih bo odkrival in hodil za njimi. Gotovo se je g. župniku Kolariču odvalilo mnogo skrbi od srca, ko je dosegel, da sta mu prišla na pomoč dva nova slovenska misijonarja. — Poleg teh dveh misijonarjev, je slovenska skupnost v torontski nadškofiji dobila še eno zelo dobro moč. Zadnjo nedeljo v maju je bil namreč posvečen v mašnika č. g. Franc Skumavec, ki je stopil v bogoslovje že v Torontu. Njegovo novo mašo smo slovesno praznovali prvo nedeljo v juniju. Pridigal mu je prevzvišeni g. škof dr. Gregorij Rožman. Po novi maši je bil nastavljen za kaplana na angleški fari v bližnjem mestu Oshavi. V tem mestu je tudi veliko Slovencev, katerim bo on na razpolago v vseh njihovih dušnih zadevah. Doslej so bili v verskem pogledu precej zapuščeni.

Pomen slovenske župnije

Že doma v Sloveniji je imela župnija velik pomen, zlasti na deželi. Slovenski župnik na deželi je bil Slovincem vse: duhovni oče, pa tudi svetovalec in pomočnik v vseh drugih zadevah; v gospodarskih, kultur-

Boljša je domača gruda

ko na tujem zlata ruda.

(Narodni pregovor)

nih, socialnih in celo političnih. V Severni Ameriki, tako v Združenih državah kakor v Kanadi pa pomenijo narodne župnije še veliko več. So res prava središča narodnostnih skupin, ki živijo v teh deželah. Tako je tudi slovenska župnija v Torontu središče za Slovence v Torontu in njegovi okolici. Na slovenskega župnika se v zadevah Slovencev ne obračajo samo cerkvene oblasti, ampak tudi državne. Ko n. pr. iščejo Slovenci kanadsko državljanstvo, žele kanadske oblasti župnikovo priporočilo, ko fant kliče dekle iz Slovenije, kanadske oblasti sprejmejo njegovo prošnjo le, če glede nameravane poroke dá garancijo tudi župnik. Ko Slovenci iščejo odgovorne službe po bankah, bolnišnicah itd., se te ustanove obračajo na župnika, da dá o njih oceno itd.

V Kanadi so župnije središče ne le verskega, ampak tudi kulturnega in socialnega udejstvovanja. Tako se je tudi pri slovenski župniji Marije Pomagaj osredotočilo tudi kulturno in socialno delo za tukajšnjo slovensko skupnost. Treba je poudariti zlasti tri take ustanove:

1. Slovensko katoliško prosvetno društvo »Baraga«. To društvo oskrbuje najprej slovensko šolo. V Torontu rojeni slovenski otroci se bodo le s pomočjo slovenske šole še naučili toliko slovenščine, da bodo mogli brati slovenske knjige in vsaj za silo pisati v slovenskem jeziku. Seveda pa samo slovenska šola ni dovolj, tudi starši morajo učiti svoje otroke slovenščine in zahtevati, da se doma še slovensko govori. Za odrasle Slovence in zlasti za doraščujočo slovensko mladino pa društvo prireja igre, predavanja in še razne druge prireditve, ki naše rojake kulturno izobražujejo.

2. Vincencijeva konferenca. Dasi je Kanada bogata dežela in marsikdo lahko v njej obogati, ima pa vendar tudi mnogo revežev. Za primere bolezni, brezposelnosti in onemoglosti je v Kanadi slabo poskrbljeno. Tudi tisti, ki prihajajo v Kanado na novo, morajo iti navadno skozi velike težave, preden se gospodarsko opomorejo. Zato je župnija Marije Pomagaj že pred štirimi leti ustanovila Vincencijevo konferenco. Vincencijeva konferenca zbira denar, obiskuje bolnike in sploh nu-

Cerkveni
pevski
zbor
župnije
Marija
Pomagaj
s pevovodjem
preč. g.
Sodjo, C. M.

di prvo pomoč tistim rojakom, ki so v potrebi. Denar, ki ga nabere Vincencijeva konferenca, gre najprej za potrebe Slovencev v Torontu; pomaga pa tudi drugim rojakom v Kanadi in celo rojakom v Evropi, zlasti slovenskim beguncem, ki še životarijo po raznih taboriščih.

3. V gospodarskem pogledu je Slovincem v veliko pomoč tudi farna **Hranilnica in Posojilnica**, ki jo je dobila slovenska župnija pred nekaj leti. V Kanadi je malo župnij, ki ne bi imele svoje Hranilnice in Posojilnice. Ta ustanova pomaga Slovincem, da denar varno hranijo, si ga po potrebi izposojajo in tako drug drugemu pomagajo. Od svojih prihrankov dobe toliko več obresti, kolikor več dobička je na koncu poslovnega leta. Farna Hranilnica in Posojilnica je zadnja leta pomagala mnogim Slovincem, da so hitro prišli do lastnega avtomobila, do lastne hiše ali se drugače gospodarsko opomogli.

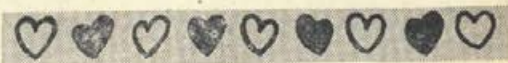
Ker pa je Slovencev v Torontu veliko in tudi niso vsi vključeni v slovensko župnijo, je razumljivo, da se na kulturnem in socialnem področju Slovenci udeležujejo tudi izven okvira slovenske župnije. (Slovenska pisarna, Slovensko gledališče, Karitas, Krekova Hranilnica in Posojilnica, Slovenska Narodna Zveza z mesečnikom »Slovenska država«, V. P. Z. Bled, neodvisni leposlovní mesečnik »Povest za kratek čas«, do katerega goje velike simpatije zlasti komunistično usmerjeni rojaki v Severni Ameriki itd.). A ker delujejo vse te organizacije izven okvira slovenske župnije, jih v tem članku ne bom podrobno omenjal.

Povzetek

Že to kratko poročilo o najvažnejšem udeleženju župnije Marije Pomagaj v Torontu razodeva, kako važna je slovenska župnija za ohranitev verske in narodne zavesti Slovencev v Torontu. Na koncu naj omenim še **Mohorjeve knjige**, ki nam jih pošljejo vsako leto iz Celovca. Lani smo razprodali v Torontu in njega okolici 300 izvodov Mohorjevih knjig. To je že kar lep uspeh, vendar se z njim še ne smemo zadovoljiti. Naše geslo mora biti: **V vsako slovensko družino Mohorjeve knjige**. Te nam bodo najbolj pomagale ohraniti ver-

ske in slovensko zavest. Letos jih moramo še posebno radi naročiti, ker slovenske večernice prinašajo povest izpod spretnega peresa pisatelja Karla Mauserja, ki živi v Clevelandu. On je postal najbolj priljubljen ljudski pisatelj in njegove povesti naši ljudje tu v Kanadi najrajši berejo.

Dasi je župnika Kolariča in župljane stalo mnogo truda, da so slovensko župnijo Marije Pomagaj v Torontu v kratkih desetih letih razvili do tako visoke stopnje, so pa vendar sedaj lahko veseli, ko gledajo na obilne sadove tega desetletnega dela in na upe, ki obetajo še bogatejše sadove. A v polnosti bo te sadove užival šele slovenski rod, ki bo prišel za nami.

Tugomir:

Na Ivanovo

*Od kod ste prišle, nepoklicane pesmi,
zakaj ste privrele iz dna mi srca?
Kaj mi govorite v tej noči kresni,
ko utrinki kot solze rosijo z neba?*

*Bol tvoje smo duše, smo vzdih brepenjenja,
poetom opojnost, notranji nemir.
Glasovi smo bednih in cvetje trpljenja
ter upi, tožeči v pokojni večer.*

*Oj pesmi sirote, pod nebo vzletite,
prodrite v vseмирje, prebijte zenit,
od zemeljske ničnosti se oddaljite,
v vesoljstvu tam iščite večnosti svit!*

*»Sad bridkega človeškega spoznanja: da
sije sonce na nebu enim zato, da se sončijo,
drugim pa zato, da se potijo.«*

*

*»Nobena družba ne more obstajati
brez morale, a nobene morale ne more
biti brez vere; samo vera pa daje tudi
državi močno in trajno oporišče.«*

(Napoleon B.)

Med našimi po Zapadni Evropi

Včasih doživi človek res čudovite zgodbe. Neki dan potrka na vratih. »Naprej!« pravim. Vrata se odpro in v sobo vstopi postaven ameriški vojak. Pogledava se in že spregovori pogumno: »Jaz sem Amerikanec!« »Vidim, vidim,« odgovorim in ga gledam. Povabim ga, naj sede, in mu postrežem s cigaretami. Začneva govoriti in presenečen odkrijem, da to ni noben slovenski Amerikanec, ampak da je to pristni Amerikanec. Njegovi predniki tri rodove nazaj so bili prišli iz Italije. Pokaže mi dokumente in vidim, da mu je ime James in da ima priimek Dolge. Res me je začelo zanimati, kako se je ta fant naučil slovenski. »Pri vojakihi!« Prišel je v oddelek za Srednjo Evropo in se je začel učiti slovenski.

Pripovedoval mi je, da je zvedel, da je v Clevelandu precej Slovencev, in je šel tja, da se izpopolni v znanju. Fanta, ki se je zanimal za slovenščino, so bili naši veselji in so ga celo povabili na ohcet. »Imenitno je

bilo,« je obujal spomine, »vino, potica, petje...«

Z veseljem sem ga gledal in mu ponudil piti kozarček domače slivovke, ki so mi jo prinesli od doma. »In zdaj ste tukaj vojak... Kje pa je vaš lager?« sem vprašal. »Saj se ne reče 'lager',« poseže vmes. »Taborišče — se pravi slovensko.« »Da, da!« sem se ugriznil v jezik in se smejal, češ, zdaj me bo še Amerikanec učil slovenskega jezika...

Pozneje sem zvedel, da je bil nastanjen v Heidelbergu...

Poznal sem Slovenko, ki je živela 40 let v Monakovem. Odšla je zdoma in prišla k bratu. Dobila je dobro službo v Monakovem. Brat je umrl in tako je živela in trpela in delala sredi tujcev in se prilagodila. Z domačimi pa ni imela nobenega stika več.

Med vojno gre po cesti in naenkrat za-

Motoristi, avtomobilisti...

Najbolje vozijo Angleži! Tako so ugotovili nepristranski sodniki, in sicer v svetovnoznanim mestu Nizzi ob Sredozemskem morju. Tjakaj pridejo namreč ljudje s svojimi avtomobili iz vseh krajev sveta. In tamkajšnji policisti so študirali razne navade in razvade tehle vozačev po cestah in prišli do naslednjih zaključkov:

Parizani (Francozi): lahkomišljeni so in vozijo le po sredi ceste. Holandci in Danci: ti se za prepovedi parkiranja sploh ne zmenijo. Amerikanci: zelo nevarni so po polnoči. Italijani: ti si domišljujejo, da so dirkači na tekmovališču. Nemci: silno radi si domišljujejo, da je vsa cesta njihova in jo le oni uporabljajo. Belgijci: od vseh najmanj disciplinirani. Le Angleži so dobili pohvalo: previdni vozači.

Ta pohvala je še toliko več vredna, ker veljajo Angleži doma za neprevidne vozače in jim policija od jutra do večera pridiguje, naj bodo previdni in še previdni in še veliko bolj previdni.

Zeleno

V parku se je približal mož starejši dami, ki je pravkar hotela sesti na sveže pobarvano klop:

»Oprostite,« je vljudno dejal mož, »ta klop je sveže pobarvana.«

Gospa pa se je mirno usedla in naglušna zaslonila uho z dlanjo:

»Kako, prosim?«

»Zeleno!« je zavpil možakar in brž odšel.

Pravi jedilni list

Močan ljudožerec v najboljših letih se je prvič peljal z letalom. Pa mu je opoldne prinesla stewardess (uslužbenka v letalu, ki skrbi za popotnike) jedilni list. Ljudožerec ga je začel prebirati. Pa bolj če ga je bral, slabše volje je postajal. Nazadnje ga je nezadovoljen vrnil stewardess in dejal:

»S tem ni nič. — Te reči mi prav nič ne diše,« je odmajal z glavo. »Prinesite mi, prosim, raje seznam potnikov.«

Dragocen nam bodi vsak spomin na zemljo domačo

sliši iz neke gostilne petje. Prisluhne. Je mogoče? Slovensko pojejo... Pozabila je na vse in stopila v gostilno. Pri vratih je obstala. Zagledala je sedeti ljudi okoli mize, ki so peli, peli slovensko pesem, ki je že desetletja in desetletja ni slišala. Solze so ji prišle v oči in se je od veselja zjokala vpričo vseh...

*

Zemljepisja poznajo malo po svetu. Kvečjemu se uče, kje se dobi zlato, premog, kje raste riž, kje je veliko lesa in drugih proizvodov. Drugo jih ne zanima. Neštokrat zadeneš ob neverjetno neznanje zemljepisa in to pri izobraženih ljudeh. Mi pa mislimo, da moramo biti skromni in da vsi vedo, kdo smo. Kar užaljeni smo, ko vidimo, da nas ne poznajo.

Vse Slovane mečejo v en koš. Poljak si. Zakaj? Zato, ker je po zapadni Evropi veliko Poljakov. Pa to bi še kar šlo, če ne bi poznal njihovega pregovora »Je pijan kot Poljak«. Če protestiraš, ko ti rečejo, da si Balt, odgovorijo, da je to vseeno. »Ni vseeno! Tisoč kilometrov smo mi daleč od Baltov.« Potem pa debelo gledajo. Kaj hočeš, ljudje, ki jim ni bilo treba nikoli hoditi po svetu. O Francozu pravijo, da je to

človek, ki je kruh in ne pozna zemljepisa...

Mi pa, nič zato! Vedno povsod povejmo, da smo Slovenci in sicer Slovenci iz te ali one države, v kateri pač živimo. Kamen do kamna palača, zrno do zrna pogača. Počasi nas bo svet spoznal, da smo, da živimo, da delamo in da nočemo umreti. Ljudje poznajo švicarje, zakaj bi počasi ne spoznali tudi našega naroda? Od nas samih zavisi v veliki meri to.

T.

Če bi nevoščljivost gorela,
bi ne bilo treba drv.

(Narodni pregovor)

»Danes je zato toliko zakonskih ločitev, ker zakonov ne sklepajo več dekleta brez preteklosti in fantje z bodočnostjo, temveč dekleta s preteklostjo in fantje brez bodočnosti.«

(Žena amer. preds. Eisenhowerja)

80 let msgr. J. Omana

V zgodovini slovenskega naroda je bila njegovim sinovom, ki so se posvetili oltarju, namenjena še prav posebna naloga. Primerjati bi jo mogli neštetim cerkvam, ki stojе po gorah v domovini. Okoli teh cerkva so naši dedje zgradili okope in se opri nanje upirali turškim napadom. Tako so se tudi Slovenci v velikih trenutkih svoje zgodovine doma in v širnem svetu zbirali okoli svojih duhovnikov in iskali v njih zgleda in voditeljev v borbi za obrambo verskih in narodnih svetinj. Tudi Slovenci v Ameriki so gledali v može, ki so jim darovali svoje delo, skrb in ljubezen. Med te može spada tudi monsignor *John J. Oman*, ki je slavil v l. 1959 osemdesetletnico življenja in je to slavje razveselilo neštevilne njegove prijatelje in znance.

V teku svojega življenja si je s svojim delom kot duhovnik, kot društvenik, kot socialno čuteči človek, posebno pa še kot slovenski rodoljub pridobil ugled in spoštovanje kot malokdo med našimi ljudmi.

Pokojni Ivan Zorman je nekoč dejal: »Rev. Oman je proizvod dveh svetov. Od svojih slovenskih staršev je podedoval najboljše poteze starega sveta: poštenost, delavnost, gostoljubnost, ljubezen do glasbe in vsega lepega v splošnem, medtem ko se je od svoje rodne Amerike oklenil odličnih lastnosti svobodnega tekmovanja, iznajdljivosti, zaupanja v samega sebe in duha demokratskih ustanov.«

Msgr. Oman je sin gorenjskega kmeta iz Kranjske gore, ki je odšel l. 1865 s 50 dru-

gimi rojaki v tuji svet in so ustanovili prvo slovensko naselbino v Ameriki — Brockway v Minnesoti. Pet let pozneje so si zgradili cerkev Sv. Štefana v gozdu. Dolgo niso imeli stalnega duhovnika. Tri leta zatem, ko je stalni duhovnik prišel, se je rodil mali Janezek v družini Šimna in Terezije Oman. Tako so mu mlada leta potekala okoli te cerkve in sredi te domače vasi v tujini.

S 16 leti je dobil delo na železnici. Pozneje je delal na farmi, med drvarji, v železnih rudnikih, kjer je postal strojevodja. Nazadnje je dobil delo v mestni elektrarni. Tam pred elektrarno je začutil v sebi božji klic, naj postane duhovnik. Odzval se je in leta 1911 je zapel v domači cerkvi novo mašo. Kot duhovnik je delal najprej pri Sv. Vidu v Clevelandu. Leta 1915 pa je postal župnik slovenske župnije pri sv. Lovrencu, kjer je še danes.

Mohorjeve knjige so mu bile prijateljice že v mladih letih. Z veseljem pripoveduje: »Spominjam se, kako nam je naša nepozabna mati, ki je ob dolgih zimskih večerih za nas pletla nogavice, hkrati prebiralala kratkočasne zgodbe, ki jih je vsako leto prinašala Družba sv. Mohorja. Otroci smo posedli okoli mize in z največjim veseljem poslušali povesti. Že naprej smo se vsako leto veselili teh knjig...«

Naj bo teh nekaj vrstic slavlencu v čestitanje in željo, da bi ga Bog obilno blagoslovil.

Doktor Alojzij Kuhar

Izredna življenjska pot izrednega slovenskega koroškega duhovnika.

„Rojstna vas domača“ so mu Kotlje v koroški mežiški dolini. Tam je zagledal luč sveta, ki mu je postal v pretežni meri pač le solzna dolina, dne 6. junija v Gospodovem letu 1895. Pri svetem krstu v domači farni cerkvi so mu dali ime mladinskega patrona, sv. Alojzija. Brihtni, živahni, veseli Prežihov Lojzek je že pri prvem srečanju z domačo šolo vzbudil pozornost učitelja in kateheta.

Ko je prišel čas odločitve, so svetovali star-

šem, da naj bi kljub vsestranskim gmotnim težavam dali talentiranega fantiča v Celovec študirat. Dvanajstletni nadebudni Lojzek je bil sprejet v celovško Marijanišče. Tu mu je bil drugi dom za čas osemletnega študija na gimnaziji, ki jo je dovršil z vseskozi odličnim uspehom. Po maturi je vstopil v celovško bogoslovje, ki je bilo že ob početku svetovne vojne preloženo v opatijo olivetancev na Plešivcu (Tanzenberg) pri Gospe Sveti. (Ta opa-

Pogreb dr. Al. Kuharja pri Sv. Mihaelu v Stratford-u (USA)

tija je po drugi svetovni vojni prešla v posest krške škofije in nudi v zadnjih letih prostore za malo semenišče „Marianum“ in za oddelek državne humanistične gimnazije.)

Ob spominu na ta bogoslovna leta piše rajni Kuhar v marcu l. 1946 prijatelju in sobratu v Celovcu:

„Kako živo mi je še v spominu ta doba med prvo svetovno vojsko, ko smo bili kot bogoslovci na Plešivcu. Kako prisrčno se je veselil naš dobri dr. Brunner (semeniški ravnatelj), tedaj še mlad in vsekdar dobre volje, če je mogel ob kakem sončnem predpoldnevu špricat' (izpustiti) predavanje iz dogmatike ali cerkvene zgodovine in v tem času saditi s svojimi bogoslovci krompir, ali če je mogel vgoljufati med eksegezo in etiko kako uro ‚prevažanje gnoja‘ na njive. ‚Bomo pa potem bolje študirali‘, je dejal, ko smo po storjenem delu na polju sedeli pri izdatni ‚mavžni‘ s špehom in pivom... So pa bili tudi dnevi, ko smo jedli kruh z žlico, ko smo zjutraj dobili prežganko mesto kave, ko smo kurili zelen les, ki smo ga kradli v samostanskem go-

zdu, v strahu, da nas ne bi pri tem zasačil opat ali pater Alfonz... Vse to in mnogo drugega mi pribaja v živ spomin, če mislim preko 25 let nazaj na svoja srečna semeniška leta.“

Po dovršenih bogoslovnih študijih skozi štiri težka vojna leta je Kuhar v juliju 1918, ko se je že nakazoval konec prve svetovne vojne, sprejel mašniško posvečenje in pel novo mašo v Kotljah.

Svojo dušnopastirsko pot je začel s službo kaplana v središču koroške podjunske doline, v Dobrli vesi, na sedežu generalnega vikariata za plebiscitno ozemlje. Do svoje smrti je ostal duhovnik krške škofije.

Na pobudo in z vsestransko pomočjo svojega učitelja in vzornika, profesorja dr. Lamberta Ehrlicha, je prekinil svoje dušnopastirsko delo v domači škofiji zaradi nadaljnega študija na višjih šolah v Parizu. V marljivem znanstvenem delu si je priboril leta 1923 doktorsko diplomo na visoki šoli za politične znanosti in po nadaljnjih treh letih še diplomo pravne fakultete na sloviti sorbonski univerzi v Parizu.

Po drugi svetovni vojni je poleg mnogostranskega dušnopastirskega dela po taboriških in med razseljenci različnih narodov — govoril je perfektno vsaj pet jezikov — obiskaval tudi še slavno univerzo v Cambridge in si pridobil na njeni filozofski fakulteti še tretji doktorat. Doktorska razprava je obširno znanstveno delo iz zgodovine pokristjanjenja Koroske. O tem svojem delu piše v zgoraj navedenem pismu:

„Morda je pa le volja božje Previdnosti, da se moram na svoja stara leta pečati s temi stvarmi. V angleščini še nihče ni pisal o tej stvari. Mogoče se mi pa vendarle posreči z vašo pomočjo (s posredovanjem potrebnih virov) dovršiti to knjigo. Star, izkušen jezuit mi je čestital k temu delu, češ da je božja milost, baviti se s preteklostjo, ko je sedanjost tako žalostna.“

Ni čuda, da so tako izredno nadarjenega in vsestransko izobraženega duhovnika hoteli postaviti na službeno mesto, v katerem bi imel priliko črpati iz nakopičenega duhovnega bogastva v interesu božjega kraljestva med ljubljanim svojim narodom. Četudi bi se bil najraje vrnil nazaj na svoje kaplansko mesto v Dobrli vesi ali na kako drugo dušnopastirsko mesto v domači, krški škofiji, se je odzval klicu v uredništvo katoliškega dnevnika. „Slovenec“ v Ljubljani. Po tej poti je prišel neizo-

gibno v najožji stik s političnim dogajanjem doma in po svetu in postal sloviti „slovenski časnikar in diplomat“.

Kot tak je bil v zunanjem svetu, v površni javnosti, znan, kot takega so ga v njegovem delu v Ljubljani v letih 1926—1941, v Londonu v letih od 1941 do 1950, v New Yorku od leta 1950 do smrti gledali in presojali ali obsojali prijatelji in neprijatelji, pristaši in nasprotniki. Ožji krog najintimnejših in najzvestejših prijateljev pa pozna in ceni Alojzija Kuharja pred in nad vsem kot globoko, otroško vernega, neumorno za duše se brigajočega in trudečega katoliškega duhovnika. Četudi je smatral svojo službo v pisani besedi v neštetih časnikarskih prispevkih, v govornih besedi na neštetih sestankih in zborovanjih, pred nepregledno množico radijskih poslušalcev vsaj kot posredno dušno pastirstvo, ga v vseh teh letih najdemo tudi v neposredni troedini službi učitelja, duhovnika in pastirja v Cerkvi Kristusovi.

V dobi svojih univerzitetnih študijev v Parizu je vršil službo samostanskega hišnega duhovnika in bil obenem odgovorni dušni pastir za slovenske izseljence v Franciji. V Ljubljani je bil poleg svojega naporenega uredniškega dela, kolikor mu je dopuščal čas, rade volje na razpolago za pomoč v dušnem pastirstvu kot pridigar, kot govornik pri prosvetnih in verskih prireditvah, kot mašnik in spovednik. V

Boršt (Log)

Foto:
ing.

Miran Pavlin

TRST,
Portici
di Chiozza

Foto:
ing.
Miran Pavlin

Londonu se je udejstvoval in uveljavljal kot prvi slovenski izseljeniški duhovnik v Angliji.

Iz dobe njegovega bivanja v Ameriki nam o tem priča osebni prijatelj, ki je bil z rajnim sam in njegova družina najožje povezan do zadnjih njegovih zemeljskih dni, takole:

„V tej fari, t. j. v Bridgeport, Connecticut, je dr. Kuhar prebil mnogo časa. Slovenska fara z veliko starih in novih naseljencev je potrebovala, zlasti ob praznikih in pred prvimi petki in ob podobnih priložnostih, pomožnih duhovniških moči. Presedel je mnogo ur tamkaj v spovednici. Večkrat mi je pravil, kako vesel je, če vidi v slovenskih naseljih, da ljudje hodijo k zakramentom. Pripovedoval mi je to tudi še iz svojega prejšnjega življenja pred vojno, ko je bil v Franciji, v raznih diplomatskih in častniških službah, kako je vendarle smatral kot najvažnejše, da je mogel obiskovati slovenska rudarska in delavska naselja in spravljati ljudi k zakramentom.“

Ista priča vé tudi povedati, kako je Kuhar ponovno izražal svojo žalost in bol nad dejstvom, da moderna motorizacija, četudi je na eni strani v pomoč, predvsem mlajšo duhovniško generacijo vendarle preveč odvraca od spovednice. Žalosten je bil tudi, če je slišal in bral o kaki prometni nesreči ob navzočnosti katoliškega duhovnika, če ta ni imel pri sebi svetega olja za zadnje maziljenje ponesrečenec.

Naj dodamo h gornjemu še nekaj posebno značilnih osebnih pričevanj iz Kuharjevih pisem koroškemu sobratu.

Cambridge, (Anglija), dne 5. III. 1946.

„Ime novega prevzvišenega krškega knezoškofa sem izvedel v taborišču vojnih ujetnikov. Osebnost se ga ne spominjam... V svojih pismih nanj sem mu razložil svoj položaj. Njegova stvar je, da odloči glede mojega povratka v škofijo. Obljubil sem svojemu škofu brezpogojno pokorščino in se obvezal storiti vse, kar bo glede mene ukrenil. Pač pa sem ga prosil, naj mi dovoli, da dotlej, ko se ves svetovni položaj bolj umiri, svoje tukajšnje delo dokončam. Tu sem se skrnil v samoto in živim v samostanu dominikancev kakor vsak študent. Med dnevom sem v univerzitetni knjižnici, ki je ena izmed najlepših na svetu. Star sem že 50 let in zdravstveno nisem atlet.“

Pa bodisi kakorkoli, če se nudi možnost preselitve, stojim svojemu škofu brezpogojno na razpolago... Dolga leta sem sanjaril o tem, da bi postal spiritual pri celovških uršulinkah ali pa hišni duhovnik v bolnici tamošnjih elizabetink. To bi bil najlepši zaključek mojega življenja. Druhih ambicij nimam.“

New York, 17. aprila 1953.

„Ob nedeljah in sobotah sem v dušnem pastirstvu. Že dve leti hodim v neko večjo predmestno faro, kjer spovedujem po štiri ure vsako soboto v angleščini, francoščini in nemščini in imam naslednji dan dve sv. maši in dve pridigi v angleščini. Tako se duševno osvežim, da morem potem zopet biti ‚skribifax‘ (pisač) preko tedna...“

Na Koroško me še vedno vleče. Vedno in vedno. Kar srce me je stiskalo, ko sem slišal, kako beže slovenski duhovniki iz Koroške v argentinsko pampo, ker se mi je zdelo, da vsak rešuje samo svojo lastno kožo.

Toda postajam star in za nič. Sprašujem se, če bi škofu in škofiji le bolj v nadlego bil kot pa v kakšno pomoč, če bi se na stare dni privlekel tja in bi od mene nikdo ne imel koristi. Po letih sicer še nisem starček. Letos jih bom imel 58. Toda tudi to so leta, ki ne dovoljujejo več naporov, ki jih je človek zmožen, ko je mlad.

Rad bi bil dušni pastir. Kanclij sem sit do grla. Mislim, da bi še bil sposoben, prevzeti dušno skrbstvo v kakšni bolnišnici ali spiritualsko mesto pri kakšnih sestrah. Predno sem šel v Ameriko, sem bil v Londonu dušni oskrbnik velikega tuberkuloznega sanatorija in spiritual sester usmiljenk. Kaj takega bi mi 'dišalo', ker rad pridi-gam in spovedujem, a bi mi dalo še časa dovolj za kakšno branje in pisanje.

Vlečejo me stare Marijine cerkve, o katerih sem za svojo doktorsko disertacijo (800 strani) prebiral zgodovino: Tinje ('supra Dravum'), Žihpolje ('in schalach'), Gospa Sveta ('in Carantanis'), na Otoku ('in Veride'), na Zilji ... vsi Marijini brami, prvi, ki so se dvignili po prihodu misijonarjev v davni naši zgodovini.

Morda bi tudi znanje jezikov, slovenske-

ga, nemškega, francoskega, in angleškega, moglo kje koristiti, na krajih, koder prihajajo takšni tujci, recimo vzdolž Vrbskega jezera. (Kako lepo bi bilo na Otoku!)

Morda boš rad slišal tudi to, da bi moral biti dne 6. junija lanskega leta inštaliran kot župnik slovensko-angleške župnije v Milwaukeeju, kjer je umrl Gabrovšek. Ko sem se pripravljal, da o tem obvestim g. škofa in ga prosim za njegov pristanek, sem zbolel, šel dva meseca v bolnišnico, ležal doma še dva nadaljnja meseca in bil potem preslab za hude napore, ki jih ta župnija nalaga, ker so tamkaj zadnjih 6 let imeli samo 'bettlägerige' župnike. No, in tako je tudi to splavalo po vodi.

Takrat sem si rekel: 'Duhovnik si postal samo radi tega, ker te je privlačilo veselje do dušnega pastirstva med ljudmi, in vse svoje življenje imaš to željo, da postaneš dušni pastir. No, sedaj si postal star in si moraš reči, da si vse življenje presedel po kanclijah in pri napolnjevanju papirja. Kadarkoli si stegnil roko po kaki fari (Stari trg pri Slovenjgradcu, Pliberk ...), se je vedno kaj zgodilo, da se je načrt izjalovil. Sedaj si bil v Ameriki tik pred tem, da dobiš župnijo, pa te je Bog poslal namesto tega v bolnišnico in nazaj v kanclijo. Najbrž bo tako, da te Bog noče pri svojih dušah ...' Ali ni res tako?"

*

New York, dne 4. julija 1957.

Pomladno
jutro
na Tržaškem
Foto:
ing.
Miran Pavlin

„Če bi se kakor koli že zgodilo, da bi eventualno mogel priti nazaj na Koroško, ali bi mogel na to računati, da bi kje prišel pod streho pri kakšnih sestrah ali kakorkoli že, če me Bog pusti še živeti? Saj veš, da sem malo tudi intelektualec in sem rad blizu knjig in knjižnic, dasi bo Bog tudi to morda po svoje uredil, ko mi moči tako rapidno pešajo.“

*

Belle Harbor, N. Y., dne 15. aprila 1958.

„Jaz sem se naselil, kot sem Ti že kratko sporočil, a česar Prezvzišenemu še nisem javil, v majhen samostanček ob morju (še v mestu New York), kjer štiri sestre skrbijo za 15 starih invalidnih žená. Tam sem nekako 'hišni duhovnik', to se pravi, da tam spim in mašujem in ob sobotah spovedujem, ob nedeljah pa še malo popridigam, a se drugače vsako jutro zgodaj odpeljem v pisarno in se vračam pozno zvečer. Potovanje traja obakrat nekako pet četrtrt ure v velikem drenju, ko je treba večidel státi, a je ta 'štrapač' nekakšna telovadba, ki tudi ni brez koristi. Tudi v župniji malo pomagam, kjer župnikuje silno ljubezniv prelat, ki je ravnatelj Caritas ško-fije, in se medsebojno radi vidimo in spoštujemo.“

*

Zaključno besedo tega skromnega spomina naj ima že omenjeni prijatelj in priča zadnjega javnega nastopa in zadnjega prijateljskega pozdrava našega dobrega, po naših človeških računih in željah žal mnogo prerano v večno domovino odpoklicanega dr. Kuharja:

„V nedeljo zvečer, 26. oktobra 1958, je imelo za proslavo 40-letnice ustanovitve države Slovencev Hrvatov in Srbov Slovensko katoliško akademsko starešinstvo sestanek s širšo udeležbo publike.

Program je vseboval več recitacij in glasbenih točk. Glavna točka programa je bil pa nagovor dr. A. Kuharja. Iz njegove zapuščine smo pozneje videli, da je napravil več osnutkov za ta nagovor. A govoril je brez kakršnegakoli teksta v roki, prosto po spominu. V resnici je združil misli vseh osnutkov.

Pokojni je govoril iz srca. Cel nagovor se je zavlekel preko ene ure. Dasi je bila publika že malo nestrpna, so vsi z zanimanjem poslušali prav do konca, ker je bilo govornikovo izvajanje in razpletanje misli zelo zanimivo in lo-

Znamenje na Ključu (Foto: ing. Miran Pavlin)

gično. Ko je končal, je bil vidno zmučen. Jaz sem stal v ozadju dvoranice (pri Sv. Cirilu, na Osmi cesti, t. j. v slovenski farni cerkveni dvorani).

Dr. Kuhar ni čakal konca prireditve, ki takrat formalno še ni bila izčrpana, in tudi ni hotel počakati na kratki družabni večer, ki navadno sledi podobnim prireditvam v Ameriki. Odšel je naravnost v župnišče, t. j. v 3. nadstropje. Pri odhodu iz dvorane sem mu stisnil roko in ga še enkrat povabil, naj bi Zahvalni dan prebil pri naši družini. Rekel je, da ne more več govoriti oni večer, ker je preveč zmučen in da mora takoj v posteljo.

To je bilo zadnjikrat, ko sem ga še videl živega. Mislim, da tudi ni nihče govoril z njim pozneje pri polni zavesti pokojnega, ker, ko se je zbudil prihodnje jutro, je bil že pod vplivom hudega napada sladkorne bolezni (koma) in je le še brez zveze govoril. Umril je tri dni zatem. Pokopali smo ga ob veliki udeležbi ljudstva na pokopališču Sv. Mihaela v Stratford-u (Connecticut).

Slava njegovemu spominu! Bog bodi dober plačnik za vso ljubezen in vsa dobra dela svojemu dobremu in zvestemu služabniku!

Skrivnost začaranih vrečk

V gostilni „Pri belem konjičku“ je gostoval znamenit čarovnik. Ljudje so kar zijali, take čaravnije je uganjal. Nazadnje pa je hotel nekaj zaslužiti.

Položil je na mizo deset vrečk in dejal: „V teh desetih vrečkah je natančno 1000 šilingov. Ob koncu jih boste lahko prešteli. Zdaj pa naredimo takole: Vsak mi lahko reče gotovo vsoto denarja od 1 pa do 1000. In jaz bom dal kar vrečke, pa ne bom v nobeno pogledal, in bom dal ravno toliko šilingov, kolikor je on rekel. Zato mi plača vsak en šiling. Če bo pa kdo rekel eno vsoto med 1 in tisoč, ki je jaz ne bom mogel dati, mu bom pa jaz dal deset šilingov. Velja?“

Možakarji so bili takoj navdušeni. Pa je prvi rekel: „Dajte v vrečkah 269 šilingov!“

Čarodej je izbral 4 vrečke. Odprli so jih, prešteli denar in res je bilo natančno 269 šilingov. Mož je moral plačati šiling.

Zdaj se je opogumil drugi: „Jaz bi pa rad 873 šilingov!“

Čarodej je vzel tri večje vrečke. Prešteli so denar. Točno 873 šilingov! Spet je spravil čarodej en šiling.

In tako je šlo po vrsti. Niti enkrat ni čarodej izgubil. Le kako je mogel to narediti?

V smrtni nevarnosti

Trije znameniti raziskovalci so se podali v osrčje Afrike. Tam so najeli tri domačine, da so jim nosili opremo in razne aparate. Raziskovalci so kmalu spoznali, da so ti trije nosači čisto navadni lopovi in komaj čakajo prilike, da bi jih pobili in pograbilili vse njihovo premoženje. Toda ti so bojazljivi in bi si upali napasti le takrat, če bi bili v premoči. Zato komaj čakajo ugodne prilike, da bi enkrat kateri izmed raziskovalcev odšel, potem bi lahko premagali onadva.

Raziskovalci vse to vedo in zato skrbno pazijo, da nikoli ni več nosačev v bližini kot njih. V zagato pridejo šele, ko je treba preko neke reke. Čoln je tako majhen, da se moreta v njem peljati samo dva človeka z malo prtljage.

Raziskovalci se posvetujejo, kako bi prišli preko reke in sicer tako, da ne bo nikoli

na nobeni strani več nosačev kot raziskovalcev. Kmalu najdejo rešitev...

Kako so to naredili?

Križanka

	1	2	3	4	
5					6
7			8		
9		10		11	
12			13		
	14				

Vodoravno: 1. član družine, 5. pesniška oblika, 7 dva soglasnika, 8. jeza, 9. pogan, 11. oslovski glas, 12. kazalni zaimek, 13. trije različni soglasniki, 14. žival, ki živi v mlakah.

Navpično: 1. kralj, poznan iz slovenske zgodovine, 2. vprašalnica, 3. sovjetska tiskovna agencija, 4. slovenski rudarski kraj, 5. sorodnik, 6. prvi človek, 10. soglasnik, 13. dva enaka soglasnika.

Ta zamuda . . .

(Za bistré računarje)

Hanzej je hotel v ponedeljek v Celovcu. Pa je ostal dolgo v noč pokonci in zjutraj zaspal. Ko je pritekkel na avtobusno postajo, je videl, da je ravno za 22 minut zamudil avtobus. Sedem minut je stal tam na postaji in ni vedel, kaj naj počne. Potlej pa je šel kar peš. Štiri ure in 20 minut je rabil, pa je prišel v mesto. Tam je najprej zavil v gostilno in pol ure jedel. Nato si je naročil piva in ob vrčku prebil kar tri ure. Seveda si ga je dal vmes večkrat napolniti.

Nato je sedel na vlak in se peljal 37 minut ter izstopil. Na postaji je srečal znan-

Rešitve glej na strani 144!

ca in se pet minut z njim razgovarjal. Ta ga je povabil v kavarno. Takoj je bil Hanzej pripravljen, da gre tja. V sedmih minutah sta bila v kavarni in se tam zasedela 33 minut. Potlej je še štiri ure motovilil po gostilnah, nato pa je postal kar naenkrat ves zaspan. Mahnil jo je proti domu in bil v četrh ure tam. Zdaj se je kar brž slekel. Samo pet minut je rabil in že je bil v postelji. Pogledal je še na uro in videl, da je točno deseta ura zvečer. Potlej je zaspal...

Zdaj pa izračunajte, kdaj se je odpeljal avtobus, ki ga je »nesrečni« Hanzej zjutraj zamudil?

Poselnica

Slavko Brinjepelj

V katerem kraju na našem Koroškem je preživel počitnice ta rojak?

Magični kvadrat

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično vstavi iste besede, ki pomenijo: 1. del noge, 2. svetopisemsko ime, 3. sorodnik, 4. prometno sredstvo.

Taka izguba

Gostilničar Tomaž se je sila razveselil, ko je stopil v njegovo gostilno elegantno napravljeno možakar in si naročil imenitno kosilo. Pa je Tomaž nosil na mizo jedatice in pijače, da je bilo veselje.

Ko se je gost najedel, je zahteval račun. Pa je Tomaž brž začel računati in dejal:

»Natančno 60 šilingov znes, gospod!«

»Tu imate. Nimam drobiža!« mu je gost dal bankovec za 500 šilingov. Pa tudi Tomaž ni imel drobiža. Brž je poslal svojega

Jakeja k bližnjemu trgovcu, da menja petstotak.

Jakej je priletel nazaj z drobižem. Tomaž je dal gostu 440 šilingov, 60 pa je vtaknil v svojo denarnico. Prijazno se je poslovil od gosta ter ga pospremil do vrat. Potlej pa si je zadovoljen privoščil kozarček »črnega«, ker je tako dobro zaslužil.

Toda kmalu ga je minilo veselje. Priletel je namreč trgovec s tistim petstotakom nazaj.

»Ta denar je ponarejen!« je zaklical. »Tako mi dajte 500 šilingov, pa pristne, če ne vas naznanim!«

Žalosten je Tomaž dal trgovcu 500 šilingov. Tisti ponarejeni bankovec pa je nesel na policijo. Tam so takoj dognali, da je denar res ponarejen in si vse zapisali, kako ga je Tomaž dobil.

Ta pa se je skrušen vrnil domov in venomer tarnal:

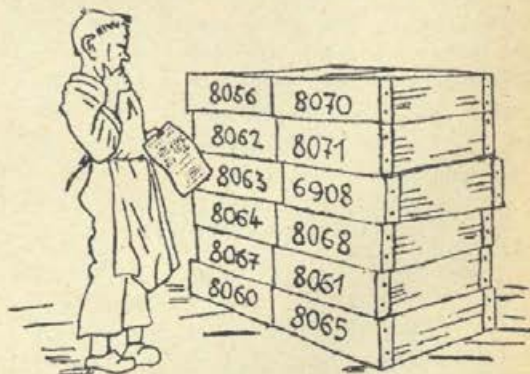
»Taka izguba! Taka izguba!«

Koliko pa je pravzaprav imel Tomaž izgube. Kdo mu zna do groša natančno izračunati.

Strašna zadrega

Hanzej je za vajenca pri mehaniku Dolinarju. Pa je Dolinar dobil pravkar 12 zabojev, v katerih so razni nadomestni deli. In Dolinar je naročil Hanzeju, naj pogleda, če so vsi zaboji prišli. Hanzej zaboje prešteje. Vsi so tu.

Pa mu zdaj Dolinar naroči, naj prinese zabojev števil. 8069. Hanzej išče ta zabojev in

ga — ne najde. Le kako je to mogoče? V strašni zadregi si ne upa pred mojstra.

Kdo si upa pomagati ubogemu Hanzeju pri iskanju tega nesrečnega zaboja.

Rešitve glej na strani 144!

Detektiv

Na policijsko stražnico v Marsellu je ves razburjen pritekel gospod Chipuki. Ponoči je šel na svoj vrt in tam ga je nenadoma nekdo napadel. Z vso silo ga je lepnil po glavi.

Mlad policist se je brž odpeljal z motorjem, da poišče hudodelca. Kmalu se je vrnil z debelo buško na glavi in poročal:

»Ta slučaj je razčiščen. Tudi jaz sem stopil na tiste ‚zločinske‘ grablje...«

*

Dobra ženska. — Prijatelj: »Kako te je žena sprejela sinoči, ko si prišel domov?«

On: »Rože je metala vame.« Prijatelj: »Rože? Kako pa tō, da si črn pod očmi?« On: »To je zato, ker jih je pozabila vzeti iz lonca.«

*

Tolažba. — Vajenci se pogovarjajo med seboj. »Vsak stan ima svoje težave,« pravi čevljarski vajenec tovarišu. »Kralje mazi-lijo, advokate ‚šmirajo‘, nas pa mažejo...«

*

»Marti manjkajo samo peruti!«

»Da bi bila angel?«

»Oh ne! Da bi bila gos!«

OTROŠKA PAMET

„Atej, kako dolgo pa je treba hoditi iz Velikovca v Celovec peš?“ vpraša mali Hanzej.

„Kakih šest ur,“ je menil oče.

„In iz Celovca v Velikovce?“

„Tudi šest ur!“

„Čudno!“ je dejal sinko.

„Zakaj čudno?“ je zmajal oče z glavo. „Kako le moreš tako neumno vprašati!“

„Nič neumno,“ se je zagovarjal

Hanzej. „Poglej, atej! Od Božiča

pa do Novega leta je sedem dni.

Od Novega leta pa do Božiča jih ja pa 358!“

Rešitve s strani 142 in 143

SKRIVNOST ZACARANIH VREČK

Čarodej je imel denar po vrečkah tako razdeljen, da je lahko dal vsako poljubno vsoto od 1 do tisoč. V vrečkah pa je bilo: v prvi 1 šiling, v drugi 2, v tretji 4, v četrti 8, v peti 16, v šesti 32, v sedmi 64, v osmi 128, v deveti 256 in v deseti 489. Če seštejete ta denar, boste dobili natančno 1000 šilingov. In če sedaj vzamete katerokoli vsoto, jo boste lahko dali, samo prave vrečke morate izbrati. Tako si je čarodej le zapomnil vrečke in hitro računal.

Še vi poizkusite, če je res!

V SMRTNI NEVARNOSTI

Takole so napravili raziskovalci: Peljati se je bilo treba enajstkrat preko reke, in sicer v naslednjem redu: 1. Na drugo stran: 1 raziskovalec, 1 nosač. 2. Nazaj: Raziskovalec. 3. Spet tja: 2 nosača. 4. Nazaj: 1 nosač. 5. Tja: 2 raziskovalca. 6. Nazaj: 1 raziskovalec in en nosač. 7. Tja: 2 raziskovalca. 8. Nazaj: 1 nosač. 9. Tja: 2 nosača. 10. Nazaj: 1 nosač. 11. Tja: 2 nosača.

TA ZAMUDA

Avtobus je odpeljal ob 7.59, to je eno minuto pred osmo uro zjutraj.

KRIZANKA

Krizanka: Vodoravno: 1. mati, 5. balada, 7. rt, 8. srd, 9. ajd, 11. ia, 12. ta, 13. bjm, 14. žaba. — Navpično: 1. Matjaž, 2. al, 3. Tas, 4. Idrinja, 5. brat, 6. Adam, 10. d, 13. bb.

MAGIČNI KVADRAT

Magični kvadrat: 1. peta, 2. Ezav, 3. tast, 4. avto. Posetnica: Slovenji Plajberk.

TAKA IZGUBA

Tomaž je pri tej »kupčiji« izgubil natančno 500 šilingov in sicer 60 šilingov v blagu in 440 šilingov pa, ki jih je dal »imenitnemu« gostu. Da je moral trgovcu tudi dati 500 šilingov, se ne šteje k izgubi, ker jih je že prej — v drobižu — od njega dobil.

STRAŠNA ZADREGA

Zaboj je v desni vrsti in sicer tretji od zgoraj. Pač pa je narobe obrnjen in zato bere Hanzej vselej številko 6908 namesto 8069.

Prosvetno delo na Goriškem

Kmečki gospodar sedi pred svojo domačijo in zamišljeno gleda v oblake, ki jih podi jesenski veter. Pred njim pade na tla list, ki je prišel Bog ve od kod. Rjavobled list, katerega je kot premaganca neusmiljeno odtrgal jesenski veter.

Kmet se zagleda vanj in misel mu splava v naravo, ki se pripravlja na zimski počitek, potem ko je dala pridnim rokam svoje sadove. Vesel si mane roke in pogled mu obstane na vratih polne shrambe. Vesel pokliče prijatelje in ponosno stopi z njimi v shrambo. »Tukaj je sad mojega dela!« In s ponosnim korakom zapuščajo shrambo. Prav tako bi lahko rekel tudi prosvetni delavec ob koncu sezone.

Zato pa pogledjmo tudi mi v »shrambo« in videli bomo sadove, katere nam je dalo z božjo pomočjo opravljeno delo v preteklem letu.

CERKVENI PEVSKI ZBORI

Prosvetno delo na Goriškem lahko v preteklem prosvetnem letu zabeleži lepe in zavidanja vredne vzpone. Venec goriških vasi je prevzete naloge lepo izpeljal. Št. Maver, Pevma, Jazbine, Števerjan, Štan-

drež, Podgora, Sovodnje, Rupa, Doberdob, Jamlje, vsaka teh vasi je po svojih močeh prinesla delež k lepemu uspehu prosvetnega dela. Cerkevni zbori teh vasi imajo za seboj veliko napora, a tudi lepih in prijetnih trenutkov. Trudili so se in uspeh ni izostal. Ti zbori so skrbeli za petje, a tudi za drugo prosvetno delo. Imeli so svoje prireditve, nekatere za širše občinstvo, druge pa za svoj ožji krog. Zlasti je pa važno, da so se ti zbori povezali in da so imeli tudi skupne nastope. To bom povedal v naslednjih vrsticah.

Duhovski zvezi in sestankom organistov gre zasluga, da je prvo nedeljo v oktobru (5. okt.) 1958 prišlo v Podgori do velike verske proslave, posvečene Rožnovenski Kraljici. Na tej proslavi je nastopilo deset goriških zborov, ki so se s koncertom Marijinih pesmi oddolžili Njej, ki je središče božje harmonije. Koncert je vodil prof. Mirko Filej, pri orglah pa je sedela prof. Lojzka Bratuževa.

Drugi skupni nastop je bilo tekmovanje pevskih zborov dne 29. novembra v spomin sv. Cecilije, zavetnice cerkvene glasbe. Tekmovalo je pet zborov. Prvo nagrado je komisija prisodila moškemu zboru iz Jazbin.

Združeni zbori pri koncertu božičnih pesmi pod vodstvom prof. M. Fileja

Za to priliko je bila dvorana Brezmadežne na Placuti nabito polna.

Kot vsako leto se je v decembru zadnje nedelje vršil v goriški stolnici koncert združenih pevskih zborov, ki so zapeli najljepše božične pesmi. Ta koncert postaja leto za letom bolj popularen. Petje je vodil prof. Mirko Filej, na orglah je spremljala prof. Lojzka Bratuževa.

Četrty nastop pa je bil v Števerjanu dne 21. junija 1959. Bil je to prvi nastop v okviru Zveze slovenske katoliške prosvete in je zelo dobro uspel. Na sporedu so bile narodne in umetne pesmi; izvajalo jih je šest goriških zborov. Sodelovala sta goriški trio in kvintet. K uspehu je mnogo pripomogla mladina SKPD iz Števerjana, ki je za to priliko naštudirala burko.

Omenil sem, da se je nastop v Števerjanu vršil pod okriljem Zveze in da je bil ta nastop prvi, ki ga je organizirala Zveza. Zato pogledjmo malo od bližje to novo prosvetno ustanovo.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

V vsej dobi po zadnji vojni je prosvetno delo za Goriškem stremelo po neki tesnejši povezavi. Prvi čas so se skupni nastopi vršili pod okriljem SKPD iz Gorice. Potem sta bili ustanovljeni še dve katoliški prosvetni društvi, namreč v Števerjanu in v Pevmi. Pevmsko društvo nosi ime »Jože Abram«. Sedaj so bila pripravljena tla za uresničitev dolgoletnega načrta katoliških prosvetnih delavcev. Dne 11. januarja 1959 se je vršil ustanovni občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete, na katerem je bil izbran zvezni odbor. Zveza skrbi za povezavo med včlanjenimi društvi. Za prvega predsednika Zveze je bil soglasno izvoljen prof. Mirko Filej. Težave zveznega odbora ne bodo majhne, a z božjo pomočjo in dobro voljo bo dosežen cilj, t. j. delo Bogu v čast in narodu v ponos.

DELO SKPD V GORICI

V načelno zmedo povojnega časa je prineslo jasnost Slovensko katoliško prosvetno društvo v Gorici, ki si je nadelo za nalogo, širiti slovensko kulturo na osnovi katoliških načel. Te smeri se je društvo držalo od vsega začetka do današnjega dne. Različni odseki so pripomogli, da se je delovanje razvilo po péstrih sporedih na raz-

S. K. P. D. »Jože Abram« iz Pevme na izletu

nih poljih. In danes se lahko s ponosom ozremo na dolgo vrsto dramskih, pevskih, orkestralnih nastopov, predavanj in še drugih prireditev. Podroben obračun za vsako leto je bil že dan v koledarju. Ostane le letošnje delo tega društva.

Tudi letošnje prosvetno leto je bilo polno raznih prireditev. V naslednjem najpogledam le kratek kronološki pregled.

Dne 5. in 6. julija 1958 je bil koncert s premiero spevoigre Maksa Debenjaka »Zvesto deklet«. Uspeh je bil velik. Dramski odsek je s tem delom šel tudi na druge odre, kajti vabili so ga od povsod. Tako je gostoval dne 9. novembra v Pevmi, dne 16. nov. v Doberdobi, dne 23. nov. pa v Bazovici in na Opčinah, kjer so igrali tudi enodejanko »In vino veritas« in je nastopil tudi mešani zbor.

Dne 3. oktobra je bil »Koroški večer«. Nastopili so društveniki iz Šentjanža z igro »Spovedna molčečnost« in z mešanim zborom in rajanjem.

Društvo je 5. oktobra sodelovalo z drugimi zbiri pri Marijini proslavi v Podgori.

Dne 15. oktobra je v dvorani Brezmadežne na Placuti predaval Maks Komac o Mariji v umetnosti.

Društvo je 29. novembra nastopilo z mešanim zborom pri proslavi sv. Cecilije; udeležilo se je tudi tekmovanja pevskih zborov.

Dne 12. oktobra je gostoval v Gorici cerkveni zbor iz Doberdoba. Na sporedu so bile deklamacije in igra »Velika zmagovalka«.

Dne 22. decembra je društvo priredilo

predavanje s skioptičnimi slikami. Predaval je M. Bregant o svetovni razstavi v Bruslju.

Zadnjo nedeljo v decembru so odmevale v stolnici najlepše slovenske božične pesmi. Med združenimi zbori je bil tudi mešani pevski zbor SKPD iz Gorice.

Pater A. Koren iz Rima je imel dne 23. januarja 1959 v okviru osmine za združene vzhodnih cerkva predavanje s slikami. Sodeloval je moški zbor društva, ki je odpel nekaj odlomkov sv. maše v cerkvenoslovesnem jeziku.

Isti zbor je nastopil v stolnici 25. januarja zvečer. Pel je mašo po vzhodnem obredu, katero je daroval p. A. Koren. Stolnica je bila ob tej priliki nabito polna vernikov. Prisoten je bil tudi prevz. goriški nadškof.

Na pustno nedeljo je društvo oskrbelo pustovanje. Ta dan je bila na sporedu opereta »Zvesto deklet«, burka in šaljivi prizori v splošno zadovoljstvo vseh udeležencev.

Dne 25. februarja je bilo v dvorani Brezmadežne predavanje s skioptičnimi slikami, katero je imel g. Vinko Zaletel. Naslov predavanja je bil »Potovanje po Evropi«.

V aprilu, in sicer 24. in 26. pa je bila na sporedu igra »Kajnov angel«, moderen misterij, ki nas je kar presenetil. Ta predsta-

va je v ponos društvu, zlasti pa dramskemu odseku in režiserju Maksu Komacu.

Na kulturnem večeru, posvečenem materi, je dne 29. aprila sodeloval tudi moški zbor našega društva, ki je zapel nekaj pesmi, v katerih se zrcali lik matere.

V soboto in nedeljo 16. in 17. maja je bil »veseli večer«, na katerem so nastopale same mlade moči, ki so žele splošno pohvaliti.

Mešani zbor društva je naštudiral koncert velikonočnih pesmi za tržaški radio.

Društvo se je z moškim zborom udeležilo tabora v Dolini ob obletnici prvega slovenskega tabora na Tržaškem.

To je bežen pregled dela SKPD v Gorici.

DRUGE PRIREDITVE

Tudi dekliška Marijina družba v Gorici je večkrat nastopila v splošno zadovoljnost. Njen dekliški pevski zbor je večkrat sodeloval z zborom SKPD.

Slovensko katoliško akademsko društvo je imelo za svoje člane in prijatelje več znanstvenih predavanj.

Pri šolskih prireditvah je dvakrat nastopil mladi rod, ki je žel vihar odobravanja. Zaključna šolska prireditev se je vršila prvič dne 7. junija; ponovitev pa je bila dne

Dvodejanka „Velika Zmagovalka“ (ali spreobrnjenje Eve Lavalliére) v Doberdolu (8. dec. 1958)

Pevski zbor iz Jazbin. 1. nagrada na tekmovanju

14. junija. Spored je bil bogat in izbran. Igra »Čudežne gosli« nam je pričarala pred oči košček pravljичnega sveta. Nastop mladih pevcev pa nam je pokazal, da se tudi med šolsko mladino goji lepa slovenska pesem. Tako je prav! Prihodnost je namreč v mladini; če bomo nadaljevali po začetih poti, bo seme, ki je bilo spomladi položeno v zemljo, obrodilo bogat sad, ki bo še

pozni rodovom pričal, da ni bilo nič zanemarjenega.

+

Ob zaključku tega pregleda izražam željo, da bi po poletnem premoru s podvojenim silo šli na delo. Zaorane brazde naj bodo v bodoče še poglobljene. Tako bomo dosegli cilj, ki si ga je zastavilo vsako katoliško prosvetno društvo, cilj, ki vodi nazgor: Bogu v čast in narodu v ponos!

Katoliško kulturno delo v Doberdolu

1. 16. novembra 1958 je Kat. prosv. društvo iz Gorice uprizorilo veselo martinovanje s spevoigro »Zvesto dekle«.
2. 25. novembra 1958 nam je prof. dr. Bratina pokazal prelepe barvne slike s predavanjem o naši deželi od Triglava do Jadrana.
3. Dekliški kvintet je na praznik sv. Cecilije nastopil s tremi pesmimi v Gorici ob tekmovanju drugih cerkvenih zborov.
4. Za miklavževanje so otroci nastopili z igrico »Miklavževi angelčki in parkeljčki«, nakar je priljubljeni Miklavž razveselil vse prisotne.
5. 8. decembra 1958 je Dekliški krožek priredil lepo proslavo Brezmadežni z igro v dveh dejanjih »Velika Zmagovalka«, katero so ponovile kasneje v Gorici.

6. 23. decembra 1958 je bila šolska božična prireditev.
7. 8. februarja 1959. so nas bazoviški skavtje razveselili s pustno igro »Natakar« v treh dejanjih.

Doberdobski zbor ob igri
„Tri sestre“
(3. avg. 1959)

Slika zgoraj:
Iz igrice „Dar luči“
v Doberdobo
(28. maja 1959)

Slika spodaj:
Skavti igralci iz Bazovice
v veseloigri „Natakar“
za pust v Doberdobo
(8. febr. 1959)

8. 22. februarja 1959 je prof. Ivan Teuerschuh iz Trsta imel dve zanimivi in poučni predavanji: eno za dekleta, drugo za mlade zakonce.
9. 26. februarja 1959 nam je znani in priljubljeni Vinko Zaletel s Koroške prikazal v barvnih slikah lepote raznih dežel, zlasti zanimivosti iz svetovne razstave v Bruslju.
10. 13. marca 1959 je bila proslava Franceta Prešerna z recitacijami in govorom ter s 17 umetnimi pesmimi moškega zbora iz Jazbin. Prešernovo pesem »Mornar« je zapel tenorist Zdravko Klanjšček, pevovodja iz Jazbin. Na klavirju ga je spremljal prof. Filej.

11. 28. maja je naša mladina počastila naše prvoobhajance z lepo igrico v treh dejanjih »Dar luči« in z različnimi deklamacijami.
12. 31. maja smo s pesmijo in lučmi spremljali kip Fatimske Marije po vasi; nato smo pred cerkvijo slovesno obnovili posvetitev brezmadežnemu Srcu Marijinemu.
13. 3. avgusta je domači cerkveni zbor priredil na prostem priljubljeno Krekovo igro v treh dejanjih »Tri sestre«. Na sporedu so bile še narodne pesmi in rajanje.
14. 6. septembra je Katoliško prosvetno društvo »Jože Abram« iz Pevme prire-

dilo na prostem ganljivo igro »Zločin pri kapelici«.

15. Za nove orgle, ki so že skoraj dokončane, ko to pišemo, se pripravlja velik koncert cerkvenih pesmi s sodelovanjem cerkvenih zborov.

Kakih deset let bo že, kar ga nismo več videvali na goriškem korzu; vedeli smo vsi, da leži v svoji sobi priklenjen na svojo posteljo zaradi hudega sklepnege revmatizma, ki mu je onemogočal skoraj vsako gibanje. Ko ga je dne 26. januarja 1959 Bog poklical k sebi, smo začutili, da nas je zapustil velik, tih delavec v vinogradu Gospodovem, a tudi vztrajen množitelj slovenske nabožne literature. To je bil bogoslovni profesor dr. Ivan Tul.

Luč sveta je zagledal v Mačkovljah na Tržaškem dne 2. junija 1877. Gimnazijo je dokončal v Trstu, bogoslovne nauke pa v centralnem semenišču v Gorici, kjer so se takrat in še dolgo potem šolali bogoslovci vseh primorskih škofij. V duhovnika je bil posvečen 14. julija 1901. Nekaj časa je bil v dušnem pastirstvu; kmalu pa so ga poklicali v škofijsko kurijo v Trst. Prav tista leta je burila ljudi po tržaški škofiji in tudi drugod nesrečna ricmanjska zadeva: cela vas je bila odpadla od katoliške Cerkve in prestopila v pravoslavje; ker niso hoteli sprejeti nobenega katoliškega duhovnika, pravoslavnih pa ni bilo, je sklepal zakone in pokopaval mrliče župan. To je bila prava verska in moralna revolucija, morda najusodnejši dogodek slovenske cerkvene zgodovine od protestantizma dalje. Krivdo za to je nosil dr. Požar. Ta zadeva ni odmevala samo po Slovenskem, kjer so jo pridno izrabljali v politične namene,

ampak po vsej tedanji Avstriji in še čez njene meje; vsa brezverska svobodomiselna družba je kričala o nezaslišanem nasilju tržaških cerkvenih krogov in o junaštvu ricmanjskih upornikov. Tul je vse te stvari korenito preštudiral in napisal stvarno knjižico o tem bučnem sporu med kurijo in ricmanjskimi občani.

Vestno opravljanje službe v Trstu je Tulu jemalo skoraj ves čas. Kljub temu se je pripravljal za izpite na univerzi na Dunaju, katere je tudi opravil in postal doktor teologije. Dobrih deset let po posvečenju so ga pa imenovali za profesorja moralke v goriškem centralnem semenišču (1912) na mesto dr. Ujčiča, današnjega beograjskega nadškofa, ki je bil odšel na Dunaj v drugo službo. Prof. Ujčič je bil Tulov sošolec v gimnaziji in bogoslovju. Ob začetku prve svetovne vojne so dr. Tula poklicali v vojaško službovanje; bil je mornariški vojni kurat, kar je ostal do novembra 1918. Kot tak je moral opraviti marsikatero neprijetno dolžnost. Tako je spremljal na morišče na smrt obsojenega Nazaria Saura. To je moral storiti po svoji službeni dolžnosti. Če bi bil obsojenec veren kristjan, bi mu bilo duhovnikovo spremstvo v veliko tolažbo na zadnji poti. Moderni svet pa ima take na glavo postavljene pojme, da so prof. Tulu navzočnost pri smrti Nazaria Saura, ki je izhajala iz službene dolžnosti in iz želje, lajšati obsojencu zadnje trenutke življenja, pozneje

Šolska prireditev v Doberdubu za Božič 1958

pod fašizmom hudo zamerili. Napadali so ga tudi po časopisju in brošurah; malo je manjkalo, da niso rekli, da je on kriv Saurove smrti.

Po končani vojni se je dr. Tul vrnil v Gorico in spet prevzel pouk moralke v centralnem semenišču. Pozneje so ga imenovali za spirituala; zraven tega je predaval še cerkveno umetnost in poučeval je deželne jezike, namreč italijanščino, slovenščino in hrvaščino. Opravljal je tudi druge cerkvene posle; bil je prosinodalni izpraševalec in cerkveni cenzor.

Prof. Tul je zgodaj spoznal, da je v modernih časih tiskana beseda važno orožje za brambo resnice in vere. Zato je stalno pisal o vprašanjih, ki so se mu zdela najbolj pereča. Vseh njegovih spisov sploh ne bo mogoče ugotoviti, ker se pri mnogih ni podpisal drugače kot »duhovnik tržaške škofije«. Imamo pa seveda tudi knjige in knjižice z njegovim imenom. Ena prvih je brošura »Ples«, ki je bila pisana tako prepričljivo in času primerno, da je leta 1907 doživela že III. tatis. Leta 1909 je opisal življenje svetega Socerba. Dodal je opis

gradu in jame z istim imenom. Isto leto je izdal svoje prve šmarnice. Šmarničar je ostal do konca; nekaj šmarnic je izšlo v tisku, druge so ostale v rokopisu. L. 1931 je izdal »Kraljico vernih duš«, 1940 pa »Zvezde vodnice za fanje in može«. Značilno za težave časa, v katerem je delal, je dejstvo, da so bile Zvezde vodnice, to je zbirka pobožnih premišljevanj, takoj zaplenjene, ker so bile pač pisane v slovenščini. Drugo njegovo zanimanje so bili molitveniki. Bistveno je sodeloval pri velikem »Cerkvenem molitveniku«; sestavil je pa tudi sam dva obširna molitvenika, namreč »Kraljico vernih duš« (1931 – to ni isto kot šmarnice z enakim naslovom) in »Zdravje bolnikov« (1933). Zlagal je tudi nabožne pesmi. Do zadnjega je bil sotrudnik Mohorjevega koledarja.

Pokojni prof. Tul je bil evangeljsko preprost in skromen, požrtvovalen in goreč duhovnik, ki je veliko delal in veliko molil, prava viannejska postava. Sedaj počiva v domači vasi, kamor so ga dali prepeljati iz Gorice, dober teden po smrti, in moli za lepšo bodočnost vseh Slovencev.

Pevski zbor S. K. P. D. „Lojze Bratuž“ iz Gorice

Gospod Cigoj

Dne 7. avgusta je minilo 25 let, odkar je umrl v Malovšah na Vipavskem, na svojem rodnem domu msgr. Leopold Cigoj, znan širom po goriški škofiji pod imenom gospod Cigoj, eden najodličnejših predstavnikov goriške duhovščine po prvi svetovni vojni. Do sedaj se o njem še ni nič pisalo, čeprav bi bil njegov spomin vreden debele knjige. Naj vsaj ta skromni dopis služi, da ime pok. svetniškega msgr. Cigoja ne pride popolnoma v pozabo.

Msgr. Leopold Cigoj se je rodil v vasici Malovše, ki spada v župnijo Črniče na Vipavskem, dne 21. marca 1886. Krščen je bil v lepi dekanijski cerkvi sv. Vida v Črničah. Dobri starši so nadarjenega dečka poslali v šole v Gorico. Obiskoval je nemško gimnazijo v mestu, stanoval pa v nekdanjem Malem semenišču za gradom. V šoli je bil odličnjak, v zavodu pa zgleden gojenec. Z izbiro poklica ni imel težav. Srce ga je vleklo v duhovniški stan. Ko je dovršil maturo, je vstopil v Centralno semenišče v Gorici. Še ne štiri leta nato, in sicer 18. aprila 1909 je blagopokojni knez in nadškof goriški dr. Frančišek Borgia Sedej položil roke nanj in ga posvetil v maš-

nika. Kako je bil tedaj srečen in vesel! Izpolnile so se mu srčne želje. Pred njim je bilo odprto polje, na katerem bo deloval z vso vnemo za blagor neumrljivih duš in prosveto slovenskega naroda na Goriškem.

Gospod Cigoj je bil lepe, visoke postave, toda nič kaj trdnega zdravja. Zahrbtna bolezen je začela razjedati njegov organizem. Zaradi tega ga je nadškof Sedej poslal za župniškega upravitelja na Lokve, da bi se v svežem zraku opomogel. Lokve so bile tedaj najbolj visoka župnija na Goriškem, lep letovišni kraj sredi Trnovskega gozda. Verniki so svojega dušnega pastirja takoj vzljubili. Še sedaj se ga z ljubeznijo spominjajo. Skrbna nega dobre mamice, ki je prišla za svojim sinom na njegovo novo službeno mesto, dober zrak in mirno življenje med dobrim vernim ljudstvom so pripomogli, da se je kmalu popolnoma pozdravil in se okrepil. Zato ga je nadškof še med prvo svetovno vojno premestil z Lokve na težje delo v Štomaž pod Čavnom v Črniški dekaniji, da je nasledoval vikarju Alfonzu Poljšaku, ki je šel v pokoj.

V Štomažu je bil devet let. Razmere so bile težke, poveljne. Vendar je duhovnjico popolnoma prenovil. Dvignil jo je versko, нравno, prosvetno in tudi gospodarsko. Nikdar prej ni bilo v cerkvi toliko lepih slovesnosti, pa tudi toliko svetih obhajil. Skrbel je za nedolžnost mladine. Bičal in preganjal je ples, kjer je le mogel. Večkrat je tudi obiskal pastirje na paši, da bi se tudi tam ne zgodilo, kar bi žalilo sramežljivost in čistost. Ustanovil je dekliško Marijino družbo in katoliško prosvetno društvo. Bil je tajnik in blagajnik domače hranilnice. Še sedaj je Štomaž med najboljšimi župnijami na Vipavskem. Vse to je zasluga pok. gospoda Cigoja. Globoko je zaoral v ledino pod čavenskim pogorjem in dosegel lepe uspehe, ker je svoje delo pridno zalival z molitvijo in osvetljeval z zglednim, svetniškim življenjem.

Čeprav je Štomaž neznatna vas, odmaknjena od sveta, ni delovanje g. Cigoja ostalo neopaženo. Sosednji dušni pastirji so ga začeli vabiti, da je vernikom po župnijah govoril na mnogih slovesnostih, zlasti pri sprejemih v Marijino družbo. Zelo rad

je spovedoval. Ko je bil 12. septembra 1923 evharistični shod za goriško škofijo v Logu na Vipavskem, je imel častno nalogo, da je vodil slavnostni shod Marijinih družb vse škofije. Naslednje leto je bil v Ljubljani od 6. do 8. septembra prvi slovenski Marijin kongres. G. Leopold Cigoj je skupno z dr. Mirkom Brumatom na kongresu zastopal goriške Slovence in imel dva priznana govora. Goriški ordinariat ga je tedaj imenoval za škofijskega voditelja Marijinih družb, kar je ostal do svoje smrti.

V Malem semenišču v Gorici

Največje delo goriškega nadškofa dr. F. Sedeja je bilo zgraditev novega Malega semenišča v Gorici, kajti tisto za gradom v Via del Cristo 2 ni bilo več primerno. Še sedaj je novo Malo semenišče po svoji masivnosti in veličini ponos goriškega mesta. Med prvo svetovno vojno je bilo močno poškodovano. Kmalu po vojni je bilo za silo popravljeno in prvi gojenci so stopili vanj v šolskem letu 1923/24. Prvo vodstvo semenišča je bilo v rokah gospodov Romana Roman in Jožefa Leben. V letu 1925 sta oba odstopila. Tedaj je pok. nadškof Sedej sklenil, da pokliče v Gorico kot izredno primerne za vzgojitelja bodočih duhovnikov štomaškega vikarja g. Leopold

da Cigoja. Težko mu je bilo slovo od dobrih štomaških vernikov. V Gorici sta se v Malem semenišču znašla dva sošolca in prijatelja Higin Valdemarin kot vodja semenišča in Leopold Cigoj kot njegov namestnik in prefekt. Z vso vncmo sta se še mlada gospoda lotila odgovornega dela, t. j. vzgoje dečkov in mladeničev, kandidatov za duhovski stan. Goriška škofija se mora zahvaliti delu teh dveh vzgojiteljev, da je v kritičnih letih pred drugo svetovno vojno in med njo dobila lepo število dobrih duhovnikov.

Naslednje leto je bil g. Cigoj imenovan za duhovnega vodjo ali spirituala. To je bila služba prav zanj. Vzljubil jo je z vsem srcem, ker je bil prepričan, da ga je Gospod poklical prav za to delo; njegova naloga je bila duhovno preobraziti mladeniče, ki so mu bili zaupani, da bi postali ne samo dobri, temveč sveti duhovniki. Svojim gojencem je hotel biti vse, oče in mati. To je dosegel s svojo resnobo in svojo prikupljivo prijaznostjo. Morda se ni nikdar ujezil, pa je vendar vedno znal ohraniti avtoriteto. Ves njegov nastop je vzbujal zaupanje. Ni bilo semeniščnika, ki bi mu ne odprl srca in ne razodel svojih dušnih težav. Kot spiritual je vpeljal za gojence vsakdanje premišljevanje, na katero se

Moški zbor iz Pevme pri Gorici

Plešivo - šolski otroci

je pripravljaj z vso skrbnostjo. V začetku je vsako premissljevanje spisal. Maševal je vedno navsezgodaj, še preden so semeniščniki vstali, da je lahko med njihovo mašo spovedoval. Imel je spovednico v drugi zakristiji na evangeljski strani semeniške kapele. Koliko bi imela ta spovednica povedati! Semeniščnikov tudi v počitnicah ni zapustil. Bil je z njimi v stalnem dopisovanju, večkrat jih je tudi med počitnicami zbral ali v semenišču ali v kakem drugem kraju k duhovni obnovi, da jih je zavaroval pred vplivom sveta in jim ohranil pravega duha.

Bil je vnet Marijin častilec. Tudi kot spiritual v semenišču je ostal školijski voditelj Marijinih družb. Njegova želja je bila, da bi tudi bodoči duhovniki bili polni marijanskega duha, da bi se Jezusu tembolj približali po Mariji. Njegovo geslo in pravilo vzgoje je bilo: »Po Mariji k Jezusu!«

Kolikokrat je imel premissljevanje o Mariji! S kakšno ljubeznijo je semeniščnike pripravljaj na Marijine praznike zlasti na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja. Tedaj je moralo biti v semeniški ka-

peli, ki je posvečena Brezmadežni, čim lepše, vse v cvetju in zelenju. Takoj ko je sprejel službo spirituala, si je privzel nalogo, ustanoviti v semenišču mladeniško Marijino družbo. To se mu je posrečilo v letu 1930. Sam je za Marijino kongregacijo sestavil pravila v slovenščini in italijanščini, jih dal natisniti v lični knjižici, ki jo je vsak kongreganist prejel v dar že pri sprejemu med družbene kandidate.

Da bi svoje kongreganiste navdušil tudi za sodobne probleme, je v Marijini družbi ustanovil odsek za liturgijo, za katoliško akcijo, za zedinjenje ločenih kristjanov. S kakšnim ponosom in zanimanjem so se fantje udejevali pod skrbnim vodstvom svojega voditelja! Veliko pažnjo je posvetil evharističnemu odseku. Sam goreč častilec sv. Rešnjega Telesa je hotel, da bi tudi semeniščniki goreli v ljubezni do evharističnega Jezusa.

V Malem semenišču so bili slovenski in italijanski dijaki. Slovenci so bili vedno v večini, vendar je bil zaradi obstoječih razmer uradni in učni jezik v semenišču vedno italijanski. Tudi premissljevanja je g. Cigoj moral imeti v italijanščini. Kot vnetemu Slovcu je to bilo zelo težko. Kjer je pa le mogel, se je trudil, da je slovenski jezik prišel do veljave. Na slavnostnih akademijah, ki jih je Marijina kongregacija prirejaj za razne prilike, kot n. pr. v maju leta 1931 ob proslavi petnajste stoletnice efeškega koncila, je poleg italijanskih točk bil tudi pester slovenski program. Zato so ga slovenski in italijanski dijaki enako cenili in ljubili.

Gospodu Cigoju ni bilo težko vzgajati, saj je privlačeval njegov zgled. Vse njegovo zadržanje je odsevalo globoko vero in pravo poglobljenost v Boga. Večkrat je moral nesti sv. popotnico bolnikom v mestu, ker je užival priznanje izvrstnega spovednika in tolažnika. Sv. Rešnje Telo je sicer nesel skrito, tajno, toda že njegov nastop, ki je dihal čudovito zbranost, je kazal, koga ima pri sebi. Tembolj se je odkrivala njegova ljubezen do evharističnega Jezusa pri sveti daritvi. Nobene površnosti in nobene pretiranosti ni bilo v njegovih gestah, temveč lepa umirjenost in plemenita pobožnost. Po mnenju premnogih je bil pravi dušni užitek, prisostvovati njegovi maši.

Ni človeka, ki ne bi okusil trpljenja. Tu-

di v življenje pok. g. Gigoja je večkrat posegla žalost. Že prvo leto njegovega delovanja v Malem semenišču mu je umrla dobra mamica, nekaj let nato mu je neki zločinec ubil ljubljenega brata. Tudi od strani njegovih semeniščnikov mu ni bilo prizaneseno. Marsikdo mu je zasekal v srce globoke rane s svojo trmoglavostjo in nehvaležnostjo. Samo božji Zveličar, katere mu edinemu je potožil v uri molitve, je vedel za njegove bridkosti.

Dočakal je pa tudi veliko veselja. Močno se je veselil, ko je videl, kako so njegovi dijaki po maturi začeli odhajati v bogoslovje. Z veseljem je v krogu svojih semeniščnikov in nekaterih bogoslovcev, ki so že izšli iz njegove šole, v mesecu maju 1934 na Barbani v svetišču Matere božje obhajal svojo srebrno mašo. Malo pred smrtjo mu je sv. oče Pij XI. podelil čast tajnega komornika s pravico nositi naslov 'monsignor'. Sreče, da bi katerega svojih dijakov videl kot mašnika pred oltarjem, pa ni dočakal.

Že leta 1934 je začel bolehati. Skrita, zahrbtna bolezen rak je glodala njegovo krepko postavo. Ni bilo pripomočka, ki bi bolezen ustavil. V letu 1935 je še samo ležal. Tudi na bolniški postelji je še delal. Semeniščniki so hodili k njemu k spovedi kakor tedaj, ko je bil še zdrav. Ganljivi so bili prizori v njegovi sobi, ko so semeniščniki poklekali k njegovi postelji, da jim je delil tolažbo, ko je bil sam tolažbo najbolj potreben. Počasi, toda neodjenljivo je bolezen vrtala v njegov organizem.

S. K. P. D. iz Števerjana pri pustni proslavi

Telo je vedno bolj pešalo, ne pa duh. Bil je še vedno veder in nasmejan. Ko se mu je približala smrt, si je zaželel videti rodni dom. Nekaj ga je vleklo tja, kjer se mu je porodilo življenje in kjer je počivala njegova mamica, ki jo je tako neizmerno ljubil.

Želja se mu je izpolnila. V juliju 1935 se je vrnil domov k svojemu bratu, da bi doma umrl. V bolezni mu je stregla dobra sestra Francka, duhovno tolažbo mu je prinašal tedanji črniški dekan msgr. Lojze Novak. Vedno je klical Marijo, ki ji je bil v življenju tako zvest služabnik. Njegove zadnje besede so bile: »Marija ne čaka več.« Umrl je dne 7. avgusta 1935 v svoji rodni hiši v Malovšah.

Na bližnjem vaškem pokopališču počivajo njegovi telesni ostanki. Na njegovem grobu je skromen spomenik. V vrtovih Malega semenišča v Gorici je vidnejši in mogočnejši spomenik, ki ne povečuje samo Marije Brezmadežne, temveč tudi obuja spomin na vnetega Marijinega častilca msgr. Leopolda Gigoja. To je znana lurška votlina, ki jo je zamislil pokojnik, da bi gojenci semenišča bili pod varstvom Marijinim tudi v prostem času. Sam je tudi zanj zbral sredstva in prostor. Začeli so jo graditi po njegovi smrti. Dne 15. avgusta 1953 je novi goriški nadškof, sedaj že pokojni msgr. dr. Karel Margotti posvetil temeljni kamen. Še tisto jesen je bila votlina zgrajena in posvečena.

Tako je ime pokojnega monsignorja Gigoja združeno z imenom Brezmadežne. Naj bi zgled njegove ljubezni do Brezmadežne svetil še poznim rodovom!

Modinski zbor poje narodne pesmi pod vodstvom Adele Ferletič (3. avg. 1959)

Župnik Karel Reja

Konec aprila je goriške Slovence pretresla vest, da je v sanatoriju sv. Justa po dolgi bolezni zapustil ta svet g. Karel Reja, župnik v Rupi in Peči, kamor se je ob razmejitvi leta 1947 zatekel pred revolucijo. Le nekaj let mu je manjkalo do zlate maše, kajti posvečen je bil 26. julija 1913, a ni mu bilo dano, da bi jo dočakal.

Pokojni g. Reja se je rodil v Biljani v goriških Brdih 7. februarja 1888. Jeseni po novi maši je nastopil prvo dušnopastirsko

službo v Kobaridu. V juliju 1918 ga je nadškof poslal v Breginj, od tam pa čez štiri leta v Dolenjo Trebušo in Roče; 1927 se je preselil v Ročinj, kjer je sto let poprej pastiroval buditelj goriških Slovencev Valentin Stanič. V Ročinju je g. Reja ostal polnih dvajset let. V septembru 1947 se je umaknil na svoje zadnje službeno mesto v Rupo, ki je prej spadala v Miren, a jo je nova državna meja odrezala od matične župnije. Reja je poskrbel, da je bila Rupa proglašena za samostojno župnijo in da jo je kot tako priznala tudi državna oblast. V Rupi so mu v tihem in vztrajnem delu tekla leta; zadnje mesece pa je preživel v Gorici, kamor je prišel iskat v bolnico pomoči proti hudi bolezni, žal da zaman.

G. Reja je bil vzoren duhovnik Gospodov, harmonična osebnost umerjenega značaja, tih, natančen, a vztrajen delavec na verskem in tudi na drugih poljih. Pomagal je rad pri vsakem delu, kjer je šlo za blagor duš in za slovenske narodne pravice. Ni mu bilo za javno priznanje in pohvalo, delal je za plačilo v nebesih, ki mu gotovo ni izostalo. Naj mu bo lahka domača zemljica!

Jože T.:

Damir Feigel

Tiho, skoraj neopazno je izginil iz Gorice, kjer je preživel skoraj vse svoje življenje, eden redkih resničnih humoristov slovenskih Damir Feigel, odšel je v Dom oddiha na Gradišče pri Prvačini in tam umrl 30. julija 1959. Doma je bil sicer iz Idrije, kjer se je rodil 18. julija 1879, a že kot srednješolec je prišel v Gorico, katero je tako vzljubil, da je ni zapustil niti med vsemi vročimi bitkami prve svetovne vojne.

Po poklicu je bil pravzaprav pisatelj. Končal je gimnazijo v Gorici in nekaj semestrov prava na Dunaju, a kake stalne življenjske zaposlitve, tega, kar običajno imenujemo kariero, ni imel. Vedno je bil v nekem stiku s slovstvom, bodisi kot časnikar, kot tajnik knjižnih založb ali kot pi-

satelj. Leta pred prvo svetovno vojno je pomagal pri založbi Andreja Gabrščka; sodeloval je z listki in humoreskami pri mnogih takratnih listih, med drugimi tudi pri znanem Domačem prijatelju, ki ga je v Pragi izdajala Zofka Kvedrova in ki je bil za skoraj vse poznejše priznane pisatelje učilnica, iz katere so stopili v pravo literaturo. Nekaj časa je dejansko urejeval list Knajpovec, ki je kot mesečnik izhajal v Gorici tri leta (1904–1906). To urejevanje je kasneje označil kot posrečeno burko, katero je na njegov račun zaigralo življenje. Po prvi svetovni vojni je pomagal pri Goriški straži, Edinosti in Mladiki. Zlasti pa je pomembno njegovo delo pri Goriški matici in njenih knjižnih izdajah. Peresa ni odložil niti, ko je zaviharil fašizem, ki je s

svojim ledenim dihom zamoril toliko slovenskih, a tudi drugih kulturnih vrednot.

Pesmi menda nikoli ni pisal. Prva njegova knjiga Pol litra vipavca je izšla 1911. To je zbirka humoresk deloma iz domačega življenja, deloma iz tistega veselega sveta, ki ga je ustvarila njegova neizčrpana domišljija. Potem je izdal še kakih petnajst knjig. Od vesele črtice je prešel v povest. Prepustil se je poletu svoje domišljije, ki ga je popeljala v deželo tehničnih čudežev. Popisal je na primer zmedo, ki je nastala, ko so zdravniki pri operaciji dveh ponesrečencev zamenjali možgane in s tem tudi značaj bolnikov. In egiptovski faraon, ki je bil kot mumija shranjen v mestnem muzeju! Ob smrti mu je bilo sojeno, da se bo čez nekaj tisočletij vrnil v zemeljsko življenje. In res, točno ob določeni uri faraon oživi, uteče iz muzeja in povzroča zmešnjava po mestu, dokler ga sodba ne pokliče nazaj v muzej in onostranstvo. Ali pa čudežno oko, s katerim vidiš v dušo vsakemu človeku. Po pomoti je zašlo v uradno pokrivalo sodnika, ki je potem takoj vedel, katera priča pri obravnavi laže, a je moral soditi po črki zakona. — Pri potovanju

okoli sveta je kuhar pripravljajl hrano za potnike iz dušika v zraku, in sicer kruh, pečenko, zelenjavo, sploh vse, kar je kdo pozelel. Tako je Feigel preprosto, a učinkovito rešil prastari in najbolj pereči del socialnega vprašanja, namreč prehrano. V bistvu so pa vsi ti izleti v deželo domišljije pravzaprav norčevanje iz fašistične megalomanije in bolestone želje po slavi in trajnih uspehih. Kaj če bi totalitarna država imela čudežno oko! Z njim bi politična policija odkrivala najbolj skrite misli svojih podložnikov. To bi se ji prilegalol! Pa ne boš, si je mislil Feigel. Ali če bi zares iznašli recept za pretvarjanje zračnega dušika v katero koli hrano, če bi totalitarna oblast res dobila v roke sredstvo za oživljanje mrtvih in za podaljševanje življenja, kot je bil Feiglov supervitalin! Noben diktator ne bi umrl; tudi razni pomagači režima bi živeli večno. Slaba bi predla demokraciji in človeškim pravicam.

Feiglove povesti so vsako leto pripravile mnogim primorskim bralcem precej vesele uric v sivem mraku fašistične diktature. V tem je velik politični in socialni pomen njegov.

Pokojnega pisatelja so poznali vsi goriški Slovenci kot velikega poštenjaka, značajnega in zavednega narodnjaka stare šole, kakršni žal izginjajo. Bil je skromen človek, ki vedrega pogleda v življenje ni izgubil niti v najbridkejših časih narodne zgodovine.

Mirko Mazora:

Samo ta hip

*Da objel bi vse življenje
ali vsaj današnji dan!
Samo ta hip,
ta srčni utrip
stisnem v tvojo dlan,
dобрótljivi Gospod!
Z drobci tlakovan
je čas in naša pot.*

Nocturno z robov Sahare

*Muze, zdaj k vam v tihe hrame
usmerjam v škornjih svoj korak.*

(Ivan Rob)

*V davni davnini urejal je Jupiter zemlji obliko.
Ko je gromovnik prispel do srede osrednjega morja,
ga jeza popadla je huda — možak je bil čudne narave —
troje se strel zaiskrilo je morju nasproti.
Padejo v morje in otok trikotni tako je nastal.
Silna je kletev božanska na zemljo to padla;
strašni demon je Trinakrij dobil jo od Zeusa v oblast.*

*Morski valovi visoki bučijo in butajo v njene bregove;
sonce pekoče na zemljo žari, na njej setev in žetev požiga;
veter puščavski el ghibli čez njene pokrajine tuli, razsaja,
s sabo prinaša tulečih šakalov saharški pozdrav.*

*Kratko življenje tukaj je dano velikim stvaritvam;
kruti Trinakrij, demon, jih zatira, preži na življenjsko jim nit.*

*

*Lakota zemlje in spori domači gnali so Dorce proti zapadu.
Brhke so ladje z belimi jadri tukaj obstale.
Sonce živeče, morja sinjina in cvetje dišeče svetih dreves,
holmi domači ter krasni zahodi duše so nase privili.
Mladi junaki s silnimi kopji so tu se ustalili,
v silnih so bojih s svojimi meči zemljo osvojili,
svojim bogovom v zahvalo sijajne so templje zgradili.
Razmerja popolna: metope s triglisci so lepa pročelja krasile.
Zdajle počijmo, zemlje udobnost uživajmo, so Dorci dejali;
v mreže zašli so demonove, kmalu so smrti zapali.
Templji so padli; z njih kamenjem sinovi demona so hleve gradili.*

*

*Kratko življenje tukaj je dano velikim stvaritvam;
kruti Trinakrij, demon, jih zatira, preži na življenjsko jim nit.*

*

*Prvi krajec, krivi meči, krivi brki in turbani — Allah, Allah!
Njega se gospostvo širi po vsej zemlji znani — Allah, Allah!
Prerok velik je gospod.
Ladje Saracenov so v pristani — Allah, Allah!
Nova vera širi se povsod.
Na otoku vladajo zdaj muslimani — Allah, Allah!
Prejšnje cerkve, spomeniki so že vsi požgani. — Allah, Allah!
»Po arabsko bomo zidali zdaj tod!«*

*Kronist: Čas hiti čez vse stvari tega sveta,
ljudi in njih reči mori.*

Zemeljski vladar: »Zdaj zidamo samo v normanskem slogu.«

*Kronist: Čas hiti čez vse stvari tega sveta,
ljudi in njih reči mori.*

Zemeljski vladar: »Zdaj zidamo samo v španskem slogu.«

*Kronist: Čas hiti čez vse stvari tega sveta,
ljudi in njih reči mori.*

Zemeljski vladar: »Zdaj bomo zidali samo v burbonskem slogu.«

*

*Kratko življenje tukaj je dano velikim stvaritvam,
kruti Trinakrij, demon, jih zatira, preži na življenjsko jim nit.
Večen samo je nered; to je te zemlje prekletstvo,
ker tak je božanski ukaz.*

*

Dolga stoletja se je nered plastil na to zemljo.

Dolga stoletja.

Plast je plasti sledila in vsaka uničevala je prejšnjo.

Plast je plasti sledila.

*Potresi, požari in bombe, večna pomoč arhitekturi in higieni,
so tod le redko hodili.*

Tako je kaos ostal.

Kaos, kaos, kaos!

*

Večen samo je nered; to je te zemlje prekletstvo!

Kvintet S. K. P. D. iz Gorice na prazniku pesmi in besede.

Nov avto — raje ne!

»Gospod, kupite srečko,« ponuja prodajalec Feliksu srečko. »Prav lahko zadenete avto kot glavni dobitke.«

»Ne potrebujem avta!« zareži Feliks.

»Kljub temu kupite srečko,« se prodajalec ne da odgnati. »Pomislite, vsega skupaj je trideset tisoč srečk in zakaj bi morali ravno vi avto zadeti!«

*

»Miha, povej, kdaj si spoznal svojo ženo?«

»Oh, kmalu po poroki.«

Ženski šport

»Reci, kar hočeš, toda najlepši šport je smučanje. Glej Marico! Lani se je naučila stati za silo na smučkah, letos je že poročena.«

Tolažba na morju

»Gospod kapitan, te neskončne morske površine me je kar groza. Ali smo daleč od zemlje?«

»Približno dva kilometra.«

»Hvala Bogu! V katero smer pa? Proti severu ali proti jugu?«

»V globino.«

Le po pravici!

»Lep osel sem bil, ko sem te poročil!«

»Nikar ne pretiravaj! Lep nisi bil nikoli.«

K maši pa res ne morem...

Nekje na Bavarskem je prišel mlad župnik v malo gorsko župnijo. Pa je srečal nekoč zapriseženega lovca, s katerim sta se že kar dobro poznala.

»Povejte no,« se ni mogel župnik premagati, da ga ne bi posvaril, »zakaj pa ob nedeljah nikoli ne pridete k maši?«

»Veste, gospod župnik,« je dejal lovec, »ne bi rad bil kriv, da bi še manj ljudi prihajalo k maši.«

»Ta je pa lepa! Mar se hočete norčevati!«

»Nikakor ne. Pa je že tako: če bi me ljudje vsako nedeljo videli v cerkvi, bi takoj polovico možakarjev odšlo — na 'divji' lov.«

Božič v Ameriki

Devetletni Tom si je zaželel električno železnico za Božič. Pa so mu starši povedali, da je predraga in naj nikar ne računa s tako drago igračo.

Tom se je zamislil, potlej pa vzel papir, napisal pismo in v njem zaprosil za 100 dolarjev, da bi si lahko sam tisto 'električno' kupil. Na pismo je napisal naslov: »Jezušček v nebesih.«

Pismo je prišlo v roke glavnemu ravnatelju pošte; tega je pismo ganilo in je lepo po pošti poslal fantu 10 dolarjev.

Tom se je pošiljke razveselil. Čisto prav pa mu le ni bilo. To je pokazal v zahvalnem pismu, ki ga je poslal na isti naslov kot prvega:

»Ljubi Jezušček! Močno sem bil vesel Tvojega daru. Vendar se mi zdi, da bi bilo bolje, če bi bil Ti tisti denar poslal direktno name in ne preko urada. Pomisli: 90 % davka so mi nabili in kar takoj utrgali od poslanega denarja.«

Samogovor namišljenega bolnika

Zelo me skrbi, ker se že ves teden odlično počutim. Gotovo nekaj ni v redu. Že vidim, da bom moral iti spet k zdravniku.

Moderni umetnik: »Zbadljive kritike me prav nič ne razburjajo. Pri enem ušesu gredo noter, pri drugem ven.«

Glas iz občinstva: »Seveda, kako tudi ne, ko pa vmes nič ni!«

Med otroki

Rezika: »Glej, Mojcka, moje kratke lase. Včeraj sem bila z mamó pri frizerju, da mi je odrezal kite. Zdaj se mi ne bo treba več tako dolgo česati!«

Mojcka: »Le ne veseli se prezgodaj! Zdaj si boš pa morala vrat umivati.«

*

M: Pomisli, Jaka, žena mi je danes rekla »tepec stari.«

Jaka: Kako je mogla reči kaj takega? Saj še nisi star.

*

Neka stara gospa je videla, kako se pretepata dva dečka, in je okregala večjega:

»Ali te ni nič sram? Ali ne veš, da je sovražnikom treba odpustiti?«

»Vem! A to je moj prijatelj.«

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

IMA V ZALOGI NASLEDNJE KNJIGE

Naslov knjige	Cena v lirah
Dr. Anton Zdešar: Sv. Vincencij Pavelski. Življenjepis velikega apostola krščanske dobrotelčnosti. Str. 160	80.—
Krasnov: Pri podnožju Božjega prestola. Roman iz Sibirije iz časov pred prvo svetovno vojno. Z avtorjevim dovoljenjem prevedel dr. Janko Kralj. Str. 160	80.—
Kralj Janko: Socialna čitanka. Zbirka poljudno pisanih razprav o ustroju človeške družbe. Str. 126	80.—
Achermann: V službi pri trinogu. Ljudska povest iz časov francoske revolucije. Str. 144	80.—
Valjavec Josip: Don Bosco. Življenjepis velikega mladinoľjuba. Str. 192	60.—
Kacin Anton: Pisano polje. Slovenska čitanka. Str. 196	80.—
Dr. Tul Ivan: Zvezde vodnice. Premišljevanje za fante in može. Str. 136	40.—
Dragon Anton: Za Kristuša! Življenje p. Pro-ja. Iz časov preganjanja kristjanov v Mehiki. Str. 112	80.—
Živi ogenj. Življenjepis papeža sv. Pija X. Str. 88	80.—
Lovrenčič Joža: Tri božje poti. Pesmi o božji poti na Brezjah, na Sv. Višarjah in na Sveti gori. Str. 64	40.—
Lovrenčič Joža: Med Scilo in Karibdo. Spomini iz dijaških let. Str. 70	150.—
Finžgar Franc: Strici. Povest. Str. 96	50.—
Jereb Stanko: Gozdna divjačina. Prirodne črtice. Str. 94	50.—
Terčelj Filip: Vozniki. Izvirna povest iz Vipavske doline. Str. 110	50.—
Janez Jelen: Ograd. Goriška povest. Str. 120	170.—
Zgodovina goriške nadškofije (1751—1951). Str. 106	170.—
Beličič Vinko: Kačurjev rod. Izvirne črtice. Str. 64	150.—
Zorka Piščančeva: Cvetje v viharju. Roman iz druge svetovne vojne	280.—
Zorka Piščančeva: Cvetje v viharju. Roman iz druge svetovne vojne med dvema vojnama	230.—
Ivan Teuerschuh: Poglejmo v zrcalo - kakšni smo. Knjiga o lepem vedenju	340.—
Bele Venceslav: Smrekov vršiček. Izvirne črtice	200.—
Dr. Rudolf Klinec: Marija v zgodovini goriških Slovencev	200.—
Pregelj Ivan: Otroci sonca. Povest	250.—
Rotman: Nesreče gospoda Kozamurnika. Presmešna povest s slikami	250.—
Molimo! Molitvenik in svete pesmice. V platno vezan z rdečo obrezo. Strani 448	220.—
Vinko Vodopivec: Svete pesmice. Uredil —. Velika cerkvena pesmarica z napevi. Obsega 102 pesmi in dva križeva pota. II. izdaja	900.—
Filej Mirko: Cerkevna pesmarica. Velika pesmarica z besedili in napevi. Obsega nad sto pesmi	900.—
Blazy: Življenje svete Bernardke. Poslovenila Mariza Perat. Dodan je popis slovenskega romanja v Lurd ob stoletnici Marijinih prikazovanj. Str. 145	280.—
Zdravko Novak: Utrinki. Črtice. Str. 102	250.—
W. Hünermann: Na božjih okopih. Povest iz francoske revolucije, napisana po resničnih dogodkih. Prevedel A. Klemen. Str. 176	320.—

Poštnina se računa posebej. — Knjige se pošiljajo samo priporočeno.

NAROCILA SPREJEMA:

Goriška Mohorjeva družba - Società S. Ercolano

GORIZIA, Riva Piazzutta 18 (Katoliška tiskarna), ITALIA

Kaj je v letošnjem koledarju?

KOLEDARSKI DEL

Koledarski podatki za l. 1960	3
Kalendarij	4
Sončni in lunini mrki v l. 1960	28
Kakšno bo vreme	28
Dajmo otrokom sveta imena!	29
Knjižni dar Družbe sv. Mohorja za prihodnje leto	36

RAZNI ČLANKI

Novi papež Janez XXIII.	37
Pij XII. dekletom	40
Spomin na škofa Antona M. Slomška v št. Andražu na Koroškem (A. Z.)	44
Za kulisami misijonske borbe (Vladimir Kos S. J.)	47
Misijonar in upornik	51
Zanimivi običaji širom po svetu (Edi Gobec)	54
Uboga svobodna narava (Lojze Ilija)	58
„Kongresno“ leto 1360 in Sv. Višarje (Dr. M. T.)	64
Vez se je našla med življenjem in smrtjo (Perič Jožica)	69
Otrok ne odneha	73
Prepozno spoznanje	74
Iz dneva v dan ista pesem	78
Vedež — pa še kakšen	80
Dve minuti (H. L.)	81
Devinska legenda (Avgustin Želè)	82
Nova hiša (Drago Gervais)	84
Uganke v božji naravi	86
Najstarejše mesto sveta	88
Neresni vzgojitelji (Ivan Theuerschuh)	89
Naši kulturni stebri (Martin Jevnikar)	94
Križi na Koroškem (V. Zaletel)	99
Umrli je pater Gemelli (Vinko Beličič)	102
Božič ameriške družine (Zdravko Novak)	105
Duhovnik in naše življenje (Dr. Lojze Šuštar)	110
Senčne strani sodobnih pridobitev za poljedelstvo (Inž. I. Zakrajšek)	114
Zaradi tebe, Anica (J. H. R.)	118
Ah, kregata se	119
Dvanajstkrat Tomaž	121

Otrok iz Londona (J. H. R.)	122
Ljubezen ta ne mine — do mohorske knjige in do stare domovine	124
Mr. Jožef Peschel	127
Župnija Marija Pomagaj v Torontu (J. Kopač, C. M.)	129
Med našimi po Zapadni Evropi	134
80 let msgr. J. Omana	136
Doktor Alojzij Kubar (f. l.)	136
Prosvetno delo na Goriškem (Ivan Bolčina)	145
Kulturno delo v Doberdobo	148
Prof. dr. Ivan Tul (t-t.)	150
Gospod Cigoj	152
Župnik Karel Reja	156
Damir Feigel (Jože T.)	156
Za smeh in kratek čas	160

DROBNE VESTI

Premišljuj	53
Spomenik msgr. Ivana Trinka	103
Premeteni policist	126
Kulturno delovanje v Clevelandu	128
Kulturno življenje v Clevelandu	129
Motoristi, avtomobilisti	134
ZANKE, UGANKE	142, 144

V PESMIH POVEDANO

Sveta noč (Limbarski)	43
Gospod je vstal (Limbarski)	52
Zdaj diši meni . . . (Mirko Mazora)	56
Pomlad (Limbarski)	57
Sneži (Mirko Mazora)	63
Štirje biseri (Limbarski)	65
Pomladne slutnje (Mirko Mazora)	87
Za vozom sena (Mirko Mazora)	97
Kot zvon (Mirko Mazora)	107
V noči svetega Lovrenca (Tugomir)	123
Na Ivanovo (Tugomir)	133
Samo ta hip (Mirko Mazora)	157
Nokturno z robov Sahare (Fran Graber)	158

ZA DOBRO VOLJO

73—82, 117—123, 134, 144, 160

V vsako slovensko hišo v domovini, v sleherni naš dom v tujini . . .

Leta po zadnji vojni so bolj kot kdaj poprej leta napredka v znanosti in tehniki. Nova odkritja prinašajo nova spoznanja, oblikujejo se novi časi, nastaja nov človek. Ta človek hoče vedno globlje prodrati, hoče vedno više. Ni zadovoljen s tem, kar so ga naučili učitelji, hoče vedeti, kako je bilo spočetka, kaj je na koncu vsega.

Spričo tega je razumljivo, da v svetu raste bolj kot doslej zanimanje za KNJIGO KNJIG, za sveto pismo. V prejšnjih časih so jo čitali le izbranci, danes se zanima zanjo vsak. Ni čuda, saj gre za knjigo, ki je nad vso tehniko in vso znanostjo, gre za božjo besedo človeštvu. Te božje besede človeštvo ni nikdar toliko potrebovalo kot danes, ko drvi novim časom naproti, ko se poraja nova doba človeške zgodovine. V tej dobi je vedno bolj jasno, da smo vsi, beli, črni, rumeni ljudje otroci skupnega Očeta, Vsemogočnega, Vsevednega, Ustvarjalca in Vzdrževalca vsega dobrega na svetu in v veseljstvu.

Pred petimi leti je Mohorjeva družba omogočila, da pride ta KNJIGA KNJIG v vsako slovensko hišo v domovini in v vsak naš dom v tujini. Izdala je „Sveto pismo nove zaveze“ v dveh léčnih knjižicah, lepo vezanih, od katerih ima vsaka nekaj nad 300 strani in je opremljena z dvema

zemljevidoma. Ti dve knjižici podajata vso Kristusovo ideologijo, ves krščanski nauk, kakor so nam ga sporočili evangelisti in Kristusovi apostoli v svojih pismih. V teh knjigah ni ničesar po svoje prirejenega, ampak je vse podano v našem slovenskem jeziku tako, kot je bilo napisano v hebrejskem in grškem izvorniku. Kdor ima ti dve knjižici, ima pisma in knjige, ki so bile spisane skoraj pred 2000 leti!

V skladišču Mohorjeve družbe je še velika zaloga teh knjig, ki v skladišče ne spadajo. Te knjige spadajo v tvoj dom, na knjižno polico, ki ji bodo delale čast. Če je še nimaš, piši ponjo in jo boš dobil res za majhne stroške. Vsak del stane sam zase 15.— šil. V vsako slovensko hišo, v sleherni slovenski dom v tujini naj se razširi ta odlična knjiga, KNJIGA VSEH KNJIG!

Iz Leksikona. — Evangelij (grška beseda, ki pomeni: Blagovest, veselo vest) je beseda, ki označuje tri stvari: 1. ves Jezusov nauk v besedah in dejanjih, s čimer je hotel kot Sin božji razodeti svetu, kar je hotel Bog človeštvu povedati. — 2. Vse 4 evangelije skupaj, kot so jih napisali sv. Matej, Marko, Luka in Janez. — 3. Odlomek iz knjige evangelijev, ki se bere pri vsaki sv. maši.

